

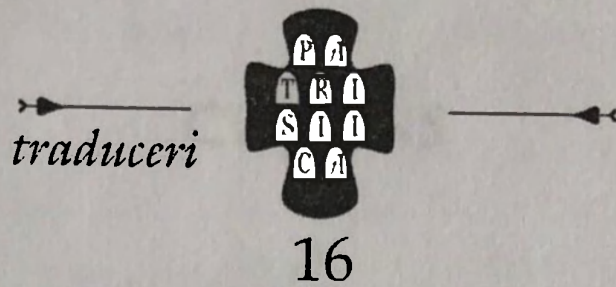
SFÂNTUL EFREM SIRUL

DESPRE
CEA DE-A DOUA VENIRE
A DOMNULUI NOSTRU
IISUS HRISTOS

DOXOLOGIA

SFÂNTUL
EFREM SIRUL

**DESPRE CEA DE-A DOUA
VENIRE A DOMNULUI NOSTRU
IISUS HRISTOS**

Traducere din limba greacă veche, introducere și note
ALEXANDRU PRELIPCEAN

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2019

CUPRINS

Notă asupra ediției 7

Despre cea de-a Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos

Cuvânt despre cea de-a Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos	11
Cuvânt despre cea de-a Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos	19
Cuvânt despre învierea cea de obște, despre pocăință și iubire. Și despre cea de-a Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos	47
Cuvânt la Venirea Domnului, despre sfârșitul lumii și despre venirea antihristului	67
Cuvânt la Cinstita și de viață făcătoarea Cruce și la a Doua Venire a lui Hristos. Despre iubire și despre ajutorul pentru săraci	79
Despre răbdare, despre sfârșitul [lumii] și despre cea de-a Doua Venire. Despre citirea scrierilor sfinte. Care este câștigul liniștirii?	97
[Cuvânt] la cea de-a Doua Venire a Domnului (I)	115
[Cuvânt] la cea de-a Doua Venire a Domnului (II)	119
[Cuvânt] la cea de-a Doua Venire a Domnului (III)	125
Cuvânt despre Judecată și despre înviere	131
Cuvânt parenetic. Despre cea de-a Doua Venire a Domnului și despre pocăință	135

Cuvânt despre cea de-a Doua Venire a Domnului și despre Judecată	147
Cuvânt despre pocăință, despre Judecată și despre despărțirea sufletului de trup	155
Cuvânt despre amintirea morții, despre virtute și despre bogăție	163
Cuvânt despre învierea morților	171
Pentru cei care spun că nu există înviere	185
La cuvântul: „doi se vor găsi în țarină”	197
Despre cele ale vieții de acum	199
Întrebări și răspunsuri	201
Indici scripturistici	225

Cuvânt despre cea de-a Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos

Veniți și apropiați-vă, fii ai luminii! Ascultați această voce binecuvântată și glasul cel plin de fericire al Mântuitorului nostru, care ne spune nouă: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cerurilor”². Ai grijă, frate al meu, să nu fie lepădat niciunul dintre voi de la această moștenire fericită. Fiindcă, iată, sunteți aproape de ușă. Lumină din Lumină³, Fiul lui Dumnezeu a coborât la noi și de vreme ce noi ne-am luminat, ne-a oferit spre luminare. Hristos a coborât și a venit la noi, de vreme ce S-a făcut om, ca și noi, pentru ca să ne facă asemănători cu El Însuși. Cel fără de moarte a coborât și a venit printre oamenii cei muritori. Și de vreme ce i-a făcut nemuritori, S-a înălțat din nou la Tatăl. Acum vine cu slava Tatălui Celui binecuvântat, ca să judece pe cei vii și pe cei morți. El S-a făcut pentru noi Calea plină de lumină și de slavă, ca noi să mergem în lumină și să ne îndreptăm spre Tatăl.

Veniți, iubiților, să mergem pe drumul pe care ni l-a arătat Domnul, ca să ajungem cu bucurie în Împărăția Sa. Să luăm merinde și ulei în candelile noastre⁴, fiindcă lungimea drumului aceluia nu este mică. Să ne încingem, așadar, la mijlocul nostru⁵ cu brâul sincerității și adevărului, așteptând

² Mt. 25, 34.

³ Expresie preluată de Sfântul Efrem din cuprinsul *Simbolului de credință*.

⁴ Cf. Mt. 25, 4.

⁵ Cf. Ef. 6, 14.

să-L întâmpinăm, ca oameni și ca robi credincioși, pe Stăpânul nostru⁶. Să aprindem candelile noastre și să priveghem cu bărbăție, fiindcă așteptăm să-L întâmpinăm pe Domnul nostru, Care vine din ceruri. Să nu ne fie somn deci ca să nu se stingă candelile noastre. Căci, iată, noaptea este pe sfârșite, iar ziua se apropie⁷. Fii ai luminii, apropiați-vă de lumină. Ieșiți cu bucurie ca să întâmpinați pe Domnul nostru. Arătați-i Lui virtuțile voastre. Oferiți-i Lui ca dar lupta și cumpătarea voastră, lacrimile și sărăcia voastră. Nu leneviți, dar, nu vă faceți trândavi, nu vă îngreunați cu somnul, cum nici somnul să nu vă fure. Niciunul dintre voi să nu privească în urmă, ci ochii sufletului să îi ridicați spre Cel ceresc și bun. Să aveți privirea întoarsă spre cele înalte, către acea bucurie, [făcându-vă] moștenitori ai Tatălui și dimpreună moștenitori ai Fiului Celui Unul-Născut al lui Dumnezeu⁸. Căci, iată, toate acestea le-a dăruit nouă Domnul nostru. Ce vom răspunde, așa-dar, Lui, noi, iubiților?

Veniți, să aruncăm departe de noi orice grijă și preocupare a acestei vieți și în mare grabă și cu multă dorință să slujim numai Lui. Fiindcă, iată, ziua se apropie cu adevărat, iar Venirea Sa a ajuns. Veniți, dar, fraților, să ne pregătim pe noi înșine și să priveghem, așteptând să-L întâmpinăm pe Domnul nostru și pe Mirele Cel fără de moarte. Căci, iată, ziua a luminat. Iată, ziua s-a ridicat. Strigătul acela se va auzi dintr-odată: „Iată, Mirele vine! Ieșiți să-L întâmpinați toți⁹, cei care L-ați iubit și v-ați pregătit pe voi înșivă să-L vedeți cu slava Sa”. Fiindcă tuturor celor care L-au urmat, îi va bucura înăuntrul camerei de nuntă, luminată și strălucită. Purtați de grijă, frații mei, ca nu cumva când acest glas se va auzi, vreunul

⁶ Cf. Lc. 12, 36.

⁷ Rom. 13, 12.

⁸ Cf. Rom. 8, 17.

⁹ Mt. 25, 6.

dintre voi să aibă candela stinsă și fără de ulei¹⁰, sau ca nu cumva purtând îmbrăcămintea cea murdară și respingătoare, să fiți aruncați în întunericul cel mai din afară¹¹ și să primiți această osândă veșnică, unde există plângerea și scrâșnirea dinților¹².

Să ne păzim pe noi înșine, iubiții mei, fiindcă nu știm când va veni Domnul nostru¹³. Căci ca un fur în noapte¹⁴ și ca o cursă¹⁵, așa vine ziua aceea; și ca un fulger pătrunzător¹⁶, așa va fi Venirea Domnului. Fiindcă trâmbița va răsună¹⁷, iar pământul se va cutremura din temelii sale. Cerurile dimpreună cu puterile cerești se vor clătina¹⁸, iar cei morți vor învia¹⁹. Vai, iubiților, vai! Cine va avea curajul în acea clipă să nu-și osândească inima sa? Iertați-mi neputința mea; fiindcă eu consider că, în acea clipă, orice faptură vie se va cutremura. Însă harul lui Dumnezeu va întări și va veseli inimile celor dreți. Iar dreții vor fi răpiți în nori ca să întâmpine pe Domnul²⁰. Cei leneși însă și cei răi, cu care mă asemăn și eu, așteaptă pe pământ, înfricoșați.

Să ne îndepărtăm deci încet pe noi înșine de cele lumești, iubiții mei, și atunci cu ușurință ne vom ridica la cer. Ce ne oferă lumea, de ne legăm cu grijile ei? Sau ce vom câștiga de la împodobirea îmbrăcămintelor, dacă nu focul cel nestins? Sau ce altceva ne va pricinui iubirea mâncărilor celor bune, dacă nu cumva pedeapsa cea veșnică? Să știți bine că, dacă

¹⁰ Cf. Mt. 25, 3.

¹¹ Cf. Mt. 22, 11-13.

¹² Mt. 8, 12; Lc. 13, 28.

¹³ Lc. 12, 40.

¹⁴ I Tes. 5, 2, 4; II Pt. 3, 10.

¹⁵ Lc. 21, 35.

¹⁶ Cf. Mt. 24, 27; Lc. 17, 24.

¹⁷ Cf. I Tes. 4, 16.

¹⁸ Mt. 24, 29; Lc. 21, 26.

¹⁹ I Tes. 4, 16.

²⁰ I Tes. 4, 17.

nu ne luptăm în acest timp scurt al vieții noastre, ne vom pocăi acolo în vecii vecilor.

Iubiții mei cei doriți, de ce suntem cu neluare aminte și de ce ne lenevim? De ce nu ne pregătim? Fiindcă, iată, Ziua Domnului a ajuns la noi. De ce nu aruncăm departe de noi orice îndeletnicire zadarnică și nu ne ușurăm pe noi înșine de greutatea lucrurilor celor materiale? Nu știți că poarta este strâmtă și cu greu de trecut²¹ și că nu poate să pătrundă prin ea cel bogat?²² Fiindcă această poartă iubește pe cei săraci, care s-au dat pe ei înșiși de bunăvoie la asceză și priveghere. Iar toți cei care s-au pregătit [pentru aceasta] vor vedea pe Mirele Cel fără de moarte că va veni cu slavă multă și că vor moșteni Împărăția cerurilor. Iată, iubiții mei, poarta strigă spre noi, spunându-ne: „Aleargă și vino la mine”. Iată și Ierusalimul, mama noastră, ne spune nouă: „Veniți, copiii mei cei mult doriți; veniți la mine. Să se mărească numărul vostru și slăvită să fie ceata voastră dimpreună cu sfinții Îngeri în lumină! Să vă văd că sunteți îmbrăcați cu slavă și cu mare cinste; cu bucurie și cu mulțumire. Doriți-mă, copiii mei, precum și eu vă doresc pe voi. Nimic să nu dobândiți pe pământ; pentru nimic să nu vă îngrijiți. Fiindcă, iată, Mirele este pregătit să Se arate pe norii cerului²³ cu slava Tatălui Celui binecuvântat și va chema pe fiecare dintre voi pe numele său și-l va pune să stea la masă cu neamul Sfinților, care trăiesc în acea lumină cu neputință de grăit, în viața veșnică și nemuritoare, potrivit cu nevoințele lor”.

Să ne grăbim deci, frații mei! Să ne grăbim în acest timp scurt. Să nu neglijăm acest timp, iubiții mei, ca să nu ne pară rău în vecii cei fără de sfârșit, unde nu ne vor mai folosi lacrimile și suspinele și unde nu mai există pocăință. Pentru această râvnă a voastră, iubiții mei, îngerii și arhanghelii se

²¹ Cf. Mt. 7, 14.

²² Cf. Mt. 19, 23; Mc. 10, 25; Lc. 18, 25.

²³ Cf. Mt. 24, 30; Mc. 13, 26; 14, 62; Lc. 21, 27.

bucură, în timp ce pentru trândăvirea voastră se bucură vrăjmașul. Arătați râvnă, copiii mei cei mult doriți! Arătați râvnă, încât și eu să mă desfățez pentru voi și voi pentru mine în vecii vecilor! Cad [la picioarele Tale] și Te rog, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu Celui viu, dă-mi mie, și celor care Te iubesc, ca să văd cu slavă Împărăția Ta și să o moștenesc dimpreună cu cei care Te doresc, Stăpâne și Doamne al meu!

Iubiții mei, dacă nu ne îngrijim în acest timp scurt, nu vom avea apărare în acea zi înspăimântătoare. Nu vom avea, așa-dar, îndreptățire pentru păcatele noastre; fiindcă atunci când pe pământ și pentru noi va veni Domnul și Mântuitorul nostru, orice îndreptățire a noastră va fi desființată. Pe când eram vrăjmași, El S-a împăcat cu noi²⁴; am fost pământești și am devenit cerești²⁵; am fost muritori și am fost chemați să devenim nemuritori; am fost fiii întunericului și am devenit copiii luminii²⁶; am fost captivi și ne-a eliberat din captivitate; am fost robii păcatului și ne-a eliberat²⁷; săraci am fost și ne-a făcut bogați; pierduți am fost și ne-a aflat; urâți am fost și ne-a iubit; am fost lipsiți de dreptate și ne-a îndreptat; am fost lipsiți de milă și ne-a miluit²⁸; păcătoși am fost și ne-a mântuit; împrăștiați am fost și ne-a reunit²⁹; am fost pământ și cenușă³⁰, dar am devenit copiii lui Dumnezeu³¹; goi am fost și El a acoperit goliciunea noastră; devenit-am și moștenitorii lui Dumnezeu și dimpreună moștenitori ai Fiului Său, Cel Unul-Născut³². Iată, pe toate acestea ni le-a oferit nouă Domnul nostru. Ce-i vom oferi Lui în schimb³³, iubiții mei?

²⁴ Rom. 5, 10.

²⁵ Cf. I Cor. 15, 48-49.

²⁶ Cf. Ef. 5, 8.

²⁷ Rom. 6, 17-18.

²⁸ Cf. I Pt. 2, 10.

²⁹ Cf. In 11, 52.

³⁰ Cf. Înț. Sir. 17, 27.

³¹ Cf. In 1, 12; Gal. 3, 26.

³² Cf. Rom. 8, 17.

³³ Ps. 115, 3.

Veniți să aruncăm departe de noi orice preocupare și grijă a acestei vieți trecătoare și cu mare grabă și cu multă râvnă să ne îngrijim numai pentru El. Fiindcă, iată, ziua s-a apropiat cu adevărat, iar Venirea Lui a ajuns la timpul ei. Veniți, dar, frații mei, să ne pregătim pe noi înșine și să priveghem, așteptându-L pe Domnul și pe Mirele Cel nemuritor. Căci, iată, ziua a luminat! Iată, ziua a răsărit! Iată, ziua a venit! Noaptea a trecut, iar ziua se apropie³⁴. Copii ai luminii, veniți la lumină! Ieșiți ca să-L întâmpinați [pe Hristos] cu bucurie! Arătați-I Lui virtuțile voastre. Dăruiți-I Lui asceza și cumpătarea voastră; privegherile și nevoințele voastre; lacrimile și sărăcia voastră. Să nu leneviți, cum nici să dormiți sau să vă prindă somnul. Nu leneviți, așadar, nu vă faceți trândavi, nu vă îngreunați cu somnul, cum nici somnul să nu vă fure. Niciunul dintre voi să nu privească în urmă, ci ochii sufletului să îi ridicați spre Cel ceresc și bun. Să aveți privirea întoarsă spre cele înalte, către acea bucurie a Mirelui Celui fără de moarte, prin care sufletul nostru se desfătează, fiindcă vede slava, și strălucirea, și frumusețea Lui.

Cel care flămânzește, să aibă răbdare, fiindcă, iată, masa Împărăției îl așteaptă. Cel care însetează, să aștepte cu răbdare, fiindcă, iată, desfătarea paradisiului a fost pregătită pentru el. Cel care priveghează, și cântă, și se roagă, și plânge, să ia putere, fiindcă bucuria lui Hristos, Mirele său, îl va mângâia. Pe acestea cunoscându-le, așadar, să nu dobândim nimic pe pământ, frații mei cei iubiți, ci fiecare dintre noi să arate în ziua aceea ce virtute a dobândit aici, sau ce silințe a îndurat, sau ce luptă, sau ce priveghere a împlinit.

Frații mei, prin urmare, atunci când mucenicii vor arăta rănilor pricinuite de lovituri și de instrumentele de tortură, iar asceții cei curajoși vor arăta lupta, și cumpătarea, și răbdarea,

³⁴ Rom. 13, 12. De la această propoziție până la forma „către acea bucurie a Mirelui...” este o repetiție din incipitul cuvântului.

și plânsul, și sărăcia lor, cei leneși și trândavi și nepăsători cu ce se vor lăuda? Se vor lăuda pentru odihna lor și pentru cheltuirea lor în păcate și pentru depravarea lor? Vai, lor, fiindcă au arătat o nepăsare înfricoșătoare! Vai, lor, fiindcă au arătat o [astfel de] trândăveală!

Veniți, iubiții mei! Veniți, să ne grăbim! Veniți, să mergem ca să-L rugăm. Să plângem și să ne tânguim în fața Lui cu mult curaj, ca să ne dea nouă luminarea sufletului. Simțiți șireteniile dușmanului și adversarului nostru și urătorul de bine, fiindcă aruncă înaintea noastră pricini pentru săvârșirea greșelilor, și smintelilor, și stricăciune în marea bogăție, capcane în faptele acestei lumi și desfătare trupească, și încă pe termen lung așteptarea vieții de față, teamă în luptă și lenevire la rugăciune, vise în psalmodiere și odihnă trupească. Cu cât mai mult poartă el de grijă, cu atât mai mult noi nu trebuie să-i dăm atenție și să nu ne lenevim. Cu cât mai mult el stă la pândă, cu atât mai mult noi să-l disprețuim, cu toate că știm bine că zilele noastre s-au scurtat³⁵, iar timpul a ajuns. Domnul vine cu măreția și cu frumusețea Sa, dimpreună cu puterile îngerești înfricoșătoare ale Împărăției Sale, ca să dea fiecăruia răsplată după faptele sale³⁶. Mă tem, frații mei, ca nu cumva să se fi împlinit prin noi cuvântul Domnului care spune că „vor veni de la Răsărit și de la Apus, și de la Miazăzi și de la Miazănoapte, și vor sta la masă dimpreună cu Avraam și cu Isaac și cu Iacob, în Împărăția cerurilor. Voi însă veți fi aruncați afară”³⁷.

Hristoase, Tu Care ești Lumina adevărului, Fiul Tatălui Celui binecuvântat, Pecetea Cea neasemănată și strălucirea ființei Sale, Tu Care stai de-a dreapta slavei Lui³⁸, Fiule Cel

³⁵ Cf. Mt. 24, 22; Mc. 13, 20.

³⁶ Cf. Mt. 16, 27.

³⁷ Mt. 8, 11-12; Lc. 13, 28-29.

³⁸ Evr. 1, 3.

de necuprins, Dumnezeu necercetat, laudă și bucurie pentru cei care Te iubesc; Hristoase, Viața mea, Te rog, mântuiește-mă pe mine, păcătosul, în Împărăția Ta³⁹. Lucrătorul care obosește așteaptă să ia răsplata sa. Vai, mie, fiindcă limba mea obosește în slăvirea Ta, dar nu îmi răsplăti mie după faptele pe care le-am făcut. Dimpotrivă! Mântuiește-mă, lucrând cu harul Tău și miluiește-mă, datorită Milostivirii Tale, fiindcă Tu ești Cel binecuvântat și slăvit în veci. Amin.

³⁹ Cf. Lc. 23, 42.

Cuvânt despre cea de-a Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos

Frații mei, cei iubitori de Hristos, ascultați cele despre cea de-a Doua și înfricoșătoare Venire a lui Iisus Hristos, Stăpânul nostru. Fiindcă eu port în amintirea mea acea vreme mă cutremur cu frică mare, gândindu-mă la cele care urmează să se descopere. Căci cine ar putea să le povestească pe acestea? Ce fel de limbă poate să le exprime? Și care ureche va putea să audă acestea, când Împăratul împăraților Se va ridica de pe tronul slavei Sale și va coborî să îi vadă pe toți cei care locuiesc în lume, și să ceară de la ei socoteală, și să răsplătească fapta cea bună a sfinților, după cum, de asemenea, celor care sunt vrednici de osândă să le dea pedepse, de vreme ce El este Dreptul Judecător?

La acestea, așadar, mă gândesc, teama stăpânind trupul meu și slăbind în întregime. Ochii mei varsă lacrimi, glasul meu se stinge, buzele mele au înghețat, limba mea tremură, iar gândurile mele au încetat. O, cum mă siliți să vorbesc pentru folosul vostru, iar teama impune tăcerea. Fiindcă astfel de minuni mari și înfricoșătoare nu s-au făcut de la începutul lumii, cum nici nu s-au petrecut în toate veacurile.

Pentru că de multe ori acum, dacă un fulger cade cu putere, înspăimântă pe orice om, și toți se apleacă spre pământ. Atunci însă cum vom suporta, când vom asculta glasul trâmbiței din cer, care este mai puternic decât orice tunet și care strigă și deșteaptă pe cei drepti și pe cei netrebnici, care au murit de la începutul lumii? Atunci, în iad, oasele firii umane numai ce vor auzi glasul trâmbiței, că se vor aduna în grabă,

căutând încheieturile lor, încât îi vom vedea pe toți oamenii că înviază într-o clipă, fiecare la locul lui, și că se vor aduna de la cele patru colțuri ale pământului la Judecată! Fiindcă Împăratul Cel mare, care cercetează orice suflet, va porunci și imediat pământul cu frică și cu grabă va oferi pe morții săi, iar marea pe cei morți în ea⁴⁰, fie că animalele cele sălbatice i-au sfâșiat, fie că peștii i-au rupt în bucăți, fie că păsările de pradă i-au înhățat. Toate într-o clipă se vor arăta și nu va lipsi nici măcar un fir de păr.

Cum vom îndura, fraților, când vom vedea râul cel de foc că se pornește cu supărare, ca o mare învolburată, și că va risipi munții și văile, și întreg pământul îl va doborî și toate lucrurile care există în el?⁴¹ Atunci, iubiților, din cauza acelui foc râurile vor dispărea, izvoarele vor seca, stelele vor cădea, soarele se va stinge, luna va dispărea, cerul se va închide ca o carte, după ce este scrisă⁴². Atunci îngerii cei trimiși vor alerга de jur-împrejur, adunând pe cei aleși din cele patru colțuri ale lumii, [sau] așa cum Domnul a spus, de la un capăt al cerului până la celălalt capăt al său⁴³. Atunci vom vedea un cer nou și un pământ nou, potrivit făgăduinței Sale⁴⁴.

Cum vom îndura atunci, iubitorilor de Hristos, când vom vedea că tronul cel înfricoșător [al Judecății] se pregătește și că se va pregăti semnul Crucii, pe care a fost răstignit El de bunăvoie pentru noi? Atunci, când vom vedea cu toții că, în înălțimea cerului, se va vedea sceptrul cel înfricoșător și sfânt al Împăratului Celui mare, fiecare va înțelege de îndată și își va aminti cuvântul Domnului, care a spus mai dinainte că pe cer se va descoperi semnul Fiului Omului⁴⁵. Toți vor adevăra atunci că după aceasta Se va arăta Împăratul.

⁴⁰ Cf. Apoc. 20, 13.

⁴¹ II Pt. 3, 10.

⁴² Cf. Apoc. 6, 12-14.

⁴³ Cf. Mt. 24, 31.

⁴⁴ Cf. II Pt. 3, 13.

⁴⁵ Cf. Mt. 24, 30.

În vremea aceea, frații mei, fiecare se va gândi cum Îl va întâlni pe Împăratul Cel înfricoșător și cum va cântări El faptele fiecăruia. În continuare, va vedea faptele sale că sunt descoperite în fața sa, fie cele bune, fie cele de necinste. Atunci toți cei milostivi și toți cei care s-au pocăit cu adevărat, se vor bucura, văzând rugăciunile pe care le-au făcut mai dinainte. Cei milostivi vor vedea pe cei săraci și pe cei flămânzi, pe cei pe care i-au miluit aici⁴⁶, ca aceștia să se roage pentru ei și să povestească îngerilor și oamenilor faptele cele bune pe care cei milostivi le-au făcut; de asemenea, alții vor vedea lacrimile și nevointele pe care le-au făcut prin pocăință. Ei vor sta fericiți, luminați și slăviți, așteptând nădejdea cea binecuvântată și arătarea slavei lui Dumnezeu Celui mare și Mântuitorului nostru Iisus Hristos⁴⁷. De ce nu vă spun imediat despre cele mai mari? Fiindcă atunci vom auzi acel glas puternic și acea strigare înfricoșătoare care va grăi din înălțimile cerului: „Iată, Mirele vine! Iată, Judecătorul a venit! Iată, Împăratul Se arată! Iată, Judecătorul celor drepti Se descoperă! Iată, Dumnezeuul tuturor vine ca să judece pe cei vii și pe cei morți!”.

Atunci, iubitorilor de Hristos, de acea strigare se vor înfricoșa temeliile și măruntaiele pământului, de la un capăt al lumii la celălalt, și marea și toate prăpăstiile. Atunci, fraților, plângerea, și teama, și spaima vor stăpâni pe fiecare om, de la strigătul și de la auzul trâmbiței, și de la teama și nădejdea celor care vin în lume. Fiindcă puterile cerurilor se vor clătina, după cum este scris⁴⁸. Atunci vor trece în fața îngerii, iar cele arhanghelilor îi vor însoți; heruvimii și serafimii cei cu ochi mulți vor striga cu putere: „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul cel Atotputernic, Cel ce era, Cel ce este și Cel ce vine, Domnul Atotțiitorul”⁴⁹. Atunci orice creatură din cer și de pe pământ

⁴⁶ Înțelegem aici în viața aceasta.

⁴⁷ Tit 2, 13.

⁴⁸ Lc. 21, 26.

⁴⁹ Apoc. 4, 8.

cu frică și cu putere va striga: „Binecuvântat este Împăratul care vine întru numele Domnului”⁵⁰. Atunci cerurile se vor despărți, iar Împăratul împăraților, Dumnezeu nostru Cel Preacurat și Preaslăvit, Se va face cunoscut ca un fulger înspăimântător, cu multă putere și cu slavă de negrăit, precum a propovăduit și [Sfântul] Ioan Teologul, spunând: „Iată, vine pe norii cerului și orice privire Îl va vedea, încă și cei care L-au împuns cu sulița, și vor plânge din cauza Lui toate popoarele pământului”⁵¹. Cum ar trebui să fie atunci sufletul, ca să poată să suporte [acestea]? Fiindcă cerul și pământul vor fi în mare tulburare, după cum spune, de asemenea, [Sfântul Ioan] Teologul: „Am văzut un tron mare alb și pe Cel ce stătea pe el, iar dinaintea feței Lui a fugit cerul și pământul și nu au mai găsit loc”⁵².

Ai mai văzut vreodată o asemenea teamă? Ai mai văzut asemenea evenimente înfricoșătoare și uimitoare? Cerul și pământul vor fugi în grabă! Cine, dar, va putea să stea? Unde vom fugi noi, păcătoșii, când vom vedea că tronurile se vor așeza și că Stăpânul tuturor veacurilor Se va așeza? [Unde vom fugi] când vom vedea cetele nenumărate că vor sta cu teamă în jurul tronului? Atunci se va împlini profeția lui Daniel: „Am privit, spune, când au fost așezate tronurile și Cel vechi de zile a stat. Îmbrăcăminte Lui era albă ca zăpada; părul capului Său era alb ca lâna; tronul Său era flăcări de foc; roțile tronului Său erau foc care scotea flăcări. Un râu de foc trecea prin fața Lui; mii de mii Îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui! Judecătorul S-a așezat și cărțile au fost deschise”⁵³.

Fraților, mare teamă și frică și groază va stăpâni peste noi în acea vreme, când El Se va așeza la Judecata cea dreaptă

⁵⁰ Mt. 21, 9.

⁵¹ Apoc. 1, 7.

⁵² Apoc. 20, 11.

⁵³ Dan. 7, 9-10.

și acele cărți înfricoșătoare, unde sunt scrise și faptele, și cuvintele, și lucrările noastre, câte am spus și am făcut în această viață crezând că scăpăm de Dumnezeu, care cercetează dorințele și starea sufletească⁵⁴, după cum este scris, se vor deschide. Căci ~~l~~perii capului vostru sunt toți numărați⁵⁵, adică gânduri și păreri pentru care vom da socoteală în fața Judecătorului.

O, de câte lacrimi am avea nevoie în acea clipă, dar încă suntem nepăsători! O, cât vom plânge și ne vom tângui pe noi înșine, când vom vedea acele mari daruri, pe care le vor lua de la Împăratul Cel Preaslăvit toți care au luptat bine; când vom vedea cu ochii noștri Împărăția cerurilor, cea de negrăit! De asemenea, vom vedea, pe de altă parte, cum se arată și pedepsele cele înfricoșătoare. În mijlocul tuturor vom vedea atunci fiecare popor și fiecare suflet, de la protopărintele Adam până la cel care s-a născut ultimul dintre toți. Vom vedea pe toți că îngenunchează cu frică și că se închină cu fețele lor la pământ, după cum este scris: „Viu sunt Eu!, spune Domnul. Tot genunchiul să Mi se plece”⁵⁶.

Atunci, iubiților de Hristos, întreaga omenire, de vreme ce va sta între Împărăție și condamnare, între viață și moarte, între bucurie și tristețe, va aștepta cu înfricoșare ceasul judecării, și nimeni nu va putea să ajute pe nimeni. Atunci de la fiecare se va cere mărturisirea credinței și făgăduința de la botez; se va cere de la fiecare credința cea neprihănită și pecetea cea nesfârșită și îmbrăcămintea cea nepătată, potrivit cu ceea ce este scris că „toți care sunt în jurul Lui vor aduce daruri Împăratului Celui Înfricoșător”⁵⁷. Fiindcă de la toți cei care au fost renăscuți în Sfânta Biserică se va cere potrivit

⁵⁴ Cf. Ps. 7, 10.

⁵⁵ Mt. 10, 30.

⁵⁶ Is. 49, 18; Rom. 14, 11.

⁵⁷ Ps. 75, 11.

puterii lor; cei puternici vor fi pedepsiți, desigur, cu strășnicie⁵⁸, după cum este scris că „celui care i s-a dat mult, de la acesta mult se va cere”⁵⁹ și „cu ce măsură judecă cineva, cu [aceeași] măsură va fi judecat și el”⁶⁰. Însă fie el cât de mare sau cât de mic ar fi, în același fel toți vom mărturisi credința și vom primi sfânta pecetluire. Noi toți cei care ne-am lepădat de satana, suflându-l⁶¹, ne-am întâlnit cu Hristos, închinându-ne Lui, dacă, desigur, am priceput importanța tainei colimvitrei și a lepădării de satana. Lepădarea, care ne este cerută să o facem la vremea Sfântului Botez, pare mică atunci când o facem, însă dacă ne gândim la ea, aceasta este foarte mare. Pe cel care o va păzi, îl va face de trei ori fericit; fiindcă părăsim prin puține cuvinte orice lucru rău care există și pe care Îl urăște Dumnezeu. Nu un lucru sau două sau zece, ci părăsim orice lucru rău care există și pe care Îl urăște Dumnezeu. Spre exemplu, spunem: „Te lepezi de satana și de toate lucrurile lui?”. Care lucruri? Ascultați! „Desfrânarea, adulterul, nerușinarea, înșelăciunea, furtul, uciderea, magia, prezicerea, descântecele, mânia, furia, blasfemia, dușmănia, certurile, invidia”. Lepădăm beția, vorbirea în deșert, mândria. Lepădăm glumele și muzica, cântările cele demonice, uciderea de prunci, vorbirea cu spiritele, cu duhurile și ghicirile de orice fel. Ne ferim de „cinstirea idolilor, a sângelui, a animalelor sugrumate și a celor moarte”⁶². Și de ce spun multe? Fiindcă nu este timpul acum să mă refer la toate. Dar să omitem pe cele multe și să spunem într-un singur cuvânt: „Lepădăm toate cele care se fac prin magie, prin [închinarea] la soare, și la lună, și la stele, și la izvoare, și la copaci, și la răspântiile

⁵⁸ Înț. Sol. 6, 6.

⁵⁹ Lc. 12, 48.

⁶⁰ Lc. 6, 38.

⁶¹ Referire concretă la lepădările de diavol din slujba Sfântului Botez.

⁶² Fapte 15, 20.

drumului, și la jertfe, și la pocalurile [de magie]⁶³ și la alte multe lucruri necuviincioase, care sunt imorale și de care nimeni să nu se folosească". Toate acestea și cele asemănătoare lor, pe care le știm că sunt lucrările și învățăturile diavolului, să le lepădăm la vremea Sfântului Botez.

Toate acestea le-am învățat, după ce mai înainte am fost în întuneric, sub puterea diavolului, înainte de a ajunge la noi Lumina. Atunci eram vânduți păcatului⁶⁴. Când însă Dumnezeu, Cel iubitor de oameni și Milostiv, a hotărât să ne elibereze din această greșală, ne-a trimis lumină din cer⁶⁵, iar harul cel mântuitor al lui Dumnezeu s-a descoperit⁶⁶. El S-a dat pe Sine Însuși răscumpărare pentru noi⁶⁷ și ne-a răscumplat din păcatul idolatriei, și ne-a reînnoit cu apă și cu Duh⁶⁸. Pe toate acestea, așadar, le-am lepădat și ne-am îndepărtat de omul cel vechi dimpreună cu faptele sale și ne-am îmbrăcat în Adam cel nou⁶⁹. Cel care după primirea harului, pe care l-a primit mai înainte, săvârșește faptele cele rele, s-a îndepărtat de har, iar Hristos nu îi va folosi deloc, de vreme ce continuă să păcătuiască.

Ascultați, iubitorilor de Hristos, de cât de multe rele v-ați îndepărtat prin puține cuvinte. Această lepădare, prin urmare, și această mărturisire bună vă este cerută în ziua și în ceasul acela de la fiecare dintre voi. Fiindcă scris este că „din cuvintele tale vei fi găsit drept”⁷⁰. De asemenea, și Domnul spune:

⁶³ Ca să înțelegem contextul am apelat aici la explicația editorului grec. Autorul se referă aici la unele practici magice prin care se profana Euharistia. (n.trad.)

⁶⁴ Cf. Rom. 7, 14.

⁶⁵ Cf. Lc. 1, 78.

⁶⁶ Tit 2, 11.

⁶⁷ Cf. Mc. 10, 45.

⁶⁸ Cf. In 3, 5.

⁶⁹ Col. 3, 9-10.

⁷⁰ Mt. 12, 37.

„Din înseși cuvintele tale te voi judeca, slugă vicleană”⁷¹. Este, dar, clar că vorbele noastre fie ne condamnă, fie ne îndreptătesc în acea clipă.

În ce chip însă se va judeca?

Se vor judeca păstorii, adică episcopii, pentru felul vieții lor și pentru păstoria lor și de la fiecare se va cere oile cele duhovnicești, care au fost primite de la Hristos, Arhiereul. Însă, dacă din neluarea aminte a episcopului se pierde o oaie, sângele său se va cere din mâinile episcopului. De asemenea, la fel și preoții⁷² vor da cuvânt despre biserica lor; după cum și diaconii, dar și orice credincios va da cuvânt despre familia sa, despre femeia sa și despre copiii lui, despre robii și roabele lui, dacă i-au întors prin învățătură la poruncile Domnului, după cum Apostolul [Pavel] ne-a vestit nouă⁷³. Atunci se vor judeca împărații și domnitorii, cei bogați și cei săraci, cei mici și cei mari, pentru faptele pe care le-au făcut. Fiindcă scris este că „toți se vor arăta în fața scaunului de Judecată al lui Hristos, ca fiecare să ia răsplată pentru toate cele ce le-a făcut prin trupul său, fie bine, fie rău”⁷⁴. Iar în alt loc, de asemenea, este scris: „Nimeni nu poate scăpa din mâna Mea”⁷⁵.

„Te rugăm să ne spui cele care se vor petrece după aceasta!”

Vă voi spune cu durere în inima mea că nu puteți să ascultați toate cele care se vor petrece după aceasta. Să tăcem, dar, iubitorilor de Hristos.

Din nou, cei iubitori de Hristos l-au întrebat: „Sunt oare mai înspăimântătoare decât acelea pe care ni le-ai spus mai înainte și pe care le-am auzit de la tine?”.

⁷¹ Lc. 19, 22.

⁷² Literal: *prezbiterii*.

⁷³ Cf. Ef. 6, 4.

⁷⁴ II Cor. 5, 10.

⁷⁵ Deut. 32, 39.

Învățătorul⁷⁶ a plâns și le-a spus: Voi vorbi cu lacrimi, fiindcă nu este cu putință să povestesc cele viitoare fără lacrimi, căci sunt desăvârșite. Dar fiindcă avem poruncă de la Apostol[ul Pavel], să încredințăm acestea oamenilor credincioși⁷⁷, și fiindcă voi sunteți oameni credincioși, să vă încredințez acestea, iar voi să învățați pe alții. Chiar dacă inima mea suferă din cauza acestei povestiri, vă voi împărtăși durerea mea, fraților binecuvântați. Fiindcă atunci, iubitorilor de Hristos, de vreme ce faptele tuturor vor fi cercetate și se vor arăta în fața îngerilor și în fața oamenilor, de vreme ce toți vrăjmașii vor fi sub picioarele Lui, și orice putere și stăpânire se va nimici⁷⁸, și tot genunchiul se va pleca lui Dumnezeu⁷⁹, așa cum este scris, atunci îi va separa între ei, așa cum păstorul separă oile de capre⁸⁰. Cei care au făcut faptele și roadele cele bune, vor fi separați de cei sterpi și păcătoși, iar ei vor lumina, precum soarele⁸¹. Aceștia sunt cei care au păzit poruncile Domnului; sunt cei milostivi, prietenii celor săraci și ai celor orfani, cei care i-au primit pe cei străini, cei care i-au îmbrăcat pe cei goi, cei care i-au vizitat pe cei închiși, ajutătorii celor care suferă, cei care i-au vizitat pe cei bolnavi, cei care plâng acum⁸², după cum a spus Domnul, cei care au devenit săraci acum⁸³ pentru bogăția care este nepieritoare în ceruri, cei care iartă greșelile fraților, cei care au păzit pecetea credinței în mod neclintit și liberă de orice erezie; pe toți aceștia îi va pune de-a dreapta Sa. Caprele însă vor fi puse de-a stânga Lui⁸⁴.

⁷⁶ Aici sensul grecescului διδάσκαλος i se atribuie Sfântul Efrem, care-și povățuia ucenicii.

⁷⁷ Cf. II Tim. 2, 2.

⁷⁸ I Cor. 15, 24-25.

⁷⁹ Cf. Is. 49, 18.

⁸⁰ Cf. Mt. 25, 32.

⁸¹ Cf. Mt. 13, 43.

⁸² Cf. Lc. 6, 21.

⁸³ Cf. Lc. 6, 20.

⁸⁴ Cf. Mt. 25, 33.

Aceștia sunt cei neroditori, cei care L-au mâniat pe Păstorul Cel Bun, cei care nu au fost atenți la glasurile Arhipăstorului, cei îngâmfați, cei needucați, cei care cu această vreme a pocăinței, ca niște capre, s-au jucat și s-au ascuns; cei care și-au cheltuit în beție și în destrăbălare tot timpul vieții lor, precum acel bogat, care nu a arătat milă față de Lazăr cel sărac⁸⁵. Pentru aceasta au și fost osândiți să se așeze de-a stânga, ca oameni lipsiți de milă și fără de îndurare, ca oameni care nu au roadele pocăinței, cum nici untdelemn în candelile lor. Însă cei care au cumpărat untdelemn de la cei săraci și și-au umplut vasele lor, vor sta de-a dreapta, slăviți și fericiți, ținându-și candelile lor aprinse și auzind acel glas fericit și plin de milostivire: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită pentru voi de la întemeierea lumii”⁸⁶. Însă cei care stau de-a stânga vor auzi acel glas dureros și acea hotărâre înfricoșătoare: „Depărtați-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este pregătit pentru diavol și pentru îngerii lui”⁸⁷; de vreme ce nu ați arătat milă, acum nu veți fi miluiți; după cum glasul Meu nu l-ați auzit, nici Eu acum nu voi auzi plângerile voastre. Fiindcă Mie nu Mi-ați slujit, nici când eram flămând nu M-ați hrănit, nici când eram însetat nu Mi-ați dat să beau, cum nici nu M-ați primit când eram străin și nici nu M-ați îmbrăcat când eram gol, cum nici când eram bolnav nu M-ați cercetat, cum nici când eram închis nu ați venit să Mă vedeți. Ați devenit lucrătorii și slugile unui alt domn, adică ai diavolului. Pentru aceasta, plecați de la Mine, lucrătorii nedreptății”⁸⁸. Atunci vor fi aruncați aceștia în iadul cel veșnic, în timp ce dreptii vor intra în viața veșnică⁸⁹.

⁸⁵ Cf. Lc. 16, 19-21.

⁸⁶ Mt. 25, 34.

⁸⁷ Mt. 25, 41.

⁸⁸ Cf. Mt. 7, 23.

⁸⁹ Mt. 25, 46.

„Toți vor primi aceeași pedeapsă, sau sunt diferențe între pedepse?”

Există locuri diferite de chinuire, așa cum am auzit în Evanghelie. Există, așadar, întunericul cel mai din afară⁹⁰; este limpede că există și altul, [întunericul] cel dinăuntru. Gheena focului⁹¹ este un alt loc; scrâșnirea dinților⁹² este un loc deosebit; viermele cel neadormit⁹³ este un alt loc; iezerul cel de foc⁹⁴ este un alt loc; tartarul⁹⁵ este un spațiu deosebit; focul cel nestins este un loc separat⁹⁶; infernul⁹⁷ și stricăciunea⁹⁸ se găsesc în locuri diferite; cele mai de jos ale pământului⁹⁹ este un alt loc; iadul, unde s-au îndepărtat păcătoșii¹⁰⁰, iar fundul iadului¹⁰¹ este tărâmul cel mai înfricoșător. La aceste pedepse sunt trimiși cei nenorociți, fiecare după păcatele sale, fie mai grele, fie mai ușoare, după cum este scris, că „fiecare este înfășurat cu funiile păcatelor sale”¹⁰². Aceasta înseamnă că „va dura mult”¹⁰³. Și după cum aici există pedepse diferite, așa și în viața veșnică. Cei care au dușmănie între ei, dacă se va întâmpla să plece din trupul lor astfel, vor găsi o osândă neîndurătoare în clipa Judecării, iar cei ce urăsc vor sta în întunericul cel din afară și în focul cel veșnic, fiindcă au disprețuit porunca cea ușoară a Domnului, care spune: „Iubiți-vă

⁹⁰ Mt. 8, 12.

⁹¹ Mt. 5, 22 sq.

⁹² Mt. 8, 12.

⁹³ Mc. 9, 44, 46, 48.

⁹⁴ Apoc. 19, 20.

⁹⁵ Cf. II Pt. 2, 4.

⁹⁶ Mc. 9, 44, 46, 48.

⁹⁷ Cf. Filip. 2, 10.

⁹⁸ Cf. Pilde 27, 20.

⁹⁹ Cf. Ps. 138, 15.

¹⁰⁰ Cf. Ps. 9, 18.

¹⁰¹ Pilde 5, 22.

¹⁰² Pilde 5, 22.

¹⁰³ Cf. Lc. 12, 47-48.

unii pe alții¹⁰⁴ și iertați de șaptezeci de ori câte șapte¹⁰⁵. Cel care a păcătuit nu trebuie să trăiască cu nepăsare, cum nici, de asemenea, să nu deznădăjduiască, fiindcă avem Mângâietor la Tatăl, pe Iisus Hristos, Dumnezeu cel Drept, și Acesta este mângâierea pentru păcatele noastre¹⁰⁶. Nu pentru păcatele celor care sunt nepăsători, cum nici pentru cei care dorm sau sforăie, cum nici pentru cei care se ascund și râd, ci pentru cei care plâng și se pocăiesc și strigă spre El zi și noapte, și care vor fi alinați de Mângâietorul. Cel care a păcătuit însă și nu-și aduce aminte de păcatele lui, și așa va pleca din trupul său, peste el va cădea mânia lui Dumnezeu, pe care [regele] Manase a arătat-o, spunând că „Nesuferită este mânia urgiei Tale asupra celor păcătoși”¹⁰⁷.

Vai, celui care iubește desfrânarea¹⁰⁸! Vai, celui iubitor de băutură! Vai, celor care beau vin cu tobe și cântări, și nu iau aminte la lucrările lui Hristos¹⁰⁹, cum nici nu-și amintesc de cuvintele Lui! Vai, celor care iau în derâdere Sfânta Scriptură. Vai, celor care pierd timpul pocăinței și al întoarcerii cu distracții și glume, fiindcă vor căuta timpul, care în mod nechibzuit a fost risipit, și nu vor mai găsi [altul]! Vai, celor care au cerut sfat de la spiritele cele rele și recurg la magii, și își abat privirea lor la învățăturile demonilor, fiindcă vor fi osândiți dimpreună cu ei spre osândă veșnică! Vai, celor care au datorii nedrepte! Vai, celor care se ocupă de lucrări magice, de vrăjitorii, și de preziceri, și de avorturi și de alte lucruri asemănătoare! Vai, celor care opresc plata lucrătorului, fiindcă cel care oprește plata este omul vărsării de sânge¹¹⁰!

¹⁰⁴ In 13, 34.

¹⁰⁵ Mt. 18, 22.

¹⁰⁶ I In 2, 1-2.

¹⁰⁷ Man. 1, 5.

¹⁰⁸ Literal: *Vai, prietenului desfrânării.*

¹⁰⁹ Cf. Is. 5, 12.

¹¹⁰ Înț. Sir. 34, 22.

Vai, celor care judecă în mod nedrept! Vai, celor care îl declară nevinovat pe cel necuviincios și-l lipsesc pe omul cel drept de dreptate¹¹¹! Vai, celor care strică credința cea sfântă cu erezii sau arată îngăduință ereticilor! Vai, celor care au patimi groaznice, precum invidia și vorbirea de rău! De ce spun multe și nu mă opresc repede din cuvânt? Vai, celor care se vor găsi de-a stânga în acea zi înfricoșătoare, fiindcă se vor cufunda în întuneric și vor vărsa lacrimi amare, când vor auzi acea hotărâre neclintită: „Plecați de la Mine, voi, cei blestemați”¹¹²! De asemenea, alții vor auzi acea hotărâre tristă: „Păcătoșii să fie trimiși în iad”¹¹³. Alții vor auzi: „Adevărat vă spun vouă: nu vă cunosc! Plecați de la Mine, lucrători ai nedreptății”¹¹⁴. Alții, adică cei invidioși, vor auzi: „Ia ce este al tău și pleacă”¹¹⁵. Și unde oare vor merge? Este înfricoșător faptul că vor fi trimiși acolo unde vor merge și cei care au auzit [cuvintele]: „Plecați de la Mine, voi, cei blestemați, în foc”. Alții vor auzi [cuvântul]: „Legați-i de picioare și de mâini și aruncați-i în întunericul cel mai din afară”¹¹⁶. Alții, precum buruienile, vor fi legați în snopi, ca să ardă în cuptorul focului. După cum există multe chipuri pentru mântuire, tot așa există și multe locuri de ședere în Împărăția cerurilor¹¹⁷. După cum există multe chipuri de a păcătui și de a cădea în greșeli, tot așa există și multe locuri pentru pedepsire.

Toți cei care aveți lacrimi și pocăință, plângeți dimpreună cu mine; fiindcă eu, frații mei cei binecuvântați, port în amintirea mea pe cel care s-a despărțit de mine și nu am putut să-l aduc [la mine]. În acea clipă înfricoșătoare vor fi separați între

¹¹¹ Is. 5, 23.

¹¹² Mt. 25, 41.

¹¹³ Ps. 9, 18.

¹¹⁴ Mt. 25, 12; 7, 23.

¹¹⁵ Mt. 20, 14.

¹¹⁶ Mt. 22, 13.

¹¹⁷ Cf. In 14, 2.

ei printr-o despărțire cumplită și vrednică de milă și vor fi duși într-o țară depărtată fără să mai existe speranță de întoarcere. Cine are o inimă atât de împietrită, încât să nu plângă încă de aici pentru acea oră, când episcopii vor fi separați de ceata episcopilor, preoții¹¹⁸ de ceilalți preoți, diaconii de cei dimpreună cu ei, ipodiaconii și citeții de cei care erau ca ei? Atunci vor fi separați cei care cândva erau împărați și vor plânge și vor fi mânați [spre iad] ca niște slugi. Atunci vor suspina domnitorii și bogații lipsiți de milă, și își vor întoarce privirile lor spre alții, dar fără ca să primească de undeva și fără ca cineva să poată să-i ajute. Nici cel bogat nu se va mai vedea bogat, nici cei lingușitori nu vor mai fi, nici milostivire nu vor găsi, fiindcă nu au arătat milostivire mai înainte; nedăruind nimic înainte, nu vor găsi nici după, așa cum spune Profetul despre asemenea oameni, că „au adormit în visul lor și nu au găsit nimic”¹¹⁹. Atunci părinții vor fi separați de fiii lor, iar fiii de fiii lor. Atunci vor fi separați cu mahnire cei desfrânați, care nu au păzit patul de nuntă¹²⁰. Atunci vor fi separați și cei care în trupul lor sunt feciorelnici, dar în purtarea lor însă sunt lipsiți de milă și aspri, fiindcă Judecata va fi fără de milostivire pentru cel care nu a arătat milostivire¹²¹. Voi trece cu vederea și altele, fiindcă sunt stăpânit de frică și de cutremur din cauza acestei povestiri. Și ca să vorbesc pe scurt: atunci vor fi îndepărtați de la Judecată și vor fi mânați cu grabă de către îngerii cei aspri, cu îmbrânceli și cu lovituri, și scrâșnindu-și dinții lor și întorcându-se de jur-împrejur vor vedea pe cei dreپți și bucuria de care au fost lipsiți. Vor vedea acel foc de nedescris; vor vedea frumusețile raiului, vor vedea pe cei cunoscuți că vor fi în acea bucurie; vor

¹¹⁸ Literal: *prezbiterii*.

¹¹⁹ Ps. 75, 6.

¹²⁰ Cf. Evr. 13, 4.

¹²¹ Iac. 2, 13.

vedea acele mari daruri pe care le vor primi de la Împăratul cel slăvit toți cei care s-au nevoit cu dreptate. Mai apoi, vor fi îndepărtați puțin câte puțin și vor fi separați de toți cei drepti, și de prieteni și de cunoscuți, și în continuare vor pierde vederea lui Dumnezeu Însuși și nu vor mai putea să vadă bucuria și acea lumină adevărată. La final vor ajunge în locurile la care ne-am referit mai înainte, ca să se rupă și să se împrăștie în ele.

Văzând părăsirea lor desăvârșită și că și-au pierdut întreaga lor nădejde, și că nimeni nu poate să îi ajute sau să se roage pentru ei, fiindcă Judecata lui Dumnezeu este dreaptă, atunci vor plânge cu lacrimi amare, zicând: „O, câtă vreme am pierdut în nepurtare de grijă! O, cum ne-am înșelat! O, cum, ascultând Sfânta Scriptură, am luat-o în derâdere! Acolo Dumnezeu a vorbit prin Scripturi, și nu am fost atenți; aici însă plângem, iar El își întoarce fața Sa de la noi. La ce ne-a folosit mărirea lumii? Unde este tatăl care ne-a adus pe lume? Unde este mama care ne-a născut? Unde sunt frații? Unde sunt copiii? Unde sunt prietenii? Unde este cel bogat? Unde sunt bogățiile? Unde sunt distracțiile? Unde sunt mesele? Unde este drumul cel larg și nefolositor? Unde sunt împărații și domnitorii? Cum nu poate nimeni să ne izbăvească din toate acestea, și cum nu putem să-i ajutăm pe cei ai noștri, ci am fost părăsiți cu desăvârșire și de către Dumnezeu, și de către sfinți, și ne-am despărțit de cei cunoscuți? Ce să facem? Fiindcă nu mai există nici vremea pocăinței; nu mai are putere nici implorarea; nu mai există nici un câștig din lacrimi; nu se mai văd nici cei săraci și nici cei flămânzi, care vând untdelemn¹²², fiindcă sărbătoarea s-a sfârșit. Când am avut timp și prilej, iar aceștia care vindeau [untdelemn] strigau cu lacrimi «cumpărați-l», noi ne-am închis auzul și nu i-am ascultat, și nici [untdelemn] nu am cumpărat. Acum însă

¹²² Cf. Mt. 25, 9.

noi cerem și nu mai găsim [ca să cumpărăm]. Nu mai există eliberare pentru noi cei nenorociți; nu mai găsim milostivire, pentru că nu suntem vrednici. Judecata lui Dumnezeu este dreaptă. Nu vom mai vedea cetele Sfinților; nu vom mai vedea lumina cea adevărată. Despărțiți am fost de toți. Ce vom spune, deci? Bucurați-vă, dreptilor! Bucurați-vă, Apostolilor, și profetilor, și martirilor! Bucură-te, ceată a patriarhilor! Bucură-te, ceată a monahilor! Bucură-te, cinstită și de viață făcătoare Cruce! Bucură-te, Împărăție a cerurilor! Bucură-te, Ierusalime cel de sus, mamă a primilor născuți¹²³! Bucură-te, rai al desfătării! Bucură-te și tu, Stăpână Născătoare de Dumnezeu, Maică a lui Dumnezeu, Iubitorul de oameni! Bucurați-vă, părinți și maici, fii și fiice! Nu vă vom mai vedea pe niciunul dintre voi". În continuare, fiecare va merge la locul de osândă, care a fost pregătit pentru fiecare din cauza faptelor celor rele, acolo unde viermele, care îi va roade, nu moare și unde focul nu se stinge¹²⁴.

Ascultați, frații mei cei iubitori de Hristos. Iată, v-am îndeplinit dorința și am plinit cererea voastră. Iată, învățați ce este pregătit pentru noi înșine. Iată, ascultați ce dobândesc toți cei care sunt neglijenți și nepăsători și care nu se pocăiesc. Ascultați cum sunt batjocoriți cei care au batjocorit poruncile Domnului. Ascultați cum această viață deznădăjduită i-a înșelat și i-a dus în greșeli pe cei mai mulți. Ați învățat cum au fost luați în derâdere cei care au luat în râs Sfânta Scriptură. Nici unul [dintre voi] să nu cadă în păcat, frații mei binecuvântați. Nimeni să nu arate necredință, zicând că cele care sunt spuse despre Judecată sunt numai simple cuvinte. Ci toți să credem în Domnul bine și să stăm drepti, căci există învierea morților, și judecată, și răsplată pentru cele bune și pentru cele necinstite, potrivit Sfintei Scripturi. Nesocotind

¹²³ Cf. Evr. 12, 22-23.

¹²⁴ Cf. Mc. 9, 44, 46, 48.

cele vremelnice și disprețuindu-le, să purtăm de grijă pentru mărturisirea și aflarea noastră în fața scaunului de Judecată și pentru acea zi groaznică și înfricoșătoare. Fiindcă acea clipă este plină de întristare, foarte dureroasă, plină de mahnire, ceasul în care va fi judecată întreaga noastră viață. Despre această zi înfricoșătoare și despre acest ceas au vorbit mai înainte profeții și Apostolii. Despre această zi și oră, Sfânta Scriptură, pe de o parte, de la un capăt al lumii până la celălalt, iar pe de altă parte, în biserici și în orice loc, strigă și povăduiește tuturor, spunând: „Vedeți, privegheați, rugați-vă, îngrijiți-vă, aveți milă, pregătiți-vă, fiindcă nu veți cunoaște ziua sau ora în care va veni Domnul”¹²⁵.

Toți purtătorii de Dumnezeu, așa cum am spus, cu dureri și cu plângeri strigă, avertizându-ne, așadar, despre acea zi înfricoșătoare. Despre această zi a vorbit Profetul Isaia: „Iată, Domnul vine să nimicească întreg pământul și să facă să piară de pe el toți păcătoșii”¹²⁶. De asemenea, același profet spune: „Iată, Domnul vine și dimpreună cu El vine și răsplata Sa, și lucrarea fiecăruia este înaintea Sa”¹²⁷. Un alt profet strigă, spunând: „Iată, Domnul vine și cine va putea să îndure ziua venirii Sale sau cine va sta drept la vederea Lui?”¹²⁸. De asemenea, un alt profet se referă [la această zi], spunând: „Doamne, am auzit glasul Tău și m-am temut, și frica a cuprins oasele mele”¹²⁹. Un alt profet, zugrăvind-l pe Domnul, strigă, spunând: „În ziua Judecății voi răsplăti și nimeni nu va putea scăpa din mâinile Mele”¹³⁰. Despre această zi, dumnezeiescul David spunea: „Dumnezeu va veni strălucit, Dumnezeul nostru, și nu va veni tăcând. Foc înaintea Lui va arde,

¹²⁵ Cf. Mt. 24, 42.

¹²⁶ Is. 13, 5, 9.

¹²⁷ Cf. Is. 40, 10.

¹²⁸ Mal. 3, 1-2.

¹²⁹ Cf. Av. 3, 1, 16.

¹³⁰ Deut. 32, 35, 39.

iar împrejurul Lui va țâșni o furtună puternică¹³¹. Despre această zi vorbește și Apostolul Pavel, spunând: „În ziua aceea Dumnezeu va judeca cele ascunse ale oamenilor, potrivit Evangheliei și propovăduirii Sale”¹³². Și, de asemenea, spune: „Aveți grijă cum vă purtați”¹³³; „înfricoșător este să cadă cineva în mâinile lui Dumnezeu Cel adevărat”¹³⁴. Și fericitul Petru, corifeul Apostolilor, strigă, desigur, despre acea zi, spunând: „Ziua Domnului va veni, după cum hoțul vine în noapte, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, iar stihiiile firii, arzând, se vor desface”¹³⁵. De ce vorbesc despre profeți și despre apostoli? Însuși Stăpânul și Domnul nostru a vorbit mai dinainte despre acea zi, spunând: „Aveți grijă ca nu cumva inimile voastre să se îngreuneze din cauza mâncării și băuturii și grijilor vieții, ca nu cumva să vină deodată acea zi; fiindcă va veni ca o cursă peste toți oamenii care locuiesc pe întregul pământ”¹³⁶. „Privegheați”¹³⁷, deci, fiindcă Fiul Omului va veni în clipa în care voi nu o așteptați¹³⁸; luptați-vă să intrați pe poartă cea strâmtă, care călăuzește spre viață”¹³⁹.

Să mergem, frații mei, pe acest drum, ca să moștenim viața veșnică; fiindcă cel care merge pe acest drum este vădit că va moșteni viața veșnică. Acest drum este, așadar, viața. Fiindcă, chiar dacă puțini sunt cei care îl găsesc¹⁴⁰, noi, iubitorilor, să nu ne abatem însă de la el. Nici unul dintre voi să nu iasă în afara acestui drum, ca să nu meargă la pierzare, după cum spune și profetul: „Nu cumva să Se mânie Domnul și

¹³¹ Ps. 49, 3-4.

¹³² Rom. 2, 16.

¹³³ Ef. 5, 15.

¹³⁴ Evr. 10, 31.

¹³⁵ II Pt. 3, 10, 12.

¹³⁶ Lc. 21, 34-35.

¹³⁷ Mt. 25, 13.

¹³⁸ Mt. 24, 44.

¹³⁹ Lc. 13, 24; Mt. 7, 14.

¹⁴⁰ Cf. Mt. 7, 14.

să pieriți din calea dreptății”¹⁴¹. Să-L ascultăm pe Domnul care spune: „Eu sunt Lumina lumii; Eu sunt Păstorul cel bun. Eu sunt Viața. Eu sunt Ușa. Cel care vine la Mine se va mântui. Eu sunt Calea; cel care Îmi urmează Mie, nu se va împiedica, ci va avea lumina vieții”¹⁴².

↳ Să mergem, așadar, pe acest drum fericit, pe care au mers toți cei care L-au dorit pe Hristos. Căile acestui drum sunt dificile, dar odihna este minunată. Căile acestui drum sunt neplăcute, dar întoarcerea este bucurie. Căile acestui drum sunt înguste, dar locul de odihnă de pe acest drum este încăpător. Căile acestui drum sunt pocăința, postul, rugăciunea, privegherea, smerenia, umilința duhovnicească, disprețuirea trupului, purtarea de grijă a sufletului, dormirea pe jos, neșpălarea, postul negru, flămânzirea, setea, sărăcia, milostivirea, lacrimile, plângerea, tânguirea, plecarea genunchilor, înjosirea, prigonirile, palmuirile, nevoințele prin lucrul mâinilor, primejdiile, uneltirile, suportarea insultelor, a urii și a nu purta ură, suportarea vătămarilor și întoarcerea lor cu binele, iertarea nedreptăților celor care ne-au învinuit pe nedrept¹⁴³, jertfirea vieții noastre pentru cei iubiți¹⁴⁴, iar la sfârșit, să ne vărsăm sângele pentru Hristos, când timpul o cere. Cine merge pe cărările acestei porți înguste și ale acestui drum, care este plin de întristări, va primi fericirea și răsplătirea cea cerească, care nu are niciodată vreun sfârșit.

Dimpotrivă! Largă este poarta și drumul care duce spre pierzare încăpător este¹⁴⁵. Cărările acestui drum în viața de acum pricinuiesc bucurie, dar acolo vor pricinui tristețe. Aici aduc mulțumire, acolo însă vor fi mai amare decât fierea. Aici ele sunt luminoase, acolo însă sunt grele și dureroase. Aici

¹⁴¹ Ps. 2, 12.

¹⁴² In 8, 12; 10, 11; 11, 25; 10, 9; 14, 6.

¹⁴³ Cf. Mt. 6, 12.

¹⁴⁴ Cf. In 15, 13.

¹⁴⁵ Mt. 7, 13.

par lipsite de valoare și de importanță, acolo însă înconjoară precum fiarele sălbatice pe cei care le-au săvârșit și nu s-au pocăit, potrivit cuvântului profetului, care spune: „În ziua încercării, fărădelegea vrăjmașilor mei mă va înconjura”¹⁴⁶, adică viclenia acestei vieți, care sunt cărările drumului celui larg, pe care și Apostolul [Pavel] le enumeră una după alta, spunând: „Acestea sunt viclenia, adulterul, desfrânarea, idolatria, certurile, invidia, supărarea, neînțelegerile, omorurile și cele asemănătoare cu acestea”¹⁴⁷. Cărările drumului celui larg sunt, de asemenea, și glumele, chiotele, desfătărilor, cântecele cu alăută, petrecerile, dansurile, băile, îmbrăcămintea cea moale, mesele cele îmbelșugate, baterea din palme și zgomotele, somnul cel îndelungat, lăcomia, ura față de frați, și ceea ce este mai rău decât toate, lipsa pocăinței și ca cineva să nu aibă niciodată în amintirea sa această viață veșnică.

Acestea sunt cărările aceluia drum primejdios, pe care mulți merg. Pentru aceasta ei vor descoperi odihnă, după cum li se cuvine. În loc de desfătare vor flămânzi, în loc de îmbătare vor înseta, în loc de odihnă vor avea tânguire, în loc de râs vor avea plâns, în loc de cântece din chitară vor avea plângere, în loc de îngrășare vor avea viermele [cel neadormit], în loc de nepăsare vor fi lipsiți de orice, în loc de dansuri vor fi cu demonii, în loc de magii și de vrăjitorii și de îndeletniciri desfrânate vor primi întunericul cel din afară, gheena focului și cele asemănătoare cu acestea, care sunt pășunile morții, unde moartea își paște oile sale, pe ucenicii și prietenii ei, pe cei care, desigur, merg pe drumul cel larg, potrivit cuvintelor profetului [David], care spune: „I-a luat, precum oile, în iad; moartea îi va paște”¹⁴⁸. Noi însă, frați iubiți, îndepărtați de acel drum primejdios, să ascultăm pe Domnul care spune:

¹⁴⁶ Ps. 48, 6.

¹⁴⁷ Gal. 5, 19.

¹⁴⁸ Ps. 48, 14.

„Să vă luptați să intrați pe poarta cea strâmtă; fiindcă vă spun vouă că mulți o vor căuta ca să intre, dar nu o vor găsi”¹⁴⁹. Și multe altele asemănătoare cu cele pe care Domnul le propovăduiește și toți purtătorii de Dumnezeu.

Această zi având-o în mintea lor sfinții mucenici, nu le-a părut rău pentru trupurile lor, ci au arătat răbdare la fiecare fel de chinuire, cu bucurie pentru nădejdea cununilor. Alții s-au nevoit în pustii și în munți, cu post și cu păstrarea fecioriei; dar și acum se luptă, nu numai bărbații, ci și femeile, care sunt slabe. Și de vreme ce au mers pe poarta cea strâmtă și pe calea cea îngustă¹⁵⁰, au furat Împărăția cerurilor¹⁵¹. Cine, așadar, va suporta acea rușine, când în acea zi femeile vor fi încununate și mulți bărbați vor fi rușinați? Fiindcă nu există acolo bărbat și femeie¹⁵², ci fiecare va lua plata sa, potrivit cu osteneala sa¹⁵³.

Iar acestea nu se săvârșesc doar în pustii și în munți, ci cu mult mai mult în cetăți, și în sate, și în insule, și în biserici, acolo unde au luminat mulțimile celor mântuiți, ale celor care au păzit poruncile Domnului Hristos, fiecare în ceata lui: episcopii, prezbiterii, diaconii și alte cete ale Bisericii, împărații și domnitorii, puterile și stăpâniile. Fiindcă Dumnezeu Stăpânul nu a făcut deosebiri, cum nici nu a ales un loc în dauna altuia, ci astfel a spus: „Unde sunt adunați întru numele Meu, adică și în pustiu, și în munți, sau în peșteri, sau în orașe, sau în sate, sau în insule, sau în oricare loc al stăpânirii Mele, acolo sunt și Eu între ei”¹⁵⁴, și împreună cu ei voi fi până la sfârșitul lumii¹⁵⁵ și în viața viitoare Eu îi voi păstori în vecii vecilor”.

¹⁴⁹ Lc. 13, 24.

¹⁵⁰ Mt. 7, 14.

¹⁵¹ Cf. Mt. 11, 12.

¹⁵² Cf. Gal. 3, 28.

¹⁵³ I Cor. 3, 8.

¹⁵⁴ Cf. Mt. 18, 20.

¹⁵⁵ Cf. Mt. 28, 20.

Fericitul David, având în mintea sa acest scaun de Judecată înspăimântător și pe Judecătorul Care nu poate fi lingușit, își uda în fiecare seară patul cu lacrimile sale¹⁵⁶ și-L ruga pe Dumnezeu, spunând: „Doamne, să nu intri la judecată cu robul Tău, nici să mă osândești, Iubitorule de oameni! Fiindcă lipsit sunt de orice apărare, rog bunătatea Ta, ca să nu intri la judecată cu robul Tău. Căci, dacă dorești să faci aceasta, nu vei găsi drept în fața Ta nici un om”¹⁵⁷. Vedeti, fraților, pe fericitul David că se temea de acea clipă și de acel ceas, și se ruga, și se pregătea pentru [cuvânt de] apărare.

Veniți și voi, fraților iubitori de Hristos, mai înainte să vină acea zi, mai înainte să fie desființată sărbătoarea, mai înainte ca Dumnezeu să se arate și să ne găsească nepregătiți. Să întâmpinăm venirea Sa cu mărturisiri¹⁵⁸, cu pocăință, cu rugăciuni, cu postiri, cu lacrimi, cu iubirea de străini. Să-L întâmpinăm mai înainte de a veni, și de a se arăta Acesta, și de a ne găsi nepregătiți. Să nu încetăm să ne pocăim și să ne rugăm cu silință, și să ne pregătim pentru întâmpinarea Domnului, toți dimpreună, bărbați și femei, bogați și săraci, robi și liberi, bătrâni și tineri.

! Aveți grijă ca nu cumva să spună cineva că a făcut multe păcate și nu așteaptă iertare. Cel care spune aceasta nu cunoaște că Dumnezeu este Dumnezeul celor care se pocăiesc; Care a venit pe pământ pentru cei care sunt bolnavi; Care a spus că „se face bucurie pentru un păcătos care se pocăiește”¹⁵⁹; Care a spus că „nu am venit să chem la pocăință pe cei drești, ci pe cei păcătoși”¹⁶⁰. Aceasta este adevărata pocăință: ca cineva să se îndepărteze de păcat și să-l urască, după cum [psalmistul] David spune: „Am urât și am disprețuit păcatul”¹⁶¹

¹⁵⁶ Cf. Ps. 6, 7.

¹⁵⁷ Cf. Ps. 142, 2.

¹⁵⁸ Cf. Ps. 94, 2.

¹⁵⁹ Lc. 15, 7 și 10.

¹⁶⁰ Mt. 9, 13.

¹⁶¹ Ps. 118, 163.

și „juratu-m-am și am rămas drept, ca să păzesc poruncile Tale”¹⁶². Iar atunci Dumnezeu primește cu bucurie pe cel care vine la El.

Aveți grijă ca nu cumva cineva să îndrăznească și să spună: „Nu am păcătuit”. Cel care spune aceasta este orb și cu privirea încetoșată și se înșală pe sine, și nu cunoaște că de el râde satana și în cuvinte, și în fapte, și prin auz, și prin vedere, și prin pipăire, și prin gânduri. Fiindcă cine poate să se mândrească că are inimă feciorelnică¹⁶³ și toate simțurile sale sunt curate? Nimeni nu este fără de păcat; nimeni nu este curat din ceea ce este necurat¹⁶⁴; nimeni dintre oameni nu este în întregime nevinovat, decât numai Cel care S-a făcut pentru noi sărac, chiar dacă era bogat¹⁶⁵. Numai Acesta este fără de păcat: Cel care ridică păcatul lumii¹⁶⁶, Cel care dorește să se mântuiască toți oamenii¹⁶⁷, Cel care nu dorește moartea păcătoșilor¹⁶⁸, Iubitorul de oameni, Cel mult Milostiv, Cel care miluiește, Cel Bun, Cel care iubește din tot sufletul, Cel Atotputernic, Mântuitorul tuturor oamenilor, Părintele orfanilor și Apărătorul văduvelor¹⁶⁹, Dumnezeuul celor care se pocăiesc, Doctorul sufletelor și al trupurilor, nădejdea celor deznădăjduiți, limanul celor înviforați, ajutorul celor lipsiți de ajutor, Călăuzitorul vieții, Cel care cheamă pe toți la pocăință și nu se scârbește de nimeni din cei care se pocăiesc.

La El să mergem și noi, fiindcă toți cei păcătoși, care au mers la El, au aflat mântuirea. Și noi, frații mei, să nu deznădăjduim pentru mântuirea noastră. Am păcătuit? Să ne pocăim.

¹⁶² Ps. 118, 106.

¹⁶³ Pilde 20, 9.

¹⁶⁴ Cf. Iov 14, 4-5.

¹⁶⁵ Cf. II Cor. 8, 9.

¹⁶⁶ In 1, 29.

¹⁶⁷ I Tim. 2, 4.

¹⁶⁸ Iez. 33, 11.

¹⁶⁹ Ps. 67, 6.

Am păcătuit de mii de ori? De mii de ori să ne pocăim. Pentru fiecare faptă bună Dumnezeu Se bucură, și mai cu seamă Se bucură pentru sufletul care se pocăiește. Fiindcă El stăpânește peste toate cu blândețe, și primește cu însăși brațele Sale, și ne cheamă, spunând: „Veniți la Mine, toți cei ce ați obosit¹⁷⁰, fiindcă pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară¹⁷¹. Veniți la Mine, cei obosiți și cei apăsăți, și vă voi odihni¹⁷² în cetatea cea cerească, [acolo] unde se odihnesc toți sfinții Mei cu mare bucurie. Veniți la acea bucurie de nedescris, de negrăit, de nerostit; veniți la bunurile pe care le doresc îngerii¹⁷³ ca să le înțeleagă; veniți acolo unde sunt cetele și adunările dreptilor. Acolo brațele lui Avraam primesc pe cei care au răbdat în tristărilor, după cum a fost cândva cu săracul Lazăr¹⁷⁴. Acolo comorile cele veșnice mi se deschid; acolo este Ierusalimul cel ceresc, mama celor întâi născuți¹⁷⁵. Acolo este pământul cel binecuvântat al celor ce-l vor moșteni. Veniți la Mine toți, iar Eu vă voi odihni acolo unde toate sunt liniștite și nu există tulburare, unde cele luminoase sunt pe placul lui Dumnezeu, unde nimeni nu nedreptățește pe cineva și nimeni nu domnește cu tiranie, acolo unde nu mai există păcat, cum nici stricăciune, acolo unde există lumina cea neapropiată și bucuria cea de nedescris”.

„Fericiți sunt cei ce plâng”¹⁷⁶. Plângeți, pocăiți-vă, întoarceți-vă la Mine, iar Eu vă voi odihni acolo unde nu mai există durere, nici lacrimi, nici griji, nici preocupări, nici suspin. Întoarceți-vă, fii ai oamenilor, iar Eu vă voi odihni acolo unde nu mai există nici bărbat, nici femeie; acolo unde nu mai

¹⁷⁰ Mt. 11, 28.

¹⁷¹ In 6, 37.

¹⁷² I Pt. 1, 12.

¹⁷³ Cf. Lc. 16, 22.

¹⁷⁴ Cf. Evr. 12, 22-23.

¹⁷⁵ Cf. Mt. 5, 5.

¹⁷⁶ Mt. 5, 4.

există diavolul, nici moarte, nici post, nici întristare, nici certuri, nici invidia, ci bucuria, și pacea, și odihna, și desfătarea. Întoarceți-vă la Mine, iar Eu vă voi odihni acolo unde este apa care potolește setea și locul de pășune¹⁷⁷, și vița de vie pe care Dumnezeu o oferă întregii lumi în acel pământ binecuvântat unde Eu, Vița cea adevărată, Îmi întind vlăstarele Mele, al căror îngrijitor ați auzit că este Tatăl¹⁷⁸. Veniți toți cei obosiți și asupriți, iar Eu vă voi odihni acolo unde există viața cea netrecătoare și desfătarea de orice lucru bun. Veniți la Mine, toți cei obosiți, iar Eu vă voi odihni acolo unde există singurul Cel dorit, Desfătarea cea neîntreruptă, Înțelepciunea cea veșnică, Lumina cea neapusă, Soarele cel fără de soare. Ridicați asupra voastră jugul Meu și învățați că sunt blând și smerit la inimă și veți afla odihnă în sufletele voastre¹⁷⁹, acolo unde se aude glasul celor care prăznuiesc, acolo unde comorile cele ascunse ale înțelepciunii și ale cunoașterii se arată¹⁸⁰. Veniți la Mine toți, iar Eu vă voi odihni acolo unde există darul cel mare, bucuria cea negrăită, odihna cea fără de schimbare, înțelepciunea cea fără de liman, cântarea cea nesfârșită, doxologia cea sfântă, mulțumirea cea neîntreruptă, teologia cea neîncetată, împărăția cea fără de moarte, bogăția cea nemărginită, veacurile cele fără de sfârșit, adâncul veseliei, oceanul milei și al iubirii de oameni, bunurile care nu sunt cu putință să fie spuse de gura omenească, ci se descoperă doar prin imagini nedesluite. Acolo există cetele îngerilor, prăznuire celor întâi născuți, tronurile apostolilor, locurile de onoare ale profeților, sceptrele patriarhilor, cununile martirilor, laudele dreptilor. Acolo este păstrată plata pentru orice început, și putere, și orânduire, și acolo a fost pregătit locul [pentru Judecată].

¹⁷⁷ Cf. Ps. 22, 2.

¹⁷⁸ Cf. In 15, 1.

¹⁷⁹ Mt. 11, 29.

¹⁸⁰ Col. 2, 3.

Veniți la Mine, toți cei care însetați și flămânziți pentru dreptate¹⁸¹, iar Eu vă voi umple cu bunătățile pe care le-ați dorit; pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit, iar la mintea omului nu s-au suit¹⁸². Fiindcă acestea le-am pregătit pentru cei care se pocăiesc și se întorc din drumul lor cel rău. Acestea le-am pregătit pentru cei care arată milă și pentru cei care se pocăiesc. Acestea le-am pregătit pentru cei care plâng cu pocăință. Acestea le-am pregătit pentru făcătorii de pace. Acestea le-am pregătit pentru cei care de dragul Meu sunt prigonți și defăimați și batjocoriți. Veniți la Mine, toți cei asupriți și scuturați și aruncați de la voi sarcina păcatelor; fiindcă nimeni din cei care vin spre Mine nu rămâne asuprit, ci a aruncat de la sine obiceiul cel rău și a lepădat deprinderea care a fost învățată de la diavol prin răutate; el învață, așadar, de la Mine obiceiul cel bun. Magii când au ajuns la Mine au lepădat ghicirea în stele și au învățat cunoașterea lui Dumnezeu¹⁸³. Vameșii au părăsit cele ale vămuirilor și au mers la templu¹⁸⁴. Prigonitorii și-au încetat prigonirile și au primit cu dragă inimă să fie prigonți¹⁸⁵. Desfrânatele au urât desfrânarea și au iubit înțelepciunea¹⁸⁶. Tâlharul și-a părăsit uciderea, prin lepădarea de apucăturile cele tâlhărești, și a primit în mod sincer credința, și a devenit locuitor al Raiului¹⁸⁷. Veniți și voi la Mine, fiindcă pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară!¹⁸⁸.

Ascultați, iubitorilor, făgăduințele cele trebuincioase și cuvintele cele dulci ale Mântuitorului sufletelor noastre. Cine

¹⁸¹ Mt. 5, 6.

¹⁸² I Cor. 2, 9.

¹⁸³ Cf. Mt. 2, 11.

¹⁸⁴ Cf. Mt. 9, 9.

¹⁸⁵ Cf. Fapte 9.

¹⁸⁶ Cf. Lc. 7, 47; In 4.

¹⁸⁷ Lc. 23, 42-43.

¹⁸⁸ Cf. In 6, 37.

a văzut un asemenea Părinte atât de Iubitor? Cine a văzut un asemenea Doctor bun? Veniți deci să ne închinăm și să cădem la picioarele Lui¹⁸⁹, mărturisind păcatele noastre. Slavă iubirii Sale de oameni! Slavă răbdării Sale! Slavă sfințeniei și îngăduinței Sale! Slavă milostivirii Sale! Slavă Împărăției Sale! Slavă, cinste și închinăciune numelui Său în veci! Amin.

Din nou spun și nu voi înceta să spun: să nu ne lenevim, noi, păcătoșii; să nu ne temem; să nu încetăm să strigăm către El noapte și zi cu lacrimi, fiindcă El este milostiv și fără de minciună, și va dăruia numaidecât dreptatea Sa celor care strigă către El noapte și zi¹⁹⁰. Fiindcă El este Dumnezeuul celor care se pocăiesc; Tatăl și Fiul și Duhul Sfânt. Lui Îi aparține slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

¹⁸⁹ Cf. Ps. 94, 6.

¹⁹⁰ Cf. Lc. 18, 7.

Cuvânt despre învierea cea de obște, despre pocăință și iubire. Și despre cea de-a Doua Venire a Domnului nostru Iisus Hristos

Iubiților, nimic să nu socotim mai presus de iubirea cea adevărată, fiindcă multe greșeli facem în fiecare zi și în fiecare ceas. Pentru aceasta să dobândim iubirea, fiindcă aceasta acoperă multe păcate. La ce folosește, fraților, să le avem pe toate, dar să nu avem iubirea care ne mântuiește? La ce folosește dacă cineva oferă o masă mare și invită pe împărat și pe dragători, și pregătește toate cele necesare, fără să-i lipsească ni-mic, dar nu are sare? Oare este posibil ca cineva să mănânce la acea masă? Și nu se risipesc numai cheltuielile și sunt în zadar ostenele sale, ci primește și batjocură din partea invitaților.

Așa și aici, frații mei: care este câștigul ca noi să ne oboșim fără de rost, fără iubire? Fără iubire orice lucrare este murdară, fie că trăiește cineva în feciorie, fie că postește, fie că priveghează, fie că oferă o masă săracilor, fie că aduce daruri lui Dumnezeu sau zeciuieli, fie că zidește biserici sau face alt lucru deosebit. Dacă le face fără de iubire, vor fi socotite de către Dumnezeu drept inutile, fiindcă nu se mulțumesc cu acestea. Să nu îți dorești, așadar, să faci ceva fără de iubire. Dacă însă spui că „chiar dacă urăsc pe fratele meu, însă iubesc pe Hristos”, te arăți mincinos. Ioan Teologul te judecă, spunând că „cel care nu iubește pe fratele său, pe care-l vede, cum poate să-L iubească pe Dumnezeu, pe care nu-L vede?”¹⁹¹. Este vădit, prin urmare, că cel care are ură

¹⁹¹ I In 4, 20.

față de fratele său și crede că-L iubește pe Dumnezeu este mincinos și se înșală pe sine. Fiindcă spune, de asemenea, [Sfântul] Ioan [Teologul] că „această poruncă avem de la El: cel care iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său”¹⁹². Și Domnul spune, de asemenea, că „în aceste două porunci se cuprind întreaga Lege și Profetii”¹⁹³.

O, minune, uimitoare și contradictorie! Fiindcă cel care are iubire împlinește întreaga Lege¹⁹⁴; fiindcă iubirea este plinirea Legii¹⁹⁵! O, putere cu neputință de descris a iubirii! O, putere cu neputință de măsurat a iubirii! Nimic nu este mai scump decât iubirea, nici cerul, nici pământul. Această iubire dumnezeiască este culmea virtuților. Iubirea este cauza tuturor celor bune. Iubirea este sarea virtuților. Iubirea este sfârșitul Legii. Aceasta a sălășluit în inima lui Abel. Aceasta i-a ajutat pe Patriarhi. Aceasta l-a păzit pe Moise. Aceasta a locuit înăuntrul Profetilor. Aceasta l-a făcut pe David sălaș al Duhului Sfânt. Aceasta l-a întărit pe Iov. De ce nu spun însă despre cele mai însemnate? Iubirea l-a coborât pe Fiul lui Dumnezeu din ceruri la noi. Prin intermediul iubirii au fost arătate toate cele bune. Moartea a fost desființată, iadul a fost golit, Adam a fost întors din pribegie. Prin iubire s-a făcut o singură turmă: a îngerilor și a oamenilor. Prin iubire raiul s-a deschis, Împărăția cerurilor s-a oferit. Aceasta i-a făcut înțelepți pe pescari. Aceasta i-a întărit pe martiri. Aceasta i-a făcut locuitori [ai Raiului] pe cei din pustiu. Aceasta a umplut cu cântări munții și peșterile. Aceasta i-a învățat pe bărbați și pe femei să meargă pe drumul cel strâmt și plin de greutate. Până când voi vorbi și nu mă voi opri să vorbesc despre iubire? Căci cine este destoinic să povestească toate

¹⁹² I In 4, 21.

¹⁹³ Mt. 22, 40.

¹⁹⁴ Cf. Rom. 13, 8.

¹⁹⁵ Rom. 13, 10.

biruințele iubirii? Nici îngerii nu pot să le povestească așa cum trebuie.

O, fericită iubire, [care] oferi tuturor cele bune! O, fericiților și preafericiților, voi, care ați dobândit iubirea cea sinceră și adevărată! Așa cum Hristos Stăpânul a spus că „nimeni nu are o mai mare iubire decât această: să-și jertfească cineva viața sa pentru prietenii săi”¹⁹⁶. Această iubire dumnezeiască având-o Apostolul Pavel spunea: „Iubirea nu pricinuește rău altuia”¹⁹⁷. Nu răspunde răului cu rău, insultelor cu vorbe de ocară¹⁹⁸. Cel care a dobândit iubirea nu se mândrește față de nimeni, nu invidiază, nu se mânie, nu se plânge, nu urăște niciodată pe fratele său. Cel care a dobândit iubirea nu iubește numai pe cei care-l iubesc, ci și pe cei care-l supără. Această iubire dumnezeiască având-o Ștefan, primul mucenic, se ruga lui Dumnezeu pentru cei care-l omorau cu pietre, spunând: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta”¹⁹⁹.

Fericit este bărbatul care le disprețuiește pe toate și care a dobândit iubirea. Răsplata acestui om crește în fiecare zi. Cununa omului acestuia s-a pregătit. Pe omul acesta îl fericesc toți îngerii. De acest om niciodată nu Se îndepărtează Stăpânul, fiindcă Dumnezeu este iubire și cel care rămâne în iubire, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în acesta²⁰⁰.

Aceste cuvinte le-am spus despre iubire. Noi însă să ne întoarcem din nou la discuția noastră și să vorbim pentru pocăință și despre Judecata viitoare. Acestea să le cercetăm, iubiților, noapte și zi, având privirea noastră ațintită la ceasul cel de pe urmă, ca flacăra să nu se stingă niciodată. Psalmodierea să fie neîntreruptă în gura voastră, fiindcă numele lui Dumnezeu, atunci când îl rostim, alungă departe pe demoni.

¹⁹⁶ In 15, 13.

¹⁹⁷ Rom. 13, 10.

¹⁹⁸ Cf. I Pt. 3, 9.

¹⁹⁹ Fapte 7, 60.

²⁰⁰ I In 4, 16.

Unde este psalmodiere, acolo este și Dumnezeu; unde însă sunt cântări drăcești, acolo este mânia lui Dumnezeu și pedeapsa. Acolo unde sunt cărțile și lecturile sfinte, acolo este bucuria dreptilor și mântuirea sufletelor. Acolo unde însă sunt cântece de alăută și jocuri, acolo este ametețirea bărbaților și a femeilor și sărbătoarea diavolului. Care este, așadar, câștigul, fraților, să dansăm și să ne distrăm aici vremelnice, iar acolo să fim pedepsiți în veci? Să ne gândim la faptul că nu ne va mai ajuta în acea oră nimic din cele trecătoare ale pământului. Să ne gândim că acolo nimeni nu poate să ajute pe altul, ci fiecare, ridicându-și sarcina sa, stă, așteptând hotărârea care se va lua împotriva lui.

Pe acestea avându-le în mintea noastră, fraților, să cerem în viața prezentă cu înțelepciune, și dreptate, și evlavie, așa cum ne-a învățat Apostolul [Pavel]²⁰¹. Să ne curățim pe noi înșine de orice boală a trupului și a sufletului²⁰². Să aruncăm de la noi lucrările întunericului²⁰³ și chipurile idolatriei, și să nu ne mai purtăm cum se comportă și alți idolatri²⁰⁴. Cinstind pomenirile Sfinților, să ne amintim de toți cei care se găsesc în neputințe: văduvele, orfanii, străinii, săracii, toți cei care sunt în închisori, toți cei care sunt în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului²⁰⁵. Să cinstim sărbătorile, prăznuindu-le nu prin serbări, ci pe placul lui Dumnezeu; nu lumește, ci creștinește și duhovnicește. Să nu ne împodobim cu cununi, să nu facem dansuri, să nu ne moleșim auzul nostru cu cântări din flaut și chitare, să nu ne îmbrăcăm cu îmbrăcăminte luxoasă, cum nici cu podoabe de aur, nici [să fim părtași] la chefuri și beții, nici la desfrânări și la destrăbălări, ci toate acestea să le lăsăm pentru cei idolatri și

²⁰¹ Cf. Tit 2, 12.

²⁰² II Cor. 7, 1.

²⁰³ Cf. Rom. 13, 12.

²⁰⁴ Cf. Ef. 4, 17.

²⁰⁵ Evr. 11, 38.

pentru iudei. Noi, dimpotrivă, să ne împodobim pe noi înșine cu cinstita și de viață făcătoarea Cruce a Mântuitorului, spunând împreună cu Apostolul [Pavel]: „Eu niciodată să nu mă mândresc pentru nimic altceva, decât numai pentru Crucea Domnului nostru Iisus Hristos”²⁰⁶. La ușile noastre, și la frunțile noastre, și la pieptul și gura noastră, și la orice parte a trupului nostru să însemnăm Crucea cea de viață dătătoare și să ne înarmăm cu ea, care este arma cea nebiruită a creștinilor, biruitoarea morții, nădejdea credincioșilor, lumina celor trecătoare ale pământului, deschizătoarea raiului, nimicitoare ereziilor, întărirea credinței, marea apărătoare și lauda mântuitoare a ortodocșilor. Pe ea, creștinilor, în fiecare zi și noapte, și în orice oră și clipă, să nu încetăm să o vestim în orice loc. Fără ea nimic să nu faci, ci dimpotrivă și atunci când cazi spre somn, și când te ridici din somn, și când lucrezi, și când mănânci, și când bei, și când mergi pe jos, și când călătorești pe mare, și când treci un râu, toate părțile trupului tău împodobește-le cu Crucea cea făcătoare de viață și nu se vor apropia de tine nenorocirile, iar pedeapsa nu se va apropia de casa ta²⁰⁷. Pe ea văzând-o, puterile dușmanului se retrag de frică. Crucea și lumea întreaga sfințește; ea a făcut să dispară întunericul și a oferit lumina; ea a nimicit greșeala; ea a adunat neamurile de la Răsărit și de la Apus, și de la Miazănoapte, și de la Miazăzi, și le-a unit în iubire într-o singură Biserică, și într-o singură credință, și într-un singur botez; ea este zidul cel de necucerit al ortodocșilor.

Care gură sau care limbă va lăuda cinstea armei celei de neînvins a Împăratului Hristos? Crucea este cea care a fost înfiptă în Locul Căpățânii și care imediat a odrăslit pe Strugurele vieții noastre. Cu această armă cinstită, Hristos, Mântuitorul nostru, a sfâșiat pânțelele cel nesățios al iadului și a

²⁰⁶ Gal. 6, 14.

²⁰⁷ Ps. 90, 10.

îngrădit gura cea vicleană a diavolului. Când acesta a văzut moartea lui Dumnezeu [pe Cruce], i-a lăsat liberi pe cei pe care îi avea în puterea sa din vremea strămoșilor. Fericiții Apostoli, înarmându-se cu aceasta, au încălcat toată puterea dușmanului. Pe aceasta, purtând-o pe platoșe, soldații lui Hristos și martirii au nimicit toate prăznuirile și purtările cele obraznice ale tiranilor. Pe ea, ridicând-o cei care părăseau lumea, au găsit cu multă râvnă locul de viețuire în munte, și în peșteri, și în crăpăturile pământului²⁰⁸.

O, bunătatea cea nemăsurată a lui Dumnezeu, Iubitorul de oameni! Cât de multe bunuri a oferit neamului omenesc prin mijlocirea Crucii! Crucea, de asemenea, la sfârșitul lumii, la cea de-a Doua Venire a Domnului, se va arăta mai întâi pe cer cu multă putere și cu o mare armată de îngeri²⁰⁹, pricinuind, pe de o parte, teamă și tristețe dușmanilor, iar pe de altă parte, bucurând și luminând pe credincioși, și vestind venirea Marelui Împărat.

Cât despre Sfânta Cruce, într-adevăr, și mai multe decât acestea poate spune cineva. Cele care se vor petrece însă după arătarea Crucii, așadar, acelea care o vor urma, le voi menționa acum. Este peste logică și peste gândire; ele depășesc orice descriere și uimesc pe oricine le va auzi. Vai, frații mei iubitori de Hristos! Mi-am adus aminte de acel ceas [al Judecării] și m-am înspăimântat, și am dorit atunci din pricina fricii celei multe să-mi opresc cuvântul, gândind la cele care se vor descoperi după Sfânta Cruce. Căci cine le va povesti sau cine va îndrăzni să le descrie? Care gură le va vesti? Și care limbă le va exprima? Și care glas le va descoperi? Și care auz va putea să le audă, pe acestea pe care nu pot să le îndure nici măcar cerurile? Fiindcă atât de mari și de înspăimântătoare lucruri se vor petrece, cum nu au mai fost în întreg pământul

²⁰⁸ Cf. Evr. 11, 38.

²⁰⁹ Cf. Mt. 24, 30.

și nici nu vor mai fi. De multe ori dacă vedem sau auzim un fulger sau un tunet foarte puternic ne înspăimântăm cu toții, și toți ne plecăm la pământ și tremurăm de frică. Cum, dar, vom îndura atunci când vom auzi glasul trâmbiței că răsună cu putere și că va ridica²¹⁰ pe cei drepti și pe cei păcătoși, care au murit de la începutul lumii? Atunci în iad oasele firii ome-nești numai ce vor auzi glasul trâmbiței că vor alerga peste tot în grabă, căutându-și fiecare încheieturile sale. Când vom vedea pe toți oamenii că înviază, fiecare din locul său, și că se vor aduna de la marginile lumii la Judecată, ce fel de teamă și ce fel de groază ne va stăpâni? Fiindcă Împăratul cel Mare va porunci și imediat cu cutremur și cu mare grabă pământul va oferi pe morții lui, marea pe morții ei și iadul pe cei ai lui²¹¹; fiarele vor da pe cei înghițiți, peștii pe cei pe care i-au făcut bucăți, păsările de pradă pe cei pe care i-au sfâșiat. În acea clipă toți se vor arăta și nu va lipsi nici un fir de păr.

Când vom vedea râul cel de foc că va porni de la răsărit cu mânie, precum marea cea involburată, și că munții și văile se vor risipi, și că întregul pământ și toate lucrurile care există pe el se vor mistui, atunci, iubiților, din focul acela izvoarele se vor îneca, râurile vor dispărea, marea se va schimba în uscat, aerul se va strica, stelele vor cădea de pe cer, soarele se va stinge, luna se va face roșie ca sângele²¹², cerul se va învălui ca un sul²¹³. Când vom vedea pe îngeri că vor fi trimiși și că vor alerga în grabă împrejurul [pământului] și că vor aduna pe robii cei aleși ai lui Dumnezeu de la o margine la alta a cerului²¹⁴; când vom vedea un cer nou și un pământ nou²¹⁵; când vom vedea scaunul cel înspăimântător că se pregătește;

²¹⁰ Cf. I Tes. 4, 16.

²¹¹ Apoc. 20, 13.

²¹² Mt. 24, 29; Apoc. 6, 12-13.

²¹³ Cf. Apoc. 6, 14.

²¹⁴ Mt. 24, 31.

²¹⁵ Cf. II Pt. 3, 13.

când vom vedea semnul Fiului Omului că se va arăta pe cer²¹⁶, așadar, Crucea cea cinstită și de viață făcătoare că va lumina toate marginile pământului, atunci toți, văzând că sceptrul acesta împărătesc, cel mare și înfricoșător, se va arăta, vor înțelege că imediat după toate acestea se va arăta în acel ceas Împăratul.

¶ Cine, oare, va zări pe Hristos și va putea să se apere? Conștiința ta te va judeca pentru greșeli sau pentru căderi și vei rămâne gol și mâhnit, așteptând hotărârea care se va da împotriva ta. Fiindcă fiecare își vede faptele sale care se vor descoperi în fața lui, fie cele bune, fie cele necinstite. Atunci cei care au mers pe drumul cel strâmt și plin cu silințe, și toți cei care s-au pocăit cu adevărat, și toți cei milostivi și iubitori de străini vor sta fericiți, așteptând cu mare bucurie mulțumirea pe care au nădărdit-o și vederea slavei Marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos²¹⁷. Fiindcă [Domnul] vine ca să îi încununeze pe cei care se nevoiesc cu privegherile, și cu rugăciunile, și cu postirile, și cu cântările [sfinte]. El vine ca să ferească pe cei care au plâns pentru căderile lor. El vine ca să desfăteze pe cei milostivi. Vine ca să înalțe pe cei care au fost săraci în numele Lui; pe cei care nu au iubit lumea și lucrurile care sunt în lume, ci le-au părăsit pe toate și au urmat numai Lui. [Domnul] nu mai vine de pe pământ, ci din cer, ca un fulger înspăimântător. Atunci se va auzi o strigare puternică, care va spune: „Iată, Mirele, vine! Iată, Judecătorul sosește! Iată, Judecătorul judecătorilor Se arată! Iată, Dumnezeuul lumii întregi vine ca să judece lumea întreagă și să răsplătească fiecăruia potrivit lucrărilor lui!”.

Atunci, iubiții mei frați, vor tremura din cauza celui strigat toate măruntaiele noastre, din cap până-n picioare, și marea și toate prăpăstiile. Atunci, iubiților, teama și frica vor stăpâni

²¹⁶ Mt. 24, 30.

²¹⁷ Tit 2, 13.

pe fiecare om din cauza strigătului și auzului de trâmbiță, din cauza celor care vor veni în lume. Atunci puterile cerurilor se vor clătina²¹⁸. Atunci fulgerele vor merge înainte [a Venirii lui Hristos]. Cetele îngerilor vor alerga înainte; cetele arhangelilor se vor pregăti; heruvimii și serafimii cei cu ochi mulți vor striga cu putere și cu glas tare: „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul, Cel Atotputernic, Care este și a fost și vine, [Domnul] Atotțiitorul”²¹⁹. Atunci fiecare făptură din cer și de pe pământ va striga cu putere: „Binecuvântat este Cel Ce vine întru numele Domnului”²²⁰. Atunci cerurile se vor despica și va veni Împăratul împăraților și Domnul domniilor, ca un fulger înspăimântător, cu multă putere și cu slavă cu neputință de descris. Și Îl va vedea pe El orice om, și cei care L-au împuns cu sulița [în coastă], și vor plânge din cauza Lui toate semințiile pământului²²¹. Atunci cerul și pământul o vor lua la fugă, după cum Ioan [Evanghelistul] a spus mai dinainte: „Am văzut un tron mare și alb și pe Cel care stătea pe el; la vederea Lui cerul și pământul au fugit”²²². Vai, cum vom sta noi, păcătoșii! Atunci va șade pe tronul Său cel plin de slavă, după cum s-a spus, și înaintea Lui se vor aduna toate neamurile²²³. Oare cum va trebui să se găsească sufletul, ca să poată să îndure [acestea], când tronurile se vor pune, și dreptii se vor așeza și cărțile vor fi deschise? Atunci vom vedea puterile cele nemăsurate ale îngerilor că vor sta de jur-împrejur cu teamă. Atunci faptele fiecăruia vor fi descoperite și vor fi înfățișate în fața îngerilor și a oamenilor. Atunci se va împlini profeția lui Daniel, care spune: „Eu, Daniel, am văzut până când au fost așezate scaunele, și S-a așezat Cel vechi de zile. Îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Său

²¹⁸ Lc. 21, 26.

²¹⁹ Cf. Apoc. 4, 8.

²²⁰ Mt. 23, 39; Lc. 13, 35.

²²¹ Apoc. 1, 7.

²²² Apoc. 20, 11.

²²³ Mt. 25, 31-32.

curat ca lâna; tronul Său, flăcări de foc; roțile lui, foc arzător. Un râu de foc se vărsa și ieșea din el; mii de mii îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui! Judecătorul S-a așezat și cărțile au fost deschise”²²⁴.

Mare va fi teama, fraților, în acel ceas, când se vor deschide cărțile cele înfricoșătoare, unde sunt scrise faptele și cuvintele noastre și toate cele pe care le-am săvârșit în viața aceasta și pe care le gândeam că au scăpat privirii lui Dumnezeu, Cel care cercetează dorințele și poftele [noastre]²²⁵. Acolo este scrisă orice faptă și orice gând al oamenilor, fie bun, fie necinstit.

O, câte lacrimi ne vor fi de trebuință pentru acea oră, de care nu ne-am îngrijit! Fiindcă prin lacrimi și prin milostiviri putem să ștergem învinuirile cele scrise. O, cât de mult vom suspina și vom vărsa lacrimi amare, când vom vedea pe Împăratul cerurilor, Cel de negrăit! De asemenea, pe de altă parte vom vedea că se vor arăta pedepsele cele înfricoșătoare, iar în mijlocul acestor pedepse vom vedea pe toți oamenii, de la strămoșul Adam până la cel care s-a născut ultimul dintre ei, și îi vom vedea pe toți cum se închină cu fața până la pământ! Atunci se va împlini cuvântul care este scris: „Mă jur pe Mine Însumi, spune Domnul, că Mie se vor pleca toți genunchii”²²⁶. Și, de asemenea, Apostolul [Pavel] spune: „În numele lui Iisus Hristos se vor pleca orice genunchi, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt, și orice limbă va mărturisi că Domn este Iisus Hristos, ca să Se slăvească Dumnezeu Tatăl”²²⁷. Amin.

Întrebare: L-au întrebat cei iubitori de Hristos: Învățăto- rule, spune-ne cele care vor urma după acestea și cum vom fi cercetați.

²²⁴ Dan. 7, 9-10.

²²⁵ Cf. Ps. 7, 9.

²²⁶ Cf. Is. 49, 18; Rom. 14, 11.

²²⁷ Filip. 2, 10-11.

Răspuns: Atunci, iubiții mei iubitori de Hristos, întreaga omenire va sta între împărăție și osândă, între viață și moarte, între bucurie și întristare. Și toți, plecându-și capetele lor la pământ, vor vedea pe cei care stau în fața scaunului de Judecată și care vor judeca, desigur, pe cei care au trăit cu nepăsare. Și văzând acestea, își vor apleca capetele lor din nou și vor gândi la faptele lor. Fiecare va vedea că vor fi în fața lui faptele sale, fie ele bune, fie necinstite; fiecare va avea în fața lui cele pe care le-a făcut mai dinainte. Atunci, cei care au săvârșit cele necinstite și nu s-au pocăit vor spune, tânguindu-se: „O, cum de nu ne-am nevoit, noi, cei nenorociți, ci am pierdut timpul nostru în nepăsare, batjocorind și umilind? Cum nu ne-am nevoit prin privegheri? De ce nu am postit? De ce nu i-am miluit pe cei săraci? De ce noi, cei miserabili, ne-am omorât [pe noi înșine] și am săvârșit cele rele? De ce nu ne-am pocăit, atât timp cât a fost timpul pocăinței, ci am petrecut viața noastră râzând, și mâncând, și visând? Dacă nu mai există vremea pocăinței, noi ce să facem? Căci ziua și vremea cea înspăimântătoare, de care am auzit și am râs, au ajuns. Ce vom face noi, cei nenorociți, deoarece cărțile s-au deschis și ele ne judecă pe toți?”. În timp ce ei vor gândi acestea, vor auzi glasul Judecătorului, Care strigă înspăimântător și le spune: „Vedeți faptele voastre și luați-vă plata”. Într-adevăr, la acea vreme se vor clătina toate cetele creștinilor: arhieriei, și diaconii, și alte cete ale Bisericii. Fiindcă fiecare, așa cum spune Apostolul [Pavel], va învia la ceata sa²²⁸, ca să dea cuvânt lui Dumnezeu. Atunci se vor clătina de teamă împărații și ighemonii, înțelepții, bogații și cei săraci, căci a venit clipa pentru ca fiecare să secere ceea ce a semănat.

Întrebare: L-au întrebat iubitorii de Hristos: Spune-ne nouă, robule al lui Dumnezeu, după acestea, ce vor auzi sau ce vor pătimi?

²²⁸ Cf. I Cor. 15, 23.

Răspuns: Vai, frații mei, iubitori de Hristos! Vreau să vă spun și cele care vor urma, dar frica mă împiedică. Glasul meu se pierde, lacrimile mele tremură și mă amețesc; deoarece povestirea este înspăimântătoare.

Întrebare: Iubitorii de Hristos l-au rugat: Spune, în numele Domnului, pentru folosul nostru.

Învățătorul a răspuns: Atunci, iubitorilor de Hristos, fiecăruia i se va cerceta pecetea creștinismului, pe care a primit-o fiecare în Biserica sobornicească la botez. De la fiecare se cere credință neprihănită, și pecete nesfărâmată, și haină nepângărită, și mărturisirea cea bună pe care a dat-o în fața multor martiri, spunând: „Mă lepăd de satana și de toate lucrurile lui; nu de una sau două sau cinci, ci de toate lucrările diavolului”. Această lepădare bună se cere, așadar, de la noi în vremea aceea și fericit este cel care o păzește, așa cum a și spus. Căci printr-un singur cuvânt toate lucrările diavolului sunt lepădate: adulterul cel dezgustător, desfrânarea, omorurile, nerușinarea, invidia, furtul, insultele, asprimea, supărarea, cuvântul cel urât, beția, răzbunarea, gelozia, mândria, râsul, cântecele cu chitare, dansurile, adunările cu cântece, cântările cele rele, reprezentările teatrale, cântecele demonilor, lăcomia, ura de frate, și altele mai rele decât toate cele rele, adică ghicirea, idolatria, magia. Acestea și altele asemănătoare cu acestea le leapădă orice creștin în fața colimvitrei. Această lepădare este cerută de la noi în acea vreme.

Întrebare: Cei iubitori de Hristos l-au întrebat: Spune-ne nouă și cele următoare acestora și cum va fi cercetarea.

Învățătorul a răspuns: Voi vorbi cu durere și voi răspunde cu suspine și cu lacrimi; fiindcă nu este posibil să le povestesc pe acelea fără de lacrimi, căci sunt cele desăvârșite. Atunci, iubitorilor de Hristos, de vreme ce toți vor fi judecați și aleși, și faptele tuturor vor fi descoperite în fața îngerilor și a oamenilor, atunci se va nimici orice putere, și stăpânire, și domnie,

și la picioarele Lui vor cădea toți dușmanii Săi²²⁹. Atunci, după cum a spus Domnul, vor fi separați între ei, după cum păstorul desparte oile de capre; și va pune oile de-a dreapta Sa²³⁰. Oile sunt cei care au roadele cele bune; oile sunt cei care-L cunosc pe Păstor; oile sunt cei care au fost pecetluiți, care au păzit pecetea nesfârșită; oile sunt cei care L-au urmat pe Marele Păstor, Care a spus: „Veniți după Mine”²³¹; oile sunt cei care nu și-au stricat credința cea sfântă cu blasfemii eretice. Aceste oi vor fi puse de-a dreapta Sa, în timp ce caprele de-a stânga. Aceste capre sunt cei care nu au roade; toți cei care nu L-au iubit pe Păstor. Cei care pasc dimpreună cu ereticii și strică sfânta credință, aceștia sunt caprele; cei care au săltat la jocuri, care au trăit în desfrâu, care au dansat, și care, deși au pedeapsa, au plecat din această viață lipsiți de orice faptă bună și plini de orice nerușinare. Pe aceștia când îi va vedea Dumnezeu, Își va întoarce privirea Sa departe de ei și îi va pune de-a stânga. Atunci vor spune celor care sunt de-a dreapta Sa: „Veniți binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția pe care v-am pregătit-o. Veniți, copiii luminii Mele. Veniți, moștenitorii cei binecuvântați ai Împărăției Mele. Veniți, voi, cei care de dragul Meu ați devenit săraci, și ați flămânzit, și ați însetat; voi cei care nu ați iubit lumea, cum nici cele care sunt în lume. Veniți, voi, cei care de dragul Meu ați părăsit fiecare țară și fiecare bucurie a lumii, pe rude și pe prieteni, și pe părinți și pe copiii voștri. Veniți, voi, cei care ați locuit în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului²³², dimpreună cu fiarele sălbatice. Locuiți acum dimpreună cu îngerii în ceruri. Veniți, voi, cei milostivi și iubitori de străini. Veniți, voi, cei care ați mers pe drumul cel strâmt și plin de

²²⁹ Cf. I Cor. 15, 24-25.

²³⁰ Mt. 25, 32-33.

²³¹ Mt. 4, 19; Mc. 1, 17.

²³² Evr. 11, 38.

greutăți. Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția care este pregătită pentru voi din timpul creării lumii”²³³. Atunci va spune și celor care sunt de-a stânga: „Fugiți departe de la Mine, voi, toți cei blestemați, în focul cel din afară! Fugiți departe de la Mine, voi, cei urâți și lipsiți de milă și toți cei care ați urât pe frații voștri și pe Hristos! Nu v-ați milos-tivit, nu veți fi miluiți. Nu ați ascultat Evangheliile Mele cele curate și nici pe Ucenicii Mei cei fericiți. Nici Eu nu vă ascult tânguirile voastre. Ați trăit în desfrânare pe pământ; v-ați desfătat în viața voastră cu cele bune. Acolo am strigat prin Evanghelii în fiecare zi, și cu toate că ați auzit, i-ați batjocorit pe cei care vi le citeau. Iar acum vă spun: nu vă cunosc!”²³⁴ Depărtați-vă de la Mine, voi, cei blestemați, în focul cel din afară și veșnic, care este pregătit pentru diavol și pentru îngerii lui”²³⁵. Atunci vor fi aruncați aceștia în iadul cel de veci, în timp ce dreptii vor merge la viața veșnică”²³⁶.

Întrebare: Cei iubitori de Hristos au spus: Vor fi trimiși cu toții la o singură pedeapsă sau există pedepse diferite?

Răspuns: Învățătorul le-a spus: Există pedepse diferite, așa cum am auzit în Evanghelie. Există, așadar, întunericul cel din afară²³⁷ cu locul lui; gheena focului²³⁸ este un alt loc; scrâșnirea dinților²³⁹ este un loc separat; viermele cel neadormit²⁴⁰ într-un alt loc [este]; iezerul de foc²⁴¹ este un alt loc; tartarul²⁴² este un alt loc; focul cel nestins este un tărâm separat²⁴³; râul

²³³ Mt. 25, 34.

²³⁴ Mt. 25, 12.

²³⁵ Mt. 25, 41.

²³⁶ Mt. 25, 46.

²³⁷ Mt. 8, 12.

²³⁸ Mt. 5, 22 sq.

²³⁹ Mt. 8, 12.

²⁴⁰ Mc. 9, 44, 46, 48.

²⁴¹ Literar: lacul cel de foc. Apoc. 19, 20.

²⁴² Cf. II Pt. 2, 4.

²⁴³ Mc. 9, 44, 46, 48.

cel de foc²⁴⁴ este un alt loc. Cei nenorociți vor fi trimiși la aceste pedepse, fiecare după păcatele sale. După cum există păcate diferite, așa există și pedepse diferite.

Întrebare: Cei iubitori de Hristos au spus: Spune-ne nouă și deosebirile dintre pedepse.

Răspuns: Învățătorul a spus: În mod diferit este pedepsit bărbatul adulterin și diferit desfrânatul; în mod diferit va fi pedepsit ucigașul și în mod diferit hoțul și bețivul. De asemenea, cei care s-au stricat cu ereziile vor auzi: „Să piară cel necuviincios, ca să nu vadă slava Domnului”²⁴⁵. De asemenea, cei care au dușmănie între ei și vor pleca astfel din viață vor suferi o osândire aspră, ca cei ce poartă ură vor fi aruncați în întunericul cel din afară, fiindcă L-au urât pe Hristos, Care spune: „Iubiți-vă unii pe alții”²⁴⁶ și „iertăți-vă”²⁴⁷. Vai, atunci celui care este prietenul desfrânării! Vai, bărbatului desfrânat! Vai, celui bețiv! Vai, vrăjitorilor și magicienilor! Vai, celor care se folosesc de amulete, și de vrăjitorii, și de magii, și de toate lucrurile magice! Vai, nu numai celor care le fac, dar și celor care merg la aceștia! Vai, celor care beau vin însoțiți de alăute și de dansuri²⁴⁸! Vai, celor care s-au stricat²⁴⁹ cu blasfemiile ereticilor! Vai, celor care batjocoresc Sfânta Scriptură²⁵⁰! Vai, celor care pierd vremea pocăinței prin glume și distracții, fiindcă vor căuta cu lacrimi amare clipele pe care le-au risipit fără de minte, dar nu le vor mai găsi! Vai, celor care dau dreptate celui nelegiuit, fiindcă au primit daruri²⁵¹! Vai, celor care se apucă de lucruri străine! Și ca să vorbesc pe scurt: vai celor

²⁴⁴ Dan. 7, 10.

²⁴⁵ Is. 26, 10.

²⁴⁶ In 13, 34.

²⁴⁷ Cf. Mt. 18, 22.

²⁴⁸ Cf. Is. 5, 12.

²⁴⁹ Literar: s-au contaminat.

²⁵⁰ Literar: scrierile sfinte.

²⁵¹ Is. 5, 23.

care se vor găsi de-a stânga, când vor auzi cuvântul: „Depărtați-vă de la Mine” și: „Mergeți, voi cei blestemați și urâți, la lucrurile voastre. Nu vă cunosc [pe voi]”²⁵²! Imediat aceștia vor fi stăpâniți de tulburare și vor pleca, și se vor îndepărta de scaunul de Judecată cu mare plângere, și vor fi dați în mâinile morții, ca să îi pască, după cum este scris²⁵³.

Iubitorii de Hristos au spus: Te rugăm, robule al lui Dumnezeu, să ne spui cu desăvârșire și despre aceasta: despre cum și în ce chip cei nenorociți vor merge spre pedepse.

Din nou, învățătorul, vărsând lacrimi și cu mâinile sale lovindu-și pieptul, le-a răspuns, zicându-le: Frații mei, cei iubitori de Hristos! Ce poveste dureroasă cereți să ascultați! Vai, pentru acel ceas înfricoșător și înspăimântător! Vai, vai, iubii mei, cine va îndrăzni să le povestească sau cine va răbda să asculte cele despre povestirea cea ultimă și înfricoșătoare? Toți cei care aveți lacrimi, plângeți! Iar cei care nu aveți, veniți, ascultați ce ne așteaptă, și să nu neglijăm cele pentru mântuirea noastră. Fiindcă atunci vor fi separați între ei și vor fi îndepărtați fără nădejde de întoarcere. Atunci vor fi despărțiți episcopii de ceilalți episcopi, și prezbiterii de ceilalți prezbiteri, diaconii de ceilalți diaconi, ipodiaconii și citeții de cei împreună cu ei. Atunci vor fi despărțiți cei care cândva au fost împărați, și vor plânge precum pruncii, și vor fi conduși ca niște robi. Atunci dregătorii vor suspina și se vor găsi părăsiți și își vor întoarce privirea lor peste tot, dar nimeni nu va mai fi ca să-i ajute. Nici cei bogați nu vor fi, cum nici cei lingușitori nu se vor arăta. Atunci vor fi separați monahii care au trăit în nepăsare, care și-au dorit lumea și s-au preocupat de cele ale lumii. Atunci vor fi separați părinții și copiii, tatăl și fiul, mamele și fiicele; prietenii de prieteni, rudele de rude. Atunci vor fi separați desfrânații, vrednici de compătimire,

²⁵² Mt. 25, 12.

²⁵³ Cf. Ps. 48, 15.

care nu și-au păzit patul de nuntă. Voi trece cu vederea pe celelalte, iar aceasta desigur din cauza fricii care mă stăpânește să povestesc. Atunci vor fi conduși și îndepărtați cu lovituri și îmbrânciri de către îngerii cei aspri, scrâșnind dinții lor și întorcându-se tot mai mult în spate, pentru ca să-i vadă pe cei drepti, de unde au fost despărțiți. Vor vedea acea bucurie și lumina, de unde au fost separați, și vor plânge cu amar. Vor dispărea și nu vor mai putea să vadă în urma lor. Apoi se vor apropia de locul cel înspăimântător, unde vor fi, de asemenea, separați și trimiși la toate chinurile.

Văzând atunci hotărârea cea finală și [știind] că nu este nimeni care să se roage pentru ei, cum nici iertarea nu îi va mai întâmpina, astfel încât să se pocăiască, plângând, vor zice: „O, câtă vreme am pierdut în nepăsare! O, cum ne-a înșelat viața cea trecătoare! Cum, văzând pe alții că se nevoiesc, nu ne-am nevoit! Cum, auzind Sfânta Scriptură, am râs, batjocorind pe cei care ni le citeau! Acolo Dumnezeu vorbea prin Scripturi și nu am fost atenți [la aceasta]; aici însă ne tânguim, iar Dumnezeu Își întoarce fața Sa de la noi. La ce ne-a folosit lumea întreagă? Unde este tatăl care ne-a adus pe lume? Unde este mama care în dureri ne-a născut? Unde sunt copiii? Unde sunt prietenii? Unde este bogatul? Unde sunt averile? Unde sunt zgomotul și mesele? Unde este drumul cel mare și zadarnic al vieții [acesteia]? Unde sunt rudele și cei cunoscuți? Unde sunt împărații, și ighemonii, și înțelepții? Cum nu mai avem nici un câștig de la aceștia?”. Văzând atunci părăsirea și de la Dumnezeu, și de la Sfinți, strigând cu suspine și cu lacrimi amare vor spune: „Bucurați-vă, Sfinților și Drepților, de care noi am fost despărțiți! Bucurați-vă, prietenilor și rudelor! Bucurați-vă, părinți și mame! Bucurați-vă, fii și fiice! Bucurați-vă, Apostolilor! Bucurați-vă, Profeților și Mucenicilor ai lui Hristos! Bucură-te, Stăpână, de Dumnezeu Născătoare! Tu, neîndoielnic, mult ai obosit, rugându-te ca să ne mântuim, însă noi nu am dorit să ne pocăim și să ne mântuim.

Bucură-te și tu, Sfântă și de viață făcătoare Cruce! Bucură-te, paradisule al desfătării, pe care Domnul l-a sădit! Bucură-te, Ierusalime cel de sus, mama întâilor născuți²⁵⁴! Bucură-te, Împărăție a cerurilor care nu ai sfârșit! Bucurați-vă, toți! Nu vă vom mai vedea pe niciunul dintre voi. Mergem spre condamnarea care nu are sfârșit, cum nici ușurare". Apoi, fiecare va merge la locul care este pregătit și care a fost pregătit pentru fiecare dintre ei, fiindcă nu au vrut să se pocăiască, cum nici să se izbăvească de mânie și de acea durere. Pentru aceasta vor fi osândiți în veci.

Ascultați, frații mei, hotărârea. Ascultați ce vor pătimi cei care sunt neglijenți. Ascultați cele în legătură cu acea zi înspăimântătoare și cu acel ceas greu. Să ne îngrijim, fraților, fiindcă în acea clipă va fi judecată întreaga noastră viață. Pentru acel ceas înfricoșător strigă Sfânta Scriptură de la răsărit până la apus în sfintele biserici și avertizează, și vestește, ca să nu ne facem de rușine în acea clipă. Despre acel ceas a vorbit profetul David, [spunând] că: „Tu, Doamne, vei răsplăti fiecăruia după faptele sale”²⁵⁵. Despre acest ceas a strigat Apostolul [Pavel]: „Luați seama cum vă purtați”²⁵⁶. Înfricoșător lucru este să cădem în mâinile Dumnezeuului celui adevărat”²⁵⁷. Despre acel ceas vorbea și Stăpânul Hristos: „Să vă luptați să intrați pe poarta cea strâmtă”²⁵⁸. Acel ceas avându-l Sfinții în mintea lor, au lăsat toate bucuriile vieții: case, bogăție, oi, cai, prieteni, frați, rude, copii, plăceri, îmbăieri, ogoare, judecățile. Pe toate le-au lăsat și au fugit în pustiuri, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului, căutând lipsurile, încercând tristețile, îndurând chinurile²⁵⁹, ca să nu se facă de

²⁵⁴ Cf. Evr. 12, 22-23.

²⁵⁵ Ps. 61, 13.

²⁵⁶ Ef. 5, 15.

²⁵⁷ Evr. 10, 31.

²⁵⁸ Lc. 13, 24.

²⁵⁹ Cf. Evr. 11, 37.

rușine în acea clipă. Și nu numai bărbații, ci și femeile și-au dorit drumul cel strâmt și plin de greutate, ca să dobândească Împărăția cerurilor²⁶⁰. Fiindcă acolo unde domnește Iisus Hristos, Domnul nostru, nu există deosebiri între bărbat și femeie²⁶¹, ci fiecare va lua plata sa, după strădania sa²⁶², așa cum este scris.

Fericiți sunt cei care au arătat râvnă. Fericiți sunt cei care plâng²⁶³. Fericiți sunt cei care au dovedit în acel ceas că sunt prietenii lui Hristos. Fericiți sunt cei care priveghează în ajutor pentru săraci. Fericiți sunt cei care priveghează în rugăciuni. Fericiți sunt cei care se îngrijesc în fiecare zi de mântuirea sufletului lor. Fericiți sunt cei care bat la ușa lui Hristos cu răbdare. Fericit este omul care scade din greutatea păcatelor sale, atât timp cât este vreme. Fericit este cel care cumpără untdelemn²⁶⁴, mai înainte de a începe sărbătoarea. Fericit este acel rob, pe care atunci când Domnul vine, îl va găsi că lucrează astfel²⁶⁵. Fericiți suntem și noi, fraților, dacă nu dez-nădăjduim să batem [la ușă], fiindcă ni se va deschide. Căci nemincinos este Cel care spune: „Bateți, și ușa se va deschide pentru voi!”²⁶⁶. De asemenea, că [spune]: „Pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară”²⁶⁷. El Însuși este Dumnezeuul nostru, Cel care ne-a zidit²⁶⁸. Lui I Se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

²⁶⁰ Cf. Mt. 11, 12.

²⁶¹ Cf. Gal. 3, 28.

²⁶² I Cor. 3, 8.

²⁶³ Mt. 5, 4.

²⁶⁴ Cf. Mt. 25, 9.

²⁶⁵ Mt. 24, 46.

²⁶⁶ Mt. 7, 7.

²⁶⁷ In 6, 37.

²⁶⁸ Ps. 99, 2.

PPP
o o o

Cuvânt la Venirea Domnului, despre sfârșitul lumii și despre venirea antihristului

Cum eu, Efrem, cel mic și păcătos și plin de căderi, voi putea să povestesc cele care sunt peste puterea mea? Dar fiindcă Mântuitorul nostru, din milostivirea Sa, a propovăduit înțelepciune la cei lipsiți și prin aceștia i-a luminat pe credincioșii care se găseau în întreaga lume, El va îmbogăți și limba mea ca să vină câștigul și la mine, cel care vorbesc, și la toți ascultătorii mei. Voi vorbi, desigur, cu durere și voi spune cu lacrimi despre sfârșitul lumii și despre fiara²⁶⁹ cea nerușinată și înspăimântătoare, care va tulbura lumea întreagă, ca să pună în inimile oamenilor lașitatea, și nepăsarea, și necredința cea înfricoșătoare, ca să facă minuni și amăgiri groaznice și înspăimântătoare, încât, dacă poate, să-i înșele chiar și pe cei aleși²⁷⁰ prin falsele minuni și închipuiri care vor veni de la el. Fiindcă prin îngăduința lui Dumnezeu Cel Sfânt va lua putere să înșele lumea, fiindcă s-a înmulțit nelegiuirea lumii și pretutindeni va săvârși tot felul de căderi. Pentru aceasta Stăpânul Cel Preacurat a îngăduit ca lumea să fie ispitită cu duhul păcatului, din cauza nelegiuirii oamenilor, fiindcă oamenii au dorit aceasta, așadar, să apostazieze de la Dumnezeu și să-l iubească pe cel rău.

²⁶⁹ Nume ales de Sfântul Efrem pentru antihrist.

²⁷⁰ Cf. Mt. 24, 24.

! Fraților, o mare luptă se va da în acele vremuri, mai cu seamă pentru credincioși, atunci când vor fi înfăptuite de către fiară amăgirile și cruzimile cu multă putere; când, de asemenea, se va înfățișa pe sine ca un dumnezeu, cu închipiri înfricoșătoare, când va urca la cer și toți demonii vor fi în înălțimile cerului, ca îngerii, în fața tiranului. Fiindcă fiara va striga cu putere, schimbând forme, pricinuind o teamă de nemăsurat tuturor oamenilor.

Cine oare se va găsi atunci, fraților, că este întărit precum un zid și că rămâne neclintit, având în sufletul său dovada, așadar, Venirea Fiului Cel Unul-Născut al Dumnezeului nostru, când va vedea acea tristețe de nedescris peste orice suflet și că nu are de nicăieri nici o mângâiere și nici o ușurare, nici de pe uscat și nici din mare? [Cine se va găsi tare] când va vedea că întregul pământ se tulbură și că fiecare fuge, ascunzându-se în munți, iar pe alții că mor de foame, pe alții, de asemenea, că se topesc precum lumânarea, din cauza setei celei groaznice, și că nu există cineva care să-i miluiască? [Cine se va găsi tare] când îi va vedea pe toți oamenii că varsă lacrimi și că întreabă cu durere dacă există pe pământ cuvântul lui Dumnezeu? Și vor auzi că nu există nicăieri. Cine, așadar, va suporta acele zile? Și cine va îndura durerea cea de nesuportat, când va vedea tulburarea popoarelor care vin de la marginile pământului ca să-l vadă pe tiran, și pe cei mulți care se vor închina în fața tiranului, strigând cu frică și [spunând]: „Tu ești mântuitorul nostru”? Marea se va involbura, iar pământul se va usca; cerurile nu vor mai da ploaie, plantele se vor ofili și toți cei care sunt în părțile de răsărit ale lumii vor fugi spre apus, de multă frică. De asemenea, cei care sunt în părțile de apus ale lumii vor fugi spre răsărit cu teamă. Atunci cei nerușinat, de vreme ce a luat putere, va trimite pe demoni în toate depărtările ca să propovăduiască cu curaj că „s-a arătat cu slava împăratul cel mare! Veniți să-l vedeți”.

Cine, dar, va avea un suflet atât de tare, încât să suporte cu bărbăție toate smintelile? Cine, deci, va fi, după cum am spus mai înainte, un om atât de puternic, încât să-l fericească toți îngerii? Fiindcă eu, frații mei iubitori de Hristos și desăvârșiți, m-am temut de această amintire a fiarei, gândindu-mă cu tristețe la ceea ce li se va petrece oamenilor, în acele vremuri, și, de asemenea, la cum această fiară va fi ticăloasă și aspră față de neamul omenesc, și mai cu seamă cum va fi sălbatică cu cei credincioși care vor avea puterea să biruiască îngrozitoarele sale închipuiri. Fiindcă vor fi mulți atunci care se vor arăta plăcuți lui Dumnezeu și care vor putea să se mântuiască în munți, și în locuri pustii, cu multe rugăciuni și suspine nemăsurate. Deoarece Dumnezeu Cel Sfânt, văzându-i că sunt într-un plânset de nedescris și cu o credință atât de adevărată, va arăta acelora milostivirea Sa, ca un Părinte iubitor, și îi va păstra acolo unde aceștia s-au ascuns. Fiara cea ticăloasă nu se va opri să-i caute pe credincioși pe uscat și pe mare, crezând că a făcut o împărăție peste pământ și peste toți cei care i s-au supus. Cel nelegiuit crede că va putea sta împotriva în acea clipă înfricoșătoare când Domnul va veni din ceruri, fiindcă el nu-și cunoaște neputința și mândria sa, din a cărei pricină el a căzut. Cu toate acestea însă, el tulbură pământul și înspăimântă lumea cu minunile sale magice și mincinoase.

! Când fiara va veni, nu va exista în acea vreme ușurare pe pământ, ci o mare durere, tulburare și amăgire, morți și foamete în întreaga lume; fiindcă Însuși Domnul nostru cu gura Sa dumnezeiască a spus că astfel de lucruri nu s-au petrecut de la începutul creației²⁷¹. Însă noi, păcătoșii, cum vom judeca această durere peste măsură și cu neputință de descris, când Dumnezeu a descris-o astfel? Fiecare să-și ațintească mintea sa la cuvintele cele sfinte și precise ale Domnului și Mântui-

²⁷¹ Cf. Mc. 13, 19.

torului nostru; cum din cauza greutății și a durerii celei mari se vor scurta zilele²⁷², datorită milostivirii Sale, încurajându-ne și spunând: „Să vă rugați ca fuga voastră să nu fie iarna sau în zi de sâmbătă”²⁷³. Și de asemenea: „Să privegheați în toată vremea, rugându-vă neîncetat, ca să vă învredniciți să îndepărtați mânia și să stați dreți în fața lui Dumnezeu²⁷⁴; căci vremea se apropie²⁷⁵”. Toți însă stăruim în această răutate și nu credem. Să ne rugăm în toată vremea cu lacrimi și rugăminți, plecându-ne genunchii în fața lui Dumnezeu noaptea și ziua, ca să ne mântuim noi, cei păcătoși.

! Cel care are lacrimi și pocăință, să-L roage pe Domnul ca să ne salvăm din durerea care va veni pe pământ²⁷⁶, încât nici însăși fiara²⁷⁷ să nu o vedem, cum nici, de asemenea, să nu ascultăm lucrurile cele înfricoșătoare. Căci vor veni pe pământ, în multe feluri, foamete, cutremure²⁷⁸ și moarte în diferite forme. Cel care va putea să-și mențină viața sa după aceste sminteli va trebui să aibă un suflet curajos. Fiindcă dacă omul se va găsi că nu se preocupă chiar și foarte puțin [de mântuirea sufletului], cu ușurință va fi stăpânit și cuprins de minunile monstrului celui rău și amăgitor. Un astfel de om va fi în ziua Judecății de neiertat, căci va vedea el însuși că, prin voința lui, a crezut în tiran.

Avem nevoie, iubitorilor, de multe rugăciuni și de multe lacrimi ca cineva să se arate între noi drept în fața ispitelor. Multe vor fi cruzimile închipuite ale fiarei, care se vor petrece, fiindcă el este, așadar, potrivnic lui Dumnezeu și dorește să-i piardă pe toți. Tiranul se folosește de un mod [anume], ca

²⁷² Cf. Mt. 24, 22.

²⁷³ Mt. 24, 20.

²⁷⁴ Lc. 21, 36.

²⁷⁵ Cf. Apoc. 22, 10.

²⁷⁶ Cf. Apoc. 3, 10.

²⁷⁷ Cf. Apoc. 13, 1 *sq.*

²⁷⁸ Cf. Mt. 24, 7.

toți să aibă pecetea fiarei când va veni la vremea sa și când la timpul potrivit va înșela întreaga lume cu minuni; după aceea va oferi hrană și orice marfă²⁷⁹ și va pune conducători care să îndeplinească porunca sa.

Aveți grijă, frații mei, la vicleșugul cel mare al fiarei, fiindcă se folosește de uneltiri viclene. Aveți grijă că începe de la pânțele, încât atunci când cineva se găsește în dificultate, lipsit de mâncare, el te va sili să primești pecetea lui, însă nu oriunde sau pe orice parte a corpului, ci să primești semnul cel necuviincios pe mâna dreaptă sau pe frunte²⁸⁰, ca omul să nu aibă putere să facă semnul Sfintei Cruci, cum nici, de asemenea, să însemne la fruntea sa în mod desăvârșit numele cel sfânt al Domnului, cum nici Crucea cea cinstită și de slavă a lui Hristos, Mântuitorul nostru. Nenorocitul cunoaște că, dacă ne însemnăm cu Crucea Domnului, se desființează toată puterea lui și pentru acest lucru el pune pecetea pe mâna cea dreaptă a omului, fiindcă mâna dreaptă este cea prin care însemnăm părțile noastre. La fel, într-adevăr, face și cu fruntea, care este [privită] ca un sfeșnic pentru lumânare și ca o candelă care luminează, adică simbolul Mântuitorului nostru.

Frații mei! Pe toți cei care sunt oameni iubitori de Hristos îi așteaptă o luptă cumplită, dacă nu se vor lăsa ispitiți la vremea morții, cum nici nu vor arăta nepăsare atunci când fiara își va pune pecetea sa în locul Crucii Mântuitorului. Fiindcă se folosește de un asemenea mod, încât să nu ne gândim nicidecum la acea vreme sau la numele Domnului și Mântuitorului. Aceasta o face cel neputincios, fiindcă se teme și tremură din cauza puterii celei sfinte a Mântuitorului nostru. Căci, dacă cineva nu primește pecetea aceluia, nu se lasă cuprins de amăgirile îngrozitoare ale lui; de asemenea, nici

²⁷⁹ Cf. Apoc. 13, 17.

²⁸⁰ Apoc. 13, 16.

Domnul nu Se îndepărtează de astfel de oameni, ci îi luminează și îi aduce lângă El.

! Fraților, trebuie să înțelegem, cu toată priceperea, că închipuirile monstruoase ale dușmanului sunt neîndurătoare. Domnul nostru însă vine la noi toți cu calm, ca să respingă de dragul nostru vicleniile fiarei. Dacă păstrăm credința cea dreaptă a lui Hristos cu sinceritate, vom împrăștia cu ușurință puterea tiranului, vom dobândi gând statornic și drept, iar cel fără de putere se va îndepărta de la noi, fiindcă nu va putea să facă nimic.

Eu, cel lipsit de însemnătate, vă rog, frați iubitori de Hristos, să nu devenim slabi, ci dimpotrivă, să devenim puternici prin puterea Crucii. Lupta cea necesară este foarte aproape de noi; să luăm toți scutul credinței²⁸¹. Să fiți, așadar, râvnitori, ca robii cei încrezători, și să nu primiți pe altcineva. Fiindcă hoțul și cel nemernic și aspru va veni primul, la vremea sa, dorind să fure și să înjunghie și să ducă la pierzare²⁸² turma cea aleasă a lui Hristos, Păstorul Cel adevărat, luând chipul Păstorului adevărat.

Să învățăm, iubitorilor, prin ce fel de chip vine pe pământ șarpele cel nerușinat. Fiindcă Mântuitorul, dorind să mântuiască neamul omenesc, S-a născut din Fecioară și cu chip de om a biruit pe vrăjmașul prin puterea cea sfântă a durnezeirii Sale, și diavolul a născocit să ia chipul prezenței Sale ca să ne înșele. Domnul nostru va veni însă pe pământ pe norii cei luminoși, ca un fulger înspăimântător²⁸³. Dimpotrivă, Dușmanul nu va veni în același mod, fiindcă este un apostat. Se va naște, desigur, în pântecele unei femei desfrânate și va deveni și el om. Cel ticălos va veni într-un asemenea chip după cum [vine] hoțul, ca să înșele lumea întreagă: smerit, tăcut,

²⁸¹ Cf. Ef. 6, 16.

²⁸² Cf. In 10, 10.

²⁸³ Cf. Mt. 24, 27.

urând – după cum spune – nedreptatea, dezgustându-se de idoli, preferând cucernicia, bunătatea, iubirea de săraci, [fiind] la chip preafrumos, liniștit, cu zâmbete pentru toți, cinstind în mod exagerat neamul iudeilor, fiindcă ei așteaptă venirea lui. Printre toți el va înfăptui minuni, lucruri monstruoase și înspăimântătoare, cu multă putere. Va lucra cu înșelăciune ca să se facă plăcut tuturor, ca să fie iubit repede de mulți. Nu va lua daruri, nu se va arăta posomorât, ci sub înfățișarea buneia comportări va înșela lumea, până o va conduce.

Când însă multe popoare și neamuri vor vedea asemenea virtuți și minuni, toți vor fi de acord și-l vor proclama împărat cu mare bucurie, spunând un neam către altul: „Există oare altcineva atât de bun și un alt om atât de drept?”. Își va ridica, desigur, imediat împărăția sa și va doborî cu mânie trei mari împărați²⁸⁴. În continuare, inima lui se va mândri și fiara se va usca din pricina amărăciunii sale. El va tulbura lumea și va stârni sfârșitul lumii. Va pricinui durere în întreaga lume și va strica sufletele. Nu va mai fi ca un cucernic, ci în toate aspru față de toți, brutal, furios, supărat, înspăimântător, groaznic, urât, detestabil, scârbos, feroce, sinistru, nerușinat și dorind să arunce în groapa necuviinței întregul neam omenesc. Va înmulți minunile sale între oameni, dar prin minciuni și nu prin adevăr. În timp ce se vor arăta și alte multe mulțimi care-l vor aclama pentru închipuirile lui monstruoase, el va striga cu așa o putere, încât pământul, cel de sub picioarele mulțimilor care stau în fața lui, se va clătina. „Cunoașteți, toate popoarele, puterea și autoritatea mea”. Munții se vor muta în fața celor care îi vor privi și va ridica insule din mare; pe toate însă le va face prin înșelăciuni și prin închipuiri, și nu în mod adevărat. Dimpotrivă, el va „recrea” lumea [după slujimea chipului său] și va înșela universul prin

²⁸⁴ Dan. 7, 24.

amăgiri înfricoșătoare. Mulți îl vor crede și-l vor slăvi, ca pe un dumnezeu puternic.

Atunci va plânge cu durere și va suspina orice suflet. Atunci toți vor simți o durere lipsită de mângâiere, care îi va ține zi și noapte și nu vor găsi nicăieri vreun leac de vindecare. Fiindcă vor fi puși în fiecare loc conducători aspri; chiar dacă cineva are pecetea tiranului pusă pe frunte sau pe mâna sa cea dreaptă, vor cumpăra puține mâncăruri din cele care vor exista²⁸⁵. Atunci pruncii vor muri în brațele mamelor lor; de asemenea, mama va muri peste copilul ei; tatăl dimpreună cu femeia și copiii lui vor muri, la rândul lor, în piață și nu va exista cine să-i adune și să-i pună în mormânt. Din pricina multelor cadavre, care vor fi aruncate în piețe, va fi pretutindeni un miros greu, care va chinui groaznic pe cei vii. Dimineata toți vor spune cu durere și cu suspine: „Când se va lăsa seara ca să găsim ușurare?”. Iar când va veni seara vor spune, de asemenea, între ei cu multe lacrimi amare: „Când va veni [dimineata], ca să se depărteze de la noi durerea care ne apasă?”. Nu va exista loc unde să fugă sau să se ascundă, fiindcă peste tot va fi tulburare, și pe mare, și pe uscat. De aceea ne-a spus Domnul: „Privegheați, rugându-vă neîncetat, ca să scăpați de întristare”²⁸⁶.

Mirosul cel greu va exista pe mare, pe pământ; vor fi foamete și cutremure. Tulburare va fi pe mare și pe pământ. Îmbrăcămințile cele de aur, și de argint, și de mătase nu vor mai folosi nimănui în acea durere, ci dimpotrivă: toți oamenii vor ferici pe cei morți, care au fost îngropați înainte de a veni această mare durere pe pământ. Căci se va arunca în piețe, și aurul, și argintul, și nu va mai fi cel care să le atingă, fiindcă toate vor fi nedorite. Ci dimpotrivă, toți se vor grăbi să fugă și să se ascundă, și nu va exista pentru ei nici un loc unde să se

²⁸⁵ Cf. Apoc. 13, 17.

²⁸⁶ Lc. 21, 36.

ascundă de această durere. Alături de foamete, și de durere, și de teamă, vor exista fiarele sălbatice și reptile mănătoare de trupuri, care vor mușca pe oameni. Dinăuntru teamă și din afară groază, și noaptea, și ziua. În piețe vor fi cadavre. În piețe și în case va fi mirosul cel greu. În piețe și în case va fi foamete și sete. În piețe și în case va fi glas de plângere. În piețe și în case va fi gălăgie. Fiecare va întâmpina pe celălalt cu teamă: tatăl pe fiul său, și fiul pe tatăl; mama pe fiica ei. Prietenii vor muri în piețe îmbrățișându-se cu prietenii, iar frații vor muri în brațele fraților lor. Se va usca și frumusețea de pe chipurile tuturor oamenilor, iar înfățișarea lor va fi precum a celui mort. Va deveni respingătoare și detestabilă și frumusețea femeilor. Dorința oamenilor se va ofili din cauza lipsei mâncărilor.

Desigur, toți cei care au ascultat de fiara cea înspăimântătoare și au primit pecetea ei, adică semnul cel necuviincios²⁸⁷ al fiarei celei ticăloase, vor veni la ea pentru ajutor și, în același timp, vor spune cu durere: „Dă-ne să mâncăm și să bem, fiindcă murim cu toții, apăsați de foame. Îndepărtează de la noi fiarele cele otrăvitoare”. Iar cel nenorocit, nefăcând față [la cererile lor], va răspunde cu multă asprime, spunând: „De unde să va dau eu să mâncați și să beți, oamenilor? Cerul nu vrea să dea ploaie pe pământ, iar pământul, de asemenea, nu a dat seceriș sau alte roade”. Și auzind acestea, popoarele vor plânge și se vor tângui, fiindcă nu au avut deloc mângâiere față de durerea lor, ci dimpotrivă va urma durerii lor o durere de nedescris, fiindcă au crezut cu dragă inimă în tiran. Deoarece cel nerușinat nu are putere nici pe el însuși să se ajute, cum va putea să miluiască pe aceștia? În acele zile va exista o mare greutate din cauza tiraniei fiarei și din cauza fricii, a cutremurului, a vuietului mării, a foamei și a setei și din pricina mușcăturilor fiarelor. Toți cei care au primit pe-

²⁸⁷ Cf. Apoc. 13, 16.

cetea antihristului și i s-au închinat ca unui dumnezeu bun, nu vor avea nici un loc în Împărăția lui Hristos, ci dimpotrivă vor fi aruncați dimpreună cu fiara în gheenă.

! Fericit este cel care se va afla în toate sfânt și în toate credincios, cel care va avea ațintită inima sa spre Dumnezeu, fără ezitare; fiindcă fără frică va nimici toate ispitele fiarei, disprețuind și chinurile, și amăgirile lui înfricoșătoare. Desigur, mai înainte de a se petrece acestea, Domnul, [fiind] Cel Milostiv, va trimite pe Ilie Tesviteanul și pe Enoh²⁸⁸, ca să propovăduiască aceștia cucernicia neamului oamenilor și să propovăduiască tuturor cu curaj cunoașterea lui Dumnezeu, încât să nu creadă în tiran din frică. Ei vor striga și vor zice: „Oameni, [tiranul] este un înșelător! Nimeni să nu creadă cu desăvârșire în el, nici să asculte de luptătorul împotriva lui Dumnezeu. Nimeni să nu se teamă, fiindcă repede se va termina. Iată, Domnul Cel Sfânt vine din cer să judece pe toți cei care au crezut în minunile sale”. Puțini vor fi însă atunci cei care vor dori să asculte și să creadă în propovăduirea profeților. Iar lucrul acesta îl face Mântuitorul, ca să-Și arate iubirea Sa de oameni, cea de nedescris. Fiindcă nici în acea vreme [Domnul] nu va lăsa neamul omenesc fără propovăduire, ca toți să își aducă aminte de Judecată.

! Desigur, mulți dintre credincioși, dintre cei care vor trăi atunci în vremea venirii celui ticălos, vor vărsa râuri de lacrimi cu suspine către Dumnezeul Cel Sfânt, ca să scape de fiară. Vor fugi în mare grabă în pustii și se vor ascunde cu teamă în munți și în peșteri și își vor turna pe capetele lor pământ și cenușă, rugându-se noaptea și ziua cu multă smernie. Li se vor da acestora de la Dumnezeul Cel Sfânt, la care ei s-au rugat, harul și îi va călăuzi în locuri sigure și se vor mântui cei ascunși în găurile pământului și în peșteri, nevăzând minunile și lucrurile înspăimântătoare ale antihristului. Fiindcă

²⁸⁸ Cf. Apoc. 11, 3.

celor care au cunoaștere, cu ușurință le este recunoscută venirea lui; însă celor care au mintea lor [îndreptată] spre lucruri lumești și nu-și doresc cele pământești, nu le va fi aceasta cu ușurință de simțit. Cel care este mereu legat de lucrurile lumești, chiar dacă aude, arată necredință și se îndepărtează de cel care o spune. Din această pricină credincioșii se întăresc, fiindcă resping cele omenești și cele de zi cu zi ale vieții acesteia.

Atunci va plânge întregul pământ și marea. Va plânge și aerul și în același timp vor plânge animalele cele sălbatice dimpreună cu păsările cerului. Vor plânge văile și munții și copacii de pe câmpie. De asemenea, vor plânge și stelele cerului pentru neamul omenesc, fiindcă toți s-au îndepărtat de Dumnezeu Cel Sfânt și au crezut în cel amăgitor și au primit semnul celui ticălos și luptător împotriva lui Dumnezeu în locul Crucii celei de viață făcătoare a Mântuitorului. Vor plânge pământul și marea, fiindcă dintr-odată a încetat glasul psalmodierii și rugăciunii din gura oamenilor. Vor plânge toate bisericile lui Hristos cu mare jeluire, fiindcă nu se săvârșește Liturghia și Aducerea [Darurilor].

După împlinirea celor trei ani și jumătate²⁸⁹ a puterii și a făptuirii celui tiran, și când se vor împlini și toate smintelile asupra întregii lumi²⁹⁰, după cum Domnul spune, va veni în cele din urmă, luminând ca un fulger din cer²⁹¹, Dumnezeul nostru Cel Sfânt, și Preacurat, și slăvit, cu slavă de nedescris, în timp ce înaintea Lui vor sta cetele îngerilor și ale arhangelilor și toți vor fi flăcări de foc și un râu plin de foc va curge înspăimântător. Heruvimii, cu privirea plecată, și Serafimii, care vor zbura și își vor ascunde fețele și picioarele lor cu aripile lor de foc²⁹², vor striga cu groază: „Sculați-vă,

²⁸⁹ Cf. Apoc. 12, 14.

²⁹⁰ Cf. Mt. 13, 41.

²⁹¹ Cf. Mt. 24, 27.

²⁹² Is. 6, 2.

toți cei care dormiți. Iată, vine Mirele!". De asemenea, mor-mintele se vor deschide și în clipa când vor învia toate nea-murile, ei își vor întoarce privirea lor către Mirele cel Sfânt și Bun. Mii și mii și zeci de mii de îngeri și de arhangheli, ar-mate nenumărate, vor veni cu mare bucurie. Sfinții și dreptii și toți cei care nu au primit pecetea fiarei celei ticăloase și ne-rușinate se vor bucura. Iar tiranul, legat de către îngeri, va fi dus dimpreună cu toți demonii, în fața scaunului de judecată, alături de toți cei care au primit pecetea lui și de toți necre-dincioșii și păcătoșii. Iar Împăratul va da împotriva lor hotărâre de osândă pe vecie în focul cel nestins²⁹³. Toți cei care însă nu au primit pecetea antihristului și toți cei care s-au ascuns în peșteri, se vor bucura dimpreună cu Mirele în camera de nuntă, cea veșnică și cerească, dimpreună cu toți Sfinții în vecii vecilor. Amin.

²⁹³ Cf. Apoc. 19, 20.

Cuvânt la Cinstita și de viață făcătoarea Cruce și la a Doua Venire a lui Hristos. Despre iubire și despre ajutorul pentru săraci

Fiecare sărbătoare și fiecare faptă a Domnului nostru Ii-
sus Hristos este mântuitoare și laudă pentru credincioșii
noștri. Dar laudă a celor vrednici de laudă este Crucea; iar
mai mare decât toate sărbătorile este Sărbătoarea Paștilor,
când Hristos pentru noi S-a jertfit²⁹⁴, sau mai bine spus, când
El a înviat din morți, El, Mielul lui Dumnezeu, Cel care a ri-
dicat păcatele lumii²⁹⁵. Aceasta este doamna și stăpâna săr-
bătorilor. Și toate celelalte sărbători sunt sfinte și cinstite și
se deosebesc între ele prin slavă și sunt luminate de la lumi-
na cea strălucitoare a dumnezeirii. Aceste sărbători sunt
cinstite, iar cel care are râvnă față de poruncile lui Dumne-
zeu le sărbătorește. Cei necurați însă și cei pângăriți de pă-
cate, nu participă la sărbătoare. Pocăința care este însoțită de
lacrimi este bună și plăcută lui Dumnezeu, după cum și în-
depărtarea de păcate și cunoașterea cea adevărată a lui Dum-
nezeu și dorința bunătăților veșnice. Când au loc toate acestea
atunci și în ceruri se face bucurie²⁹⁶, iar Biserica se înveselește,
și tresaltă, și-i cheamă pe toți dreptii, spunând: „Bucurați-vă
împreună cu mine, fiindcă acest fiu al meu mort a fost din

²⁹⁴ Cf. I Cor. 5, 7.

²⁹⁵ In 1, 29.

²⁹⁶ Cf. Lc. 15, 7.

cauza păcatelor, dar a înviat prin pocăință²⁹⁷. Sărbătoarea, acolo unde cinstește dimpreună cu noi Însuși Hristos și unde se săvârșește aducerea-aminte a faptelor Sale și sunt prețuite sfintele scrieri, este bună și plăcută lui Dumnezeu. Dimpreună cu noi prăznuiește, desigur, Hristos, acolo unde suntem adunați întru numele Său prin iubire, departe de orice dușmănie și fătărnicie. Dimpreună cu noi sărbătorește Hristos, acolo unde slujim celor săraci, unde mângâiem pe cei orfani, unde alinăm pe cei străini. Dimpreună cu noi sărbătorește Hristos, acolo unde Se cinstește Dumnezeu prin psalmi și imnuri și prin cântări duhovnicești²⁹⁸. Aceștia sunt cei adunați întru numele Său, iar între ei a promis că este Domnul²⁹⁹. Fericiți sunt cei care sunt adunați în acest chip, fiindcă Îl vor avea pe Stăpânul între ei. Nimeni nu îi va vătăma.

Astfel să cinstim sărbătorile Domnului nu în chip lumesc, ci dumnezeiește; nu în sensul distracției, ci în mod mai presus de lume. Să nu ne încununăm prin cântece; să nu întindem dansuri; să nu înfrumusețăm fețele noastre; să nu ne moleșim auzul nostru prin chitare și alăute; să nu purtăm îmbrăcăminte somptuoasă, cum nici strălucitoare sau de aur. Să nu cinstim prin ospete și beții³⁰⁰. Să nu distrugi lucrarea lui Dumnezeu pentru hrană³⁰¹. Să nu pierzi Sfânta Liturghie în-deletnicindu-te în bucătărie pentru pântecele tău cel nesățios, ci să le lăsăm pe acestea celor care au pântecele și slava drept dumnezeul lor³⁰². Noi, dimpotrivă, toți dimpreună, mici și mari, bărbați și femei, monahi și monahii să cinstim sărbătorile Domnului creștinește și cu evlavie, așa cum am propovăduit,

²⁹⁷ Cf. Lc. 15, 24.

²⁹⁸ Cf. Ef. 5, 19; Col. 3, 16.

²⁹⁹ Cf. Mt. 18, 20.

³⁰⁰ Cf. Rom. 13, 13.

³⁰¹ Cf. Rom. 14, 20.

³⁰² Cf. Filip. 3, 19.

prin psalmi, și imnuri, și cântări duhovnicești³⁰³. Să ne încununăm simțirile, ca niște creștini, și nu ca niște idolatri, prin cununi de dafin sau de flori sau cu alte crengi, lucruri pe care le continuă idolatrii și iudeii. Astfel umbra Legii se îndepărtează, în timp ce adevărul înflorește, așa cum am auzit pe Apostolul [Pavel] că spune: „Cele vechi au trecut. Iată, toate s-au făcut noi”³⁰⁴. Păcatul a fost nimicit, moartea a fost prădată, robia iadului a fost ștearsă, templele idolatriei au fost sfărâmate, omul a fost eliberat, Dumnezeu a împărățit, creația se desfășoară, Crucea, pe care o cinstesc toate neamurile și popoarele, semințiile și limbile, domnește; Crucea de care se mândrește și fericitul Pavel, spunând: „Noi în nimic altceva să nu ne lăudăm, decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos”³⁰⁵. Pentru aceasta să avem Crucea cea dătătoare de viață și la ușile noastre, și la frunțile noastre, și la ochii noștri, și la gură, și la piept, și în toate părțile noastre. Pe ea să o purtăm dimpreună cu noi și să ne înarmăm cu ea, Crucea, care este arma cea de nebiruit a creștinilor, biruitoarea morții, nădejdea credincioșilor, lumina celor de dincolo, ușa raiului, distrugătoarea ereziilor, sprijinitoarea credinței ortodoxe, marele păzitor al creștinilor, mândria cea mântuitoare a Bisericii.

Creștinilor! Sfânta Cruce să nu uităm să o purtăm în fiecare zi, și clipă, și în fiecare loc, căci fără ea nimic nu putem face, ci, dimpotrivă! Și când dormim, și când ne sculăm din somn, și când lucrăm, și când mâncăm, și când bem, și când mergem, și când străbatem marea, și când trecem râurile, să ne însemnăm toate părțile noastre cu semnul Crucii cel de viață făcător. Și așa niciodată nu ne vom teme de primejdia cea de noapte, nici de săgeata care zboară ziua, nici de orice

³⁰³ Cf. Ef. 5, 19; Col. 3, 16.

³⁰⁴ II Cor. 5, 17.

³⁰⁵ Gal. 6, 14.

lucru care se mișcă în întuneric, nici de vreun lucru neașteptat sau de demonul care lucrează la amiază³⁰⁶. Frate, dacă porți această Cruce dimpreună cu tine mereu, ca să ai ajutor, nu se vor apropia de tine nenorocirile și nu va veni încercarea în casa ta³⁰⁷. Căci, atunci când o văd pe ea puterile dușmanului, fug și se depărtează. Crucea nimicește ispita idolatriei. Ea luminează întreaga lume. Ea a făcut să dispară întunericul și a readus lumină. Ea, adunând popoarele de la apus, și de la miazănoapte, și de la miazăzi, și de la răsărit, le-a unit cu iubire într-o singură Biserică, și într-o singură credință, și într-un singur botez. O, care gură sau ce fel de limbă va putea să cânte, așa cum se cuvine, zidul cel nebiruit al ortodocșilor? Arma cea de biruință a lui Hristos, Marele Împărat!

Crucea este învierea morților; Crucea este nădejdea creștinilor; Crucea este sprijinul celor șchiopi; Crucea este sărbătoarea celor săraci; Crucea este înfrânarea bogaților și dărâmarea celor mândri; Crucea este stindard împotriva demonilor și pedagogul celor tineri; Crucea este bogăția negustorilor, nădejdea celor deznădăjduiți, călăuzitoarea celor care călătoresc pe mare; Crucea este limanul celor care se găsesc pe furtună, zidul celor care se luptă; Crucea este părintele orfanilor și sfătuitoarea celor dreți; Crucea este mângâierea celor întristați, paznicul pruncilor, capul bărbatilor, cununa celor bătrâni; Crucea este lumina celor care se găsesc în întuneric; Crucea este măreția împăraților și învățătoarea barbarilor; Crucea este libertatea robilor și înțelepciunea celor lipsiți de carte; Crucea este propovăduirea profetilor, prietenul Apostolilor, mândria martirilor; Crucea este înțelepciunea fecioarelor și bucuria preoților; Crucea este temelia Bisericii și siguranța lumii întregi; Crucea este dărâmarea templelor idolești

³⁰⁶ Cf. Ps. 90, 5-6.

³⁰⁷ Ps. 90, 10.

și pricină de sminteală pentru iudei³⁰⁸; Crucea este curățirea leproșilor și înălțarea paralticilor; Crucea este pâinea celor flămânzi și izvorul [de apă] al celor însetați; Crucea este îmbărbătarea celor care sunt singuri și păzitoarea celor goi. Ea este cea care a fost pusă în mijlocul lumii și înfiptă în locul Căpățânii, și imediat a rodit rodul vieții. Prin această armă sfântă, Hristos a sfâșiat pânțelele cel nesățios al iadului și a îngădit gura cea vicleană a diavolului. Când moartea a văzut Crucea, s-a cutremurat și s-a îngrozit, și i-a slobozit pe toți cei care erau sub stăpânirea ei din vremea protopărinților. Pe această Cruce având-o ca armă fericiții Apostoli, au disprețuit întreaga putere a dușmanului și de vreme ce toate popoarele s-au convertit, le-a călăuzit la cinstirea ei. Pe această Cruce purtând-o martirii și soldații lui Hristos pe platoșele lor, au disprețuit toate uneltirile tiranilor și au propovăduit cu curaj. Cei care au ridicat această Cruce și au pătimit pentru ea, și care pentru Hristos au lepădat lucrurile lumii, locuiesc [acum] cu mare bucurie în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului³⁰⁹. O, bunătății milostivirii lui Dumnezeu cea nemăsurată și cu neputință de spus! Cât de multe bunătăți au fost dăruite prin Cruce neamului omenesc! Slavă se cuvinte iubirii Sale de oameni, și închinare, și putere, în veci. Amin.

Ascultați, iubiților și iubitorilor de Hristos, cât de mare este puterea Crucii. Cu câte izbânzi și cu câte bunătăți a umplut întreaga noastră viață acest bun conducător, și a împăcat-o, și nouă s-a făcut autor al vieții veșnice. Fiindcă însăși Crucea cea cinstită se va arăta prima la a Doua Venire a lui Hristos, ca sceptrul cel cinstit, și de viață făcător, și prețuit, și sfânt al lui Hristos, Marele Împărat, potrivit cuvântului lui

³⁰⁸ Cf. I Cor. 1, 23.

³⁰⁹ Cf. Evr. 11, 38.

Hristos, care a spus că „se va arăta pe cer semnul Fiului Omului”³¹⁰. Crucea se va arăta, aşadar, prima pe cer cu întreaga armată a îngerilor, luminând tot pământul de la o margine la cealaltă, mai puternică decât strălucirea soarelui şi vestind a Doua Venire a Stăpânului Hristos.

Cât despre Cruce, cât de multe voi [putea] spune! Cât despre cele care trebuie să se petreacă, care depăşesc orice cuvânt şi orice gândire, care depăşesc orice descriere şi uimesc pe toţi cei care le ascultă, cum să le povestesc, iubiţii mei iubitori de Hristos? Mi-am amintit de acea vreme şi m-am cutremurat şi am dorit din cauza unei temeri puternice să încetez să vorbesc, gândindu-mă la cele viitoare, câte se vor arăta după Crucea cea de viaţă făcătoare. Şi cine, oare, va putea să le povestească? Sau cine va îndrăzni să le descrie? Care gură le va vesti? Sau care auz va putea asculta acestea? Fiindcă, atunci când puterile cerurilor se vor clătina³¹¹, cine nu se va clătina? Cine nu se va înfricoşa şi nu se va cutremura şi nu se va ascunde la acea vreme, când Împăratul împăraţilor Se va ridica din slava Sa şi va coborî, şi va cerceta lumea întreagă, şi va cere socoteală de la robii săi, şi va da celor buni răsplată, iar celor răi, dimpotrivă, pedepse, ca Dreptul Judecător?

Gândindu-mă, prin urmare, la acestea şi stăpânit fiind de frică, toate părţile [trupului] meu slăbesc. Ochii mei plâng de frică, glasul meu se stinge, buzele mele au îngheţat, limba mea s-a încheştat, gândurile mele au încetat, însă dorinţa mă sileşte să vorbesc pentru câştigul vostru. Într-adevăr, şi dorinţa mă stăpâneşte, dar îmi poruncesc [mie însumi] să tac, fiindcă teama este multă şi mare. Căci atât de mari şi atât de înfricoşătoare minuni [se vor petrece] cum nu au fost de la începutul creaţiei şi nici nu au fost la toate neamurile. Desigur, şi acum dacă se va întâmpla ca dintr-odată să se vadă

³¹⁰ Mt. 24, 30.

³¹¹ Lc. 21, 26.

un fulger sau să se audă un tunet foarte puternic, orice om se teme și toți se aruncă la pământ. Iar dacă ne înspăimântă acestea neînsemnate, cum vom îndura glasul trâmbiței³¹², care va striga din ceruri mai presus decât orice tunet și care îi va trezi pe toți cei care au adormit în somnul morții de la începutul lumii, drepti și nedrepti? Atunci în iad, oasele firii omenesti numai ce vor auzi glasul trâmbiței, că vor începe să alerge în grabă, căutându-și fiecare încheietura sa. Când vom vedea, deci, pe toți oamenii că înviază într-o clipă, fiecare la locul său, și că se vor aduna de la marginile pământului la scaunul de Judecată, cine va îndura o atât de mare teamă și un asemenea cutremur? Fiindcă Împăratul cel Mare, Cel care stăpânește pe toți oamenii, va porunci și imediat pământul va da pe morții lui, iar iadul pe cei morți ai lui³¹³; fiarele sălbatice pe cei sfâșiați, peștii pe cei pe care i-au înghițit, păsările de pradă pe cei pe care i-au înșăcat. Toate într-o clipă se vor arăta și nu va lipsi nici măcar un fir de păr.

O, cum vom îndura, fraților, când vom vedea râul cel de foc, ca o mare involburată, că înghite munții și văile și că arde lumea întreagă și lucrurile care sunt în ea? Atunci, fraților, din acel foc râuri vor apărea, izvoarele vor seca, marea se va preface în pământ uscat, stelele vor cădea de pe cer, soarele se va stinge și luna se va preface și va deveni roșie precum sângele³¹⁴, cerul se va înfășura precum un sul³¹⁵. Vom vedea, fraților, pe îngeri că sunt trimiși și că aleargă de jur-împrejur cu grabă ca să adune pe robii cei aleși ai lui Dumnezeu de la un capăt la altul al cerului³¹⁶. Atunci vom vedea că cerul devine nou, după cum și pământul, potrivit făgăduinței Sale!³¹⁷

³¹² Cf. I Tes. 4, 16.

³¹³ Cf. Apoc. 20, 13.

³¹⁴ Cf. Mt. 24, 29; Apoc. 6, 12-13.

³¹⁵ Cf. Apoc. 6, 14.

³¹⁶ Cf. Mt. 24, 31.

³¹⁷ Cf. II Pt. 3, 13.

Cum vom îndura, iubitorilor de Hristos, când vom vedea tronul cel înfricoșător că se pregătește; când vom vedea pe Fiul Omului că Se arată pe cer și că Crucea cea de viață făcătoare luminează marginile pământului. Atunci toți vor vedea că s-a arătat dintru cele înalte sceptrul Său împărătesc. Atunci fiecare va înțelege că după acestea Se va arăta Împăratul împăraților.

În acel ceas fiecare se va gândi cum oare va judeca Judecătorul. Dacă a sa conștiință îl judecă pentru păcatele sale, se va arăta gol și descoperit, așteptând hotărârea care va fi dată împotriva lui. Fiindcă atunci fiecare își va vedea faptele sale că se vor afla înaintea lui, fie cele bune, fie cele necinstite. Atunci cei care au mers pe drumul cel strâmt și plin cu dificultăți, și toți cei care s-au pocăit cu adevărat, și toți cei milostivi și iubitori de străini vor sta fericiți, așteptând cu mare bucurie mulțumirea pe care au nădărdit-o și vederea slavei Marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos³¹⁸. Fiindcă [Domnul] vine ca să-i încununeze pe cei care se nevoiesc cu privegherile, și cu rugăciunile, și cu postirile, și cu cântările [sfinte]. El vine ca să fericească pe cei care au plâns pentru căderile lor. El vine ca să-i desfăteze pe cei milostivi. Vine ca să-i înalțe pe cei care au fost săraci în numele Lui; pe cei care nu au iubit lumea și lucrurile care sunt în lume, ci le-au părăsit pe toate și au urmat numai Lui. [Domnul] nu mai vine de pe pământ, ci din cer, ca un fulger înspăimântător. Atunci se va auzi o strigare puternică, care va spune: „Iată, Mirele vine! Iată, Judecătorul ajunge! Iată, Judecătorul judecătorilor Se arată! Iată, Dumnezeuul lumii întregi vine ca să judece lumea întreagă și să răsplătească fiecăruia potrivit lucrărilor lui!”.

Atunci, iubiții mei frați, vor tremura din cauza acelui strigăt toate măruntaiele noastre, de la un capăt la altul, și marea

³¹⁸ Tit 2, 13.

și toate prăpăstiile. Atunci, iubiților, teama și frica vor stăpâni pe fiecare om din cauza strigătului și auzului de trâmbiță, din cauza celor care vor veni în lume. Atunci puterile cerurilor se vor clătina³¹⁹. Atunci fulgerele vor preceda [venirea lui Hristos]. Cetele îngerilor vor alerга înainte; cetele arhanghelilor se vor pregăti pentru venirea lui Hristos; heruvimii și serafimii cei cu ochi mulți vor striga cu putere și cu glas tare: „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul, Cel Atotputernic, care este și a fost și vine, [Domnul] Atotțiitorul”³²⁰. Atunci fiecare făptură din cer și de pe pământ va striga cu putere: „Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului”³²¹. Atunci cerurile se vor sfâșia și va veni Împăratul împăraților și Domnul domniilor, ca un fulger înspăimântător, cu multă putere și cu slavă cu neputință de descris. Și Îl va vedea pe El orice om, și cei care L-au împuns cu sulița [în coastă], și vor plânge din cauza Lui toate semințiile pământului³²². Atunci cerul și pământul o vor lua la fugă, după cum Ioan [Evangelistul] a spus mai dinainte: „Am văzut un tron mare și alb și pe Cel care stătea pe el; la vederea Lui cerul și pământul au fugit”³²³. Vai, cum vom sta noi păcătoșii! Atunci va șade pe tronul Său cel plin de slavă, după cum s-a spus, și înaintea Lui se vor aduna toate neamurile³²⁴. Oare cum va trebui să se găsească sufletul, ca să poată să îndure [acestea], când tronurile se vor așeza, și dreptii se vor așeza și cărțile vor fi deschise? Atunci vom vedea puterile cele nemăsurate ale îngerilor că vor sta de jur-împrejur cu teamă. Atunci faptele fiecăruia vor fi descoperite și vor fi prezentate în fața îngerilor și a oamenilor. Atunci se va împlini profetia lui Daniel, care spune: „Eu, Daniel, am privit

³¹⁹ Lc. 21, 26.

³²⁰ Cf. Apoc. 4, 8.

³²¹ Cf. Mt. 23, 39; Lc. 13, 35.

³²² Apoc. 1, 7.

³²³ Apoc. 20, 11.

³²⁴ Mt. 25, 31-32.

până când au fost așezate scaunele, și S-a așezat Cel vechi de zile; îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Său curat ca lâna; tronul Său, flăcări de foc; roțile lui, foc arzător. Un râu de foc se vărsa și ieșea din el; mii de mii îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui! Judecătorul S-a așezat și cărțile au fost deschise”³²⁵.

Mare va fi teama, fraților, în acel ceas, când se vor deschide cărțile cele înfricoșătoare, unde sunt scrise faptele și cuvintele noastre, și toate cele pe care le-am săvârșit în viața aceasta, și despre care gândeam că au scăpat privirii lui Dumnezeu, Cel care cercetează dorințele și poftele [noastre]³²⁶. Acolo sunt scrise toate faptele și toate gândurile tuturor, fie ele bune, fie ele necinstite.

O, câte lacrimi ne vor fi necesare pentru acea oră, de care nu ne-am îngrijit! Fiindcă prin lacrimi și prin milostiviri putem să ștergem învinuirile cele scrise. O, cât de mult vom suspina și vom vărsa lacrimi amare, când vom vedea pe Împăratul cerurilor, Cel de negrăit! De asemenea, pe de altă parte vom vedea că se vor arăta pedepsele cele înfricoșătoare, iar din mijlocul acestor pedepse vom vedea pe toți oamenii, de la strămoșul nostru Adam până la cel care s-a născut ultimul dintre ei, și îi vom vedea pe toți cum se închină cu fața până la pământ! Atunci se va împlini cuvântul care este scris: „Mă jur pe Mine Însumi, spune Domnul, că Mie se va pleca orice genunchi, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt, și orice limbă Îmi va aduce cântări de laudă”³²⁷.

Atunci, iubiții mei frați, întreaga omenire va sta între domnie și osândă, între viață și moarte, între bucurie și întristare. Și toți, plecându-și capetele lor la pământ, vor vedea pe cei care stau în fața scaunului de Judecată și care vor judeca, desigur,

³²⁵ Dan. 7, 9-10.

³²⁶ Ps. 7, 10.

³²⁷ Is. 45, 23; Rom. 14, 11; Filip. 2, 10-11.

pe cei care au trăit în nepurtare de grijă. Și văzând acestea, își vor apleca capetele lor din nou și vor gândi la faptele lor. Fiecare va vedea că vor fi în fața lui faptele sale, fie ele bune, fie necinstite; fiecare va avea în fața lui cele pe care le-a făcut mai dinainte. Atunci, cel care a săvârșit cele necinstite și nu s-a pocăit va spune, tânguindu-se: „O, cum de nu m-am nevoit, eu, cel nenorocit, ci am pierdut timpul meu în nepăsare, batjocorind și umilind? Cum nu m-am pocăit? De ce nu am arătat milă? De ce l-am ucis și l-am insultat pe fratele meu, în loc să mă împac cu el? Da, așa este! M-am purtat ca un neghiob. Auzit-am, desigur, și de pedepse; auzit-am și despre această zi înfricoșătoare. De ce nu m-am pocăit în fața Celui care ridică păcatele lumii³²⁸, ci anii mei au trecut batjocorindu-L? Pe cei care posteau și se rugau, i-am văzut și i-am batjocorit; aceștia acum stau în fața Judecătorului fericiți și cerându-și răsplata lor. Ce să fac oare acum, când vremea pocăinței a trecut?”.

În timp ce ei vor gândi acestea și vor plânge, vor auzi glasul Judecătorului, care spune: „Vedeți faptele voastre și luați-vă plata”. Desigur, la acea vreme se vor clătina toate cetele creștinilor: arhieriei, și preoții, și diaconii. Fiindcă fiecare, așa cum este scris, va învia în ceata sa³²⁹. Atunci se vor clătina de teamă împărații și ighemonii, înțelepții, bogații și cei săraci, robii și cei liberi, fiindcă ceasul a sosit pentru ca să se vădească lucrarea fiecăruia în fața îngerilor și a oamenilor și ca fiecare să secere ce a semănat³³⁰.

Vai, frații mei, iubitori de Hristos! Vreau să vă spun și cele care vor urma, dar frica mă împiedică. Glasul meu se stinge, tremur și mă simt amețit deoarece povestirea este înspăimântătoare.

³²⁸ Cf. In 1, 29.

³²⁹ Cf. I Cor. 15, 23.

³³⁰ Cf. Gal. 6, 7.

Atunci, iubitorilor de Hristos, fiecăruia i se va cerceta pecetea creștinismului, pe care a primit-o în Biserica sobornicească la botez. De la fiecare se cere credință neprihănită și curată de orice erezie, și pecete nesfârșită, și haină nepângărită, și mărturisirea cea bună pe care a dat-o în fața multor martiri, spunând: „Mă lepăd de Satana și de toate lucrările lui; nu de una sau două sau cinci, ci de toate lucrările diavolului”.

Această lepădare bună se cere, așadar, de la noi în vremea aceea și fericit este cel care o păzește, așa cum a și spus. Căci printr-un singur cuvânt toate lucrările diavolului sunt lepădate: adulterul cel dezgustător, desfrânarea, omorurile, nerușinarea, invidia, furtul, insultele, asprimea, supărarea, cuvântul cel urât, beția, răzbunarea, gelozia, mândria, râsul, cântecele cu chitare, dansurile, adunările cu cântece, cântările cele rele, reprezentările teatrale, cântecele demonilor, lăcomia, ura de frate, și altele mai rele decât toate cele rele, adică ghicitul, idolatria, magia. Acestea și altele asemănătoare le leapădă orice creștin în fața colimvitrei. Această lepădare este cerută de la noi în acea vreme, fraților.

Dar vreau să mă refer și la altele, însă mă stăpânește teama și durerea cea profundă și nu știu cum să le spun. Să le povestesc însă pe acestea cu suspine și lacrimi, fiindcă ele sunt înfricoșătoare. Căci nu este posibil să le spun fără lacrimi. Atunci, după cercetarea fiecăruia în fața îngerilor și a oamenilor, și după nimicirea oricărei puteri, și stăpâniri, de vreme ce toți dușmanii Săi vor cădea la picioarele Lui³³¹, atunci, după cum a spus Domnul, vor fi separați între ei, după cum păstorul separă oile de capre; și va pune oile de-a dreapta Sa³³². Oile sunt, desigur, cei care au roadele cele bune; oile sunt cei care-L cunosc pe Păstor; oile sunt cei care au fost pecetluiți, care au păzit pecetea nesfârșită; oile sunt cei care au urmat

³³¹ Cf. I Cor. 15, 24-25.

³³² Mt. 25, 32-33.

pe Marele Păstor, care a spus: „Veniți după Mine”³³³; oile sunt cei care nu și-au stricat credința cea sfântă cu blasfemii eretice. Aceste oi vor fi puse de-a dreapta Sa, în timp ce caprele de-a stânga. Aceste capre sunt cei care nu au roade; toți cei care nu L-au iubit pe Păstor. Cei care pasc dimpreună cu ereticii și strică sfânta credință, aceștia sunt caprele; cei care au săltat la jocuri, care au trăit în desfrâu, care au dansat, și care, deși au pedeapsa, au plecat din această viață lipsiți de orice faptă bună și plini de orice nerușinare. Pe aceștia, când îi va vedea Dumnezeu, Își va întoarce privirea Sa departe de ei și îi va pune de-a stânga. Atunci vor spune celor care sunt de-a dreapta Sa: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția pe care v-am pregătit-o. Veniți, copiii luminii Mele. Veniți, moștenitorii cei binecuvântați ai Împărăției Mele. Veniți, voi, cei care de dragul Meu, ați devenit săraci, și ați flămânzit, și ați însetat; voi, cei care nu ați iubit lumea, cum nici cele care sunt în lume. Veniți, voi, cei care de dragul Meu ați părăsit patria voastră și fiecare bucurie a lumii, pe rude și pe prieteni, și pe părinți și pe copiii voștri. Veniți, voi, cei care ați locuit în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului³³⁴, dimpreună cu fiarele sălbatice. Locuiți acum dimpreună cu îngerii în ceruri. Veniți, voi, cei milostivi și iubitori de străini. Veniți, voi, cei care ați mers pe drumul cel strâmt și plin de greutate. Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția care este pregătită pentru voi din timpul creării lumii”³³⁵. Atunci va spune și celor care sunt de-a stânga: „Fugiți departe de la Mine, voi, toți cei blestemați în focul cel din afară. Fugiți departe de la Mine, voi, cei urâți și lipsiți de milă și toți cei care ați urât pe frații voștri și pe Hristos. Nu v-ați milostivit, nu veți fi miluiți. Nu ați ascultat Evangheliile

³³³ Mt. 4, 19; Mc. 1, 17.

³³⁴ Evr. 11, 38.

³³⁵ Mt. 25, 34.

Mele cele curate și nici pe Ucenicii Mei cei fericiți. Nici Eu nu vă ascult tânguirile voastre. Ați trăit în desfrânare pe pământ; v-ați desfătat în viața voastră cu cele bune. Acolo am strigat prin Evanghelii în fiecare zi, și cu toate că ați auzit, i-ați batjocorit pe cei care vi le citeau. Iar acum vă spun: nu vă cunoscu³³⁶! Depărtați-vă de la Mine, voi, cei blestemați, în focul cel din afară și veșnic, care este pregătit pentru diavol și pentru îngerii lui³³⁷. Atunci vor fi aruncați aceștia la osândă veșnică³³⁸.

Voi descoperi însă vouă, frații mei, și cele referitoare la deosebirea dintre pedepse, așa cum am auzit în Evanghelie. Există, așadar, întunericul cel din afară³³⁹ cu tărâmul lui; gheena focului³⁴⁰ este un alt loc; scrâșnirea dinților³⁴¹ este un loc separat; viermele cel neadormit³⁴² într-un alt loc [este]; iezerul de foc³⁴³ este un alt loc; tartarul³⁴⁴ este un alt loc; focul cel nestins este un alt tărâm³⁴⁵; râul cel de foc³⁴⁶ este un alt loc. Cei nenorociți vor fi trimiși la aceste pedepse, fiecare după păcatele sale. După cum există păcate diferite, așa există și pedepse diferite. În mod diferit este pedepsit bărbatul adulterin și diferit desfrânatul; în mod diferit va fi pedepsit ucigașul și în mod diferit hoțul și bețivul. De asemenea, cei care s-au stricat cu ereziile vor auzi: „Să piară cel necuviincios ca să nu vadă slava Domnului”³⁴⁷. De asemenea, cei care au dușmănie

³³⁶ Mt. 25, 12.

³³⁷ Mt. 25, 41.

³³⁸ Mt. 25, 46.

³³⁹ Mt. 8, 12.

³⁴⁰ Mt. 5, 22 sq.

³⁴¹ Mt. 8, 12.

³⁴² Mc. 9, 44, 46, 48.

³⁴³ Literar: *lacul cel de foc*. Apoc. 19, 20.

³⁴⁴ Cf. II Pt. 2, 4.

³⁴⁵ Mc. 9, 44, 46, 48.

³⁴⁶ Dan. 7, 10.

³⁴⁷ Is. 26, 10.

între ei și vor pleca astfel din viață vor suferi o osândă aspră, iar cei ce poartă ură vor fi aruncați în întunericul cel din afară, fiindcă L-au urât pe Hristos, care spune: „Iubiți-vă unii pe alții”³⁴⁸ și „iertăți-vă”³⁴⁹.

Vai, atunci celui care este prietenul desfrânării! vai, bărbatului desfrânat! Vai, celui bețiv! Vai, magilor și magicienilor! Vai, celor care se folosesc de amulete, și de vrăjitorii, și de magii, și de toate lucrurile magice! Vai, nu numai celor care le fac, dar și celor care merg la aceștia! Vai, celor care beau vin însoțiți de alăute și de dansuri³⁵⁰! Vai, celor care s-au stricat³⁵¹ cu blasfemiile ereticilor! Vai, celor care batjocoresc Sfânta Scriptură³⁵²! Vai, celor care pierd vremea pocăinței prin glume și distracții, fiindcă vor căuta cu lacrimi amare clipele pe care le-au risipit fără de minte, dar nu le vor mai găsi! Vai, celor care dau dreptate celui nelegiuit, fiindcă au primit daruri³⁵³! Vai, celor care săvârșesc fapte nelegiuite. Și ca să vorbesc pe scurt: vai celor care se vor găsi de-a stânga, când vor auzi cuvântul: „Depărtați-vă de la Mine” și: „Mergeți, voi, cei blestemați și nelegiuiți, la lucrurile voastre. Nu vă cunosc [pe voi]”³⁵⁴. Îndată aceștia vor fi stăpâniți de tulburare și vor pleca, și se vor îndepărta de scaunul de Judecată cu mare plângere, și vor fi dați în mâinile morții, ca să îi pască, după cum este scris³⁵⁵.

Dureroasă este povestirea acelui ceas înfricoșător și înspăimântător, frații mei iubitori de Hristos. Vai, fraților! Cine va îndrăzni să povestească sau cine va răbda să asculte cele referitoare la ziua cea desăvârșită și înspăimântătoare? Toți

³⁴⁸ In 13, 34.

³⁴⁹ Cf. Mt. 18, 22.

³⁵⁰ Cf. Is. 5, 12.

³⁵¹ Literar: s-au contaminat.

³⁵² Literar: scrierile sfinte.

³⁵³ Cf. Is. 5, 23.

³⁵⁴ Mt. 25, 12.

³⁵⁵ Cf. Ps. 48, 15.

cei care aveți lacrimi, ascultați ceea ce ne așteaptă! Să nu neglijăm cele pentru mântuirea noastră.

Atunci vor fi despărțiți între ei și vor fi îndepărtați fără nădejde de întoarcere. Atunci vor fi despărțiți episcopii de ceilalți episcopi, și prezbiterii de ceilalți prezbiteri, diaconii de ceilalți diaconi, ipodiaconii și citeții de cei dimpreună cu ei. Atunci vor fi despărțiți cei care cândva au fost împărați și vor plânge precum pruncii și vor fi conduși ca niște robi. Atunci dregătorii vor suspina și se vor găsi părăsiți și își vor întoarce privirea lor peste tot, dar nimeni nu va mai fi ca să-i ajute. Nici cei bogați nu vor fi, cum nici cei lingușitori nu se vor arăta. Atunci vor fi separați monahii care au trăit în nepăsare, care și-au dorit lumea și s-au preocupat de cele ale lumii. Atunci vor fi despărțiți părinții și copiii, tatăl și fiul, mamele și fiicele; prietenii de prieteni, rudele de rude. Atunci vor fi separați desfrânații, cei vrednici de compătimire, care nu și-au păzit patul de nuntă. Voi trece cu vederea să mă refer la celelalte, iar aceasta desigur din cauza fricii care mă stăpânește să povestesc. Atunci vor fi mânați și îndepărtați cu lovituri și îmbrânciri de către îngerii cei aspri, scrâșnind dinții lor și întorcându-se tot mai mult în spate pentru ca să-i vadă pe cei dreپți, de care au fost despărțiți. Vor vedea acea bucurie și lumina, de care au fost lipsiți, și vor plânge cu amar. Treptat, treptat, vor dispărea și nu vor mai putea să vadă în urma lor. Apoi se vor apropia de locul cel înspăimântător, unde vor fi, de asemenea, separați și vor fi trimiși la toate pedepsele.

Văzând atunci hotărârea cea finală și [știind] că nu este nimeni care să se roage pentru ei, cum nici iertarea nu îi va mai întâmpina, astfel încât să se pocăiască, plângând, vor zice: „O, câtă vreme am pierdut în nepăsare! O, cum ne-a înșelat viața cea trecătoare! Cum, văzând pe alții că se nevoiesc, nu ne-am nevoit! Cum, auzind Sfânta Scriptură, am râs, batjocorind pe cei care ni le citeau! Acolo Dumnezeu vorbea prin Scripturi și nu am fost atenți [la aceasta]; aici însă ne tânguim, iar

Dumnezeu Își întoarce fața Sa de la noi. La ce ne-a folosit lumea întreagă? Unde este tatăl care ne-a adus pe lume? Unde este mama care în dureri ne-a născut? Unde sunt copiii? Unde sunt prietenii? Unde este bogatul? Unde sunt averile? Unde este zgomotul și mesele? Unde este drumul cel mare și zadarnic al vieții [acesteia]? Unde sunt rudele și cei cunoscuți? Unde sunt împărații, și ighemonii, și înțelepții? Cum nu mai avem nici un câștig de la aceștia?”.

Văzându-se atunci părăsiți de Dumnezeu, și de Sfinți, strigând cu suspine și cu lacrimi amare, vor spune: „Bucurați-vă, Sfinților și Dreptilor, de care noi am fost despărțiți! Bucurați-vă, prietenilor și rudelor! Bucurați-vă, părinți și maici! Bucurați-vă, fii și fiice! Bucurați-vă, Apostolilor! Bucurați-vă, Profetilor și Mucenicilor ai lui Hristos! Bucură-te, Stăpână de Dumnezeu Născătoare! Tu, într-adevăr, mult ai obosit, rugându-te ca să ne mântuim, însă noi nu am dorit să ne pocăim și să ne mântuim. Bucură-te și tu, Sfântă și de viață făcătoare Cruce! Bucură-te, raiule al desfătării, pe care Domnul l-a sădit! Bucură-te, Ierusalime cel de sus, mama primilor născuți³⁵⁶! Bucură-te, Împărăție a cerurilor care nu ai sfârșit! Bucurați-vă, toți! Nu vă vom mai vedea pe nici unul dintre voi. Mergem spre osânda care nu are sfârșit, dar nici ușurare”. În continuare, fiecare merge la locul care este pregătit și care a fost pregătit pentru fiecare dintre ei, fiindcă nu au vrut să se pocăiască, cum nici să se izbăvească de mânie și de acea durere.

Ascultați, fraților, ce vor primi cei care au arătat râvnă și s-au luptat în viața lor; cei care însă au arătat neglijență și nu s-au pocăit, ascultați cum vor fi trimiși la pedepsele cele înspăimântătoare și de neîndurat. Ascultați cele despre acea oră înfricoșătoare. De la răsăritul până la apusul soarelui, Sfânta Scriptură strigă în biserici și spune: „Veniți, toți cei obosiți și

³⁵⁶ Cf. Evr. 12, 22-23.

osteniți, și Eu vă voi odihni pe voi”³⁵⁷. Și, de asemenea, spune: „Eu sunt Viața, Învierea și Adevărul”³⁵⁸. Acest drum și acest adevăr să-l iubim, fraților, ca să moștenim viața veșnică, uniți cu Iisus Hristos, Domnul nostru. Căci Lui I se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, dimpreună cu Părintele Său Cel fără de început și cu Preasfântul și Bunul și de viață dăătorul Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

³⁵⁷ Mt. 11, 28.

³⁵⁸ In 11, 25; 14, 6.

Despre răbdare, despre sfârșitul [lumii] și despre cea de-a Doua Venire. Despre citirea scrierilor sfinte. Care este câștigul liniștirii?

Strălucitoare este viața celor drepti. Dar cum ajunge [cineva] luminos, dacă nu cumva prin răbdare? Pe aceasta să o iubești, monahule, ca pe o maică a bărbăției. Fiindcă, pe de o parte, psalmistul [David] ne sfătuiește, spunând: „Așteaptă cu răbdare pe Domnul și păzește-ți calea ta”³⁵⁹. Pe de altă parte, [Apostolul] Pavel, învățându-ne cum să dobândim virtutea, spune: „Plânsul duce la răbdare”³⁶⁰. Urmărind răbdarea vei găsi izvorul bunătăților – nădejdea; iar nădejdea nu rușinează³⁶¹.

Să te supui, așadar, Domnului și să-L chemi³⁶², iar prin aceasta se va înfăptui în tine cuvântul: „Și Domnul îi va da toate cele pe care inima lui le-a cerut”³⁶³. Ce este mai fericit decât aceasta, anume să ai o astfel de veste, a unui asemenea Împărat, înaintea ta? Cine nu va dori să aibă vestea cea bună și primitoare a Judecătorului?

Tu, frate, ești lucrătorul virtuții; Domnul te-a luat ca un lucrător. Cât ai timp, să lucrezi binele³⁶⁴. Ascultă-l pe [Apostolul] Pavel care spune: „Ceea ce omul va semăna, aceea va și secera”³⁶⁵. Seamănă în Duhul [Sfânt], ca să câștigi viața veșnică;

³⁵⁹ Ps. 36, 34.

³⁶⁰ Cf. Rom. 5, 3.

³⁶¹ Rom. 5, 5.

³⁶² Ps. 36, 7.

³⁶³ Ps. 36, 4.

³⁶⁴ Cf. Gal. 6, 10.

³⁶⁵ Gal. 6, 7.

fiindcă cel care seamănă în trupul său, va secera nimicire din trupul său³⁶⁶. Ascultă sfatul cel bun, care spune: „Semănați dreptatea pentru voi înșivă; culegeți rodul vieții”³⁶⁷. Nu-ți sfârși nevoița din clipa în care vezi în fața ta nădejdea. Căci unde se găsește luptă, acolo sunt și premii; unde sunt războaie, acolo sunt și cinstiri; unde este bătălie, acolo este și cunună. Având privirea ta întoarsă spre acestea, să te pregătești prin cuvintele răbdării. Să te îndemni mereu pe tine însuți, strigând împreună cu Sfinții: „Să dobândești bărbăția și inima ta să se întărească, și să aștepti cu răbdare pe Domnul”³⁶⁸.

☞ Să pregătești lucrurile tale pentru plecarea ta din viața [aceasta], și să te pregătești pe ogorul tău; ogorul fiind această viață. Ia sapa cea bună, adică Noul Testament, împrejmuește-ți pământul tău cu spini, adică cu postul, cu rugăciunea și cu învățătura. Dacă ai această împrejmuire, nu va intra înăuntrul fiara cea sălbatică, adică diavolul. Să-ți cultivi sufletul tău ca o viță de vie bună. Și precum cei care păzesc vițele de vie fac zgomot cu palmele lor, strigând cu putere, și astfel prin zgomote îi opresc pe cei care doresc să pricinuiască pagube, tot așa și tu strigă cu putere, strigând cu cântece și vei îndepărta fiara cea rea, adică vulpea, care este diavolul. Despre această fiară sălbatică, Sfânta Scriptură spunea: „Prindeți pentru noi vulpile și celelalte”³⁶⁹.

Ai grijă mereu la dușman, dacă îți întoarce dorința ta spre fapte necuviincioase. Dacă el rănește sufletul tău, aruncând gânduri spurcate, pune înaintea ta scutul credinței și poartă coiful nădejdi; ia cu tine sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu³⁷⁰, și înarmat așa împotriva dușmanului, arată

³⁶⁶ Cf. Gal. 6, 8.

³⁶⁷ Os. 10, 12.

³⁶⁸ Ps. 26, 14.

³⁶⁹ Cânt. 2, 15.

³⁷⁰ Ef. 6, 17.

răbdare și nu sfârși lupta. Ci, dimpotrivă, să fii treaz la toate și să spui: „Nu nesocotim planurile Tale”³⁷¹. Să te bucuri întotdeauna, precum scris este; bunătatea voastră să fie cunoscută tuturor oamenilor³⁷². Frica de Dumnezeu să strălucească în inima voastră. Nu deveni un lucrător lipsit de curaj și le-neș. Nu te îndepărta de cunună. Viața aceasta este scurtă, osânda însă este nesfârșită.

Țintind spre acestea, monahule, să-ți încurajezi inima ta și dimpreună cu Sfântul psalmist, să spui: „Să dobândesc bărbăția, iar inima mea să se întărească”³⁷³. Imită-l pe David, și cu o singură piatră aruncă-l la pământ pe dușman³⁷⁴. Îngerii stau și văd viața ta; am devenit o priveliște în fața lumii, a îngerilor și a oamenilor³⁷⁵. Dacă te văd că biruiești, se bucură pentru izbânda ta; dacă însă te văd biruit, pleacă posomorâți, fiindcă nu îndură [înfrângerea], iar în fața lor demonii râd în hohote³⁷⁶ la, dar, în locul sabiei teama de Dumnezeu, fiindcă teama de Dumnezeu este o sabie cu două tăișuri, care taie orice dorință rea. Să ai întotdeauna pe Dumnezeu și frica față de El înăuntrul tău, amintindu-ți de acel ceas, când cerurile arzând se vor risipi, iar stihiiile se vor topi din cauza focului³⁷⁷; de asemenea, pământul și lucrurile care sunt pe el vor arde³⁷⁸; stelele vor cădea ca frunzele, iar soarele și luna se vor întuneca și nu vor mai da lumina lor³⁷⁹; Fiul lui Dumnezeu va coborî din ceruri pe pământ³⁸⁰, iar puterile cerurilor se vor clătina³⁸¹; îngerii vor apărea și vor zbura în grabă și se vor auzi

³⁷¹ II Cor. 2, 11.

³⁷² Filip. 4, 4-5.

³⁷³ Ps. 26, 14.

³⁷⁴ Cf. I Rg. 17, 49.

³⁷⁵ Cf. I Cor. 4, 9.

³⁷⁶ II Pt. 3, 12 și 10.

³⁷⁷ Mt. 24, 39; Mc. 13, 24.

³⁷⁸ Cf. Mt. 24, 30; Mc. 13, 26; Lc. 21, 27.

³⁷⁹ Mt. 24, 29; Mc. 13, 25.

glasuri de trâmbițe³⁸⁰, care se vor apropia, foc se va arăta și va arde în fața [Fiului lui Dumnezeu] și va cuprinde lumea; de jur împrejur va țâșni o furtună puternică³⁸¹, cutremure, teamă, fulgere, asemenea [lucruri] care nu s-au petrecut niciodată și nici nu se vor petrece până în acea zi, încât și puterile cerurilor vor fi stăpânite de mare frică.

Cum trebuie să fim noi, frații mei? Care teamă și care frică ne va stăpâni? Mă gândesc la iudeii din pustiu care nu au îndurat întunericul și bezna și glasul lui Dumnezeu care vorbea prin foc, dar nu au vrut să spună aceasta, fiindcă nu puteau cu adevărat să îndure cuvântul³⁸², chiar dacă Dumnezeu a coborât fără mânie [la ei] și nu le-a vorbit lor cu furie, ci le-a adeverit prin cuvânt de mângâiere că El Însuși este cu ei³⁸³.

Ascultă acum, frate al meu: dacă nu am fi putut să îndurăm venirea Lui, care era însoțită de un cuvânt de mângâiere, ce vom face atunci când cerurile cele arzânde se vor risipi³⁸⁴, când îngerii vor glăsuî cu putere, precum trâmbița³⁸⁵, și se vor trezi toți cei care au murit de la începutul lumii; când focul va umple lumea întreagă, cum nu s-a petrecut niciodată? Ce vom face, așadar, atunci când va coborî cu mânie și cu furie de nesuportat și va sta pe tronul Său de Judecată și va înălța chemare lumii, de la răsăritul soarelui până la apus, și de la o margine a pământului la alta, ca să judece poporul Său³⁸⁶ și ca fiecare să răspundă potrivit vieții sale?

Vai, cum trebuie să fim noi atunci când ne vom arăta goi și descoperiți în vremea când vom fi călăuziți spre tronul cel înfricoșător? Vai, vai! Unde este atunci lumea? Unde este atunci

³⁸⁰ Cf. Mt. 24, 31.

³⁸¹ Ps. 49, 4.

³⁸² Cf. Evr. 12, 19-20; Ieș. 20, 19.

³⁸³ Cf. Ieș. 20, 2.

³⁸⁴ II Pt. 3, 10.

³⁸⁵ I Tes. 4, 16.

³⁸⁶ Ps. 49, 5.

bărbăția trupului? Unde este frumusețea cea înșelătoare și zadarnică? Unde este atunci dulceața glasului oamenilor? Unde este atunci îndrăzneala cea necuviincioasă și nerușinată? Unde este atunci înfrumusețarea îmbrăcăminților? Unde este atunci mulțumirea păcatului, care este cu adevărat murdară? Unde sunt cei care socoteau plăcere frumusețea bărbătească? Unde este atunci disprețuirea celor care trăiesc în nepăsare? Unde sunt atunci desfrâul și risipa? Toate au trecut și s-au risipit precum aerul. Unde sunt atunci zgârcenia și iubirea de frumos și neîndurarea, care vine din acestea? Unde este atunci mândria cea neomenească, care i-a dezgustat pe toți și care se socotește pe sine însăși că este importantă? Unde sunt atunci slava și civilizația lumească, cea neroditoare și zadarnică? Unde sunt atunci puterea împărătească și tirania? Unde este domnitorul? Unde este ighemonul? Unde sunt cei care au avut puteri, cei care se mândreau pentru marea bogăție și-L disprețuiau pe Dumnezeu? Atunci toți se vor minuna văzând [acestea] și frica îi va stăpâni. Acolo vor încerca durerile, precum femeia care naște; acolo vor fi nimiciți cu vânt puternic³⁸⁷. De altfel, unde va sta atunci înțelepciunea celor înțelepți? Unde vor sta sofismecele cele inutile ale lor? Vai, vai, lor! S-au amețit, s-au clintit, precum betivul, și toată înțelepciunea lor a dispărut³⁸⁸. Unde se va așeza atunci înțeleptul? Unde va sta cel învățat? Unde se va așeza cel ce participa la discuția acestei lumi trecătoare?³⁸⁹ A fugit toată înțelepciunea, fratele meu!

Mă gândesc cum trebuie să fim noi atunci când vom da cuvânt despre toate cele pe care le-am făcut, mari și mici; fiindcă vom da cuvânt de apărare Dreptului Judecător chiar

³⁸⁷ Cf. Ps. 47, 6.

³⁸⁸ Cf. Ps. 106, 27.

³⁸⁹ Cf. I Cor. 1, 20.

și pentru cel mai mic motiv³⁹⁰. Cum ar trebui să fim noi în aceea oră, ca să aflăm har înaintea Lui? Și care har îl vom primi, când vom fi așezați de-a dreapta Împăratului? Cum trebuie să fim noi atunci când ne vor întâmpina acolo toți sfinții? Te va întâmpina Avraam, Isaac, Iacob, Moise, Noe, Iov, David, Sfinții Profeti și Apostoli, și Martirii, și toți Sfinții și Dreptii care au plăcut în viața lor lui Dumnezeu; și toți cei pe care ți-ai dorit în acea clipă să îi vezi, vor veni aceștia acolo la tine și te vor îmbrățișa și te vor ferici, plini de încântare pentru mântuirea ta. Cum trebuie să fim noi atunci? Ce bucurie de nedescris trebuie să avem atunci când Împăratul va spune celor care sunt de-a dreapta Lui, grăind cu bucurie: „Veniți, cei binecuvântați ai Tatălui Meu, moșteniți împărăția care a fost pregătită pentru voi de la facerea lumii”³⁹¹. Atunci, fratele meu, vei lua Împărăția cea slăvită și cununa cea frumoasă din mâna Domnului³⁹², și vei împărăți în continuare împreună cu El. Atunci vei moșteni cele bune, pe care Dumnezeu le-a pregătit pentru cei care-L iubesc³⁹³. Atunci vei fi, așadar, lipsit de griji, fără să mai ai vreo teamă.

Mă gândesc, fratele meu, cum este să împărățești în ceruri, după cum am spus mai înainte; fiindcă vei primi cunună din mâna Domnului și vei împărăți în continuare dimpreună cu Hristos. Mă gândesc, fratele meu, cum este să vezi pentru totdeauna fața lui Dumnezeu. Cum este să ai pe Dumnezeu drept lumina care te luminează; fiindcă atunci nu va mai exista pentru tine soarele ca să lumineze ziua, după cum spune [Profetul] Isaia, cum nici arătarea lunii ca să lumineze noaptea ta, ci pentru tine Domnul va fi lumină veșnică și Dumnezeu va fi slava Ta³⁹⁴.

³⁹⁰ Cf. Mt. 12, 36.

³⁹¹ Mt. 25, 34.

³⁹² Înț. Sol. 5, 16.

³⁹³ I Cor. 2, 9.

³⁹⁴ Is. 60, 19.

Iată, fratele meu! Ai ascultat ce bucurie îi aşteaptă pe cei care se tem de Domnul şi pe cei care păzesc poruncile Lui. Însă, după toate acestea, mă gândesc şi la pierderea celor păcătoşi, atunci când vor fi aduşi la scaunul de Judecată. Ce ruşine îi va stăpâni în faţa Dreptului Judecător, de vreme ce nu vor avea cuvânt de apărare? Ce ruşine îi va stăpâni, atunci când vor fi puşi în partea stângă a Împăratului? Ce întuneric va cădea asupra lor, când [Judecătorul] le va grăi lor cu mânie şi îi va cutremura cu frica Sa³⁹⁵, spunându-le: „Plecaţi voi, cei blestemaţi, în focul cel de veci, care a fost pregătit diavolului şi îngerilor săi”³⁹⁶. Vai, vai, ce tristeţe şi supărare va avea duhul lor, când vor auzi strigarea care le va spune: „Să fie aruncaţi în iad păcătoşii, toate popoarele care-L uită pe Dumnezeu”³⁹⁷. Vai, ce fel de plâns vor avea, plângând şi jelindu-se, atunci când vor fi conduşi spre pedepsirea cea amară în vecii vecilor! Ce fel de loc este acela, unde există plângerea şi scrâşnirea dinţilor; [ce fel de loc este acela] care se numeşte tartar³⁹⁸, de care se cutremură şi satana însuşi! Vai, [ce fel de loc] este gheena focului nestins şi viermele cel neadormit şi veninos! Vai, cât de înspăimântător este acel întuneric din afară şi veşnic, fără de sfârşit! Vai, cât de lipsiţi de milostivire şi cât de aspri sunt îngerii care împlinesc pedepsele, fiindcă batjocoresc şi muştră groaznic!

Atunci cei care se vor pedepsi vor striga cu putere Domnului, dar nu vor fi auziţi. Atunci vor înţelege ei că şi-au încheiat viaţa lor inutil şi toate cele pe care le credeau aici că sunt mulţumitoare s-au dovedit mai amare decât otrava şi fierea. Unde va fi atunci mulţumirea cea înşelătoare a păcatului? Fiindcă nu există o altă mulţumire [mai mare] decât să se teamă

³⁹⁵ Ps. 2, 5.

³⁹⁶ Mt. 25, 41.

³⁹⁷ Ps. 9, 18.

³⁹⁸ Cf. II Pt. 2, 4.

cineva de Domnul. Cu adevărat, aceasta este mulțumitoare. Cu adevărat, aceasta hrănește sufletul, precum trupul este hrănit de mâncarea cea grasă și îndestulătoare³⁹⁹. Atunci se vor osândi pe ei înșiși și pentru lucrurile pe care le-au săvârșit. Atunci vor mărturisi spunând că „dreaptă este Judecata lui Dumnezeu, fiindcă nu am ascultat acestea și nu am dorit să ne îndepărtăm de faptele noastre cele rele”. Atunci însă nimeni nu va avea izbândă, grăind astfel.

Vai, mie, că m-a născut maica mea în păcatele cele nimicioare!⁴⁰⁰ Am făcut păcate mai multe decât nisipul mării și mă încovoi din cauza greutateii lor, așa cum omul se încovoie din cauza multor lanțuri din fier. Nu am îndrăzneală să privesc nici la înălțimea cerului⁴⁰¹. La cine altcineva mă voi adăposti decât numai la Tine, Iubitorule de oameni? Miluiește-mă, Dumnezeul meu, după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale șterge păcatul meu⁴⁰². La Tine mă adăpostesc din cauza bunătății și milostivirii Tale. Pe Tine Te-am mâniat și la Tine mă adăpostesc datorită multei Tale iubiri. Pe Tine Te-am lepădat și la Tine alerg datorită multei Tale iubiri de oameni, rugându-Te și strigând: „Întoarce-Ți fața Ta de la păcatele mele și șterge toate fărădelegile mele. Zidește în mine, Dumnezeule, inimă curată și pune temelie în străfundurile sufletului meu duhul cel adevărat⁴⁰³, de dragul numelui Tău. Nu am nimic ce să-ți dăruiesc, nici o faptă bună, cum nici o inimă curată, ci având încredere în milostivirea Ta, mă las în mâinile Tale, ca să mă călăuzești spre lucrarea cea smerită și neclintită a poruncilor Tale, încât să nu mai cad din nou cu ușurință în păcat, ci de acum înainte să Te cinstesc cu sfințenie și cu dreptate în toate zilele vieții mele”.

³⁹⁹ Cf. Ps. 62, 6.

⁴⁰⁰ Cf. Ps. 50, 7.

⁴⁰¹ Cf. Man. 1, 9.

⁴⁰² Cf. Ps. 50, 3.

⁴⁰³ Cf. Ps. 50, 11-12.

Vă rog, aşadar, fraţilor, ca acestea nădăjduindu-le, să dovedim râvnă ca să ne arătăm în faţa lui [Hristos] în pace, nepătaţi şi fără de cusur. Când te atacă un gând rău, ia această sabie, frate, adică gândul la frica de Dumnezeu şi aşa vei risipi toată puterea duşmanului. În locul trâmbiţei să ai Sfânta Scriptură; căci aşa cum trâmbiţa, strigând, îi adună la un loc pe soldaţi, tot aşa şi Sfânta Scriptură, strigând către noi, ne adună gândurile noastre spre frica de Dumnezeu, fiindcă ale noastre gânduri sunt ca nişte soldaţi care luptă cu duşmanii Împăratului. De asemenea, în felul în care trâmbiţa strigă la vreme de război şi aprinde râvna celor tineri şi luptătorilor împotriva duşmanilor, la fel şi Sfânta Scriptură aprinde râvna ta spre cele bune şi te face viteaz în faţa patimilor.

Pentru aceasta, fratele meu, cât poţi, sileşte-te să cercezezi Scriptura cât mai des, ca să-ţi aduni gândurile tale, pe care vrăjmaşul le împrăştie prin viclenia sa, îndemnându-te cu gânduri rele şi viclene, sau pricinuindu-ţi de multe ori întristări, sau dându-ţi multă bunăstare şi mângâiere. Pe acestea, aşadar, le izbuteşte prin viclenia sa, ca să-l înstrăineze pe om de Dumnezeu. Fiindcă de multe ori, atunci când nu poate să vatăme pe cineva şi să-l biruiască prin gânduri, atunci în continuare îi pricinuieste acestuia întristări, ca să-i întunece mintea lui şi să-i poată semăna cele pe care le doreşte. Începe, dar, să-l îndemne pe călugăr la asemenea gânduri viclene, ca să ajungă să spună cu jurămintă că „de când am început să lucrez binele, am avut zile rele; să facem deci răul, ca să vină binele”⁴⁰⁴. Atunci, dacă cineva nu va fi trezvit, îl înghite de viu, după cum [face] iadul. Dacă însă poate prin acest mod să-l vatăme, atunci îi oferă acestuia bunăstare. Îl înalţă şi îi aduce multă înşelăciune, care este mai înspăimântătoare şi mai rea decât toate patimile. Fiindcă aceasta este cea care-l face pe om mândru şi neghiob. Aceasta călăuzeşte

⁴⁰⁴ Cf. Rom. 3, 8.

mintea spre adâncul desfătărilor. Aceasta face gura să grăiască hule împotriva cerului, fiindcă scris este: „Până la cer ridică limba lui”⁴⁰⁵. Aceasta îl face pe om să nu-L cunoască pe Dumnezeu, nici să-și cunoască neputința sa, cum nici să se teamă de ziua morții. Aceasta, de altfel, este cărarea tuturor celor rele. Cel ce iubește acest drum și merge pe el, ajunge în cele din urmă la izvorul morții. Aceasta este cărarea despre care Domnul a spus: „Largă și lată este calea care călăuzește la pierzare”⁴⁰⁶.

Să auzi, frate al meu, de ce vrăjmașul oferă câteodată mângâiere, iar altădată întristare. Celui care socotește, așadar, că starea omului este înclinată [spre cele bune], acestuia dușmanul însuși se grăbește să-i prezinte faptele cele bune. Pentru aceasta, fratele meu, priveghează cu luare-aminte, și ai grijă să fii întotdeauna nedespărțit de lectură, ca să te învețe cum trebuie să scapi de cursele dușmanului și să dobândești viața veșnică; fiindcă lectura Sfintei Scripturi adună mintea care rătăcește și oferă ca dar cunoașterea despre Dumnezeu. Căci scris este: „Lăsați grijile de zi cu zi și învățați că Eu sunt Dumnezeu”⁴⁰⁷.

Ai auzit, frate al meu, că cel care cercetează Sfânta Scriptură cu inimă curată dobândește cunoașterea lui Dumnezeu? Pentru aceasta, frate, să nu arăți nepăsare față de sufletul tău, ci să-ți închini timpul tău lecturii și rugăciunii, ca să se lumineze mintea ta, și ca să devii desăvârșit și întreg și să nu fii lipsit de nimic⁴⁰⁸. Alții se vor mândri pentru prietenii cu cei puternici, stăpâni și împărați; tu însă să te lauzi în fața îngerilor lui Dumnezeu, fiindcă ai prietenie cu Duhul Sfânt prin mijlocirea Sfintei Scripturi. Căci Duhul Sfânt este Cel care

⁴⁰⁵ Ps. 72, 9.

⁴⁰⁶ Mt. 7, 13.

⁴⁰⁷ Ps. 45, 11.

⁴⁰⁸ Cf. Iac. 1, 4.

vorbește prin ea. Să urmărești, așadar, să cercetezi Sfânta Scriptură și să stăruiești în rugăciuni. Deoarece cu cât mai mult te apropii de Dumnezeu prin mijlocirea Scripturii, cu atât mai mult se sfințește trupul și sufletul tău. Cunoscând acestea, fratele meu, ai grijă să cercetezi Scriptura neîncetat. Dacă mâinile tale lucrează, să te rogi, de asemenea, cu mintea. Într-adevăr, și fericita Ana, mama Profetului Samuel, se ruga și lucra cu mâinile ei; rugăciunea sa însă a ajuns la urechile Domnului Celui Atotputernic și i-a dat ceea ce a cerut⁴⁰⁹. Pentru aceasta, fratele meu, chiar dacă mâinile tale lucrează, tu să te rogi cu mintea. Dacă însă nu știi să citești, apropie-te acolo unde poți să asculți și să te folosești, fiindcă scris este: „Dacă găsești un om înțelept, să mergi lângă el de dimineață, și pragul ușilor lui să fie ros de picioarele tale”⁴¹⁰. Fiindcă aceasta ajută, fratele meu, nu numai pe cei care nu știu să citească, ci și celor care știu, fiindcă sunt mulți cei care citesc, dar nu cunosc cele pe care le citesc.

Să ai grijă, prin urmare, monahule, să nu fii nepăsător față de harul care este în tine⁴¹¹, și care ți-a fost dat prin darul lui Hristos, ci dimpotrivă: să te îngrijești și să urmărești cum să-I placi lui Dumnezeu, ca să te desfătezi în strălucirea sfinților, deoarece scris este: „Fericiti sunt cei care cercetează cuvintele Domnului; din toată inima lor vor căuta să-L găsească”⁴¹². Ai grijă ca nu cumva vrăjmașul să te întrerupă, când vei dori să citești, dându-ți moleșală și aruncându-te în împrăstieri, și spunându-ți: „Fă mai întâi acest lucru, de vreme ce este unul mic, iar apoi nestingherit vei citi”. Fiindcă atunci când te îndeamnă la acestea, el dă și râvna spre lucrul cel de mâna; pe toate acestea le aduce, așadar, ca să te îndepărteze

⁴⁰⁹ Cf. I Rg. 1, 13 și 27.

⁴¹⁰ Înț. Sir. 6, 36.

⁴¹¹ Cf. I Tim. 4, 14.

⁴¹² Ps. 118, 2.

de la lectură. Căci, atunci când vede un frate că citește cu silință și că se folosește [de lectură], îl luptă cu acestea și cu alte pricini, încercând să-l împiedice. Tu, însă, nu te lăsa convins de el, ci fii ca cerbul care însetează și dorește izvoarele apelor⁴¹³, adică Sfânta Scriptură, ca să bea din acestea și să-și potolească setea, care arde prin intermediul patimilor. În același timp însă bea și câștigul care provine din aceste izvoare. Iată ce vreau să spun: când Domnul îți dăruiește harisma lecturii și înțelegerea unui cuvânt din această lectură, să nu fugi, ci să le cercetezi în mintea ta și să le scrii în inima ta, ca să le păzești nestinse în amintire, fiindcă scris este: „Voi cugeta la poruncile Tale”⁴¹⁴. Și, de asemenea, spune: „Am scris cuvintele Tale în inima mea, ca să nu păcătuiesc Ție”⁴¹⁵. Și, de asemenea: „În ce chip își va îndrepta tânărul drumul său? Prin păzirea cuvintelor Tale”⁴¹⁶.

Vezi, frate, că prin pomenirea în minte a cuvintelor lui Dumnezeu, omul își îndreaptă drumul său? Dar cine are în amintirea sa cuvintele lui Dumnezeu și nu se îndreaptă, dacă nu este el cumva nevrednic și sărman? Un astfel de om nu are deloc în amintirea sa cuvintele lui Dumnezeu, și nu își aduce aminte de cele pe care doar crede că le are. Unui astfel de om Dumnezeu îi spune: „Pentru ce tu îndrăznești să vestești poruncile Mele și iei în gura ta legământul Meu?”⁴¹⁷. Se va lua, așadar, de la el și ceea ce i se pare că are. Un astfel de om crede că are credință și, desigur, că se numește creștin, însă prin faptele sale tăgăduiește credința și este mai rău decât un necredincios⁴¹⁸. Pentru aceasta se va lua de la el Duhul Sfânt,

⁴¹³ Cf. Ps. 41, 2.

⁴¹⁴ Ps. 118, 16.

⁴¹⁵ Ps. 118, 11.

⁴¹⁶ Ps. 118, 9.

⁴¹⁷ Ps. 49, 16.

⁴¹⁸ Cf. I Tim. 5, 8.

pe Care L-a primit în ziua curățirii⁴¹⁹, și pe Care credea că-L are. Un astfel de om ajunge ca un ulcior de lut cu vin, care s-a crăpat, și care prin crăpătură își pierde vinul. Într-adevăr, toți cei care îl văd și nu știu ce s-a întâmplat socotesc că ulciorul este plin; când însă cercetează ce s-a întâmplat, descoperă cu toții că este gol. De asemenea, un astfel de om, cercetat în ziua Judecății, se găsește pe sine gol, iar tuturor se vor descoperi faptele sale. Astfel de oameni sunt cei care vor spune Împăratului în acea zi: „Doamne, oare nu am profețit întru numele Tău și în numele Tău nu am făcut multe minuni?”⁴²⁰. Iar Împăratul va răspunde și le va spune: „Adevărat vă spun vouă: nu vă cunosc pe voi!”⁴²¹.

Vezi, frate, că nimic cu desăvârșire nu a făcut un asemenea om? Tu, așadar, să ai în amintirea ta cuvintele pe care le auzi ca să se îndrepteze drumul tău. Ai grijă ca nu cumva să lași păsările cerului să coboare și să mănânce sămânța⁴²² Fiului lui Dumnezeu. Fiindcă El Însuși a spus că „sămânța este cuvântul, pe care l-am auzit”⁴²³. Ascunde sămânța în pământ; adică, ascunde cuvântul în inima ta, ca să dai roadă pentru Dumnezeu, prin frica ta. Ia aminte, atunci când citești să citești cu sârguință și strădanie, și având multă grijă la verset. Să nu arăți, dar, râvnă la a trece doar peste pagini, ci dacă este nevoie, să treci peste fiecare verset de două, de trei sau chiar de mai multe ori, ca să înțelegi semnificația lui. De asemenea, atunci când te așezi ca să citești sau să asculți pe cel care citește, roagă-L mai întâi pe Dumnezeu, spunând: „Doamne, Iisuse Hristoase, deschide urechile și ochii inimii mele ca să ascult cuvintele Tale și să le simt, și să fac voia Ta, fiindcă eu

⁴¹⁹ Cu siguranță, ziua și ceasul curățirii este Taina Sfântului Botez.

⁴²⁰ Mt. 7, 22.

⁴²¹ Mt. 25, 12.

⁴²² Cf. Lc. 8, 5.

⁴²³ Lc. 8, 11.

sunt trecător pe pământ. Doamne, nu ascunde de la mine poruncile Tale, ci ia vălul de pe ochii mei ca să descopăr înțelesurile cele minunate care izvorăsc din Legea Ta⁴²⁴. Fiindcă în Tine nădăjduiesc, Dumnezeuul meu, ca Tu să luminezi inima mea”.

Da, fratele meu. Te rog ca astfel să te rogi lui Dumnezeu mereu, ca să lumineze mintea ta și să-ți descopere înțelesul cuvintelor Sale; fiindcă mulți au fost călăuziți spre greșală, deoarece s-au încredințat înțelepciunii lor și în timp ce socoteau că sunt înțelepți, au ajuns neînțelepți⁴²⁵, deoarece nu au înțeles cele care sunt scrise și au căzut în blasfemii și spre pierdere au fost călăuziți. Dacă atunci când citești întâlnești vreun cuvânt mai dificil de înțeles, ai grijă ca nu cumva cel rău să te învețe să spui în sinea ta că „altceva înseamnă acest cuvânt; deoarece cum poate să însemne aceasta?” și celelalte asemănătoare. Însă, dacă crezi în Dumnezeu, să crezi și în cuvintele Sale. Să spui celui rău: „Pleacă de la mine, satană! Eu știu că vorbele lui Dumnezeu sunt cuvinte curate, care se aseamănă cu argintul care este ars în foc și încercat pe pământ, și care a fost curățit cu desăvârșire⁴²⁶, și în el nu mai există nimic necurat sau strâmb. Toate sunt bune în fața celor care le înțeleg, și toate sunt drepte pentru cei care dobândesc cunoaștere⁴²⁷. Eu însă sunt neluminat și nu le înțeleg. Cunosoc, așadar, că sunt scrise cu un înțeles duhovnicesc, fiindcă Apostolul [Pavel] spune că Legea este duhovnicească⁴²⁸”. Apoi, ridică-ți privirea spre cer și spune: „Doamne, cred în cuvintele Tale și am încredere în cuvintele Duhului Sfânt. Tu, Doamne, mântuiește-mă, ca să aflu har la fața Ta; fiindcă

⁴²⁴ Ps. 118, 18-19.

⁴²⁵ Rom. 1, 22.

⁴²⁶ Ps. 11, 6.

⁴²⁷ Pilde 8, 8-9.

⁴²⁸ Rom. 7, 14.

eu nu cer nimic altceva decât numai mântuirea, ca să primesc mila Ta, Milostive”.

Să dobândești, de asemenea, și liniștea, frate, ca un zid întărit; fiindcă liniștea te face mai presus de pătimiri. Tu te lupți dintru înălțime, în timp ce ele te luptă de jos. Să dobândești liniștea care este în teama de Dumnezeu și nu te va răni nici o săgeată de-a dușmanului. Liniștea care este unită cu teama de Dumnezeu este armă de foc ce urcă la ceruri pe cel care a dobândit-o. Să te convingă profetul Ilie, care a iubit liniștea și frica de Dumnezeu și care a fost ridicat la cer⁴²⁹.

O, liniște, scară a cerurilor! O, liniște, maică a smereniei! O, liniște, oglindă a păcatelor, care arăți omului nelegiuirile sale! O, liniște, care nu împiedici lacrimile. O, liniște, născătoarea blândetii! O, liniște, împreună-locuitoare cu smerenia! O, liniște, care ești unită cu frica de Dumnezeu și luminezi mintea! O, liniște, păzitoare a gândurilor și sprijinitoarea deosebirii! O, liniște, născătoarea oricărui lucru bun, temelia postului și piedică a lăcomiei! O, liniște, cercetarea rugăciunii și a lecturii! O, liniște, calmul gândurilor și limanul cel liniștit! O, liniște, lipsă de grijă a sufletului! O, liniște, câștig îndoit și încărcătură ușoară, care ușurezi și sprijini pe cel care te lucrează! O, liniște, nimicire a laudei și dușman al nerușinării! O, liniște, maică a evlaviei! O, liniște, închisoare a patimilor! O, liniște, înțelepciune a sufletului și a inimii! O, liniște, căpăstru al ochilor, și al auzului, și al limbii! O, liniște, ajutoarea oricărei virtuți. O, liniște, ajutor al lipsurilor! O, liniște, ogorul cel purtător de roadă al lui Hristos, care dai roade bune! O, liniște, zid și cetate întărită a celor care doresc să se lupte pentru Împărăția cerurilor.

Iată, frate! Să dobândești această parte bună pe care a ales-o Maria; fiindcă această Marie a devenit exemplu al liniștii prin șederea ei la picioarele Domnului și prin dăruirea numai

⁴²⁹ Cf. IV Rg. 2, 11.

față de El. Pentru aceasta și Domnul a lăudat-o, spunând: „Maria însă a ales partea cea bună, care nu se va lua de la ea”⁴³⁰.

Vezi, frate, cât de importantă este liniștea? Însuși Hristos laudă pe cel care a dobândit-o. Dobândește-o pe aceasta, fratele meu, și vei plăcea Domnului tău, stând aproape de picioarele Lui și dăruit numai Lui, ca să spui și tu cu îndrăzneală: „Dăruit-am sufletul meu Ție și Tu m-ai prins cu mâna Ta cea dreaptă și m-ai ținut. Pentru aceasta, sufletul meu s-a hrănit, precum se hrănește trupul cu mâncărurile cele pline de grăsimi și de seu”⁴³¹. Da, fratele meu! Dobândește-o pe aceasta care este mai dulce decât mierea. Fiindcă este mai de preferat pâinea cu sare care este însoțită de liniște și de lipsa de griji, decât multe feluri de mâncare și grijile cele multe. Ascultă-L pe Domnul care spune: „Veniți la Mine toți cei care sunteți obosiți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi”⁴³². Domnul dorește să te odihnească de griji, de supărare, de împrăștierea și tristețile acestei lumi. El dorește să fii lipsit de griji, de grija pentru facerea de cărămizi pentru Egipt⁴³³; El dorește să te călăuzească în pustiu, adică la liniște.

El va lumina drumurile tale prin stâlpul de nor⁴³⁴ și te va hrăni prin mană⁴³⁵, înțelegând, așadar, hrana cu pâinea liniștirii și a lipsei de griji, ca să moștenești pământul cel bun, adică, Ierusalimul. Da, frate, pe aceasta să o iubești, pe aceasta să o dobândești, ca să te desfătezi pe drumul poruncilor lui Dumnezeu și de toată bogăția⁴³⁶. Da, frate, să dobândești liniștea care este prietenă cu teama de Dumnezeu, iar Dumnezeul păcii va fi împreună cu tine⁴³⁷.

⁴³⁰ Lc. 10, 42.

⁴³¹ Ps. 62, 6, 9.

⁴³² Mt. 11, 28.

⁴³³ Cf. Ieș. 1, 14.

⁴³⁴ Cf. Ieș. 13, 21.

⁴³⁵ Cf. Ieș. 16, 4.

⁴³⁶ Ps. 118, 14.

⁴³⁷ Filip. 4, 9.

Vă rog, frații mei duhovnicești și iubiți întru Hristos, să aveți grijă zi de zi ca să vă aduceți aminte de acestea, adică de credință, iubire, nădejde, smerenie. Să le însoțiți mereu cu rugăciunile, cu citirea Sfintei Scripturi, cu liniștea și cu alte virtuți. Acestea, atunci când există și prisosesc, nu ne fac lipsiți de minte, cum nici lipsiți de roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Fiindcă monahul care nu le va dobândi pe acestea, ci le neglijează pentru mântuirea lui, este precum orbul și cel mărginit, și își uită păcatele sale vechi⁴³⁸, și despre el grăiește proverbul cel adevărat: „câinele care s-a întors la vărsătura sa” și „porcul care, după ce s-a curățit, se scaldă din nou în mocirlă”⁴³⁹. Fiindcă, [proverbul] spune că dacă s-au îndepărtat de noroiul mocirlei, adică al lumii, prin cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos, se amestecă din nou cu el și sunt biruiți, cele din urmă devenind mai rele decât cele dintâi. Ar fi fost mai bine pentru aceștia, așadar, să nu fi cunoscut drumul adevărului, decât să-l cunoască și să se întoarcă la cele dintâi⁴⁴⁰.

Iubiților, robi credincioși și monahi luptători, să luăm în inima noastră armura virtuților despre care am grăit mai înainte, amintindu-ne de ele zi de zi fără de amânare, ca să putem să ducem lupta cea bună și să învingem întreaga putere a dușmanului, astfel încât să ne izbăvim de urgia care vine asupra oamenilor neascultători⁴⁴¹ și să aflăm milă și har în ziua Judecății în fața Dreptului Judecător, care răsplătește fiecăruia potrivit lucrărilor sale⁴⁴². Lui I se cuvinte orice slavă, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

⁴³⁸ Cf. II Pt. 1, 8-9.

⁴³⁹ II Pt. 2, 22.

⁴⁴⁰ II Pt. 2, 20-21.

⁴⁴¹ Cf. Ef. 5, 6.

⁴⁴² Cf. Rom. 2, 6.

[Cuvânt] la cea de-a Doua Venire a Domnului (I)

Cel care are lacrimi și străpungere în rugăciuni, să-L roage pe Domnul ca să scape de marea urgie⁴⁴³ care va veni asupra pământului, încât să nu vadă nici însăși fiara și, de asemenea, să nu audă faptele înspăimântătoare care se vor petrece în diferite locuri: cutremure, foamete și felurite înfățișări ale morții pe pământ. Este semnul sufletului tânăr, care are puterea să-și păzească viața sa între cele smintitoare; fiindcă dacă vreun om arată puțină indiferență, cu ușurătate va fi împresurat și înrobit de minunile fiarei celei viclene și înșelătoare. Un astfel de om se arată de neiertat la Judecată; fiindcă prin indiferența și ușurătatea lui, ochii au dat crezare de bunăvoie tiranului.

Avem nevoie, iubitorilor, de multe rugăciuni și de multe lacrimi ca vreunul dintre noi să se găsească drept în fața ispititorilor. Vor fi multe lucrări mai presus de crezare și înfricoșătoare din partea fiarei; fiindcă ea este luptătoare împotriva lui Dumnezeu, dorește să îi piardă pe toți. Ascultați, frații mei, iubitori de Hristos, ce i-a făcut lui Israel în pustiu, când a ieșit din Egipt. Cum a uneltit cel nenorocit și ticăloșit ca toți să săvârșească păcatul cel înfricoșător; cum a îndemnat cu viclenie pe Valaam să-i dea lui Balak, regele Madianului, sfat ispititor, încât să trimită pe femeile cetății în corturi și să împingă poporul [lui Israel] la desfrânare și la jertfă⁴⁴⁴, ca Dumnezeu să-i nimicească pe toți cei nelegiuți, când ei vor desfrâna cu

⁴⁴³ Cf. Mt. 24, 21.

⁴⁴⁴ Cf. Num. 25, 1-2.

femeile ca niște animale fără de rațiune. A trimis, aşadar, pe femeile cele lipsite de ruşine pentru a se amesteca toţi împreună cu ele, şi mese pline pentru libaţiuni şi jertfe înaintea porţilor, târând pe toţi la moarte, astfel încât oricine dorea să desfrâneze cu acele ticăloase, mai întâi trebuia să aducă jertfă şi apoi să intre în cort. Deoarece femeile nu primeau plată de la popor, îi obligau pe toţi cei care mergeau la ele să aducă jertfă. A rânduit, deci, pentru stăpâni pe fiicele stăpânilor; de asemenea, şi pentru cei bogaţi pe fiicele celor bogaţi. Pe cele mai multe dintre femei însă, care aparţineau lumii sărace, le-a rânduit pentru popor, dorind să îi prindă pe toţi în plasele morţii, încât nici cel bogat să nu se scârbească de cea săracă, cum nici stăpânul de fiica omului liber, pe care-l ştia.

Ai văzut fapta cea nelegiuită? Ai văzut născocirea? Ai văzut în ce chip a săpat gropi pentru toţi, ca să îi omoare? A văzut cineva dintre voi vreodată ca o asemenea faptă să nu fie lipsită de întinăciune? Iată, aşadar! Desfrânarea poartă sabia cea cu două tăişuri. Fiindcă prin două feluri de moarte înspăimântătoare femeile i-au nimicit pe cei care intrau în cortul lor: prin moartea jertfei şi prin moartea desfrânării. Tocmai de acest chip se foloseşte tiranul, ca toţi să aibă pecetea fiarei, când va veni să înşele lumea întreagă cu minunile, la vremea sa, când se vor împlini vremurile, şi [oamenii] vor cumpăra mâncare şi orice marfă⁴⁴⁵ [dacă au pecetea] şi când el va pune, desigur, conducători ca să-i îndeplinească porunca lui.

Aveţi grijă, fraţilor, la îngâmfarea fiarei şi la vicleniile cele înşelătoare, fiindcă ea începe de la pânatece. Atunci când cineva se va găsi în dificultate, lipsit de mâncare, tiranul îl va sili să primească pecetea aceluia. Cel ticălos îşi gravează pecetea sa, nu la întâmplare, pe orice parte a trupului, ca [oamenii] să nu aibă dificultăţi în a o primi, ci o gravează pe mâna dreaptă a omului, după cum şi pe frunte ca un semn

⁴⁴⁵ Cf. Apoc. 13, 17.

nelegiuit⁴⁴⁶, pentru ca omul să nu aibă puterea să facă cu mâna dreaptă simbolul lui Hristos, Mântuitorul nostru, cum nici, de asemenea, să-și însemneze fruntea neîngrădit cu numele cel sfânt și înfricoșător al Domnului, adică slăvita și înfricoșătoarea Cruce a Mântuitorului. Fiindcă cel nelegiuit cunoaște că dacă [omul] se însemnează cu Crucea lui Hristos, toată puterea lui se desființează; pentru acest motiv, desigur, pecetluiește mâna cea dreaptă a omului, fiindcă mâna cea dreaptă este cea care pecetluiește toate părțile noastre. La fel și cu fruntea, căci aceasta ca un felinar ține la înălțime candela luminii, adică, simbolul lui Hristos.

Frații mei! Pe toți oamenii iubitori de Hristos, care sunt puternici și credincioși, care nici în clipa morții nu s-au lepădat, cum nici nu arată vreo slăbiciune, când fiara va cresta pecetea sa în locul Crucii Mântuitorului, îi așteaptă o luptă înfricoșătoare. Deoarece, în vremurile fiarei, ea uneltește în orice chip ca [omul] să nu audă câtuși de puțin numele cel sfânt și preacurat al Domnului și Mântuitorului [nostru]. Aceasta o face cel neputincios, fiindcă se teme și tremură în fața puterii celei sfinte a numelui Mântuitorului. Deoarece, dacă omul nu primește pecetea aceuia, el nu este plin de închipuirile înfricoșătoare ale lui, cum nici Domnul, de asemenea, nu se îndepărtează de un astfel de om, ci îi luminează inima sa și îl atrage lângă El. De altfel, trebuie să înțelegem noi, fraților, deplin amăgirile înfricoșătoare ale vrăjmașului, deoarece sunt nimicitoare. Domnul vine în pace la noi toți, ca să respingă de dragul nostru vicleniile fiarei. Dacă ținem cu adevărat credința cea dreaptă a lui Hristos, să îndepărtăm cu ușurință puterea vrăjmașului și vom dobândi gândirea cea statornică și evlavioasă, iar vrăjmașul se va îndepărta de la noi, fiindcă nu va avea putere să facă ceva.

⁴⁴⁶ Cf. Apoc. 13, 16.

[Cuvânt] la cea de-a Doua Venire a Domnului (II)

O, adunare a sfinților, cei iubitori de Hristos și credincioși! Eu, cel vrednic de milă, cu lacrimi vă rog și vă povățuiesc să nu ne lăsăm cucerți de către vrajmaș, ci, dimpotrivă, să fim de necucerit prin puterea Crucii. Lupta cea de neocolit a ajuns aproape de noi. **Să luăm cu toții scutul credinței.** Să sorbim cu dor din izvorul cel dumnezeiesc al nădejdiei de mântuire pentru sufletul nostru. [Prin aceasta] înțeleg, frații mei cei iubiți, Treimea cea deoființă și nezidită, Izvorul care aprinde viața. Dacă sufletul nostru este întărit cu astfel de arme, fiara este biruită. Între toate acestea trebuie să ne rugăm să nu ne găsim în ispită, cum nici fuga noastră să nu fie iarna⁴⁴⁷.

Să fiți, așadar, pregătiți, ca niște robi de încredere, care iubiți pe Domnul vostru și nu primiți pe altul. Fiindcă hoțul, și cel înfricoșător, și cel aspru, vor veni primii la vremea lor, dorind să fure, să înjunghie și să ducă la pierzare⁴⁴⁸ turma cea aleasă a Păstorului Celui adevărat. [Pentru aceasta] el ia chipul Păstorului adevărat, ca să înșele oile turmei. Cei care știu glasul cel sfânt al Păstorului Celui adevărat, imediat îl recunosc; fiindcă glasul fiarei celei groaznice nu se aseamănă deloc cu cel al Păstorului celui adevărat, ci este muștrător. Glasul furului este în întregime prefăcut, de aceea și imediat se recunoaște ce fel de glas este.

Să învățăm, iubiților, în ce chip va veni pe pământ șarpele cel nerușinat. Fiindcă Mântuitorul, dorind să mântuiască neamul oamenilor, S-a născut din Fecioara [Maria] și prin

⁴⁴⁷ Cf. Mt. 24, 20.

⁴⁴⁸ In 10, 10.

chip de om a învins pe vrăjmaș prin puterea cea sfânta a dumnezeirii Sale; S-a făcut [pe Sine] blând și smerit pe pământ, ca să ne ridice de la pământ la cer. Dumnezeu în chip real și adevărat, Care S-a întrupat și Om S-a făcut, care S-a născut din Sfânta Fecioară [Maria] cu trup omenesc, El Însuși a mântuit întreaga lume prin pătimirea pe Cruce, dând porunci. De altfel, El va veni din nou în ziua cea de pe urmă ca să judece pe cei vii și pe cei morți și va răsplăti fiecăruia potrivit faptelor lor, dreptilor și celor necuviincioși, ca Dreptul Judecător. Când vrăjmașul a aflat că Domnul va veni din cer cu slava dumnezeirii Sale, s-a gândit să ia în același mod chipul prezenței lui Hristos, ca să-i înșele pe toți. Domnul nostru însă va veni pe pământ pe norii cei luminoși ca un fulger înspăimântător⁴⁴⁹. Dușmanul însă nu va veni în același chip, pe norii cei luminoși, fiindcă este un răzvrătit. Se va naște însă dintr-o femeie desfrânată și el însuși se va face om. Cel ticălos va veni prin chip de om, ca un fur, ca un om prefăcut, ca să înșele lumea întreagă; smerit și tăcut, urând după cum se spune nedreptatea, dezgustat de idoli, preferând cucernicia, bunătatea, iubirea de săraci, fiind preafrumos [la chip], calm cu desăvârșire, fericit față de toți, preacinstind poporul iudeilor, fiindcă aceștia așteaptă pe cel care trebuie să vină. Între toate acestea, el va face minuni, lucruri minunate și înfricoșătoare, cu multă putere. Va unelti cu viclenie ca să fie privit desăvârșit de către toți, ca să fie iubit repede de neamuri. Nu va primi daruri, nu va vorbi cu mânie, nu se va arăta ca un posomorât, ci întotdeauna fericit. Prin toate acestea, sub înfățișarea bunei purtări, el va înșela lumea, până ce va pune stăpânire pe ea. Fiindcă atunci când multe neamuri și popoare vor vedea virtuțile cele mari și frumoase, alături de minunile [sale], toți vor fi de un gând și-l vor proclama împărat cu mare bucurie, spunând un popor către altul: „Poate exista, oare, un alt om mai bun și mai drept?”. Cu adevărat,

⁴⁴⁹ Cf. Mt. 22, 30 și 27.

mai mult îl va cinsti poporul cel ucigaș al iudeilor, și se va bucura de împăratul lui; iar aceasta se va petrece, deoarece [diavolul] va cinsti mai mult decât orice pământul și templul lor și va arăta acestora că se îngrijește mult pentru acestea. Cât timp va conduce fiara pe pământ, popoarele cu multă râvnă vor deveni susținătorii ei. De asemenea, Edom și Moab, și încă urmașii lui Adam, se vor închina cu bucurie ca unui împărat adevărat, și ei înșiși vor deveni primii săi apărători. Imediat el se va ridica împărat și va zdrobi cu urgie pe trei mari împărați⁴⁵⁰. Apoi, inima lui [a antihristului] se va mândri foarte tare, și fiara o va umple cu amărăciunea sa, vărsându-și otrava mai apoi asupra celor care sunt pe Muntele Sionului. El va tulbura lumea întreagă și va mișca marginile lumii; va pricinui întristare lumii întregi, va strica multe suflete. Nu va mai fi ca un evlavios, ca un prieten de suflet, ca cel vesel, ci va fi în toate aspru, silnic, mânios și supărat, înspăimântător, ranchiunos, groaznic și urâcios, detestabil și scârbos, sălbatic, viclean, înfiorător și nerușinat, dorind să arunce în groapa nerușinării sale întregul neam omenesc din cauza mâniei sale; sporindu-și minunile, înmulțindu-și faptele cele înspăimântătoare, înfățișându-le cu minciuni și nu prin adevăr. În același chip tiranul va muta din loc munții și va face minuni înspăimântătoare, într-un chip mincinos și nu adevărat. De vreme ce mulțimile de popoare și neamuri vor fi prezente, lăudându-l pentru minunile sale închipuite și înspăimântătoare, el va striga cu așa o putere, încât se va mișca și locul unde neamurile vor sta în fața lui, și le va spune cu îndrăzneală: „Cunoașteți, toate popoarele, marea mea putere. Iată, deci! În fața tuturor poruncesc acestui munte uriaș, care este dincolo de mare, să se miște acum la cuvântul meu aici [înaintea] voastră”. Cel ticălos va spune: „Ție îți poruncesc! Mută-te imediat din această parte a mării”. Desigur, muntele va sta în fața celor care privesc, fără să se miște deloc din temeliile

⁴⁵⁰ Cf. Dan. 7, 24.

sale, fiindcă asupra celor pe care Dumnezeu Cel Preaînalt le-a făcut și le-a înălțat de la începutul creației, nu are puterea cel ticălos, ci el va înșela lumea prin închipuirile sale magice și înspăimântătoare. De asemenea, unui alt munte uriaș, de pe o insulă, care se găsește în adâncurile mării, îi va porunci să se miște și să stea pe pământul cel uscat, pe țărmul mării, ca să-i desfăteze pe privitori. Și, deși insula nu se va mișca deloc din mare, el va înfățișa lucrurile ca și cum muntele ar fi pe pământ uscat. De asemenea, însăși fiara își va întinde mâinile sale și va aduna mulțime de [animale], de la reptile la păsări. Desigur, în același chip el va păși peste prăpăstii și va merge peste ele, ca și cum ar fi pe uscat. Prin închipuirile sale îngrozitoare va impresiona întreaga lume și mulți vor crede și-l vor slăvi, ca un dumnezeu puternic. Cei care-L au însă pe Dumnezeu înăuntrul lor, vor lumina ochii inimii lor, vor vedea bine cu credința cea adevărată și-l vor cerceta.

[În continuare, el va păși pe apa mării, ca și cum ar fi pe uscat. Așa va merge și peste apă și așa va impresiona prin închipuirile sale înfricoșătoare și va înșela lumea. Mulți vor crede în el și-l vor slăvi ca pe un dumnezeu puternic. Cei care au însă înăuntrul lor frica de Dumnezeu și ochii inimii lor luminați, vor cunoaște bine că nici muntele nu s-a schimbat din starea sa, cum nici insula nu s-a mișcat din mare peste pământ. Ci toate acestea le va face antihrist în numele lui; fiindcă nu acceptă să rostească numele cel veșnic al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, deoarece este luptător împotriva lui Dumnezeu și fiul pierzării⁴⁵¹.

Când se vor întâmpla acestea, iar popoarele i se vor închina și-l vor slăvi ca dumnezeu, de la o zi la alta Dumnezeu Cel Preaînalt în ceruri se va mânia și își va întoarce fața Sa de la ei. În continuare vor fi secete înspăimântătoare, molime

* Conform editorului grec, această parte notată între paranteze pătrate [] este o completare, extrasă dintr-un alt manuscris.

⁴⁵¹ II Tes. 2, 3.

nesfârșite, cutremure neîncetate, foamete în întreaga lume, mare întristare, necaz pretutindeni, moarte fără stavilă, teamă groaznică și frică de nedescris. Atunci cerurile nu vor mai da ploaie, pământul nu-și va mai da rodul, izvoarele și râurile vor seca, plantele nu vor mai înverzi, iarba nu va mai încolți, copacii se vor usca din rădăcinile lor și nu vor mai da vlăstari. Peștii mării și balenele vor muri în ea și astfel, după cum spune [Scriptura], marea va răspândi un miros greu al morții și un sunet groaznic. Drept urmare, oamenii vor fi nimiciti și vor muri de frică.]

[Cuvânt] la cea de-a Doua Venire a Domnului (III)*

Atunci va plânge cu înfricoșare orice suflet și va suspina, când toți vor vedea tristețea cea fără de mângâiere care îi va cuprinde zi și noapte și nu vor găsi nicăieri nici un loc unde să fie mâncare. Fiindcă pretutindeni vor fi puși conducători aspri, și dacă cineva are însemnată pecetea tiranului⁴⁵², va cumpăra puține alimente din acele locuri unde vor exista atunci. Pruncii vor muri în brațele mame lor; va muri, de asemenea, și mama peste copilul ei. Bărbatul va muri dimpreună cu femeia lui și copiii lui în piață, și nu va exista atunci cine să îi îngroape sau să îi pună în morminte. De la multele cadavre, care vor fi aruncate în piețe, va fi pretutindeni un miros greu, care va chinui groaznic pe cei vii. Dimineața toți vor spune cu durere și cu suspine: „Când se va lăsa seara ca să găsim ușurare?”. Iar când va veni seara vor spune, de asemenea, între ei cu multe lacrimi amare: „Când va veni [dimineața], ca să se depărteze de la noi durerea care ne apasă?”. Nu va fi loc unde să fugă sau să se ascundă, fiindcă peste tot va fi tulburare, și pe mare, și pe uscat. De aceea ne-a spus Domnul: „Privegheați, rugându-vă neîncetat, ca să scăpați de întristare”⁴⁵³.

* O parte consistentă din această omilie este preluată – cu mici adaosuri – din „Cuvânt la Venirea Domnului, despre sfârșitul lumii și despre venirea antihristului”.

⁴⁵² Cf. Apoc. 13, 16.

⁴⁵³ Lc. 21, 36.

Mirosul cel greu va fi și pe mare, pe pământ; vor fi foamete și cutremure. Tulburare va fi pe mare și pe pământ. Îmbrăcămintele cele de aur, și de argint, și de mătase nu vor mai folosi nimănui în acea durere, ci dimpotrivă: toți oamenii vor ferici pe cei morți, care au fost îngropați mai înainte de a veni această mare durere pe pământ. Căci se va arunca în piețe și aurul, și argintul, și nu va mai fi cel care să le atingă, fiindcă toate vor fi nedorite, ci dimpotrivă, toți se vor grăbi să fugă și să se ascundă și nu va exista pentru ei nici un loc unde să se ascundă de această durere. Alături de foamete, și de durere, și de teamă, vor fi fiare sălbatice și reptile mănătoare de trupuri, care vor mușca pe oameni. Dinăuntrul teamă și din afară groază, și noaptea, și ziua. În piețe vor fi cadavre. În piețe și în case va fi mirosul cel greu. În piețe și în case va fi foamete și sete. În piețe și în case va fi glas de plângere. În piețe și în case va fi zgomot. Fiecare va întâlni pe celălalt cu teamă: tatăl pe fiul său, și fiul pe tatăl; mama pe fiica ei. Prietenii vor muri în piețe îmbrățișându-se cu prietenii, iar frații vor muri, cuprinși de frații lor. Se va usca și frumusețea de pe chipurile tuturor oamenilor, iar înfățișarea lor va fi precum a celui mort. Va deveni respingătoare și îngrozitoare și frumusețea femeilor. Dorința oamenilor se va ofili din cauza lipsei mâncărilor. Într-adevăr, toți cei care au ascultat de fiara cea înspăimântătoare și au primit pecetea ei, adică semnul cel necuviincios⁴⁵⁴ al fiarei celei ticăloase, vor veni la ea pentru ajutor și, în același timp, vor spune cu durere: „Dă-ne să mâncăm și să bem, fiindcă murim cu toții, apăsați de foame. Îndepărtează de la noi fiarele cele otrăvitoare”. Iar cel nenorocit, neputând împlini [cererile lor], va răspunde cu multă asprime, spunând: „De unde să va dau eu să mâncați și să beți, oamenilor? Căci cerul nu vrea să dea ploaie pe pământ, iar pământul, de asemenea, nu a dat seceriș sau alte roade”. Și auzind acestea

⁴⁵⁴ Cf. Apoc. 13, 16.

popoarele vor plânge și se vor tângui, fiindcă nu au primit deloc mângâiere pentru durerea lor, ci dimpotrivă va urma durerii lor o durere de nedescris, fiindcă au crezut cu dragă inimă în tiran. Deoarece cel nerușinat nu are putere nici pe el însuși să se ajute, cum va putea să miluiască pe aceștia? În acele zile va exista o mare greutate din cauza asupririi fiarei și din cauza fricii, a cutremurului, a vuietului mării, de foame și de sete și de mușcăturile fiarelor. Toți cei care au primit pecetea antihristului și i s-au închinat ca unui dumnezeu bun, nu vor avea loc în Împărăția lui Hristos, ci dimpotrivă vor fi aruncați dimpreună cu fiara în gheenă⁴⁵⁵.

Fericit este cel care se va afla în toate sfânt și în toate credincios, cel care va avea ațintită inima sa spre Dumnezeu, fără ezitare; fiindcă fără frică va respinge toate întrebările fiarei, disprețuind și chinurile, și amăgirile lui monstruoase. Desigur, mai înainte de a se petrece acestea, Domnul, [fiind] Cel Milostiv, va trimite pe Ilie Tesviteanul și pe Enoh⁴⁵⁶, ca să propovăduiască neamului oamenilor cucernicia și să propovăduiască tuturor cu curaj cunoașterea lui Dumnezeu, încât să nu creadă în tiran din frică. Ei vor striga și vor zice: „Oameni, [tirantul] este un înșelător! Nimeni să nu creadă în el, nici să asculte în luptătorul împotriva lui Dumnezeu. Nimeni să nu se teamă, fiindcă repede se va termina. Iată, Domnul Cel Sfânt vine din cer să judece pe toți cei care au crezut în minunile Sale”. Puțini vor fi însă atunci cei care vor dori să asculte și să creadă în propovăduirea celor doi profeți. Iar lucrul acesta îl face Mântuitorul, ca să-Și arate milostivirea Lui, fiindcă El nu a dorit moartea păcătosului⁴⁵⁷ și a celui nelegiuit; El dorește ca toți să se mântuiască⁴⁵⁸. Să ne gândim, iubiților, la mila Sa

⁴⁵⁵ Cf. Apoc. 19, 20.

⁴⁵⁶ Cf. Apoc. 11, 3.

⁴⁵⁷ Iez. 33, 11.

⁴⁵⁸ I Tim. 2, 4.

cea nemăsurată, fiindcă nici în acel timp Dumnezeu nu va lăsa neamul omenesc fără propovăduirea adevărului, ci îi va trimite pe Profeti ca să propovăduiască cunoașterea lui Dumnezeu, ca toți să-și aducă aminte în Ziua Judecării, când [Hristos] va veni din ceruri cu slava Tatălui Său.

Desigur, mulți dintre credincioși, dintre cei care vor exista atunci în vremea venirii celui ticălos, vor vărsa râuri de lacrimi cu suspine către Dumnezeul Cel Sfânt, ca să scape de fiară. Vor fugi în mare grabă în pustii și se vor ascunde cu teamă în munți și în peșteri și își vor turna pe capetele lor pământ și cenușă, rugându-se noaptea și ziua cu multă smerenie. Li se va da acestora de la Dumnezeul Cel Sfânt, la Care ei s-au rugat, harul și îi va călăuzi în locuri sigure și se vor izbăvi cei ascunși în găurile pământului și în peșteri, nevăzând minunile și lucrurile înspăimântătoare ale antihristului. Fiindcă celor care au cunoaștere, cu ușurință le este recunoscută venirea lui; însă celor care au mintea lor [îndreptată] spre lucruri lumești și nu-și doresc cele pământești, nu le va fi aceasta cu ușurință de simțit. Cel care este mereu legat de lucrurile lumești, chiar dacă aude, el arată necredință și se îndepărtează de cel care o spune. Din acest motiv credincioșii se întăresc, fiindcă au lepădat toată grija vieții acesteia.

Atunci va plânge întregul pământ și marea. Va plânge și cerul și în același timp vor plânge animalele cele sălbatice dimpreună cu păsările cerului. Vor plânge văile și munții și copacii de la câmpie. De asemenea, vor plânge și stelele cerului pentru neamul omenesc, fiindcă toți s-au îndepărtat de Dumnezeul Cel Sfânt și au crezut în cel amăgitor și au primit semnul celui ticălos și luptător împotriva lui Dumnezeu în locul Crucii celei de viață făcătoare a Mântuitorului. Vor plânge pământul și marea, fiindcă dintr-odată a încetat glasul psalmodierii și rugăciunii din gura oamenilor. Vor plânge toate bisericile lui Hristos cu mare jale, fiindcă nu se săvârșește liturghia și aducerea [Darurilor].

După împlinirea celor trei ani și jumătate⁴⁵⁹ a puterii și a lucrării celui tiran, și când se vor împlini și toate smintelile asupra întregii lumi⁴⁶⁰, după cum Domnul spune, va veni la sfârșit, luminând ca un fulger din cer⁴⁶¹, Dumnezeuul nostru Cel Sfânt, Preacurat, Înfricoșător, și Slăvit, cu slavă de nedescris, Împăratul nostru, Mirele Cel fără de moarte, pe nori, în timp ce înaintea Lui vor fugi cetele îngerilor și ale arhanghelilor și toți vor fi flăcări de foc, și un râu plin de foc va curge înspăimântător. Heruvimii, cu privirea plecată în jos, și serafimii, care vor zbura și își vor ascunde fețele și picioarele lor cu cele patru aripi ale lor de foc⁴⁶², vor striga cu groază și vor spune unul celuilalt: „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul”⁴⁶³. Iar glasul trâmbiței va striga cu frică: „Sculați-vă, toți cei care dormiți! Iată, vine Mirele!”. Mormintele se vor deschide și pământul care a putrezit va auzi cele despre marea venire a Mântuitorului, iar în clipa când vor învia toate neamurile ei își vor întoarce privirea lor către Mirele cel Sfânt și Bun. Mii și mii și zeci de mii de îngeri și de arhangheli, cete nenumărate, vor veni cu mare bucurie. Sfinții și dreptii și toți cei care nu au primit pecetea fiarei celei ticăloase și nerușinate se vor bucura. Iar tiranul, legat de către îngeri, va fi dus dimpreună cu toți demonii în fața scaunului de Judecată, alături de toți cei care au primit pecetea lui, și de toți necredincioșii și păcătoșii. Iar Împăratul va da împotriva lor hotărâre de osândire pe vecie în focul cel nestins⁴⁶⁴. Toți cei care însă nu au primit pecetea antihristului și toți cei care s-au ascuns în peșteri, se vor bucura dimpreună cu Mirele în camera de nuntă, cea veșnică și cerească, dimpreună cu toți Sfinții în vecii vecilor. Amin.

⁴⁵⁹ Cf. Apoc. 12, 14.

⁴⁶⁰ Cf. Mt. 13, 41.

⁴⁶¹ Cf. Mt. 24, 27.

⁴⁶² Is. 6, 2.

⁴⁶³ Cf. Is. 6, 2-3.

⁴⁶⁴ Cf. Apoc. 19, 20.

Cuvânt despre Judecată și despre înviere

Veniți toți, fraților, și ascultați-mă pe mine, Efrem cel neînsemnat⁴⁶⁵, și să luați aminte la gândul meu, ca să cercetăm inima noastră și să vedem dacă mergem după cum spun cărțile cele inspirate de Dumnezeu. Să nu-L respingem pe Duhul Cel Sfânt, prin Care ne-am pecetluit⁴⁶⁶, și dacă cineva are conștiința că a făcut faptele cele bune să aibă grijă să sporească prin smerenie harul pe care l-a primit de la Dumnezeu Cel iubitor de oameni. Dacă însă suntem vinovați pentru păcate, fiindcă am arătat nepăsare, fraților, iubitori de Hristos? Fiindcă, iată, a ajuns la noi, fraților, acea zi în care se va întuneca lumina soarelui și stelele vor cădea⁴⁶⁷; ziua în care cerul va fi înfășurat precum un sul⁴⁶⁸; ziua în care trâmbița va striga cu putere și cu glas înfricoșător⁴⁶⁹, trezindu-i din somnul morții pe toți cei care au murit de la începutul creației; ziua în care la glasul Judecătorului vor fi dați afară cei din iad⁴⁷⁰; ziua în care Hristos va veni pe nori⁴⁷¹ împreună cu Sfintii Îngeri să-i judece pe cei vii și pe cei morți și să răsplătească fiecăruia potrivit faptelor sale⁴⁷².

⁴⁶⁵ Literal: *foarte mic*.

⁴⁶⁶ Cf. Ef. 4, 30.

⁴⁶⁷ Cf. Mt. 24, 29.

⁴⁶⁸ Cf. Apoc. 6, 14.

⁴⁶⁹ Cf. I Tes. 4, 16.

⁴⁷⁰ Cf. Apoc. 20, 13.

⁴⁷¹ Cf. Mt. 24, 30.

⁴⁷² Rom. 2, 6.

Vor fi, iubitorilor de Hristos, minuni pe care le va vedea oricine dintr-odată: cerul că se rupe, pământul că își schimbă înfățișarea și că cei morți înviază, deoarece pământul va prezenta trupul omului, pe care l-a primit, fie că l-au sfâșiat fiarele sălbatice, fie l-au mâncat păsările de pradă, fie l-au înghițit peștii. Nu va lipsi nici un fir de păr al omului în fața Judecătorului și, desigur, fiecare va deveni veșnic prin puterea lui Dumnezeu. Fiindcă toți vor lua un trup, potrivit faptelor lor. Trupul dreptilor va lumina mai mult decât lumina Soarelui⁴⁷³; dimpotrivă, trupurile celor păcătoși vor fi întunecate și pline de miros greu, căci trupul omului va descoperi faptele lui. Fiecare dintre noi, așadar, va avea în trupul său lucrările sale și atunci va fi cercetarea înfricoșătoare a lucrărilor noastre, fie că cineva dintre noi a păcătuțit cu cuvintele, fie a păcătuțit cu gândurile, atunci [toate] îl vor înconjura. Fie că a făcut ceva bun, dar și că a făcut fie și ceva rău, le va vedea limpede, fiindcă oriunde va privi, își va vedea faptele sale.

Să ne luptăm, așadar, fraților iubitori de Hristos, să îndepărtăm rușinea și sfiala cea înfricoșătoare, care îi va cuprinde atunci pe toți păcătoșii, și să devenim părtași la cele bune, pe care le-a pregătit Dumnezeu pentru toți dreptii, cele pe care ochiul nu le vede, cum nici urechile nu le aude, cum nici mintea omului nu le cuprinde⁴⁷⁴; cele pe care doresc îngerii să le pătrundă⁴⁷⁵. Atunci când Hristos va coborî din cer, imediat va curge pretutindeni focul cel nestins în fața Lui și va acoperi toate. Desigur, potopul care a avut loc în vremea lui Noe⁴⁷⁶ a fost o preînchipuire a acestui foc nestins, deoarece așa cum potopul a acoperit orice munte înalt, tot așa și focul va acoperi atunci întreaga lume. Atunci vor alergera de jur-împrejur

⁴⁷³ Cf. Mt. 13, 43.

⁴⁷⁴ I Cor. 2, 9.

⁴⁷⁵ I Pt. 1, 12.

⁴⁷⁶ Cf. Fc. 7, 10.

îngerii și vor răpi pe toți sfinții și pe cei credincioși cu slavă în nori, ca să-L întâmpine pe Domnul⁴⁷⁷.

Să ne îngrijim, dar, fiilor, să ne găsim vrednici pentru acea răpire, și să fim atunci fără de cusur în fața scaunului de Judecată cel înfricoșător. Fericit este cel care-L va întâmpina în nori pe Împăratul cel slăvit, cum, de asemenea, nenorocit este cel care va fi lipsit de acea răpire, fiindcă cei care nu au fost răpiți în norii cei plini de slavă înseamnă că sunt nelegiuiți și păcătoși.

Să nu arătăm, așadar, nepăsare, fraților, iubitori de Hristos! Fiindcă, iată, arena a fost deschisă pentru toți. Până când avem timp, să ne îngrijim să ne pocăim. Să biruim patimile cele urâte ale trupului și plăcerea sufletului, precum a făcut-o Iosif cel cuminte, nu numai cu trupul, ci și cu gândul; fiindcă omul cel desăvârșit este preocupat să se înțelească. Cel care vede o femeie și o dorește, a și păcătuit în inima sa, săvârșind adulter cu ea⁴⁷⁸. Faptele trupului opresc multe pricini, iar teama omenească le împiedică adeseori; faptele minții însă se fac fără de teamă și se înfăptuiesc fără strădanie. Ce înțeleg, prietenilor? Adeseori cineva dintre voi care își abate atenția sa în chip desfrânat a și consimțit în gândul său și a păcătuit pe loc. Un astfel de om se aseamănă cu o căprioară care a fost lovită cu arcul și fuge din mâinile vânătorilor, dar având săgeata în trupul ei. Dacă cineva dintre noi este biruit de către gând, un astfel de om nu se înțelește ca să-I placă lui Dumnezeu, ci numai de frica oamenilor sau de rușine, și își strică trupul dimpreună cu sufletul său. Un astfel de om nu se mai încununează ca un om înțelept, ci este pedepsit la nesfârșit ca un om netrebnic, dacă nu se pocăiește. Însă chiar dacă este stăpânit și biruit cândva de gândul său, își va vindeca rana prin pocăință.

⁴⁷⁷ Cf. I Tes. 4, 17.

⁴⁷⁸ Cf. Mt. 5, 28.

Să îndepărtăm, aşadar, fraţilor, dorinţa cea rea, fiindcă aceasta a îndepărtat-o pe Eva de slavă, dorind gustul unei mâncări⁴⁷⁹. Aceasta a adus şi nenorocirea în lume, fiindcă fiii lui Dumnezeu şi-au întors privirile lor către femei şi au desfrânat fără de ruşine⁴⁸⁰. Aceasta a făcut ca egipteanca [adică, femeia lui Putifar], să fie stăpânită de o dorinţă turbată pentru Iosif cel cumpătat; însă el, cel tânăr, fiindcă avea teamă de Dumnezeu, a biruit vipera cea veninoasă care îl voia pentru ea⁴⁸¹. Aceasta pe viteazul şi nebiritul Samson, nazireul, l-a făcut prizonier, fiindcă el, chiar dacă mai înainte a biruit leul cel feroce⁴⁸² şi pe mulţi i-a ucis, lovindu-i cu falca măgarului⁴⁸³, deoarece şi-a dorit să locuiască dimpreună cu vipera, i s-a tăiat imediat părul şi lipsindu-l în chip silnic de privirea sa, a fost batjocorit de toţi⁴⁸⁴. Din aceeaşi pricină şi David l-a ucis pe Urie⁴⁸⁵. Din cauza dorinţei a murit şi Ahab⁴⁸⁶. Aceasta a făcut şi pe Iuda cel nevrednic să-L predea pe Hristos, Domnul lui⁴⁸⁷.

Fericit este, aşadar, cel care devine biruitor faţă de orice dorinţă a auzului şi a vederii, a pipăitului şi a mirosului, şi purtând cununa înţelepciunii, se va arăta în faţa tronului de Judecată cel înfricoşător. Veniţi toţi dimpreună să ne închinăm, spunând într-un singur glas: „Aliluia”! Veniţi toţi să-L slăvim pe Hristos. Amin.

⁴⁷⁹ Cf. Fc. 3, 6.

⁴⁸⁰ Cf. Fc. 6, 2 şi 7.

⁴⁸¹ Cf. Fc. 39, 7-12.

⁴⁸² Cf. Jud. 14, 5-6.

⁴⁸³ Cf. Jud. 15, 15.

⁴⁸⁴ Cf. Jud. 16, 19-21.

⁴⁸⁵ Cf. II Rg. 11, 15-17.

⁴⁸⁶ Cf. III Rg. 20, 2-13.

⁴⁸⁷ Cf. Mt. 26, 15.

Cuvânt parenetic. Despre cea de-a Doua Venire a Domnului și despre pocăință

Fraților, să ne pocăim, ca să cerem mila lui Dumnezeu pentru păcatele noastre. Să-L rugăm, fiindcă L-am mâniat. Să ne smerim, ca să ne înalțe. Să plângem, ca să ne ierte. Să aruncăm de la noi obiceiul cel rău și să luăm virtutea, ca o îmbrăcăminte, noi, cei care mai înainte am avut cetățenie îngerească. Să luăm, iubiților, binele ca măsură și lupta cea desăvârșită a Părinților care au trăit mai înainte de noi. Nu fi astăzi cumpătat, iar mâine să te arunci la mâncare. Nu bea astăzi numai apă și de mâine te arunci la vin. Nu umbla astăzi desculț și de mâine încălțat cu încălțăminte moale. Nu purta astăzi haine ponosite, iar de mâine delicate. Nu te îmbrăca astăzi ca un sărac, iar de mâine ca un bogat. Nu fi astăzi blând și smerit, iar de mâine trufaș sau mândru. Nu fi astăzi ascultător, și de mâine nestatornic și nesupus. Nu plânge și nu te tângui astăzi, iar de mâine numai în râs și nepăsare. Nu dormi astăzi pe pământ, iar mâine într-un pat moale. Nu te pocăi astăzi, iar de mâine uiți [pocăința], ci dimpotrivă să ții în mod statornic un canon, după cum și Sfinții Părinți nu au schimbat canoanele lor de cincizeci de ani și mai mult.

Iubitule, de ce ai lepădat lumea, dacă ceri odihnă lumească? Ai fost la tristețe și tu ceri odihna? Ai fost chemat la lipsuri, iar tu te îngrijești de hainele tale? Ai fost chemat la sete, iar tu bei vin? Ai fost chemat la luptă, iar tu dorești să intri în împărăție fără arme? Ai fost chemat la priveghere, iar tu te-ai predat somnului? Ai fost chemat la plâns și la suspin, iar tu râzi? Ai fost chemat la iubire, iar tu urăști pe fratele tău?

Ai fost chemat la ascultare, iar tu răspunzi împotriva? Ai fost chemat la bunătate și smerenie, iar tu te mândrești? Ai fost chemat să moștenești Împărăția Lui, iar tu te gândești la cele pământești?

Aveți grijă, fraților, că, deși am respins lumea, ne gândim încă la cele lumești! Oare v-ați întors din nou și vă gândiți la cele lumești sau lucrați ori vorbiți despre cele lumești? Fiindcă întoarcerile rele strică firile bune⁴⁸⁸. Dar așa cum spune profetul David: „Să cugeți la legea Domnului ziua și noaptea”⁴⁸⁹, ca să spui dimpreună cu el cu mult curaj: „Eu însă am cercetat Legea Ta”⁴⁹⁰. Și, de asemenea: „Voi cerceta Legea Ta, și o voi păzi cu toată inima mea”⁴⁹¹. Și iarăși: „Voi cerceta Legea Ta întotdeauna”⁴⁹². Și de asemenea: „Bună îmi este legea gurii Tale mai mult decât mii de comori de aur și de argint”⁴⁹³. Și din nou: „Bucura-mă-voi de cuvintele Tale, ca cel ce a aflat comoară mare”⁴⁹⁴.

Tu, frate, nu vorbi cele lumești, ci cele duhovnicești. Nu vorbi despre cele pământești, ci despre cele cerești. Să ai în cer inima ta, întoarsă către Hristos Mântuitorul, și spune dimpreună cu David: „Doamne, nu s-a mândrit inima mea”⁴⁹⁵. Spre El să ai privirea ta întoarsă întotdeauna, spunând: „Către Tine, Cel ce locuiești în cer, am ridicat ochii mei”⁴⁹⁶. Varsă lacrimi, fiindcă cei care seamănă cu lacrimi, vor secera cu bucurie⁴⁹⁷. Să ai îndreptată privirea ta noapte și zi spre cerul cel desăvârșit. Psalmodierea să fie neîncetată în gura ta,

⁴⁸⁸ Cf. I Cor. 15, 33.

⁴⁸⁹ Cf. Ps. 1, 2.

⁴⁹⁰ Ps. 118, 70.

⁴⁹¹ Ps. 118, 34.

⁴⁹² Ps. 118, 117.

⁴⁹³ Ps. 118, 72.

⁴⁹⁴ Ps. 118, 162.

⁴⁹⁵ Ps. 130, 1.

⁴⁹⁶ Ps. 122, 1.

⁴⁹⁷ Ps. 125, 5.

fiindcă atunci când Îl chemăm pe Dumnezeu, El îi alungă pe demoni. Spune-I lui Dumnezeu multe, iar oamenilor puține. Întotdeauna să ai în amintirea ta pe Dumnezeu, iar mintea ta să fie la cer spre cele înalte. Să nu iubești mâncarea, ci, dimpotrivă, să te îndepărtezi de desfătare. Să urăști orice bucurie a acestei lumi. Să te ostenești pe podea, fiindcă aceasta devine pricina plăcerii veșnice. Să nu ți se pară greu postul, fiindcă te călăuzește la veșnica înțelepțire. Ai devenit ostașul lui Hristos? Nu te încurca cu cele ale firii trupesti ca să devii plăcut Celui care te-a chemat la oaste⁴⁹⁸. Ai respins lumea? Nu iubi lumea, cum nici lucrurile care sunt în lume⁴⁹⁹. Ai pus mâna ta pe plug? Nu îți întoarce privirea ta înapoi⁵⁰⁰. Te-ai logodit cu Hristos? Așteaptă-L să vină. În fiecare zi, și în fiecare ceas, și în fiecare clipă să-L ai în amintire, după cum logodnica îl are pe logodnicul ei. Întotdeauna să ai mintea ta către El, ca o femeie care-și iubește bărbatul ce se află în pribegie, care trăind cu multă grijă și îndurare, nu încetează să-l caute pe drumuri și să întrebe pe trecători. Oriunde ar merge, despre el vorbește și la ceasul în care merge ca să doarmă pe el îl așteaptă și de el ascultă, și nu găsește liniște, după cum nici nu râde cu cineva, cum nici nu se bucură, cum nici nu încetează să verse lacrimi, până ce nu-l găsește pe cel pe care-l dorește.

Așa și tu, creștine, [să faci] și mai ales tu, cel care ai lepădat viața cea deșartă. De ce spun despre tine care ai lepădat viața cea zadarnică? Fiindcă toți ne vom arăta la Judecata lui Hristos, pentru ca fiecare să-și ia răsplata sa potrivit celor pe care le-a săvârșit, fie bune, fie rele⁵⁰¹. Frate, să nu-ți dorești plăceri trecătoare; să nu ceri desfătare trupească; să nu dai somn ochilor tăi⁵⁰², cum nici să trăiești indiferent, ci să ai în-

⁴⁹⁸ Cf. II Tim. 2, 4.

⁴⁹⁹ Cf. I In 2, 15.

⁵⁰⁰ Cf. Lc. 9, 62.

⁵⁰¹ II Cor. 5, 10.

⁵⁰² Cf. Ps. 131, 4.

totdeauna pe Dumnezeu în ochii tăi, ca să poți să spui dimpreună cu Sfântul David [psalmistul]: „Am văzut pe Domnul întotdeauna înaintea mea”⁵⁰³. Să nu încetezi să cercetezi Sfânta Scriptură. Să nu încetezi să întrebi pe maica ta, Biserica, când va veni Mirele Cel dorit și se va vedea simbolul prezenței Sale. Cercetează și învață că Judecătorul nu va întârzia. Nu înceta să întrebi până ce vei afla întocmai. Nu înceta să rogi pe cei care cunosc cele despre aceasta.

Vrei să știi cu adevărat cine sunt cei care cunosc întocmai această taină mare și înfricoșătoare? Sunt Profetii, Apostolii, Evangheliștii; aceștia cunosc despre arătarea înfricoșătoare a lui Hristos-Mirele. Pe ei întreabă-i, frate, și vei auzi că [Domnul] vine și nu întârzie⁵⁰⁴. Întreabă-l pe marele profet Isaia și îți va răspunde, spunându-ți: „Iată! Domnul vine și dimpreună cu El vine răsplata Lui”⁵⁰⁵. De asemenea: „Domnul cel Atotputernic va ieși la război și va zdrobi pe dușmani”⁵⁰⁶. Și un alt profet spune: „Cel care este așteptat să vină, va veni și nu va întârzia”⁵⁰⁷. Îți va răspunde și Profetul Maleahi, spunând: „Iată, vine, și cine va putea să îndure ziua venirii Sale? Sau cine va sta drept înaintea Sa?”⁵⁰⁸. Te va învăța și Profetul David, spunând: „Dumnezeu va veni în chip vădit⁵⁰⁹ și I se vor închina toți împărații pământului”⁵¹⁰. De asemenea, că va veni să judece pământul⁵¹¹. Dacă-l întrebi pe [Apostolul] Petru, cel dintâi [dintre Apostoli], îți va răspunde și el, spunând: „Domnul nu întârzie cu făgăduința Sa, după cum socotesc

⁵⁰³ Ps. 15, 8.

⁵⁰⁴ Cf. Evr. 10, 37.

⁵⁰⁵ Is. 40, 10.

⁵⁰⁶ Is. 42, 13.

⁵⁰⁷ Avac. 2, 3.

⁵⁰⁸ Mal. 3, 1-2.

⁵⁰⁹ Ps. 49, 3.

⁵¹⁰ Ps. 71, 11.

⁵¹¹ Ps. 97, 9.

unii că e întârziere, ci îndelung rabdă pentru voi, nevrând să piară cineva, ci toți să vină la pocăință⁵¹². Și, de asemenea, că „ziua Domnului așa va veni: ca un fur în noapte”⁵¹³. Iacov, de asemenea, îți va răspunde, spunând: „Iată, Judecătorul stă în fața ușii”⁵¹⁴. De asemenea, te sfătuiește, și Ioan Teologul, spunând: „Să avem îndrăzneală și să nu ne rușinăm de El la venirea Lui”⁵¹⁵.

Întreabă-l, iubitule, și pe Sfântul Matei, Evanghelistul, și el îți va spune și mai limpede despre prezența Mirelui și despre cele pe care le-a auzit de la El Însuși. El spunea: „Domnul a zis: Privegheați, fiindcă nu știți ora, cum nici ziua, în care va veni Hristos”⁵¹⁶. De asemenea: „Să fiți pregătiți, fiindcă Domnul va veni în ceasul în care nu vă așteptați”⁵¹⁷. Și iarăși: „Fericit este robul care, atunci când vine stăpânul său, îl va găsi priveghind”⁵¹⁸. De asemenea, spune: „Vor vedea pe Fiul Omului că vine pe norii cerului cu multă putere și slavă. Atunci va sta pe tronul Său cel slăvit și se vor aduna înaintea Sa toate neamurile, și le va despărți, așa cum păstorul desparte oile de capre”⁵¹⁹ și celelalte. Dacă îi întrebi pe alți Evangheliști și pe toți sfinții, vei auzi de la aceștia aceleași [cuvinte] despre prezența Domnului, că este, neîndoielnic, foarte aproape.

Așadar, nu mai ai cuvânt de îndreptățire. Iată, ai auzit de la Profetii cei fericiți și de la Apostoli întregul adevăr. Din această clipă pregătește-te, așadar, pentru cele care sunt necesare pentru mântuire. Te vei întreba: Ce să fac ca să mă mântuiesc și să găsesc milă și îndrăzneală în ziua apărării? Eu îți

⁵¹² II Pt. 3, 9.

⁵¹³ II Pt. 3, 10.

⁵¹⁴ Iac. 5, 9.

⁵¹⁵ I In 2, 28.

⁵¹⁶ Mt. 25, 13.

⁵¹⁷ Mt. 24, 44.

⁵¹⁸ Mt. 24, 46.

⁵¹⁹ Mt. 24, 30-32.

răspund: fii doar atent! Dacă ai auzit pe Domnul, te va auzi și El; fiindcă Domnul astfel a spus: „Dacă iertați oamenilor păcatele lor, și Tatăl Cel ceresc va ierta păcatele voastre”⁵²⁰. Iată, ai auzit mai dinainte o poruncă mare și ușoară! Fiindcă Dumnezeu Cel Iubitor de oameni a spus că „jugul Meu este ușor”⁵²¹. Căci ce povară este aceasta să ierți greșelile fratelui tău și să îți fie iertate de către Dumnezeu propriile tale greșeli? Prin urmare, să spui cu tărie: „Iartă-mi păcatele mele, Stăpâne, fiindcă eu am iertat păcatele fratelui meu”.

Păzește această poruncă. Să nu ai dușmănie față de nimeni, nici să urăști vreodată pe cineva. Să nu te dai la glume. Să nu clevețești. Să nu înjuri. Să nu vorbești în deșert. Să nu te preocupi inutil de cele lumești. Să nu te dai la discuții; să nu te lași stăpânit de lucruri lumești, tu, care ai lepădat întreaga lume. Să nu ai altă îndeletnicire, cum nici altă luptă, în afară de cea pentru ziua cea înfricoșătoare. Întotdeauna să cercezezi inima și limba ta pentru Judecată. Fie că lucrezi, fie că ești întins neadormit în patul tău, sau orice altă treabă, să nu îți îndepărtezi mintea ta de ceea ce gândești, iar limba ta de ceea ce înseamnă Judecata. Să gândești în inima ta astfel: „Oare cum voi putea să mă apăr la Judecată? Oare mai este vreun păcătos, precum sunt eu? Cum voi șterge păcatele mele? Cum?”. Eu îți spun: Fă așa cum a făcut și a învățat David [psalmistul], spunând: „Voi spăla în fiecare noapte patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda”⁵²².

Așa să plângi și să te gândești, spunând: „Oare cum sunt felurile iadului, cele înspăimântătoare, la care se referă Sfânta Scriptură? Oare cum este râul cel de foc?”⁵²³ Cum este oare acel foc nestins?⁵²⁴ Oare cum este acel întuneric din afară?⁵²⁵ Oare

⁵²⁰ Mt. 6, 14.

⁵²¹ Mt. 11, 30.

⁵²² Ps. 6, 7.

⁵²³ Cf. Dan. 7, 10.

⁵²⁴ Cf. Mc. 9, 44, 46, 48.

⁵²⁵ Cf. Mt. 8, 12.

cum este scrâșnirea dinților?⁵²⁶ Oare cum este acel vierme veșnic?⁵²⁷ Cum este oare acea scară de foc? Oare care dintre acestea le voi pătimi, eu, păcătosul?”.

Pe acestea să le cercetezi, copilul meu, în fiecare zi, și în fiecare noapte, și în fiecare ceas, și să ai grijă să rămâi statornic în postire, și în priveghere, și în rugăciune, și în lacrimi, și să fii mereu singur în chilia ta și să taci. Să nu amâni [nevoința], frate, cum nici să arăți nepăsare. Chiar dacă unii te batjocoresc sau te iau în râs, sau te istovesc, sau te înjosesc, tu să nu iei aminte la acestea, ci să ai în gândul tău pe Mirele Cel mult dorit. Spune-ți că ești vrednic să fii osândit. Fiindcă și Domnul meu a fost luat în derâdere, și batjocorit, și răstignit, și urât de către ucenicii diavolului. Ne învață, într-adevăr, și Domnul nostru, că și noi atunci când suntem nedreptățiți – să suferim, când suntem batjocoriți – să binecuvântăm, când suntem învinuiți – să îndurăm⁵²⁸. Să îți amintești, de asemenea, frate, de Domnul, Care spune ucenicilor Săi: „Dacă lumea vă urăște, să știți că mai înainte de voi M-au urât pe Mine. Dar pentru aceasta vă urăște lumea, fiindcă Eu v-am ales din lume”⁵²⁹. Și, de asemenea: „Fericiți sunteți atunci când oamenii vă vor batjocori, și vă vor prizoni, și vă vor urî”⁵³⁰. Și toți sfinții, de altfel, au mers pe cărarea cea strâmtă, precum spune Apostolul [Pavel], fiindcă au suferit umilințe și biciuiri, loviri cu pietre, au fost tăiați cu fierăstrăul, au suferit multe încercări, au fost uciși cu sabia, au pribegit purtând piei de oaie și de capră, trăind în lipsuri, suferind întristări, înfruntând chinuri, trăind în pustii, și în munți, și în peșteri, și în toate crăpăturile pământului⁵³¹.

⁵²⁶ Cf. Mt. 5, 22 sq.

⁵²⁷ Cf. Mc. 9, 44, 46, 48.

⁵²⁸ Cf. I Cor. 4, 12.

⁵²⁹ In 15, 18-19.

⁵³⁰ Mt. 5, 11.

⁵³¹ Evr. 11, 36-38.

Și tu, frate, să arăți răbdare și preocupare pentru micul tău canon, ca să te găsești dimpreună cu ei. Să nu te lenevești, deci, fiindcă lumea vă urăște; deoarece cei care urăsc sunt nenorociți, în timp ce aceia care sunt urâți pentru harul lui Hristos sunt fericiți. [Domnul] va veni și va răsplăti fiecăruia potrivit faptelor sale⁵³². Fiindcă Profetul [Maleahi] spune: „Va veni și cine va îndura ziua venirii Sale?”⁵³³. Cu adevărat, înfricoșătoare este ziua arătării Sale. Ascultați și un alt [cuvânt] asemănător acestuia, fiindcă Profetul Daniel spune că „au fost puse tronurile și Cel vechi de zile S-a așezat pe ele. Îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Său curat ca lâna; tronul Său, flăcări de foc; mii de mii Îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui! Judecătorul S-a așezat și cărțile au fost deschise”⁵³⁴.

Cine nu se teme de acea zi? Cine nu va tremura în acel ceas? Aici de multe ori, dacă se aude vreun tunet mai tare, nu-l îndurăm, ci cu toții ne aruncăm la pământ. Cine, deci, va suporta atunci, când va vedea acele minuni paradoxale? Când va vedea puterile cerului că se clintesc?⁵³⁵ Când va zări stihiiile că vor lua foc⁵³⁶, că cerul se va strânge precum un sul⁵³⁷, că soarele se va întuneca, că luna se va face roșie ca sângele, că stelele vor cădea din cer⁵³⁸, precum frunzele de smochin, că pământul și lucrurile care există în acesta vor arde?⁵³⁹ Când vor auzi trâmbița din cer că va striga în mod înfricoșător⁵⁴⁰ și că îi va învia pe cei care au murit de la începutul lumii? Când

⁵³² Rom. 2, 6.

⁵³³ Mal. 3, 2.

⁵³⁴ Dan. 7, 9-10.

⁵³⁵ Cf. Lc. 21, 26.

⁵³⁶ Cf. II Pt. 3, 12.

⁵³⁷ Cf. Apoc. 6, 14.

⁵³⁸ Cf. Mt. 24, 29; Apoc. 6, 12-13.

⁵³⁹ Cf. II Pt. 3, 10.

⁵⁴⁰ Cf. I Tes. 4, 16.

vei vedea cerurile că se vor sfâșia și pe Dumnezeu că Se va arăta cu o mare mânie asupra păcătoșilor? Când vei vedea pe îngeri că vor fi trimiși și vor alerga de jur-împrejur și vor aduna pe cei aleși din cele patru colțuri ale lumii, de la un capăt la altul?⁵⁴¹ Când vei vedea tronul cel înfricoșător că este pregătit și pe Dreptul Judecător că se așază pe el? Când vei vedea pe toți oamenii adunați în jurul lui cu o mare teamă și o mare frică?⁵⁴²

Credeți-mă, frații mei cei iubiți, că acea zi merită multe lacrimi și multe suspine, fiindcă vom vedea acea clipă de plâns și foarte dureroasă, când Judecătorul ne va despărți între noi, așa cum păstorul desparte oile de capre⁵⁴³. Atunci vor fi separați părinții de copii și copiii de părinții lor. Atunci vor fi despărțiți frații de frații lor și prietenii de prietenii lor, după cum și rudele de cei cunoscuți [ai lor]. Atunci vor fi separați clericii de cei dimpreună-clerici cu ei și episcopii de ceilalți episcopi, după cum și diaconii de ceilalți diaconi, și ipodiaconii, și psaltii de cei cunoscuți ai lor. Atunci vor plânge împărații și stăpânii care au săvârșit faptele mândriei, și au trăit în nedreptate, și au chinuit pe frații lor, care au avut aceeași credință. Atunci sângele celor care s-au pierdut din cauza nepurtării de grijă a episcopilor și a preoților va fi cerut din mâinile lor. Atunci se va cere de la fiecare talantul pe care l-a luat și l-a înmulțit⁵⁴⁴. Desigur, de la fiecare creștin se vor cere cele pe care le-a auzit și le-a primit; mai ales însă de la arhieriei, de la preoți și de la leviți, fiindcă stăpânii vor fi judecați cu asprime⁵⁴⁵. Atunci fiecare va sta cu frică și cu cutremur, având capul aplecat și așteptând hotărârea care va fi dată împotriva lui. Atunci [fiecare] va vedea cum sunt cinstiți cei

⁵⁴¹ Cf. Mt. 24, 31.

⁵⁴² Cf. Mt. 25, 31-32.

⁵⁴³ Cf. Mt. 25, 32.

⁵⁴⁴ Cf. Mt. 25, 14 sq.

⁵⁴⁵ Cf. Înț. Sol. 6, 6.

care s-au luptat aici cu postiri, și cu privegheri, și cu lacrimi, și cu rugăciuni; și ce fel de desfătări vor primi de la Împăratul. Suspinând și scrâșnindu-și dinții săi, va spune: „Cum eu, cel nenorocit, nu m-am luptat în puținul timp al vieții mele, ci au trecut zilele mele cu nepăsare? Acum nu știu unde voi fi trimis, pesemne în iad”.

Și în timp ce el va gândi la acestea, va auzi de la Împăratul hotărârea care spune: „Fiecare va secera ceea ce a semănat”⁵⁴⁶. Atunci cei care au semănat cu lacrimi, vor secera acolo cu bucurie⁵⁴⁷. Atunci fiecare va merge acolo unde a fost și lucrarea lui; fiindcă faptele fiecăruia vor sta în fața lui și îi vor spune: „Tu ne-ai făcut, nevrednicule. Trebuia cu lacrimile tale să ne ștergi. Ai ascultat Scriptura că spune că va veni ceasul în care se va răsplăti fiecăruia după faptele sale⁵⁴⁸, iar tu râdeai de cei care le spuneau. Acum însă vino, să mergem, să te desfătezi de roadele strădaniilor tale”. Atunci va merge fiecare la locul său, pe care și l-a pregătit pentru sine însuși, împlinindu-se Scriptura care spune: „Atunci va grăi acestora întru mânia Sa și îi va tulbura cu frica Sa”⁵⁴⁹. Cei care însă s-au pregătit nu se vor tulbura, ci vor striga cu îndrăzneală: „Ne-am pregătit și nu ne-am tulburat”⁵⁵⁰. Cei care însă nu sunt pregătiți se vor tulbura, ascultând cuvântul: „Depărtați-vă de la Mine voi, cei blestemați, în focul cel de veci”⁵⁵¹. Atunci unii vor merge în întunericul cel din afară, iar alții în gheena focului; alții, de asemenea, la scrâșnirea dinților și în alte [locuri] de pedeapsă, după cum îi va împinge îngerii cu silă și le vor spune: „Ați devenit ca oile iadului; moartea să vă păstorească”⁵⁵².

⁵⁴⁶ Gal. 6, 7.

⁵⁴⁷ Cf. Ps. 125, 5.

⁵⁴⁸ Cf. Rom. 2, 6.

⁵⁴⁹ Ps. 2, 5.

⁵⁵⁰ Cf. Ps. 118, 60.

⁵⁵¹ Mt. 25, 41.

⁵⁵² Cf. Ps. 48, 15.

Aceștia vor merge, scrâșnindu-și dinții lor și privind mereu în urmă și văzând cum se separă; ei vor fi conduși departe și nimeni nu va putea să îi ajute.

Unde este întreaga bogăție a lumii? Unde este puterea împăraților? Unde este curajul stăpânilor? Cum de nu se arată nicăieri cel care poate să ajute pe cei iubiți ai lui? Unde este părintele care ne-a adus în lume? Unde este mama care în dureri ne-a născut? Unde sunt frații cei legitimi? Unde sunt prietenii? Unde sunt rudele? Unde sunt petrecerile? Unde sunt zgomotele? Unde sunt cei care se laudă pentru bogăție? O, câte lacrimi și suspine merită acel ceas! Despre acesta a spus Domnul că „fericiți sunt cei care se tânguiesc și plâng acum”⁵⁵³.

Atunci, fraților, cel care va găsi îndrăzneală va fi cu adevărat fericit. Atunci fericiții Apostoli vor lumina mai mult decât soarele; Profeții se vor bucura; Martirii vor fi încununati. Atunci vor fi văzuți și cei care aici s-au ascuns în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului⁵⁵⁴. Turmele fericiților monahi care au lepădat lumea vor dăntui cu îngerii într-o mulțumire; [la fel și] cei care s-au lepădat pe ei înșiși și au petrecut în peșteri, cu lacrimi și cu privegheri și cu rugăciuni. Cei care aici au fost neînsemnați și lipsiți de importanță acolo vor fi văzuți având îndrăzneală; cei care aici au fost lipsiți de cinste și disprețuiți, acolo vor fi slăviți și cinstiți; cei care aici au fost flămânzi și săraci, acolo vor fi bogați și iubiți; cei care aici au părăsit pe părinți, și pe rude, și pe frați, și bunăstarea, acolo se vor desfăta de Împărăția cerurilor.

O, monahilor, care sunteți fericiți și de trei ori fericiți: voi aici vă asupriți pe voi înșivă, iar acolo veți pune mâna pe Împărăție⁵⁵⁵. Fiindcă aici ați slăvit și ați slujit pe Dumnezeu neîncetat în peșteri, și la chilii, și în munți, nu numai bărbații,

⁵⁵³ Mt. 5, 4; Lc. 6, 21.

⁵⁵⁴ Cf. Evr. 11, 38.

⁵⁵⁵ Cf. Mt. 11, 12.

ci și femeile, care sunt din fire slabe, și acolo cu cetele îngerilor veți fi vrednici, de asemenea, să cântați. L-ați dorit pe Hristos, ați lepădat lumea; ați plecat din lume, Îl aveți pe Hristos. „Fiindcă oricine a lăsat case, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică”⁵⁵⁶, după cum a spus Domnul. Lui I se cuvine slava în veci. Amin.

⁵⁵⁶ Mt. 19, 29.

Cuvânt despre cea de-a Doua Venire a Domnului și despre Judecată

Ați auzit, iubiți frați, cum vor fi judecați și cum iese sufletul din trup pentru toți care au primit Sfântul Botez. Despre aceasta a spus și Profetul [David]: „Pentru ce să mă tem în ziua cea rea, când mă va înconjura fărădelegea vrăjmașilor mei?”⁵⁵⁷. Fiindcă va veni ziua și ceasul, fraților, când omul va părăsi toate și pe toți; și va pleca de unul singur, gol, neajutorat, neocrotit, neînsoțit, nepregătit, lipsit de îndrăzneală, în ziua pe care nu o așteaptă și pe care nu o cunoaște, chiar dacă își strânge bogății, risipește și este nepăsător. Va veni o noapte grea, și întunecată, și sfâșietoare, și el va fi condus ca un osândit acolo unde sunt duși toți oamenii care au primit Sfântul Botez. Atunci îți vor fi de trebuință, omule, mulți călăuzitori, mulți ajutători, multe rugăciuni, multe adunări, multe fapte bune, în ceasul despărțirii sufletului.

O mare tulburare și o mare teamă și cutremur; o mare taină; o mare hotărâre; o mare trecere a trupului către lumea de dincolo vor fi, când vom fi duși spre veacul cel fără de sfârșit, de unde nimeni nu s-a întors. Va fi un singur ceas și nu mai multe; un singur drum și nu altele. O trecere grea, însă toți vom trece prin ea; un drum îngust și plin de greutate, însă toți vom pași prin el; un potir amar și înfricoșător, pe care toți îl vom bea însă și nici un alt potir; o taină mare și necunoscută a morții, pe care nimeni nu poate să o descrie nouă; înfricoșătoare și înspăimântătoare clipe pe care le va

⁵⁵⁷ Ps. 48, 5.

suferi atunci sufletul, dar pe care nimeni dintre noi nu le cunoaște, iubiți frați. Nu ne vom mai vedea în această lume; dacă cunoaștem ceva, dacă facem ceva, aceea vom lua. Iată, suntem duși undeva anume, dar nu știm unde ne găsim.

Acum, dacă am făcut ceva bun, acesta e câștigul nostru; iar dacă am trimis ceva mai dinainte, acesta ne va întâmpina; chiar dacă am adunat bogății pe pământ, tot acesta va fi ceea ce atunci ne va fi de folos nouă. Dacă am miluit pe cineva, voi fi miluit în acea vreme; dacă am îmbrăcat pe cineva, atunci voi fi acoperit. Ceasul de față, adică al ieșirii sufletului meu, este pentru mine dificil și trist, mai mult decât orice alt ceas, fiindcă am fost găsit nepregătit. Noaptea aceasta este pentru mine întunecată, fiindcă am fost tăiat ca [un pom] fără de roade. Drumul pe care merg este greu, fiindcă nu am provizii. Pentru aceasta, vărsați pentru mine lacrimi amare și vă tânguiți; împărtășiți purtarea mea și vă rugați, ca să găsesc acolo puțină odihnă. Nu cer multe, fiindcă am făcut multe păcate.

Așadar, de ce îmi aprindeți lumânare când eu nu am aprins candela sufletului meu? De ce mă puneți între trupurile sfinților, pe mine, cel care nu mi-am trăit viața cum au viețuit-o ei? Vai, cum m-am înșelat pe mine însumi! Cum am râs de mine însumi! Spunând „sunt tânăr, să mă desfățez de lucrurile vieții!”, m-am îndulcit de lume, am slujit trupului, „apoi la sfârșit mă voi pocăi; fiindcă Dumnezeu este Iubitor de oameni și oricum mă va ierta”. Acestea zi de zi le-am gândit în mintea mea și am risipit cu nechibzuință viața mea. M-au învățat, dar nu am avut grijă; m-au sfătuit, dar am luat în derâdere; am ascultat Sfânta Scriptură, dar nu am crezut-o și, iată, am fost găsit nepregătit. Am auzit despre Judecată, dar am luat-o în batjocură. Am auzit despre moarte și am trăit ca și cum aș fi nemuritor. Iată, am ajuns lipsit de pocăință și nu este cine să mă izbăvească. Iată, cer ajutor și nu este cine să mă ajute. Iată, sunt condamnat și nu este cine să mă slobozească.

Dreaptă este Judecata lui Dumnezeu! De câte ori am vrut să mă pocăiesc și din nou am făcut mai rău! De câte ori am în-genunchiat spre pocăință și din nou m-am arătat neascultă-tor! De câte ori m-a miluit [Dumnezeu], iar eu din nou L-am mâniat pe Dumnezeu!

În timp ce acela care ne dezvăluie nouă acestea își dă duhul, dintr-odată limba lui i se leagă, închizându-și ochii săi și glasul său împiedicându-se; atunci când vor ajunge în continuare puterile domnești, atunci când vor coborî ostașii cei înspăimântători, când mesagerii cei dumnezeiești vor striga sufletului să iasă din trup, când îngerul cel aspru va căuta să ne târască cu silă spre judecată și când omul cel săr-man, fie el împărat, fie stăpân, fie conducător, se va confrunta cu el, atunci [omul] se va cutremura în întregime, se va înfricoșa, se va tulbura în întregime, va fi stăpânit în în-tregime de gândul înmormântării, văzând puterile cele înspăi-mântătoare, văzând chipuri străine, văzând cetele cele aspre și neîndurătoare [ale îngerilor], văzând cetele cu care atunci se va confrunta. Gândindu-se [la acestea], va spune: „Binecuvântat este Cel singur fără de moarte! Binecuvântat este singurul Împărat veșnic și Judecător de a Cărui judecată nimeni nu scapă, Împăratul Cel ce vine! Ce este în fața a toate acestea împărăția cea pământească? Ce este puterea cea vre-melnică a oamenilor? Iată, cu adevărat, oștile cele cerești! Iată, chipurile cele înspăimântătoare ale îngerilor! Iată, cei tari ai lui Dumnezeu Cel tare! Iată, cei puternici ai Singuru-lui Puternic!”.

Pe acestea le vede atunci cel care moare. Pe noi însă nu ne va mai vedea, ci va avea ochii săi ațintiți spre puterile în-gerești, care-l vor chema. Toți se vor înfricoșa și vor spune între ei: „Liniștiți-vă, liniștiți-vă și să nu supărați astfel pe cel ținut la pat. Nu strigați, ca să nu-l tulburați. Nu vă tân-guiți, ca să nu-l agitați. Rugați-vă, ca sufletul său să iasă cu pace. Acum vă găsiți într-o mare luptă. Gândiți-vă că și vouă

vi se poate întâmpla aceasta. Aveți grijă și nu vă îndepărtați gândul de la taina aceasta. Rugați-vă ca [sufletul] să-i aibă [alături] pe îngerii cei iubitori de oameni; rugați-vă ca să aflați bunăvoință în fața Stăpânului. Întoarceți-vă ochii voștri spre El și aveți grijă pentru ceasul acela. Fiindcă, ce este omul? Este un vierme, cenușă, o umbră, un vis. A trecut; a plecat; a rămas nemișcat; a încetat să mai lucreze; s-a liniștit; a încetat să mai trăiască. Acel leu mare și de nebiruit, acel tiran, acel ighemon, acel mândru, temut de toți, mort este. A trecut cel care era, ca și cum nu ar fi fost; cel ce s-a născut, ca și cum nu s-ar fi născut. Cel care a fost ales dintre mulți alții a fost nimicit; cel care avea putere este stăpânit; cel care a pus pe alții în lanțuri intră el în lanțuri; și, iată, este dus acolo unde îl mână cei care-l însoțesc. În acea zi toate planurile lui vor fi risipite”⁵⁵⁸.

Atunci îngerii primind sufletul merg la locul unde stau începătoriile, puterile și întâistătorii puterilor dușmănoase, cei ce ne învinuiesc aspru, la demonii cei înspăimântători, cei care ne întreabă, care se întâlnesc prin aer, cercetându-ne, verificându-ne, prezentând păcatele și îndatoririle omului, ale tinereții și ale bătrâneții, toate cele pe care le-a făcut cu voința lui și cele fără de voia lui, cu fapta, cu cuvintele, cu gândurile. Mare va fi acolo teama; mare va fi cutremurul sufletului necăjit. Greutatea pe care o va încerca [sufletul] va fi atunci de nedescris, căci îl va stăpâni, îl va zdruncina, îl va defăima, îl va îmbrânci; mulțimea miilor de dușmani îl va împiedica să locuiască în lumină, ca să nu intre în ținutul celor vii.

Pe de o parte, Sfinții Îngeri iau în primire sufletul și-l călăuzesc; pe de altă parte, noi suntem luați din casă cu trupul, ca unul străin și dușmănos, și suntem duși repede în mormânt. Vedem o altă taină mare și înfricoșătoare întâmpinându-i pe

⁵⁵⁸ Cf. Ps. 145, 4.

cei morți, pe cei mici și pe cei mari, pe împărați și pe cei supuși, pe tirani și pe robi: pe toți îi vom vedea că vor fi cenușă, praf și tină, un miros greu, un putregai, un vierme; după cum este robul, așa și cel nobil; după cum tânărul, așa și bătrânul; după cum paralticul, așa și cel sănătos. Toți vor fi aruncați în mormânt cu aceeași înfățișare, în același chip. Unul către altul vor spune: „Iată, cutare și cutare; acesta este acel împărat, și acesta este acel tiran, și acesta este acel întâistător; acesta este urmașul lui cutare, iar aceasta este fiica lui cutare; aceasta este tânăra care cândva se îmbrăca smintitor; acesta este tânărul care se împodobește mai înainte”.

Acestea le vom spune în continuare cu suspine în morminte și vom vărsa lacrimi, văzând marea și înfricoșătoarea taină, văzând că acolo orice tinerețe este necunoscută, văzând că acolo orice tinerețe a trecut, că orice frumusețe a fost desființată, văzând că acolo orice ochi s-a închis, că dinții s-au stricat, că toate au dispărut și că toate ale lumii sunt silă și trudă. Vorbim și nimeni nu ne aude, ne tânguim și nimeni nu ia aminte. Îi strigăm pe cei morți pe numele lor și spunem: „Unde ați plecat, frații noștri? Cum ați trecut dincolo? Cum sunteți? Cum ne-ați părăsit dintr-odată? Dați-ne un răspuns nouă, precum atunci când vorbeam. Vorbiți cu noi! Răspundeți-ne!”.

Acest praf, așadar, în mormânt, care este în fața ochilor noștri, această cenușă pe care o vedeți, acest miros greu sunt oasele care au putrezit. Acești viermi urâcioși sunt acel trup al tinerilor și al fetelor, pe care cândva le-ați dorit; această cenușă este acel trup cu care ne-am întâlnit și pe care l-am sărutat în mod desfrânat; această mocirlă este acea persoană pe care ziua și noaptea ați sărutat-o cu nesaț; acești viermi și această apă murdară sunt acel trup pe care l-ați întâlnit și cu care ați păcătuit. Vedeți și vă înfricoșați! Gândiți-vă că v-ați lăsat în paturi pe femeile voastre și v-ați alipit de desfrânate, că v-ați rostogolit în cenușă și în mocirlă; gândiți-vă că toate părțile trupului lor sunt mocirlă și miros greu. Nu păcătuiți,

tinerilor și tinerelor, lipsiți de înțelepciune și nesocotiți, prin purtarea cea nepotrivită față de oameni, fiindcă există judecată și răspundere!

Ascultă și despre pedepse. Iadul este pedeapsa cea nesfârșită. Este întunericul cel lipsit de lumină și există gheena cea de nemângâiat. Este viermele cel neadormit și există plânsul cel neîntrerupt. Este scrâșnirea cea neîncetată a dinților și este tristețea cea de nevindecat. Este judecata cea dreaptă și există servitori aspri; este plânsul cel amar și veșnic când toți vom învia din morți, și ne vom înfățișa, și vom fi separați, și vom mărturisi în mod clar păcatele noastre în fața celui tron de Judecată, mare și înfricoșător, al Judecătorului, când va veni din cer și va judeca lumea întreagă, de la răsăritul soarelui până la apus, când glasurile acelor trâmbițe înspăimântătoare se vor auzi, când zidirea se va sfărâma și se va tulbura cu frică și cutremur, când mormintele se vor deschide și vor învia toți oamenii, goi și descoperiți, când orice gură se va astupa și fiecare limbă va mărturisi limpede, când râul de foc va curge prin fața Judecătorului, râu despre care Daniel [prorocul] spune: „Am privit până când au fost așezate scaune, și S-a așezat Cel vechi de zile; îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Său curat ca lâna; tronul Său, flăcări de foc; roțile lui, foc arzător. Un râu de foc se vărsa și ieșea din el; mii de mii Îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui! Judecătorul S-a așezat și cărțile au fost deschise”⁵⁵⁹.

Aceea este ora și ziua, despre care vorbește David [psalmistul]: „Pentru ce să mă tem de ziua cea rea?”⁵⁶⁰. Pe această zi, Iov a blestemat-o, zicând: „Blestemată să fie de către cei ce blestemă zilele, de către cel care știe să descânte Leviatanul”⁵⁶¹, adică pe diavol. Despre această zi a spus și un alt profet: „Iată,

⁵⁵⁹ Dan. 7, 9-10.

⁵⁶⁰ Ps. 48, 5.

⁵⁶¹ Iov. 3, 8.

vine, spune Domnul. Și cine va putea să îndure ziua milostivirii Sale⁵⁶², când Dumnezeu va veni în chip văzut, Dumnezeul nostru, și nu va veni în mod tăcut. Foc înaintea Lui va arde și împrejurul Lui vifor mare. Va chema cerul de sus și pământul, ca să judece pe poporul Său⁵⁶³. Atunci fiecare om se va înfățișa ca un osândit în fața tronului înfricoșător al Judecății; toți legați, toți goi, tremurând, plini de tulburare, plini de remușcare, plini de grija despre ce va spune fiecare sau ce va mărturisi înaintea Împăratului împăraților, Domnul Dumnezeu nostru.

Unde este acolo alaiul cel măreț al împăraților? Unde este puterea stăpânilor? Unde este înfrumusețarea hainelor? Unde sunt podoabele cele de aur? Unde este clinchetul banilor? Unde este desfrâul? Unde este risipa? Unde sunt cei care mâncau și spuneau: „[să mâncăm fiindcă] mâine vom muri”?⁵⁶⁴ Nu ați auzit Sfintele Scripturi, că va exista judecata și răsplată, în care fiecăruia i se va răsplăti potrivit faptelor sale?⁵⁶⁵ Atunci Împăratul va spune: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii”⁵⁶⁶. Iar celor care sunt la stânga [le va spune]: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui”⁵⁶⁷. Și vor merge aceștia la pedeapsa cea veșnică, în timp ce dreptii vor merge la viața veșnică⁵⁶⁸. Acestuia I se cuvine slava, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

⁵⁶² Mal. 3, 1-2.

⁵⁶³ Ps. 49, 3-5.

⁵⁶⁴ Cf. I Cor. 15. 32.

⁵⁶⁵ Cf. Rom. 2, 6.

⁵⁶⁶ Mt. 25, 34.

⁵⁶⁷ Mt. 25, 41.

⁵⁶⁸ Mt. 25, 46.

Cuvânt despre pocăință, despre Judecată și despre despărțirea sufletului de trup

Iubiților, ce folos am găsit în această viață trecătoare? Vai! Fericit este cel care a găsit îndrăzneală în clipa despărțirii, când sufletul se desparte de trupul său, fiindcă îngerii vin să ia sufletul și să-l despartă de trup, ca să-l înfățișeze înaintea scaunului celui înfricoșător de Judecată.

O mare teamă, fraților, ne va stăpâni în vremea morții, când sufletul se desparte de trup cu frică și cu durere adâncă. Fiindcă în ceasul despărțirii înaintea sufletului vor sta faptele lui, câte le-am făcut noaptea și ziua, cele bune și cele rele, iar îngerii se grăbesc să-l scoată afară din trup. Sufletul însă, văzând faptele, se teme să iasă. Cu adevărat, sufletul păcătosului se desparte cu frică de trup și cu cutremur pleacă să se înfățișeze înaintea Împăratului Celui fără de moarte. Și, de vreme ce se silește să iasă din trup, văzând lucrările ce se fac, spune către acestea cu frică: „Dați-mi răgaz o oră, ca să ies”. Faptele însă îi răspund sufletului: „Tu ne-ai făcut; pentru aceasta să mergem noi la Dumnezeu dimpreună cu tine”.

Să urâm, fraților, această viață trecătoare și să-L dorim numai pe Hristos, Cel Sfânt. Nu știm, fraților, în ce oră se va petrece moartea noastră. Nimeni dintre noi nu cunoaște ora sau ziua despărțirii. Dintr-odată, desigur, când noi mergem și ne bucurăm, lipsiți de griji, de plăcerile pământului, atunci vine porunca ca [îngerii] să ia sufletul din trup. Cel păcătos pleacă din această lume în ziua pe care nu o aștepta, în timp ce sufletul său este plin de păcate și nu are îndrăzneală. Pentru

aceasta vă rog, fraților, să devenim liberi și să nu întreținem robia acestei vieți trecătoare. Să ne ușurăm sufletul nostru, ca să zburăm zilnic către Dumnezeu, departe de cursele și smintelile [vrăjmașului]. Cel viclean aruncă neîncetat cursele sale înaintea sufletului nostru, astfel încât mai întâi îl provoacă, ca apoi să-l poarte prin curse în iadul cel veșnic.

Pășim printre ispite și curse, iubiților! Să ne rugăm să nu cădem în acestea. Sunt pline de dulceață cursele morții. Să nu se dea sufletul nostru acestor dulceți. Dulceața curselor morții este grija pentru lucrurile pământești, și pentru bani, și pentru gânduri, și pentru faptele viclene. Să nu te îndulcești, frate, de dulceața cursei morții. Să nu te slăbești pe tine însuți, cum nici să te oferi spre cercetarea gândurilor viclene. Dacă gândul cel murdar găsește un loc ca să intre înăuntrul sufletului tău, o face ca să simți dulceața prin cercetarea cea vicleană, așadar, ca să te omoare. Gândul cel păcătos devine ca o cursă înăuntrul sufletului, dacă se întâmplă să nu fie alungat prin rugăciune și prin lacrimi, prin cumpătare și prin priveghere. Fii neîncetat liber de toate lucrurile pământești, ca să te eliberezi de cursele și de gândurile, și de faptele cele păcătoase. Nu te deschide pe tine însuți nici măcar o clipă pentru cercetarea gândului celui viclean. Să nu-și prelungească gândul cel viclean șederea sa în sufletul tău, frate. Să alergi neîncetat la Dumnezeu cu rugăciune și cu post și cu lacrimi, ca să te izbăvești de toate cursele și ispitele și lucrările [diavolului].

Să nu crezi, frate, că vei trăi mult timp pe pământ și te vei odihni prin cercetarea gândurilor viclene și a faptelor, fiindcă porunca Domnului va veni într-o clipă și te vei găsi păcătuind fără să mai ai timp de pocăință, cum nici, de asemenea, timp pentru iertare. Ce vei spune în ceasul despărțirii, frate? Fiindcă porunca Domnului nu îngăduie [sufletului] să mai rămână nici măcar o clipă pe pământ. Mulți sunt cei

care cred că vor trăi mult timp pe pământ. Dar moartea vine dintr-odată și nădejdea a murit. Moartea a venit dintr-odată și l-a găsit pe om, pe cel păcătos și pe cel bogat, care credea că va trăi mulți ani în desfătare pe pământ, care măsura cu degetele bogățiile și pământurile, care împărțea cu gândul bogăția sa și care le socotise pentru mulți ani. A venit dintr-odată moartea și într-o clipă a dispărut în același timp întreaga socoteală, și bogăția, și grija gândului celui zadarnic. A venit, de asemenea, moartea și l-a găsit pe cel drept și pe omul cel sfânt că și-a adunat bogăția cerurilor prin rugăciune și prin post.

Să ai întotdeauna înaintea ochilor tăi moartea, fratele meu, și să nu te temi de despărțirea [sufletului] de trupul tău. Să te gândești și tu întotdeauna, ca un om duhovnicesc și cuminte, la moarte și la prezența ta la scaunul de Judecată al Domnului. Pregătește-ți în fiecare zi candela ta, ca un om cuminte și bucuros; ai grijă de tine în fiecare oră prin lacrimi și rugăciuni. Cât timp ești liber, frate, silește-te. Fiindcă timpul vine și vei fi stăpânit de teamă, și de cutremur, și de lașitate, iar tulburarea nu îți va îngădui să te gândești la acestea care sunt mai de preț.

Aveți grijă, iubiții mei, cum rodesc toate cele păcătoase și cum în fiecare zi cele rele capătă putere și cum viclenia înaintează. Acestea așteaptă tulburarea care vine și marea întristare care va veni la toate marginile pământului. Din păcatele și din moliciunea noastră rodesc cele rele. Să priveghem în fiecare zi, luptătorilor și iubitorilor de Dumnezeu. Să biruim în lupta dușmanului, iubitorilor de Dumnezeu! Să învățăm obiceiurile războiului, fiindcă este nevăzut. Obiceiurile acestui război stau întotdeauna în izbăvirea de lucrurile trecătoare. Dacă ai moartea în fiecare zi în fața ochilor tăi, nu vei păcătui. Dacă nu te izbăvești de lucrurile pământești, nu vei birui în război. Dacă urăști cele pământești, disprețuind cele trecătoare, vei putea să ieși, ca un luptător viteaz, cununa

biruinței. Fiindcă cele pământești îl țin pe om jos, preocupat doar de sine însuși, pentru aceasta și patimile îl luptă și-i întunecă ochii inimii. Din acest motiv cel rău ne luptă și ne biruiește, fiindcă suntem plini de cele pământești și ca niște robi slujim patimilor născute din grijile cele pământești. Fără deosebire, noi toți, iubim cele pământești, iar mintea noastră, fraților, este ațintită la pământ din pricina nepăsării noastre. Ziua se sfârșește iarăși, iar timpul nostru se apropie de seară. Noi însă, iubitorilor, din cauza necredinței noastre, credem că este dimineață. Iată, Împărăția cerurilor este foarte aproape, încât luminează, iar noi nu am dorit să auzim despre aceasta până acum. Semnele și fiarele, despre care Domnul a spus, s-au împlinit; foametea, și bolile, și cutremurele, și lucrurile cele înspăimântătoare, și ridicarea neamurilor peste neamuri⁵⁶⁹ [s-au împlinit]; toate acestea pe care le credeam și le povesteam între noi ca un vis [s-au împlinit]. Nu ne înfricoșează auzul lor, cum nici însăși prezența lor. Cei aleși sunt cuprinși mai înainte de o mare întristare, ca să nu vadă tulburarea și marea tristețe care va veni în lumea cea nedreaptă. Semănăturile au fost date pentru seceriș, însă lumea aceasta se sfârșește. Îngerii țin secerile și așteaptă semnul⁵⁷⁰.

Să ne înfricoșăm, iubitorilor! Este al unsprezecelea ceas al zilei⁵⁷¹, iar lungimea drumului este mare. Să fim preocupați de postul nostru. Să devenim trezvitori și să ne păzim pe noi înșine de somn, precum achimiții. Nu cunoaștem în ce ceas va veni Stăpânul. Să ne ușurăm pe noi înșine de greutatea lucrurilor pământești. „Nu vă îngrijiți”, a spus Domnul⁵⁷². Să-i iubim pe toți ne poruncește nouă Dumnezeu⁵⁷³. Noi însă mai cu seamă am alungat iubirea și ea a fugit de pe

⁵⁶⁹ Cf. Mt. 24, 6-7.

⁵⁷⁰ Cf. Apoc. 14, 17.

⁵⁷¹ Cf. Mt. 20, 6.

⁵⁷² Cf. Mt. 6, 25.

⁵⁷³ Cf. In 15, 12.

pământ. Nu găsești pe pământ iubirea desăvârșită, potrivit voinței lui Dumnezeu. Iubirea a fost alungată de toți; iubirea a fost urâtă de toți; invidia stăpânește mai mult; disputele și neorânduiala pe pământ se înmulțesc; nedreptățile îi acoperă pe toți, fără osebire; fiecare cere cu dorință cele pământești și disprețuiește cele cerești; fiecare dorește cele trecătoare și nimeni nu iubește cele veșnice.

Dorești să fii ceresc? Nu cere cele care sunt pe pământ, ci urăște-le și disprețuiește-le și luptă-te, ca un desăvârșit, și dorește Împărăția cerurilor. Nu socoti, spunând: „Este mult și greu timpul ascezei, iar eu sunt nepăsător și neputincios și nu pot să mă lupt”. Ascultă cu atenție cuvintele sfatului celui frumos și bun; ia aminte bine ce îți spun, frate, iubitorule de Hristos. Dacă dorești să pleci într-o țară îndepărtată, nu poți să călătorești distanța întregului drum într-o singură oră, ci socotești mersul tău în fiecare zi, fără opriri și porniri, iar după un timp și după strădanie ajungi în țara pe care o dorești. Așa este și Împărăția cea cerească și desfătarea paradisiului. Fiecare ajunge acolo prin postiri, și prin cumpătare, și prin iubire. Acestea sunt drumurile care călăuzesc spre cer, către Dumnezeu. Nu te teme să pui început drumului bun, care te poartă la viață. Să-ți dorești numai să mergi pe drum și dacă vei fi găsit vrednic, atunci imediat drumul va fi înaintea ta. Și mergând cineva cu bucurie și fără de oprire, se desfătează de acestea, fiindcă pașii sufletului său se întăresc la fiecare oprire. Ca să nu întâmpini greutatea pe drumul care conduce la viață, Domnul Însuși S-a făcut pe Sine Cale a vieții⁵⁷⁴, pentru toți cei care doresc să meargă și să ajungă cu bucurie la Părintele luminilor⁵⁷⁵.

Fă-te pentru mine, Hristoase, cale a vieții care călăuzește la Părintele Tău! Numai aceasta este bucurie, iar sfârșitul ei

⁵⁷⁴ Cf. In 14, 6.

⁵⁷⁵ Cf. Iac. 1, 17.

este Împărăția cerurilor. Fă-te pentru mine, Stăpâne, Fiule al lui Dumnezeu, cale a vieții și luminare! Din izvorul harismelor mi-am luat puterile mele și am devenit plin de dorință. Harul s-a făcut înăuntrul inimii robului Tău lumină și bucurie și dulceață [mai dulce] decât mierea și fagure de miere. Harul s-a făcut înăuntrul sufletului robului Tău ca un tezaur; el a îmbogățit sărăcia mea; a alungat lipsa și sărăcia. Harul s-a făcut pentru robul Tău liman, și putere, și mândrie, ajutor, și laudă, și mâncare de viață. Stăpâne, robul Tău nu va tăcea de multa dulceață a iubirii și a harului Tău. Ai deschis larg gura mie, celui nevrednic. Cum vei îndura din nou limba mea, după atâta folos [dobândit], să cânt și să slăvesc în fiecare zi pe Stăpânul celor bune? Cum îndrăznesc din nou să pun piedici valurilor harului Tău, care s-au aprins în inima mea cea păcătoasă? Le-ai umplut pe toate cu dulceața multelor Tale harisme, ca să slăvesc, cântând Făcătorului cerurilor, care a dat harismele cele cerești robului Său, prin multele Tale daruri.

Slăvesc harul Tău, Hristoase, Mântuitorule, fiindcă atunci când Te slăvesc, mă slăvesc și eu însumi prin aceasta! Limba mea nu va înceta să mărturisească harul Tău, Stăpâne; harfa mea nu va înceta să cânte cântări duhovnicești. Dorința Ta mă atrage la Tine, Mântuitorule, care ești lauda vieții mele. Harul Tău îndulcește mintea mea, încât să fie ademenită să Te urmeze. Inima mea să devină pentru Tine pământ roditor, care primește sămânța cea bună, iar harul Tău să arunce pe acesta răcoarea vieții veșnice. De asemenea, harul Tău să secere de pe acest pământ al inimii mele roada cea bună, adică plânsul, închinăciunea, sfințirea, încât întotdeauna să fac cele care sunt plăcute Ție. Poartă sufletul meu pe câmpul raiului desfătărilor, dimpreună cu oaia cea pierdută, pe care ai găsit-o. Sufletul meu să se găsească în lumină. Cu adevărat, cea oaie pe care ai găsit-o, ai ridicat-o și ai pus-o pe umerii

Tăi⁵⁷⁶. Pe acest suflet al meu însă, nevrednic, l-ai atras prin harul Tău; dăruiește-l Părintelui Tău, Celui veșnic și fără de moarte, în fața îngerilor și arhanghelilor, ca să spun la desfătarea paradisiului, dimpreună cu toți sfinții: „Slavă Părintelui Celui fără de moarte, și Fiului Celui fără de moarte, și Duhului Sfânt, Celui fără de moarte. Într-adevăr, slavă Tatălui Celui nevăzut, și Fiului care S-a făcut văzut prin întruparea Sa, și Duhului Sfânt, Care a propovăduit prin Profeti și prin Apostoli. Slavă Treimii, Celei Preasfinte și deoființă, care este cinstită și slăvită de către toate puterile cerești, de cele pământești și de cele de dedesubt, fiindcă a dat robului său harismele cele cerești ca el să aducă roadă de slăvire în Împărăția veacurilor și Dumnezeuului a toate, Tatălui, și Fiului, și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor! Amin.”

⁵⁷⁶ Cf. Lc. 15, 5.

Cuvânt despre amintirea morții, despre virtute și despre bogăție

Trebuie să ascultăm pe cel care spune: „Îndemnați-vă și zidiți-vă unul pe altul”⁵⁷⁷. Nu fiindcă eu sunt vrednic pentru această poruncă, ca și cum aş fi înfăptuit aceasta prin voia mea, ci cunosc pe cel care a spus: „Binecuvântat este Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Părintele îndurărilor și Dumnezeu al toată mângâierea, Cel ce ne mângâie pe noi în tot necazul nostru, ca să putem să mângâiem și noi pe cei care se află în tot necazul, prin mângâierea cu care noi înșine suntem mângâiați de Dumnezeu!”⁵⁷⁸. Pentru aceasta am crezut că este de trebuință să vă scriem toate cele pe care le-am învățat din Sfânta Scriptură și câte ne-au sfătuit bărbații cei evlavioși, iar dacă am dobândit ceva din înșăși viețuirea noastră, nu vrem să ne asemănăm cu maieștrii cei invidioși, care din răutate ascund cele tainice ale artei lor de începători. Noi însă credem celui care a spus: „Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință”⁵⁷⁹; fiindcă și virtutea nu se întristează să fie primită de mulți și să fie înfăptuită de mulți, așa cum a spus și unul dintre Sfinți, că dobândirea virtuții este cu puțință chiar dacă la ea ar fi părtași toți oamenii. Bogăția virtuții nu se sfârșește, fiindcă nu este asemenea celei dobândite pe pământ, unde [oamenii] o separă în bucăți și cu cât mai mult

⁵⁷⁷ I Tes. 5, 11.

⁵⁷⁸ II Cor. 1, 3-4.

⁵⁷⁹ Filip. 2, 13.

se adaugă unei părți, cu atât scade cealaltă, iar creșterea uneia este micșorare din partea celei care participă. Pentru aceasta și disputele dintre oameni pentru cea mai mare parte sunt pricinuite de ura pe care o au pentru micșorare. Pentru cel care a dobândit virtutea, creșterea lucrului dobândit se face fără de invidie; încât și cel care a pus mâna pe cea mai mare parte din virtute, nu pricinuieste nici o pierdere celui care are pretenția de a o împărți în mod egal, ci dimpotrivă, în raport cu capacitatea pe care o are cineva. El însuși se mulțumește cu dorința sa bună, iar bogăția virtuților nu este epuizată de cei care au precedat lui. Să începem, deci, din nou cuvântul nostru, cu ajutorul pe care ni-l dă nouă harul Marelui Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Nepăsarea devine pricină a multor rele pentru cei care nu se roagă, începând cu îndepărtarea încet-încet de viața duhovnicească, scăderea în mod viclean a căldurii credinței, îi face să slujească desfătării ca unor stăpâni de-ai lor. Fiindcă nu pot gândi cu mintea răsplătirile care vor exista după despărțirea de această viață. Și chiar dacă cel nepăsător aude că Sfânta Scriptură propovăduiește despre pedepsele care vor exista după moarte, le socotește – fără să le perceapă – ca și cum ar fi păstrate pentru altcineva și că el este în afara condamnării.

Dacă nepăsarea este vătămătoare, așa și trezvia este folositoare, pentru a deveni pricină a ceva bun; fiindcă cel care este atent are întotdeauna amintirea lui Dumnezeu, iar acolo unde s-a așezat amintirea lui Dumnezeu, acolo orice lucrare a celui viclean încetează. De altfel, reînnoind neîncetat dorința cea nesățioasă a bunurilor viitoare, drumul se face unul scurt. Dacă în cazul drumului trupesc este necesară puterea membrilor și cercetarea, în cazul căii duhovnicești este necesar sufletul curat. Chiar dacă trupul s-a extenuat și a slăbit din cauza bolii apăsătoare, el nu va vătăma însă sufletul care are

grijă; după cum furtuna durerilor nu l-a vătămat pe bătrânul Iov chiar dacă el stătea sub cerul liber, pe gunoi⁵⁸⁰.

Nimic nu este mai puternic decât evlavia și nimic nu este mai de plâns și mai jalnic decât viața ranchiunoasă. De altfel, cu cât mai mulțumitoare sunt lucrurile personale, cu atât mai mult se înmulțesc nenorocirile; fiindcă, după cum celor zgârciți le pare rău când pierde una sau două monede, mișcați fiind de zgârcenie, după cum iubitorul de țarini se întristează când pierde o recoltă întreagă pentru o vie mică și pentru o parte cultivată de pământ, fiindcă nu suportă pierderea, tot așa și de bogați se leagă tristețea, reamintindu-le despărțirea de bogăție, și mai cu seamă când cineva se vede pe sine însuși că ajunge la bătrânețe, că se încovoiază ca și cum ar fi strâns de un lanț de fier sau de cătușe, și nu găsește nici un mijloc prin care să evite bătrânețea. Fiindcă chiar dacă el consideră că a sfidat amintirea morții prin cântări de flaut și de timpane și de alte născociri muzicale, prin acestea pe care le-a născocit, el mărește și mai mult [amintirea morții], deoarece va fi lipsit de această mare desfătare. Bineînțeles, și dacă zgomotele, și jocurile, și glasul cel dulce al cântăreților vor înceta, tristețea însă nu va înceta să chinuie măruntaiele în tine. Chiar dacă înseși reprezentările teatrale, prin legende și războaie, cântă neîncetat moartea și distrugerea, tristețea nu va înceta. Dacă ai avea, așadar, pomenirea morții, teama ar schimba chipul vieții tale, îndreptându-ți lucrarea spre cele bune. Spune, dar, cine dintre cei necredincioși și necuviincioși poartă pomenirea morții? Să nu ne mire aceasta, fiindcă orice om are înăscută pomenirea morții. Și necredincioșii, folosindu-o lipsiți de înțelepciune, plâng doar la despărțirea de desfătare. Pe de altă parte, cei credincioși au pomenirea morții ca un ajutor și ca un apărător de patimile cele necuviincioase.

⁵⁸⁰ Cf. Iov 2, 8-9.

Prin urmare, suntem siguri că moartea ne stăpânește; și cei credincioși, și cei necredincioși. Dar în judecata de după moarte nu cred toți. Cei drepti, având neîncetat aceasta în fața ochilor lor, potrivit Apostolului [Pavel] care spune „precum este rânduit oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie judecata”⁵⁸¹, noaptea și ziua înalță lui Dumnezeu rugăciuni și implorări, ca să se izbăvească de gheena focului și de alte primejdii și să se învrednicească să fie aflați în ceata [celor sfinți], dimpreună cu Sfinții Îngeri. Însă amintirea morții care există în cei nelegiuiți și păcătoși este foarte slabă, fiindcă nu sunt tulburați de cele care vor exista după moarte, ci se tânguiesc din cauza lipsurilor și a despărțirii de desfătare. Într-adevăr, dacă unuia dintre aceștia îi vine amintirea morții, pe care cei drepti o au neîncetat, atunci tristețea de mai înainte fuge, fiindcă dispare din cauza celei de-a doua; fiindcă nu mai este de acord cu cei care spun: „Să mâncăm și să bem, deoarece mâine vom muri”⁵⁸², cum nici nu rabdă să adune lucruri nefolositoare sau să le strângă cu mâini îndrăznețe⁵⁸³ sau, mai bine, să se tortureze pe sine însuși, ci dimpotrivă va fi stăpânit de preocuparea [pentru cele înalte], ca un om înțelept care se îndepărtează de grijile celor nelegiuiți prin dorința față de cele înalte.

Celor care iubesc bogăția cea lumească, întreaga viață le va fi ocupată cu nădejdea cea deșartă; cu cât este mai mare bogăția, cu atât mai mult se mărește teama de moarte; fiindcă amintirea morții, locuind înăuntrul lor, pricinuieste tristețea care este după sensibilitatea fiecăruia. Aceasta nu se petrece ca să biruiască înțelepciunea și luarea-aminte, dreptatea și bărbăția lor; nu pentru judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu sau pentru [teama de] gheenă. Ci, dimpotrivă, plini de

⁵⁸¹ Evr. 9, 27.

⁵⁸² I Cor. 15, 32.

⁵⁸³ Cf. Pilde 9, 12.

îndoială, se întristează pentru bogăția lor și spun: „Cine după moartea noastră va chivernisi, deci, averea noastră?” (întrebarea aceasta este cunoscută și împăraților, care doresc să cunoască cine va lua împărăția după ei). Cine va apăra aurul și argintul? Cine se va folosi în viitor atât de mult de mobilierul cel din aur? Cine va moșteni bogățiile din aur și îmbrăcămintea cea de mătase și țesăturile cele brodate și somptuoase? Cine va încăleca caii cei aleși și plini cu aur? Cine va urma și cine va fi în fruntea mulțimii de robi, luați din diferite neamuri? Cine va locui în turnuri și în sălile banchetelor, pe care eu le-am împodobit cu marmură, a căror pardoseală a fost decorată cu mozaicuri, iar tavanul lor poleit cu aur? Cui vor sta alături eunucii, slujindu-i? Cine va sta pe scaunele cele însemnate, care sunt lucrate cu materiale din India? Cine se va desfăta cu fructele și cu vinul cel ales? Cine va lua primele roade alese din grădinile mele? Cine va dobândi colierele și cingătorile cele de aur? Cine va moșteni armamentul și armele și caii cei instruiți pentru drumurile cele lungi și pentru lupte? Pe cine îl vor numi robii drept stăpân? Cine se va unge cu parfumul plantelor celor frumos mirositoare? Cine va avea câinii de vânătoare și păsările care sunt pentru vânătoare? Iar păstorii mei cui vor da animalele cele alese? Și dările cui vor fi de folos?”. Și când mintea sa se risipește în multe lucruri și nu poate să găsească vreun răspuns la [această] chestiune, suspinând tare, își întoarce din nou atenția spre casă, de vreme ce nu îndrăznește să dobândească pentru sine însuși comori în ceruri⁵⁸⁴.

Când însă toate dorințele sale sunt împlinite, precum rodnicia fructelor, și belșugul recoltei, și nașterea de animale, și demnitățile cele înalte, și vitejia împotriva dușmanilor, atunci amintirea morții pătrunde în mod ascuns și împacă inima lui. Dacă însă trupul a obosit din cauza bătrâneților și nu mai

⁵⁸⁴ Cf. Mt. 6, 20.

poate să slujească desfătărilor celor lipsite de rațiune și ne-îngăduite, atunci el socotește drept amarnică însăși viața sa. Dacă din nou, cineva este aspru, sălbatic și mândru și dă semne că s-a îndepărtat de amintirea morții din pricina mulțumirii și confortului exagerat, cu toate acestea el nu s-a găsit pe sine cu mult despărțit de lucrarea morții. Fiindcă se aseamănă cu cel bolnav care se preface că este bătrân și care mănâncă cele opuse bolii sale, crezând că prin acestea se luptă cu boala. El nu își potolește nici patima, fiindcă boala care se găsește în trupul său îl va convinge și, fără să vrea, se va lăsa stăpânit de către patimă. Când va vedea pe aproapele său că este cuprins dintr-odată de moarte în diferite situații, atunci și fără să vrea se va convinge că și acestuia i-a venit hotărârea spre moarte. Dacă însă cineva este tânăr sau căsătorit de curând, din nou amintirea morții se ridică și aprinde cele de întristare prin cele mulțumitoare; fiindcă, atunci când vede chipul cel iubit al femeii sale, imediat îi pătrunde [în suflet] teama despărțirii, iar dacă ascultă glasul ei cel dulce se va gândi că nu-l va mai auzi cândva; când simte bucuria din cauza vederii frumuseții ei, atunci tremură și mai mult, gândindu-se la clipa doliului, fiindcă, pe de o parte, frumusețea aceasta se va sfârși repede, iar pe de altă parte, va deveni oase respingătoare și dezgustătoare, potrivit cu ceea ce acum se vede, căci nu va mai fi nici o urmă, cum nici o amintire sau o rămășiță din frumusețea prezentă.

Dacă se gândește la acestea și la cele asemănătoare, oare va trăi cu bucurie? Oare va crede în cele prezente că îi sunt folositoare și că ele rămân întotdeauna? Sau este vizibil din toate acestea că, după cum în înșelăciunea viselor, așa și în viața aceasta va fi în încurcătură și în suspiciune? Cei nepăsători și cei disprețuitori sunt ca cei orbiți din cauza înșelăciunii păcatului; chiar dacă zilele lor înaintează, ei socotesc că sunt departe de ceasul morții și nu sunt preocupați deloc de moartea lor, ci dimpotrivă, socotesc pentru ei înșiși mulți

ani și un șir lung adăugat vieții. Ei se aseamănă, într-adevăr, cu cei care merg noaptea și la ore nepotrivite; cu cei care cred că sunt departe de stâncă, deși se găsește în fața lor, și departe de prăpastie, până ce ei înșiși vor cădea în prăpastie, dar astfel se va risipi îndoiala lor.

Cel care a văzut, așadar, deșertăciunea vieții cu ochii cei limpezi ai sufletului, și care s-a ridicat mai sus decât grijile acestei lumi, își va da seama neîndoielnic că fie că mănâncă, fie că bea, fie că doarme, fie că lucrează, fie că visează, se lasă condus de către fire, în fiecare zi și în fiecare oră, spre bătrânețe și spre sfârșitul vieții celei vremelnice. Pentru aceasta, disprețuindu-le pe toate ca fiind niște gunoaie, se va îngriji să se elibereze pe sine însuși de alipirea cea păcătoasă a vieții acesteia, ca să nu aibă nici o legătură cu lucrurile omenești. Cel care are, prin urmare, privirea sa ațintită spre viața virtuoasă și își adună pentru sine virtutea, pe care nici un cuvânt omenesc nu poate să o descrie, va îndrăzni oare să trăiască în viața aceasta fără de străpungere și fără de lacrimi, sau își va întoarce sufletul său spre cele neînsemnate și vrednice de dispreț? Va pretui oare bogăția cea lumească, sau puterea omenească, sau altceva dintre toate acestea care sunt cuprinse de nebunie? Deoarece dacă cineva este încă legat cu patimă de cele lumești, va fi în afară de cele grăite aici și nu va avea nici o legătură cu cele spuse de noi. Dacă crede însă în cele cerești și merge spre înălțimi, dimpreună cu Dumnezeu, va fi mai presus de cele lumești, arătând virtutea cu întreaga sa putere; fiindcă nimic în viață nu este mai de cinste decât virtutea, deoarece îi face pe oameni prietenii lui Dumnezeu. Tot aurul în fața virtuții este ca nisipul, iar argintul dimpotrivă va fi socotit ca pământul⁵⁸⁵. Suferința nu o usucă, iar boala nu o strică; moartea, care este înfricoșătoare tuturor, a fost disprețuită

⁵⁸⁵ Cf. Înț. Sol. 7, 9.

de cei care au dobândit virtutea. Fiindcă prin îndrăzneală vor striga dimpreună cu cel care spune: „Prefer să plec din viața aceasta și să fiu împreună cu Hristos”⁵⁸⁶. Lui I se cuvine slava, în vecii vecilor. Amin.

⁵⁸⁶ Filip. 1, 23.

Cuvânt despre învierea morților

Întrebare: Ce semnifică cuvântul care este scris: „Noi n-am adus nimic în lume, tot așa cum nici nu putem să scoatem ceva din ea”?⁵⁸⁷

Răspuns: Cred că ceea ce vrea să spună este aceasta. Că nimic, așadar, nu am adus dimpreună cu noi în această lume și nimic nu putem să scoatem, fiindcă toate aparțin Creatorului, în timp ce noi suntem străini și trecători⁵⁸⁸. Dacă cineva are însă bogăție și avere în mâinile sale, nu este singurul stăpân al lucrurilor, ci el este un iconom, fiindcă și el însuși a primit lucrurile de la altul și din nou, după el, moștenirea se va da altuia, potrivit cu porunca Creatorului. Trebuie, prin urmare, să mărturisim harul Celui Care le-a dat pe toate.

Cunoscând acestea, iconomii cei înțelepți dau atenție dreptății, fiindcă doresc să fie pe placul Celui Care îi ferește. Fiindcă Domnul spune: „Fericită este sluga aceea, pe care venind stăpânul său, o va afla făcând așa. Adevărat zic vouă că peste toate avuțiile sale o va pune”⁵⁸⁹; fiindcă a iconomisit în mod corect gândurile sale cu judecata, pentru aceasta nu se va zdruncina în veac. Fiindcă Duhului Sfânt spune: „Bun este bărbatul care se îndură și împrumută; își rânduiește vorbele sale cu judecată, că în veac nu se va clinti; întru pomenire veșnică va fi dreptul; de vorbire de rău nu se va teme. Gata este inima lui a nădăjdui în Domnul; întărită este inima lui,

⁵⁸⁷ I Tim. 6, 7.

⁵⁸⁸ Cf. Evr. 11, 13.

⁵⁸⁹ Mt. 24, 46-47.

nu se va teme, până ce va ajunge să disprețuiască pe vrăjmașii săi. Risipit-a, dat-a săracilor; dreptatea lui rămâne în veacul veacului. Puterea lui se va înălța întru slavă. Păcătosul va vedea și se va mânia, va scrâșni din dinți și se va topi. Pofta păcătosului va pieri⁵⁹⁰. Dimpotrivă! Cel drept va fi pomenit în veac și nu se va teme de auzul cel rău. Și ce este acest auz rău? Eu cred că este cuvântul: „Să nu mai fie cel nelegiuit, ca să nu vadă slava Domnului”⁵⁹¹, și cuvântul: „Legăți-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară”⁵⁹², și cuvântul: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui”⁵⁹³. În locul acestora cel drept va auzi: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău”⁵⁹⁴.

Pentru aceasta Domnul și corifeul celor bune a propovăduit să nu fim atașați cu patimă de lucrurile cele ale firii, spunându-ne acestea: „Nimeni nu poate să slujească la doi domni; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona⁵⁹⁵; nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură⁵⁹⁶; căci unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră”⁵⁹⁷. Și, de asemenea: „Vindeți averile voastre și dați milostenie; faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmputinată în ceruri”⁵⁹⁸. Și iarăși: „Și Eu zic vouă: Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă, ca atunci, când veți părăsi viața, să vă primească ei în corturile cele

⁵⁹⁰ Ps. 111, 5-10.

⁵⁹¹ Is. 26, 10.

⁵⁹² Mt. 22, 13.

⁵⁹³ Mt. 25, 41.

⁵⁹⁴ Mt. 25, 21.

⁵⁹⁵ Mt. 6, 24.

⁵⁹⁶ Mt. 6, 19.

⁵⁹⁷ Mt. 6, 21.

⁵⁹⁸ Lc. 12, 33.

veșnice”⁵⁹⁹. Fiindcă aceștia care au încredere în puterea lor și se mândresc pentru multa lor bogăție⁶⁰⁰, vor muri, ca oamenii cei trecători, și vor trece precum stăpânii cei obișnuiți⁶⁰¹, fiindcă nu au păzit iubirea față de Creatorul. Cei care Îl așteaptă însă cu răbdare, aceștia vor moșteni pământul; deoarece cuvântul este înăuntrul lor lumină, și sare, și putere, potrivit cuvântului Domnului: „Voi sunteți sarea pământului și lumina lumii”⁶⁰²; pentru aceasta și lumea există până acum, având înăuntrul ei această sare și această lumină, fiindcă există în toate generațiile cei care-L cinstesc pe Domnul, căci altfel nu ar fi existat lumea. De ce [Domnul] spune că dacă sarea își pierde puterea ei, cu ce se va săra? [Pentru că ea] nu mai folosește la nimic, decât să fie aruncată afară și să fie călcată în picioare de către oameni⁶⁰³. Fiindcă la Sodoma nu s-a găsit nici măcar un singur [drept]⁶⁰⁴, ea a fost distrusă într-o clipită. Dar chiar și atunci când un drept a fost împreună cu ei, El și-a dezlănțuit mânia Sa împotriva lor prin mâna Sa cea puternică, luându-l totuși dintre ei pe cel [drept]⁶⁰⁵. Pentru aceasta fericit este ținutul, fericită este cetatea, fericit este neamul, care au înăuntrul lor mulți drepti; dar mai bine spus, mai fericiți sunt dreptii înșiși, de dragul cărora lumea se mântuiește. Fericiți și lăudați sunt cei care îi așteaptă pe cei drepti.

Pentru aceasta, îndepărtând lucrările care nu se potrivesc dreptății, să arătăm râvnă pentru modul de viață al dreptilor, ca să moștenim dimpreună cu ei cinstirile, ca să devenim lumină și putere și cetate a Marelui Împărat⁶⁰⁶, încât Acesta să

⁵⁹⁹ Lc. 16, 9.

⁶⁰⁰ Cf. Ps. 48, 7.

⁶⁰¹ Cf. Ps. 81, 7.

⁶⁰² Mt. 5, 13-14.

⁶⁰³ Cf. Mt. 5, 13.

⁶⁰⁴ Cf. Fc. 18, 32.

⁶⁰⁵ Cf. Fc. 19, 29.

⁶⁰⁶ Cf. Ps. 47, 3.

fie mândria noastră, fiindcă în puterea Lui se găsesc cele trecătoare ale lumii⁶⁰⁷. Acesta dă, potrivit psalmistului [David], zăpada cea albă ca părul, răspândește negura ca cenușa. Când aruncă grindina Sa, ca bucățelele de pâine, cine va putea să îndure gerul Său? El va trimite porunca Sa și se vor topi acestea. Vântul Său va sufla și râurile vor curge⁶⁰⁸. Atunci, de vreme ce pământul a acceptat mireasma vederii Sale, va îmbrăca frumusețea ei cu porunca lui Dumnezeu și ca un vas plin de pietre mult cinstite și de aur va bucura pe cei care îl văd. Pe de o parte, păsările zburând vor trimite glas dulce, bucurându-se de măreția înălțimii; pe de altă parte, animalele saltă dimpreună cu cele tinere ale lor, fiindcă câmpiile pustiului au înverzit, iar păstorii tresaltă de bucurie pentru darurile Domnului. Râurile, în locul curgerii apelor în neorânduială și năvalnic, curg liniștite și desfătează vietățile din apă, iar peștii tresaltă de strălucirea soarelui. Copacii, în locul goliciunii lor, se îmbracă cu florile lor și își flutură frunzele lor la vreme rodirii lor. Munții și dealurile și văile și tot pământul, plin de flori, fac cunoscută slava Domnului, deoarece ca pe o mireasă l-a îmbrăcat cu podoabă⁶⁰⁹. Și noi, oamenii, părăsind amărăciunea iernii, ne desfătăm, dobândind căldura vânturilor și rodnicia fructelor.

Să facem, așadar, și noi roadele dreptății, primite cu plăcere de la Domnul, ca să avem îndrăzneală să spunem Creatorului: „Veseli-Se-va Domnul de lucrurile Sale”⁶¹⁰. Fiindcă Domnul Se veselește cu cei care lucrează dreptatea. Să nu se laude, dar, cineva pentru inteligența cea trecătoare sau pentru putere sau pentru bogăție, deoarece acestea vor trece

⁶⁰⁷ Cf. Ps. 94, 4.

⁶⁰⁸ Cf. Ps. 147, 5-7.

⁶⁰⁹ Cf. Is. 61, 10.

⁶¹⁰ Ps. 103, 32.

precum verdeața. Dimpotrivă, cel care se laudă, să se laude în Domnul⁶¹¹.

Ce este mai mare sau ce este mai de preț între oameni decât stema împărătească? Însă aceasta nu rămâne în veci pe capul omului, fiindcă din neam în neam ea merge de la un cap la altul. De altfel, ce are împăratul pe care nu l-a dat Dumnezeu? Nu a făcut Domnul Însuși cerul și pământul și toate cele care există în el?⁶¹² Nu a creat El Însuși apa, peste care a întemeiat pământul?⁶¹³ Ce stăpânește, oare, împăratul, pe care nu l-a dat Domnul, Cel Care stăpânește trupurile și lucrurile și comorile? Spune, deci: cine este cel care le-a dat pe toate acestea și cine este cel care înmulțește pe oameni prin nașterea de prunci și prin împlinirea lucrurilor? Nu este Însuși Domnul care însufletește toate? Și cine dăruiește celor care caută în mine metalele cele folositoare? Nu le oferă Însuși Domnul? Și cine este cel care prin privirea Sa clatină pământul⁶¹⁴ ca o frunză și ca o creangă, cel care pășește peste ape? Nu este Domnul Însuși? Iar dacă acest lucru este lipsit de importanță în fața ochilor tăi, să se miște acestea, deci, și să tulbure pe cei care locuiesc pe pământ. Într-adevăr, aurul, argintul și îmbrăcămințile, robii și roabele, turmele de oi și turmele de boi, turmele de cai și de cămile există pentru noi, însă dacă soarele nu răsare, ele nu au nici o valoare. Înțeleptul înnebunește, cel puternic slăbește, iar cel bogat devine sărac. Pe bună dreptate se cuvine să mărturisim că nimeni nu are totul, deoarece toate aparțin Creatorului. Noi însă să cunoaștem neputința noastră, fiindcă, așa cum suspinăm văzând oasele și craniile celor care au murit, tot așa cei care se vor naște după

⁶¹¹ II Cor. 10, 17.

⁶¹² Cf. Ps. 145, 6.

⁶¹³ Cf. Ps. 23, 2.

⁶¹⁴ Cf. Ps. 103, 32.

noi se vor întrista când vor privi oasele noastre, căci din același lut au fost creați toți oamenii⁶¹⁵.

Pe acestea cunoscându-le mai înainte, fraților iubitori de Domnul, să ne smerim sufletele noastre sub mâna cea puternică a lui Dumnezeu, ca să ne înalțe în vremea Venirii Sale⁶¹⁶. Să urâm slava deșartă și îngâmfarea, care este nesocotință. Să ne îndepărtăm de mândrie, fiindcă Dumnezeu Se împotrivește ei⁶¹⁷. Să iubim smerenia, ca să devenim blânzi și ca Domnul să ne învețe poruncile Sale⁶¹⁸. Câți nu au condus lumea, de la începutul creației ei, și toți sunt îngropați în pământ, și nu mai există nici o diferență între oasele împărătești și cele ale prizonierului. Nu mai există deosebire nici între cel care avea carul cu căpăstru de aur și cel care mergea pe jos; nu mai există deosebire nici între cel care mânca mâncărurile cele grase și cel care și-a trăit viața sa în sărăcie, nici între cel care era frumos și cel urât, nici între cel care a ucis și cel care a fost ucis. Toți sunt îngropați în pământ, până când trâmbița cea sfântă va răsună, sculând din somnul morții pe cei care au murit de la începutul lumii, ca fiecare să-și ia răsplata potrivit celor pe care le-a făcut, fie bune, fie rele⁶¹⁹.

Mare taină, fraților, să vedem din nou mormintele că se deschid la glasul cel înfricoșător al trâmbiței și pe cei morți, care își dormeau somnul morții, de la Adam până la cei din vremea aceea, că se ridică și că înviază toți în aceeași clipă⁶²⁰; mare taină este să vedem și pe Îngeri că vor alerga de jur-împrejur cu trâmbițele care strigă cu putere și că vor aduna pe cei drepti din cele patru colțuri ale lumii, de la un capăt al cerului până la celălalt⁶²¹. Acel strigăt îi va face vii pe toți,

⁶¹⁵ Cf. Iov 33, 6.

⁶¹⁶ Cf. I Pt. 5, 6.

⁶¹⁷ Cf. Iac. 4, 6.

⁶¹⁸ Cf. Ps. 24, 9.

⁶¹⁹ II Cor. 5, 10.

⁶²⁰ Cf. I Cor. 15, 52.

⁶²¹ Mt. 24, 31.

unul câte unul, și nici un om nu va rămâne, ci toți vor învia pentru învierea vieții, iar alții pentru învierea osândirii⁶²².

De altfel, atunci când ascultăm despre învierea morților să nu arătăm necredință, fraților, iubitorilor de Hristos, fiindcă la Dumnezeu toate sunt cu putință și nimic nu este cu neputință la El⁶²³. Și după cum pe cei care au fost aruncați în cuptorul cel de foc și au fost acoperiți de flacără, ca într-un mormânt, i-a păstrat nevătămați, și nu numai că nu le-a ars nici un fir de păr, dar nici mirosul acestei flăcări mari și înălțate nu i-a atins⁶²⁴, la fel și cei morți, de vreme ce vor învia spre veșnicie, nu numai că nu le va lipsi nici un fir de păr, ci nici mirosul stricăciunii nu se va găsi la ei, deși a trecut vreme [bună] de la moartea lor. Fiindcă la Dumnezeu toate sunt cu putință și nimic nu este cu neputință la El⁶²⁵. Ascultă-l, de altfel, și pe Profetul Iezechiel care spune: „Fost-a mâna Domnului peste mine și m-a dus Domnul cu Duhul și m-a așezat în mijlocul unui câmp plin de oase omenești, și m-a purtat împrejurul lor; dar iată oasele acestea erau foarte multe pe fața pământului și uscate de tot. Și mi-a zis Domnul: «Fiul omului, vor învia, oasele acestea?». Iar eu am zis: «Dumnezeule, numai Tu știi aceasta». Domnul însă mi-a zis: «Proroceste asupra oaselor acestora și le spune: Oase uscate, ascultați cuvântul Domnului! Așa grăiește Domnul Dumnezeu oaselor acestora: Iată Eu voi face să intre în voi duh și veți învia. Voi pune pe voi vine și carne va crește pe voi; vă voi acoperi cu piele, voi face să intre în voi duh și veți învia și veți ști că Eu sunt Domnul». Prorocit-am deci cum mi se poruncise; și când am prorocit, iată, s-a făcut un vuiet și o mișcare și oasele au început să se apropie, fiecare os la încheietura sa.

⁶²² In 5, 29.

⁶²³ Cf. Iov 10, 13; 42, 2.

⁶²⁴ Cf. Dan. 3, 27.

⁶²⁵ Cf. Lc. 18, 27.

Și am privit și eu și iată erau pe ele vine și crescuse carne și pielea le acoperea pe deasupra, iar duh nu era în ele. Atunci mi-a zis Domnul: «Fiul omului, prorocește duhului, prorocește și spune duhului: Așa grăiește Domnul Dumnezeu: Duhule, vino din cele patru vânturi și suflă peste morții aceștia și vor învia!». Deci am prorocit eu, cum mi se poruncise, și a intrat în ei duhul și au înviat și mulțime multă foarte de oameni s-au ridicat pe picioarele lor. Și mi-a zis iarăși Domnul: «Fiul omului, oasele acestea sunt toată casa lui Israel. Iată ei zic: S-au uscat oasele noastre și nădejdea noastră a pierit; suntem smulși din rădăcină. De aceea prorocește și le spune: Așa grăiește Domnul Dumnezeu: Iată, Eu voi deschide mormintele voastre și vă voi scoate pe voi, poporul Meu, din mormintele voastre și vă voi duce în țara lui Israel. Astfel veți ști că Eu sunt Domnul, când voi deschide mormintele voastre și vă voi scoate pe voi, poporul Meu, din mormintele voastre. Și voi pune în voi Duhul Meu și veți învia și vă voi așeza în țara voastră și veți ști că Eu, Domnul, am zis aceasta și am făcut», zice Domnul⁶²⁶.

Pentru aceasta, așadar, când Domnul și Dumnezeul nostru, Iisus Hristos, a venit în lume, prin gura Sa cea dumnezeiască a spus: „Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi vor învia”⁶²⁷. De asemenea, a spus: „Nu vă mirați de aceasta; căci vine ceasul când toți cei din morminte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune spre învierea vieții și cei ce au făcut cele rele spre învierea osândirii”⁶²⁸, fiindcă scris este: „Ia aminte, cerule, și voi grăi! Ascultă, pământule, cuvintele gurii mele! Ca ploaia să curgă învățătura mea și graiurile mele să se coboare ca roua”⁶²⁹.

⁶²⁶ Iez. 37, 1-14.

⁶²⁷ In 5, 25.

⁶²⁸ In 5, 28-29.

⁶²⁹ Deut. 32, 1-2.

Aceasta este roua care iese și îi înviază pe cei morți, după cum un alt profet strigă, spunând: „Morții Tăi vor învia și toți cei care se găsesc în morminte vor lucra și toți cei care sunt pe pământ se vor arăta; fiindcă răcoarea pe care o trimiți Tu este pentru aceștia vindecare”⁶³⁰, deoarece la Dumnezeu toate sunt cu putință și nimic nu este cu neputință pentru El.⁶³¹ Fiindcă fie oamenii, fie pământul, fie mările, fie prăpăstiile, fie orice altă creatură, toate sunt în mâna Lui, și toate sunt ca și cum nu ar fi nimic. Să te convingă, dar, Profetul [Isaia], spunând: „Cine a măsurat apele cu pumnul și cine a măsurat pământul cu cotul? Cine a pus pulberea pământului în baniță și cine a cântărit munții și văile cu cântarul?”⁶³². De asemenea, el spune: „Toate neamurile sunt ca o picătură de apă pe marginea unei găleți, ca un fir de pulbere într-un cântar. Iată insulele care cântăresc cât un fir de praf. Libanul nu ajunge pentru aprinderea focului și dobitoacele pentru arderi de tot. Toate popoarele sunt ca o nimica înaintea Lui”⁶³³. De asemenea, Avacum spune: „Doamne, am auzit glasul Tău și m-am temut. Doamne, am văzut lucrările Tale și m-am minunat”⁶³⁴, fiindcă scris este: „Deodată, într-o clipeală de ochi la trâmbița cea de apoi. Căci trâmbița va suna și morții vor învia nestricăcioși, iar noi ne vom schimba. Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune și acest [trup] muritor să se îmbrace în nemurire. Iar când acest [trup] stricăcios se va îmbrăca în nestricăciune și acest [trup] muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: «Moartea a fost înghițită de biruință. Unde îți este, moarte, biruința ta? Unde îți este, moarte, boldul tău?»”⁶³⁵.

⁶³⁰ Is. 26, 19.

⁶³¹ Cf. Iov 10, 13; 42, 2.

⁶³² Is. 40, 12.

⁶³³ Is. 40, 15-16.

⁶³⁴ Avac. 3, 1-2.

⁶³⁵ I Cor. 15, 52-55.

Să nu se tânguiască cel sărac, iar cel bogat să nu se mândrească. Cel neputincios să nu se descurajeze, iar cel puternic să nu se laude. Robului să nu îi pară rău, iar stăpânul să nu se mândrească. Fiindcă toți cei de pe pământ vor preda pământului trupurile lor, până ce Domnul va veni și va învia trupurile. Să se mândrească, aşadar, cei drepti și să se bucure în Domnul. Deoarece fericiți sunt toți cei care se vor găsi atunci vrednici să asculte glasul cel binecuvântat: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii”⁶³⁶. Toți cei care lucrați dreptatea, stăruiți în dreptate, lucrând nevoințe pentru harul adevărului lui Dumnezeu, fiindcă nevoințele vieții celei vremelnice vă dau multă îndrăzneală în viitor. Întristarea vieții acesteia se va schimba pentru voi în viitor în odihnă și înălțare și laudă, iar plânsetul de acum se va preschimba pentru voi în mângâiere și odihnă, deoarece scris este: „Fericiți sunt toți cei care rămân Lui credincioși, deoarece poporul credincios va locui în Sion”⁶³⁷. De asemenea, atunci se va împlini ceea ce este scris: „Iată, slugile Mele vor mânca și vouă vă va fi foame, vor bea și voi veți fi însetați, se vor bucura, iar voi veți fi înfrunțați! Iată, slugile Mele vor sălta de veselie, iar voi veți striga de întristată ce vă va fi inima, și de frânt ce vă va fi sufletul veți urla! Și veți lăsa numele vostru aleșilor Mei spre blestem: «Domnul Dumnezeu să te ucidă!...». Dar slujitorii Mei vor fi numiți cu alt nume. Cine se va binecuvânta pe pământ se va binecuvânta de Dumnezeul adevărului, și cel ce se va jura pe pământ se va jura pe Dumnezeul adevărului”⁶³⁸. De asemenea, spune: „Că nenorocirile din vremurile de demult au fost uitate și ei stau departe de ochii Mei. Pentru că Eu voi face ceruri noi și pământ nou. Nimeni nu-și va mai aduce aminte

⁶³⁶ Mt. 25, 34.⁶³⁷ Is. 30, 18-19.⁶³⁸ Is. 65, 13-16.

de vremurile trecute și nimănui nu-i vor mai veni în minte, ci se vor bucura și se vor veseli de ceea ce Eu voi fi făcut”⁶³⁹.

Însă eu, cel păcătos, gândindu-mă ce cuvinte cinstite îi așteaptă pe cei drepti și ce mânie amenință pe cei păcătoși, sunt încă nepăsător cu mine însumi. Fiindcă nu am conștiința că am făcut vreo anume faptă bună, înalț această strigare către Dumnezeu Cel Bun și Mântuitor: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului”⁶⁴⁰. Desigur, acel vameș, fiind mai bun decât cel neînsemnat, stând drept și privind în jos și bătându-și pieptul său, se ruga; eu însă, fiindcă l-am întrecut în păcate, căzând la pământ și atingându-mi fruntea de pământ, strig către Dumnezeu Cel milostiv și veșnic și înfricoșător: „Dumnezeule, milostiv fii mie celui păcătos și nevrednic. Să nu mă osândești, căci îndrăznesc cu limba mea cea necuviincioasă și prin buzele mele cele murdare să rostesc numele Tău cel Sfânt și Preasfânt în veac. Chemarea numelui Tău, Doamne, să fie pentru mine mijlocul prin care să mă luminez și să-mi sfîntesc trupul și sufletul meu. Dacă fumul tămâierii, ridicându-se în înălțimi, umple mireasma casei, cu cât mai mult pomenirea Ta, Doamne, care este mai dulce decât mierea și decât fagurele de miere, umple sufletul de sfîntirea și luminarea celor care cu cunoștință Te doresc pe Tine, Mântuitorule! Dăruiește-mi dorința pentru mântuirea care bucură, Doamne, precum ogorul care dorește și primește ploaia, ca să devin rod mai înainte de moartea mea, încât să nu mă fac de rușine în ziua Judecății. Fie-ți milă de noi, fiindcă Tu ești Cel bun. Mulțumim pentru bunătatea Ta, Doamne, fiindcă, deși suntem nevrednici, ne-ai învrednicit să cinstim numele Tău Cel sfânt și să întindem mâinile spre Tine, Părintele tuturor oamenilor. Scapă-ne de orice lucrare diavolească și slăvit fie numele Tău cel Sfânt, Doamne. Cere de la noi să ne

⁶³⁹ Is. 65, 16, 18.

⁶⁴⁰ Cf. Lc. 18, 13.

găsim precum pământul cel bun și roditor, ca să primim să-mânța Ta și să dăm roadele cele bune: o sută, și șaiszeci, și treizeci și mai mult⁶⁴¹. Învrednicește-ne, Doamne, să ne răscumperi cu drahmele pe care ni le-ai dat, ca să înzecim suma și să-ți oferim rodul dreptății și să ne învrednicim să avem putere asupra celor zece cetăți⁶⁴². Dăruiește-ne, Doamne, râvna ca să fim neadormiți la întâmpinarea Ta, având legat mijlocul minții noastre și aprinse candelile duhovnicești ale sufletului, când Te vom aștepta pe Tine, Dumnezeuule și Mântuitorule al nostru, Iisuse Hristoase⁶⁴³. Învrednicește-ne, Doamne, să ne răsplătești cu răpirea dreptilor, când ei te vor întâmpina pe nori⁶⁴⁴, pe Tine, Stăpâne, ca să nu gustăm Judecata cea aspră și de care nu scapă nimeni. Risipește, Doamne, încărcătura cea greu de îndurat a păcatelor noastre mai înainte de moarte, ca să nu ne fie piedică nouă la vremea Judecății și să nu ne tragă spre focul cel nestins, departe de ceata dreptilor. Dreptatea este aripa care îi ridică pe cei drepti de la pământ la cer. Harul Tău, Doamne, să fie puterea noastră și să ne ridice înăuntrul norilor, dimpreună cu dreptii și cu cei aleși, la cer, ca să Te întâmpinăm pe Tine, Împăratul tuturor, astfel încât, de vreme ce sfinții Îngeri ne-au primit cu bucurie și cu fața luminoasă, să ne închinăm înaintea Ta, Doamne! De vreme ce am văzut slava cea cu neputință de descris și ne-am umplut de mare bucurie, să strigăm: «Slavă Celui care a îmbrăcat pe cei smeriți și pe cei supuși stricăciunii cu slavă și cu nestricăciune! Slavă Celui care a dăruit celor muritori nemurirea! Slavă Celui care ne-a mântuit din gura leului și din gura dușmanului celui distrugător și ne-a cinstit, așezându-ne în Împărăția Sa cea cerească, care este, de altfel, rădăcina tuturor

⁶⁴¹ Cf. Mt. 13, 23.⁶⁴² Cf. Lc. 19, 16-17.⁶⁴³ Cf. Lc. 12, 35-36.⁶⁴⁴ Cf. I Tes. 4, 17.

celor bune! Aici există lumina cea cu neputință de descris, care nu este urmată de noapte; aici există bucuria cea de nedescris care nu se supune stricăciunii; aici există viața care nu este nimicită de către moarte. Cu adevărat, acum au dispărut durerea și tristețea și suspinul⁶⁴⁵; de acum vom fi toți împreună cu Domnul»".

Acestea să fie cuvintele dreptilor și ale sfinților și ale asceților și ale celor aleși, la Venirea Ta, și a tuturor celor care au plăcut Domnului prin pocăință. Să priveghem, așadar, și noi, iubitorilor, și să fim atenți la noi înșine, ca să locuim împreună cu dreptii, iar inima noastră să se bucure. Bucuria noastră nimeni să nu o ia de la noi⁶⁴⁶, cântând, binecuvântând și închinându-ne Sfintei și Preacuratei și Celei deoființă Treimi, în veci. Amin.

⁶⁴⁵ Cf. Is. 51, 11.

⁶⁴⁶ Cf. In 16, 22.

Pentru cei care spun că nu există înviere

O, tu, cel care socotești că toate sunt idolatrie și spui că nu există învierea morților! O, gură dezgustătoare și înstrăinată de Dumnezeu, prin care vorbește diavolul, cel mincinos și izvorul minciunii! O, gură mincinoasă sau mai bine zis groapă deschisă⁶⁴⁷, care oferi răul din răul pe care-l ai înăuntrul inimii tale⁶⁴⁸ și spui că „nu există învierea morților”!

Cum nu te-ai temut să deschizi gura ta cea neînvățată și să-L hulești pe Hristos, Cel Care este primul care a înviat dintre morți?⁶⁴⁹ Cum nu s-a deschis pământul și nu te-a înghițit de viu? Cum de nu a coborât îngerul care a propovăduit Învierea și a spus femeilor că Hristos a înviat din morți⁶⁵⁰, Începătură pentru învierea tuturor celor morți?⁶⁵¹ Unde să te orânduim? Cu cei idolatri sau cu creștinii? Cum să te numim? Idolatru sau creștin? Nu este cu putință să te numim creștin, atât timp cât tu gândești acestea; fiindcă toți cei care gândesc așa nu trebuie să fie numiți creștini; chiar dacă ei se numesc pe sine creștini, ei se înșală, deoarece ceata lor nu este cu Hristos, Dumnezeuul nostru Cel adevărat, care ne-a dăruit învierea, ci dimpotrivă, ceata lor va fi în gheenă, unde viermele nu moare iar focul nu se stinge⁶⁵². Celui care nu așteaptă și nu crede în înviere, i-ar fi fost mai bine dacă nu s-ar fi născut.

⁶⁴⁷ Cf. Ps. 5, 9.

⁶⁴⁸ Mt. 12, 35.

⁶⁴⁹ Col. 1, 18.

⁶⁵⁰ Cf. Mt. 28, 5-6.

⁶⁵¹ I Cor. 15, 20.

⁶⁵² Mc. 9, 44, 46, 48.

Cum să te numesc pe tine, aşadar, cel înşelat la minte? Cum să te numesc? Saducheu sau fariseu, sau cu ambele numiri? Mai bine să te numesc şi saducheu, şi fariseu. Fiindcă ambii tăgăduiesc învierea⁶⁵³, după cum şi tu, cel care vei fi în ceata lor, dacă nu te pocăieşti. Care întuneric va acoperi ochii tăi? Care amortire a stăpânit inima ta? Cum nu te-a înşăfat lupul din turma lui Hristos? Cum te-a despărţit diavolul cel înspăimântător de credinţa cea dreaptă? Care învăţător a pus în inima ta aceste blasfemii şi te-a îndepărtat de Biserica cea apostolească? Cum îndrăzneşti, tu, cel sărman, să priveşti la cer şi să-L chemi pe Hristos, tu, cel care-L huleşti? Cu ce curaj, tu, cel nevrednic, te numeşti pe tine însuţi drept creştin? Te-ai lepădat de Hristos, L-ai hulit pe Duhul Cel Sfânt? Cum te vei arăta Sfinţilor Apostoli şi Profetilor, tu, cel nevrednic, în faţa celor care au vestit nouă învierea şi toate cele vremelnice ale pământului? Cum vei îndrăzni, prin urmare, să intri în Biserică, unde Profetul Isaia propovăduieşte, spunând: „Vor învia cei morţi şi toţi cei care se găsesc în morminte vor lucra”⁶⁵⁴? Cu ce înfăţişare vei intra în Împărăţia lui Hristos, unde Sfinţii cu îndrăzneală vestesc nouă învierea; acolo unde Profetii o trâmbitează, Apostolii o propovăduiesc, iar Evangheliştii o vestesc? Cu ce ochi vei vedea Trupul Cel Preasfânt al Domnului nostru Iisus Hristos, Care S-a predat morţii şi l-a surpat pe diavol, şi a înviat a treia zi, şi lumii a dăruit viaţă şi înviere? Aceasta împărtăşind toţi credincioşii, strigă cu credinţă: „Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului”⁶⁵⁵.

Acolo Pavel, retorul evlaviei, învaţă pe credincioşi, spunând: „Iată, taină vă spun vouă: Nu toţi vom muri, dar toţi ne vom schimba, deodată, într-o clipeală de ochi la trâmbiţa

⁶⁵³ Cf. Fapte 23, 8.

⁶⁵⁴ Is. 26, 19.

⁶⁵⁵ Este evident aici că Sfântul Efrem se inspiră din textul Simbolului de credinţă niceo-constantinopolitan.

cea de apoi. Căci trâmbița va suna și morții vor învia nestricăcioși”⁶⁵⁶. De asemenea, văzând purtarea lor și rușinându-i pe aceștia care spun că nu există învierea morților, continuă spunând: „Dacă nu este înviere a morților, nici Hristos n-a înviat. Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică este și credința voastră. Ne aflăm încă și martori mincinoși ai lui Dumnezeu, pentru că am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că a înviat pe Hristos, pe Care nu L-a înviat, dacă deci morții nu înviază”⁶⁵⁷. De asemenea, același Pavel, ca și cum i-ar batjocori și ar râde de cei care spun acestea, spune: „Dacă morții nu înviază deloc, să bem și să mâncăm, căci mâine vom muri”⁶⁵⁸.

Dacă tu, cel nevrednic, spui că cei morți nu înviază, de ce te-ai botezat? De ce te-ai împărtășit de Tainele cele nepieritoare? Aceasta însă să o știi: cel care gândește așa nu se împărtășește pentru lăsarea păcatelor, ci pentru pedeapsă și osândă și pentru adăugirea păcatelor. Fiindcă, dacă tu, cel nevrednic, spui că morții nu înviază, atunci de ce te-ai obosit să mai postești, să priveghezi, să te rogi? De ce ți-ai păzit fecioria, iar luptele [cele duhovnicești] le-ai însoțit cu lacrimi? Dacă tu, cel neghiob, consideri că morții nu înviază, atunci toate cele scrise în Vechiul și Noul Testament sunt minciuni, după cum spui; iar mucenicii, care și-au dat trupurile lor la atât de multe chinuri pentru viața veșnică și toți Sfinții s-au înșelat.

Vezi tu, cel nevrednic, pe câți Sfinți îi arăți mincinoși prin gura ta cea ticăloasă? Și nu numai pe Sfinți, ci și pe Stăpânul tuturor Sfinților. Ce vei face tu, cel nevrednic, care te-ai făcut pe tine însuți dușman al tuturor Sfinților și străin de Hristos, asemenea oamenilor care nu au nădejde? Pe cine, deci, vei

⁶⁵⁶ I Cor. 15, 51-52.

⁶⁵⁷ I Cor. 15, 13-15.

⁶⁵⁸ I Cor. 15, 32.

chema? La cine vei căuta scăpare, de vreme ce te-ai făcut pe tine însuși străin și de Dumnezeu, și de Sfinți? Cum nu îți este rușine să pășești în Biserica lui Dumnezeu, unde Pavel propovăduiește spunând: „Pentru că Însuși Domnul, într-o poruncă, la glasul arhanghelului și într-o trâmbiță lui Dumnezeu, Se va pogori din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâi; după aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți împreună cu ei în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa pururea vom fi cu Domnul”⁶⁵⁹? Cu ce mâini vei primi Trupul cel cinstit al lui Dumnezeu și-L vei purta în gura ta cea defăimătoare și spurcată, tu, cel care L-ai hulit pe Stăpânul?

Oprește această înfricoșătoare hulă, o, tu, cel sărman! Oprește-te să-i hulești pe Sfinți și să te lepezi de Dumnezeu și să spui că nu există. Fiindcă cel care se opune rânduielii pe care Dumnezeu a pus-o, așa cum spune Apostolul⁶⁶⁰, acela ce va suferi? Dacă cel care nu primește porunca împăratului celui pământesc nu rămâne în viață, ce pedepse va îndura cel care se împotrivește poruncii Împăratului ceresc, așadar, se împotrivește Evangheliei Sale? Cum Dumnezeu Cel răbdător îndură și rabdă! Cum așteaptă și nu îngrădește imediat gurile unor astfel de oameni nevrednici! Cum pământul nu-și deschide gura sa și nu-i înghite de vii pe astfel de oameni! Domnului spune: „Cei morți vor învia”⁶⁶¹, iar tu spui: „Nu există învierea morților”! Prin cuvântul Domnului au fost aduse de la inexistență la existență toate cele care sunt în cer și pe pământ, cele văzute și cele nevăzute, fie ele Tronuri, fie Stăpâniri, fie Arhangheli, fie Începătorii, fie Puteri; toate au fost create prin intermediul Lui și în El toate își au rostul lor⁶⁶².

⁶⁵⁹ I Tes. 4, 16-17.

⁶⁶⁰ Cf. Rom. 13, 2.

⁶⁶¹ Cf. Mc. 12, 26.

⁶⁶² Cf. Col. 1, 16.

Pe toate le-a făcut prin puterea cuvântului Său⁶⁶³, după cum este scris: „Prin cuvântul Său cerurile s-au întărit⁶⁶⁴, și tăria s-a întărit” peste ape⁶⁶⁵. Dacă cele cerești, și cele pământești, și cele ale iadului, și toate cele ale abisului s-au supus cuvântului Său, și ascultă cu cutremur, de ce tu arăți necredință? Vai, ție, celui care te lupți cu Creatorul Tău!

Teme-te, omule! Dureros este să lovești în țepușă⁶⁶⁶. Întoarce-te, omule, la Domnul și nu-L respinge, fiindcă cel care arată nesupunere Fiului [lui Dumnezeu] nu va vedea viața, ci dimpotrivă, mânia lui Dumnezeu rămâne asupra Lui⁶⁶⁷. Să nu arăți nesupunere, ci crede, ca să te numeri dimpreună cu cei credincioși. Crede Domnului nostru Iisus Hristos, Învățătorul celor bune, și ascultă-L pe El Însuși când spune: „Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei care vor auzi vor învia”⁶⁶⁸. De asemenea, [Hristos] spune: „Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile”⁶⁶⁹, adică cele care vor învia dintre cei morți. Ascultă-L, de asemenea, pe Însuși Stăpânul care spune că cei care vor fi ridicați dintre cei morți nu se nasc, nici nu dau naștere, nici nu se mărită, nici nu se însoară, fiindcă nu vor mai putea să moară, ci vor fi precum îngerii din ceruri⁶⁷⁰.

Ajung acestea oare? Oare vă vor convinge să vă îndepărtați de blasfemie? Nimeni, dar, să nu arate necredință față de învierea morților. Care martor este mai vrednic de crezut

⁶⁶³ Cf. Evr. 1, 3.

⁶⁶⁴ Cf. Ps. 32, 6.

⁶⁶⁵ Ps. 135, 6.

⁶⁶⁶ Cf. Fapte 26, 14.

⁶⁶⁷ Cf. In 3, 36.

⁶⁶⁸ In 5, 25.

⁶⁶⁹ Mt. 25, 31-32.

⁶⁷⁰ Cf. Mt. 22, 30.

decât Dumnezeu? Însuși Dumnezeu mărturisește; pentru aceasta nimeni să nu arate necredință, ci, dimpotrivă, toți dimpreună, într-un glas, să strigăm Domnului și să I ne închinăm, spunând: „Mă închin și cred că voi vedea învierea morților și viața veacului ce va să fie”.

Ați văzut pe cineva că se întoarce înapoi [dintre cei morți]? Cel care socotește că morții nu înviază, Îl respinge pe Hristos. Și dacă cele care se spun prin asemenea cuvinte sunt acestea, cele care se petrec prin fapte ce mărturisesc? Pe acestea dacă vreau să le scot la iveală și să le istorisesc pe toate, nu îmi va ajunge tot timpul, încât să narez toate laudele cele lipsite de rațiune. Cele pe care în mod drept le-am pierdut, din nou ni le vom aminti, întorcându-ne din nou în trecut. Din nou am început să ne îndeletnicim cu aceste fapte, așadar, cu faptele cele obișnuite și cu treburile și cu cuvintele dușmanilor celor lipsiți de Dumnezeu, pe care este rușinos să le descopere cineva și să le scoată la vedere!

O, demon rău! O, duh urător de cele bune, urător de oameni și murdar! Cum aruncă pe oricine în vicleșug și-l înșală, ca să-l piardă! Stăpânul strigă și prin profeți, și prin Apostoli, și prin Evanghelii, dar puțini sunt cei care au grijă. Diavolul ademeneste prin cântece și jocuri și prin strigări demonice și adună mulțimea. Domnul Cel iubitor ne cheamă pe toți și spune: „Veniți la Mine toți”⁶⁷¹, dar nimeni nu răspunde și nu arată râvnă. Diavolul, cel care îi urăște pe oameni, ademeneste și mulți se grăbesc la el. Dacă se propovăduiește oarecând postul sau privegherea, atunci toți se plâng că este cu neputință și devin precum cei morți. Dacă însă într-o clipă se vorbește despre masa de la amiază și despre cină, și despre cântece, și strigături demonice, toți devin bucuroși, sprinteni, râvnitori, și fiecare invită pe altul și toți se grăbesc pe drumul cel rău. Nimeni nu luptă băția cea bună ca niște

⁶⁷¹ Mt. 11. 28.

cuviincioși, așa cum se potrivește creștinilor, ci ca niște idolatri; nu se mai luptă nimeni ca niște robi ai lui Dumnezeu, ci ca niște fugari; ei trăiesc precum oamenii care întreaga zi sunt preocupați pentru mâncare, iar întreaga noapte rămân lipsiți de somn, temându-se să nu-și piardă sufletul lor, distrându-se și devenind jucători ai diavolului. Ei nu câștigă absolut nimic din această râvnă și din lipsa somnului, decât numai „vai-ul”, așa cum Domnul a spus: „Vai, vouă celor ce astăzi râdeți, că veți plânge și vă veți tângui”⁶⁷², fiindcă toți cei care nu doresc să plângă aici puțin, acolo vor plânge în veci, fără de sfârșit.

Fraților, nimeni să nu vă înșele! Acestea nu sunt obiceiurile creștinilor, ci ale idolatriilor, ale necredincioșilor, așa cum Stăpânul a spus: „Voi să nu căutați cele zadarnice; fiindcă pe toate acestea le caută necredincioșii”⁶⁷³, la care nu există nădejde de mântuire, cum nici râvnă pentru bunurile cele veșnice. Nouă însă [Domnul] ne-a spus: „Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume. Dacă cineva iubește lumea, iubirea Tatălui nu este întru el; pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului și pofta ochilor și trufia vieții, nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume. Și lumea trece și pofta ei, dar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac”⁶⁷⁴.

Cunoașteți, fraților, că toți care ați fost botezați în numele lui Hristos, v-ați îmbrăcat cu Hristos⁶⁷⁵. Cum, dar, în timp ce v-ați îmbrăcat cu Hristos, slujiți diavolului? Nu cunoașteți faptul că suntem chipul și slava lui Dumnezeu?⁶⁷⁶ Cum, dar, în timp ce purtați chipul lui Dumnezeu, nu-L cinstiți pe Acesta, ci-L necinstiți prin îndeletniciri idolatre?! O, de câte bunuri vor fi lipsiți [aceștia] din cauza preocupărilor lor! Ai primit

⁶⁷² Lc. 6, 25.

⁶⁷³ Lc. 12, 29-30.

⁶⁷⁴ I In 2, 15-17.

⁶⁷⁵ Cf. Gal. 3, 27.

⁶⁷⁶ Cf. I Cor. 11, 7.

poruncă, frate, de la Apostol, să le faci pe toate spre slava lui Dumnezeu⁶⁷⁷; tu însă dai diavolului bucurie prin îndeletnicirile tale idolatre și-L necinstești pe Dumnezeu Cel iubitor de oameni. Ai fost îndemnat să te rogi neîncetat⁶⁷⁸; tu însă neîncetat te oferi pe tine însuți celor vremelnice. Ai fost îndemnat să tăgăduiești dorințele lumești⁶⁷⁹, ai primit porunci de la Stăpânul să nu te dăruiești celor trecătoare⁶⁸⁰, tu însă nu ai fost atent la acestea, ci, dimpotrivă, ți-ai întors auzul tău în altă parte. Mai apoi, vei descoperi însă că acest auz este amar ca fierea și mai rău decât sabia cea cu două tăișuri⁶⁸¹. Fiindcă aceasta este firea păcatului: te mulțumește puțin și te pedepsește mult; te bucură pentru puțin timp și te pedepsește veșnic!

Doriți să vă conving că este idolatrie ca cineva să se distreze? Ascultați ceea ce spune Apostolul [Pavel]: „Nici închinători la idoli să nu vă faceți, ca unii dintre ei, precum este scris: «A șezut poporul să mănânce și să bea și s-au sculat la joc»”⁶⁸². Ai grijă, deci, ca nu cumva căutând să te distrezi te vei găsi [la Judecata de Apoi] cu cei idolatri; fiindcă fiecare își va ridica sarcina sa⁶⁸³, și fiecare va secera ceea ce a semănat⁶⁸⁴. Ai grijă ca nu cumva aici să semeni spini, adică glume și distracții, iar acolo să culegi lacrimi și suspine.

Multe am să vă spun, dar nu pot în această clipă să le spun pe toate. Să știe însă fiecare dintre voi aceasta: că Dumnezeu, așadar, a stabilit și a rânduit ziua în care va judeca lumea; acum însă rabdă ca un Iubitor de oameni, fiindcă

⁶⁷⁷ Cf. I Cor. 10, 31.

⁶⁷⁸ Cf. I Tes. 5, 17.

⁶⁷⁹ Cf. Tit 2, 11.

⁶⁸⁰ Cf. Lc. 12, 29.

⁶⁸¹ Pilde 5, 4.

⁶⁸² I Cor. 10, 7.

⁶⁸³ Gal. 6, 5.

⁶⁸⁴ Gal. 6, 7.

nu dorește să se piardă nimeni, ci pe toți să-i aducă la pocăință⁶⁸⁵. Dar va veni ziua Domnului, pentru care cerurile vor arde și se vor nimici, după cum este scris⁶⁸⁶. Toți, așadar, fie că vrem, fie că nu vrem, ne vom întâlni acolo, ca să ne înfățișăm înaintea scaunului de Judecată al Domnului, unde și Îngerii se arată cu înfricoșare, unde cărțile se deschid, iar acum, ascultându-le cum sunt citite, nu le primim. Pe acestea le vom vedea acolo că se deschid și că sunt citite și că ne vor osândi, după cum Apostolul [Pavel] spune: „În ziua în care Dumnezeu va judeca, prin Iisus Hristos, după Evanghelia mea, cele ascunse ale oamenilor”⁶⁸⁷. Și Domnul spune: „Cuvântul pe care l-am propovăduit, acela îl va judeca în ziua cea de apoi”⁶⁸⁸.

Vezi cum potrivit Evangheliilor vom fi judecați în acea zi! Fii atent la toate cele care sunt scrise și nu le disprețui. Vai, celor care batjocoresc Sfânta Scriptură. Fiindcă mulți pălăvrăgesc și se înșală pe ei înșiși; aceștia atunci când vor auzi cele despre Judecată și despre iad, vor batjocori și vor spune: „Oare sunt eu mai bun decât întreaga lume? După cum este întreaga lume la fel sunt și eu. Ce poate să mă lege de lume? Mă voi desfăta acum de cele bune ale vieții acesteia și după cum întreaga lume face, la fel și eu voi face”. Mai apoi, după ce timpul vieții sale s-a împlinit, îngerul vine, stând drept, aspru, cerându-i sufletul și spunându-i: „S-a împlinit drumul tău în această viață; vino, așadar, pentru o altă lume. Vino la locul tău”. Mai apoi, el părăsește bucuriile acestei vieți, de care credea că se va bucura în veac și îndepărtându-se de îngerii cei răi se va duce la locul de osândă. Când îl va vedea, se va înfricoșa și își va bate fața cu mâinile sale și

⁶⁸⁵ Cf. II Pt. 3, 9.

⁶⁸⁶ Cf. II Pt. 3, 10, 12.

⁶⁸⁷ Rom. 2, 16.

⁶⁸⁸ În 12, 48.

întorcându-și privirea sa de colo-colo va dori să plece, însă nu va putea să se ducă în nici un loc, fiindcă va fi ținut legat tare de către cei care-l conduc.

Atunci îngerii îi vor spune celui pe care-l țin: „De ce îți este frică, netrebnicule? De ce te tulburi? De ce regreti? De ce te temi, nenorocitul? De ce tremuri, sărmăne? Tu ți-ai pregătit pentru tine însuși acest loc; acum seceri ceea ce ai semănat. Ai auzit despre pedepsele cele înfricoșătoare și batjocorindu-le, ai spus: «Unde este lumea, acolo să fiu și eu». De ce acum tremuri? Nu ești singurul; nu te apleca! Unde este lumea întreagă, acolo ești și tu”. Mai apoi, intrând în acel loc despre care a auzit și chinuindu-se tare, va începe să scoată strigăte triste și să-i roage pe cei care-l cercetează pentru Judecată, ca să găsească ușurare, chiar și pentru puțin timp. Dar ei îi vor răspunde: „De ce strigi? Nu ești tu mai presus decât lumea? Unde este lumea, acolo să fii și tu, după cum ai spus”.

Și atunci, de vreme ce suspină din adâncurile inimii sale, [sufletul] va spune: „La ce mi-a folosit lumea întreagă? Vai, mie, fiindcă m-am înșelat și mi-am bătut joc!? Dreaptă este Judecata lui Dumnezeu. Acum am înțeles eu, cel netrebnic, că ceea ce omul seamănă, aceea va secera⁶⁸⁹ și că ce sarcină își va pune, pe aceeași va și ridica⁶⁹⁰. Vai, mie, fiindcă am auzit și nu am crezut. Pe câți nu i-am văzut că se luptă și priveghează, și că postesc, și că miluiesc, și de toți mi-am bătut joc și i-am batjocorit! Pe câți nu i-am văzut că plâng și varsă lacrimi și de toți am râs! Vai, mie, fiindcă m-am înșelat! Era în folosul meu, așadar, să plâng o sută de ani și să vars lacrimi și să postesc! Era mai de preferat și pietre să mestec, decât să mă găsesc în acest loc al chinurilor. Cine îmi va da timp de pocăință? Măcar trei zile ale vieții, pe care am cheltuit-o în

⁶⁸⁹ Gal. 6, 7.

⁶⁹⁰ Gal. 6, 5.

mod prostește, eu, cel ticălos! Sărbătoarea s-a sfârșit însă și nu mai există vremea pocăinței”.

Acestea și altele asemănătoare vor spune în iad cei care aici au râs de Sfânta Scriptură. Să ne înfricoșăm, prin urmasim pe Dumnezeu, fiindcă Lui I se cuvine slava, în vecii vecilor. Amin.

La cuvântul: „doi se vor găsi în țarină”

Ai auzit că doi [oameni] se vor găsi în țarină⁶⁹¹, unul se va lua și altul se va lăsa; din două care vor măcina la moară, una se va lua și alta se va lăsa⁶⁹²; doi se vor găsi pe munte și celelalte. Cei care se găsesc pe munte sunt toți cei care se află în înălțimi: judecători și ighemoni și împărați și conducători. Fiindcă există Judecătorul Cel drept și există judecători nedrepti. Cel drept se salvează din calea focului, însă cel nedrept rămâne. Din nou, cei care se vor găsi în țarină, așadar, în această lume, sunt cei de la țară și oamenii simpli și neînsemnați în ceea ce privește originea și în ceea ce privește bogăția. Unii sunt plini de slavă, dar alții neimportanti. Alții sunt drepti, iar alții sunt nedrepti. Dreptii vor fi luați, însă cei nedrepti vor fi lăsați în foc. Din nou, cele care macină sunt mulțimile femeilor, pe de o parte, și sufletele care au acceptat jugul conjugal și și-au petrecut viața lor în păcate. Există, așadar, femei drepte și există femei nedrepte; există robi drepti și există robi nedrepti; există bolnavi drepti, precum Iov și Lazăr, și există bolnavi nedrepti, precum Cain și Ghiezi. De aceea [Scriptura] spune că doi vor fi într-un pat⁶⁹³, arătând boala lor; cei drepti vor fi luați, iar cei nedrepti vor fi lăsați. În ce mod însă dreptii sunt luați, să ne spună Pavel: „Noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori, ca să întâmpinăm pe Domnul în văzduh, și așa pururea

⁶⁹¹ Mt. 24, 40.

⁶⁹² Mt. 24, 41.

⁶⁹³ Lc. 17, 34.

vom fi cu Domnul”⁶⁹⁴. În ce chip sunt lăsați cei nedrepti? Îngerii îi vor aduna pe cei aleși din cele patru stihii ale lumii⁶⁹⁵, însă pe cei nevrednici îi vor osândi la focul care nu se stinge nici odată⁶⁹⁶. Să nu socotești că focul iadului va fi aprins de lemne, cum nici cei care îi vor întreține sunt anumiți călăi, după cum cred neghiobii lumii. Dimpotrivă! Întoarce-ți privirea ta spre Sodoma și vezi focul fără de lemne⁶⁹⁷; gândește-te la pietrificarea femeii⁶⁹⁸ și minunează-te de amenințarea focului, fiindcă dimpreună cu Lot și cu femeia sa au fost și două fiice. Însă nici Lot și nici fiicele sale nu au ars, cum nici femeia sa, care a fugit de amenințarea focului, ci dreptatea lui Dumnezeu răsplătește fiecăruia în parte. Așa va fi și în Judecată! Cei drepti vor fi luați, precum Lot, iar cei nedrepti vor fi lăsați însă, așa cum a fost femeia lui.

⁶⁹⁴ I Tes. 4, 17.

⁶⁹⁵ Mt. 24, 31.

⁶⁹⁶ Cf. Lc. 3, 17.

⁶⁹⁷ Cf. Fc. 19, 28.

⁶⁹⁸ Cf. Fc. 19, 26.

Despre cele ale vieții de acum

Să ne gândim, fraților, că la nimic nu ne vor folosi cele trecătoare ale lumii în ziua mărturisirii noastre. Pentru aceasta, să nu pierdem acea desfătare a Raiului și cele bune, care nu vor trece niciodată, pe care gura omenească nu poate să le descrie și pe care îngerii doresc să le privească⁶⁹⁹, pentru lucrurile neimportante și stricăcioase.

La ce folosește dacă omul câștigă lumea întreagă, de la răsărit până la apus și de la miazănoapte până la miazăzi, și toate cele ce există: bani, proprietăți, plăceri, dar sufletul său și-l pierde? Pot acelea să mărturisească acolo despre superioritatea sufletului?⁷⁰⁰ Pentru aceasta înțeleptul Solomon spunea: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciuni”⁷⁰¹. Ce are, de altfel, această viață trecătoare și amară? Fiindcă întreaga râvnă și luptele și nevoințele pentru aceasta le facem, iar mintea oamenilor spre această lume se îndreaptă. Pentru bunurile viitoare nu dăruim nici un cuvânt și nici o râvnă, însă pentru cele vremelnice și pentru cele stricăcioase dăruim și râvnă, și preocupările noastre, și luptele, și dușmăniile, și atacurile. Într-adevăr, de multe ori și sângele curge pentru un lucru neimportant, pe care după puțin timp oricine îl va părăsi. Ieșim din lumea aceasta goi și lipsiți de valoare, fără însă ca aici să câștigăm bunurile veșnice, cum nici măcar să le pipăim.

⁶⁹⁹ I Pt. 1, 12.

⁷⁰⁰ Cf. Mt. 16, 26.

⁷⁰¹ Eccl. 1, 2.

O, alergătură zadarnică! O, viață deprimantă! Cum înșeli pe om! Gândește-te, așadar, omule, ce are viața! Are un miros greu, durere, suferință, alergătură fără de oprire, nedreptate, lăcomie, minciună, hoție, vrăjitorii, invidie, fermecătorii, văduvie, pierderea părinților, sterpiciune, injurii, calomnii, jigniri, pierderi, răpiri, suspine, războaie, ură, ucidere, omoruri, bătrânețe, boli, păcat și moarte.

Ai auzit ce are lumea aceasta? Pentru aceasta să nu îți mai dorești această stricăciune a vieții, sau înșelare, sau amăgire, aceasta pe care mulți o iau în râs și de care mulți se lasă orbiți.

O, planul celui viclean al celui rău și stăpân al lumii! Cum i-a făcut pe toți să se desfăteze de cele vremelnice și stricăcioase și le-a pricinuit uitare față de bunurile veșnice! Fiindcă nu mai există omul cel înțelept.

Întrebări și răspunsuri⁷⁰²

L-au rugat cei iubitori de Hristos pe Sfântul Efrem:
- Te rugăm, învățătorule, să ne înveți despre cele viitoare pe care le-am auzit de la tine.

- Atunci, iubitorilor de Hristos, întreaga omenire va sta între Împărăție și osândă, între viață și moarte, între bucurie și tristete, și va aștepta cu înfricoșare timpul judecării, și nimeni nu va putea să ajute pe nimeni. Și toți, plecându-și capetele lor la pământ, vor vedea pe cei care stau în fața scaunului de Judecată și care vor judeca, desigur, pe cei care au trăit în nepăsare. Și văzând acestea, își vor apleca capetele lor din nou și vor gândi la faptele lor. Fiecare va vedea că vor fi în fața lui faptele sale, fie ele bune, fie necinstite. Iar toți cei care au fapte bune se vor apropia cu bucurie de scaunul de Judecată, fiindcă vor lua cununi; dacă însă cineva, deși are păcate grele, pleacă din această lume lipsit de pocăință, atunci văzând aceste păcate care sunt în fața lui, care-l vor învinui și îl vor osândi, plin de durere va spune: „O, cum de nu m-am nevoit, eu, cel nenorocit, ci am pierdut timpul meu batjocorind și umilind? Cum nu m-am pocăit? De ce nu am miluit pe cei săraci? De ce m-am omorât [pe mine însumi] și am urât și am batjocorit pe fratele meu și nu m-am împăcat? Da, da, m-am comportat

⁷⁰² Acest capitol: „Întrebări și răspunsuri” (Ἑρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις), nu este identic cu cel publicat în primul volum din această serie, deși poartă același titlu. După indicațiile editorului grec, acest capitol efremian este o selecție din primele două lucrări, traduse în acest volum, cu unele diferențe textuale.

ca un neghiob. Auzit-am, într-adevăr, și de pedepse; auzit-am și despre această zi înfricoșătoare. De ce nu m-am pocăit în fața Celui Care ridică păcatele lumii, ci anii mei au trecut batjocorindu-L? Pe cei care posteau și se rugau, i-am văzut și i-am batjocorit; aceștia acum stau în fața Judecătorului fericiți și cerându-și răsplata lor. Ce să fac oare când vremea pocăinței a trecut?". În timp ce ei vor gândi acestea și vor plânge, vor auzi glasul Judecătorului, care spune: „Vedeți faptele voastre și luați-vă plata". Cu adevărat, la acea vreme se vor clătina toate cetele creștinilor: arhieriei, și preoții, și leviții. Fiindcă fiecare, așa cum este scris, va învia în ceata sa⁷⁰³. Atunci se vor clătina de teamă împărații și ighemonii, înțelepții, bogații și cei săraci, robii și cei liberi, fiindcă ceasul a sosit ca să se vadească lucrarea fiecăruia în fața îngerilor și a oamenilor, și să se descopere intențiile inimilor, ca fiecare să ia răsplata sa, pentru toate pe care le-a săvârșit cu trupul său, fie cele bune, fie cele necinstite⁷⁰⁴.

– Spune-ne nouă, învățătorule, după acestea, ce vor auzi sau ce vor pătimi?

– Vai, frații mei, iubitori de Hristos! Vreau să vă spun și cele care vor urma, dar frica mă împiedică. Glasul meu se pierde, lacrimile mele tremură și-mi încetșează privirea; deoarece povestirea este înspăimântătoare.

– Spune, în numele Domnului, pentru folosul nostru.

– Atunci, iubitorilor de Hristos, fiecăruia i se va cerceta pecetea creștinismului, pe care a primit-o fiecare în Biserică universală la botez. De la fiecare se cere credință neprihănită și curată de orice erezie, și pecete nesfărâmată, și haină nepângărită, potrivit cu ceea ce este scris în Psalmul 75 că „toți care sunt în jurul Lui vor aduce daruri Împăratului celui

⁷⁰³ Cf. I Cor. 15, 23.

⁷⁰⁴ II Cor. 5, 10.

Înfricoșător”⁷⁰⁵; și, de asemenea, într-un alt loc unde se poruncește: „Aduceți Domnului slavă și cinste”⁷⁰⁶.

– Vor fi întrebați toți, și mici, și mari?

– Da, toți cei care au fost renăscuți în Biserică, fiecare potrivit puterii lui; fiindcă cei puternici vor fi pedepsiți cu strâșnicie⁷⁰⁷, după cum este scris că „celui care i s-a dat mult, de la acesta mult se va cere”⁷⁰⁸ și „cu ce măsură judecă cineva, cu [aceeași] măsură va fi judecat și el acolo”⁷⁰⁹. Însă fie el cât de mare sau fie el cât de mic ar fi, în același chip toți vom mărturisi credința și vom primi sfânta pecetluire. Noi toți ne-am lepădat de diavol, suflându-l⁷¹⁰, și toți asemenea ne-am întâlnit cu Hristos, închinându-ne Lui; dacă, într-adevăr, am priceput importanța Tainei colimvitrei și a lepădării de vrăjmaș.

– Te rugăm să ne înveți înțelesul lepădării.

– Lepădarea, pe care fiecare o face la vremea Sfântului Botez, pare mică atunci când o facem, însă dacă ne gândim la ea, aceasta este foarte mare. Pe cel care o va păzi, îl va face de trei ori fericit; fiindcă părăsim prin puține cuvinte orice lucru rău care există și pe care Îl urăște Dumnezeu. Nu un lucru sau două sau zece, ci părăsim orice lucru rău care există și este urât de Dumnezeu. Spre exemplu, spunem: „Te lepezi de satana și de toate lucrurile lui?”. Care lucruri? Ascultați! „Desfrânarea, adulterul, nerușinarea, înșelăciunea, furtul, uciderea, vrăjitoria, prezicerea, descântecul, mânia, furia, blasfemia, dușmănia, certurile, invidia. Lepădăm beția, vorbirea în deșert, mândria. Lepădăm glumele și muzica [lumească], cântările cele demonice, chiuiturile, uciderea de prunci, vorbirea cu spiritele, cu duhurile și ghicirile de orice fel. Lepădăm

⁷⁰⁵ Ps. 75, 11.

⁷⁰⁶ Ps. 28, 1.

⁷⁰⁷ 1 Inț. Sol. 6, 6.

⁷⁰⁸ Lc. 12, 48.

⁷⁰⁹ Lc. 6, 38.

⁷¹⁰ Referire concretă la lepădările de diavol din slujba Sfântului Botez.

lăcomia, ura de frați, furtul. Lepădăm îndeletnicirea cu zarurile, așadar, jocul cu zaruri, după cum și Sfinții Apostoli poruncesc în canoanele lor, ca toți să nu avem părăsire cu aceasta, fie ei laici, iar dacă sunt clerici să fie caterisiți. Lepădăm „cinstirea idolilor, a sângelui, a animalelor sugrumate și a celor moarte”⁷¹¹. Și de ce spun multe? Fiindcă nu este timpul acum să mă refer la toate. Dar să trecem cu vederea pe cele multe și să spunem într-un singur cuvânt: „lepădăm toate cele care se fac prin magie, prin [închinarea] la soare, și la lună, și la stele, și la izvoare, și la copaci, și la răspântiile drumului, și la jertfe, și la pocalurile [de magie]⁷¹² și la alte multe lucruri necuviincioase, care sunt imorale și la care nimeni să nu apeleze”. Toate acestea și cele asemănătoare lor, pe care le știm că sunt lucrările și învățăturile diavolului, să le respingem prin lepădarea pe care am făcut-o la vremea Sfântului Botez.

Toate acestea le-am învățat, după ce mai înainte am fost în întuneric, sub puterea diavolului, înainte de a ajunge la noi Lumina. Atunci eram vânduți păcatului⁷¹³. Când însă Dumnezeu, Cel iubitor de oameni și Milostiv, a hotărât să ne elibereze din această greșală, ne-a trimis Lumină din cer⁷¹⁴, iar harul cel mântuitor al lui Dumnezeu s-a descoperit⁷¹⁵. El S-a dat pe Sine Însuși răscumpărare pentru noi⁷¹⁶ și ne-a răscumpărat din greșala idolilor, și a izbutit să ne reînnoiască cu apă și cu Duh⁷¹⁷. Pe toate acestea, așadar, le-am lepădat și ne-am îndepărtat de omul cel vechi dimpreună cu faptele sale și ne-am îmbrăcat în Adam cel Nou⁷¹⁸. Omul care după

⁷¹¹ Fapte 15, 20.

⁷¹² Vezi nota 63.

⁷¹³ Cf. Rom. 7, 14.

⁷¹⁴ Cf. Lc. 1, 78.

⁷¹⁵ Cf. Tit 2, 11.

⁷¹⁶ Cf. Mc. 10, 45.

⁷¹⁷ Cf. In 3, 5.

⁷¹⁸ Cf. Col. 3, 9-10.

primirea harului, pe care l-am primit mai înainte, săvârșește faptele cele rele, s-a îndepărtat de har, iar Hristos nu îi va folosi deloc, de vreme ce continuă să păcătuiască.

Ascultați, iubitorilor de Hristos, de cât de multe rele v-ați îndepărtat prin puține cuvinte. Această lepădare și această mărturisire bună vă este cerută în ziua și în ceasul acela de la fiecare dintre voi. Fiindcă scris este că „din cuvintele tale vei fi găsit drept”⁷¹⁹. De asemenea, și Domnul spune: „Din înseși cuvintele tale te voi judeca, slugă vicleană”⁷²⁰. Este, prin urmare, clar că vorbele noastre fie ne osândesc, fie ne îndreptătesc în acea clipă.

Însă în ce chip va fi judecata?

Se vor judeca păstorii, adică episcopii, pentru chipul vieții lor și pentru păstoria lor și de la fiecare se va cere oile cele duhovnicești, care au fost primite de la Hristos, Arhiereul. Însă, dacă din neglijența episcopului se pierde o oaie, sângele ei se va cere din mâinile episcopului. De asemenea, la fel și preoții⁷²¹ vor da cuvânt despre biserica lor; după cum și diaconii, dar și orice credincios va da cuvânt despre familia sa, despre femeia sa și despre copiii lui, despre robii și roabele lui, dacă i-au întors prin învățătură la poruncile Domnului, după cum Apostolul [Pavel] ne-a vestit nouă⁷²². Atunci se vor cerceta împărații și domnitorii, cei bogați și cei săraci, cei mici și cei mari, pentru faptele pe care le-au făcut. Fiindcă scris este că „toți se vor arăta în fața scaunului de Judecată al lui Hristos, ca fiecare să ia răsplătă pentru toate cele ce le-a făcut cu trupul său, fie bine, fie rău”⁷²³. Iar în alt loc, de asemenea, este scris că „nu există nimeni care va putea să scape din mâinile Mele”⁷²⁴.

⁷¹⁹ Mt. 12, 37.

⁷²⁰ Lc. 19, 22.

⁷²¹ Literal: *prezbiterii*.

⁷²² Cf. Ef. 6, 4.

⁷²³ II Cor. 5, 10.

⁷²⁴ Deut. 32, 39.

- Te rugăm să ne spui cele care se vor petrece după aceasta!
- Vă voi spune cu durere în inima mea că nu puteți să ascultați toate cele care se vor petrece după. Să tăcem, dar, iubitorilor de Hristos.
- Sunt oare mai înspăimântătoare decât acelea pe care ni le-ai spus mai înainte și pe care le-am auzit de la tine?
- Dacă vi le voi înfățișa în fața voastră pe acestea ce sunt înspăimântătoare, și înfricoșătoare, și triste, și vrednice de multe lacrimi și suspine, atunci teama va stăpâni peste cei care le vor auzi.

- Povestește-ne nouă, iubite, dacă este cu putință, ca să le auzim și să ne grăbim spre pocăință încă și mai mult.

- Vi le voi spune cu lacrimi, fiindcă nu este cu putință să povestesc cele viitoare fără lacrimi, căci sunt desăvârșite. Dar fiindcă avem poruncă de la Apostol[ul Pavel], să încredințăm acestea oamenilor credincioși⁷²⁵, și fiindcă voi sunteți oameni credincioși, să vă încredințez acestea, iar voi să învățați pe alții. Chiar dacă inima mea suferă din cauza acestei povestiri, vă voi împărtăși durerea mea, fraților binecuvântați. Fiindcă atunci, iubitorilor de Hristos, după ce faptele tuturor vor fi cercetate și se vor arăta în fața îngerilor și în fața oamenilor, după ce toți vrăjmașii vor fi sub picioarele Lui, și orice putere și stăpânire se va desființa⁷²⁶, și tot genunchiul se va pleca lui Dumnezeu⁷²⁷, așa cum este scris, atunci îi va separa între ei, așa cum păstorul separă oile de capre⁷²⁸. Cei care au făcut faptele și roadele cele bune vor fi despărțiți de cei sterpi și păcătoși, iar ei vor lumina precum soarele⁷²⁹. Aceștia sunt cei care au păzit poruncile Domnului; sunt cei milostivi, prietenii celor săraci și ai celor orfani, cei care i-au

⁷²⁵ Cf. II Tim. 2, 2.

⁷²⁶ I Cor. 15, 24-25.

⁷²⁷ Cf. Is. 49, 18.

⁷²⁸ Mt. 25, 32.

⁷²⁹ Mt. 13, 43.

primit pe cei străini, cei care i-au îmbrăcat pe cei goi, cei care i-au vizitat pe cei închiși, ajutătorii celor care suferă, vizitatorii celor bolnavi, cei care plâng acum⁷³⁰, după cum a spus Domnul, cei care au devenit săraci acum⁷³¹ pentru bogăția care este nepieritoare în ceruri, cei care iartă greșelile fraților, cei care au păzit pecetea credinței în mod neclintit și liberă de orice erezie; pe toți aceștia îi va pune de-a dreapta Sa. Caprele însă vor fi puse de-a stânga Lui⁷³². Aceștia sunt cei neroditori, cei care au înfuriat pe Păstorul cel Bun, cei care nu au fost atenți la glasurile Arhipăstorului, cei îngâmfați, cei needucați, cei care cu această vreme a pocăinței, ca niște capre, s-au jucat și s-au ascuns; cei care și-au cheltuit în beție și în destrăbălare tot timpul vieții lor, precum acel bogat, care atunci nu a arătat milă față de Lazăr cel sărac⁷³³. Pentru aceasta au și fost osândiți să se așeze de-a stânga, ca oameni lipsiți de milă și fără de îndurare, ca oameni care nu au roadele pocăinței, cum nici untdelemn în candelile lor. Însă cei care au cumpărat ulei de la cei săraci și și-au umplut vasele lor, vor sta de-a dreapta, slăviți și fericiți, ținându-și candelile lor aprinse și auzind acel glas fericit și plin de milostivire: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția care este pregătită pentru voi de la vremea facerii lumii”⁷³⁴. Însă cei care stau de-a stânga vor auzi acel glas dureros și acea hotărâre înfricoșătoare: „Depărtați-vă de la Mine, voi, cei blestemați, în focul cel veșnic, care este pregătit pentru diavol și pentru îngerii lui”⁷³⁵; de vreme ce nu ați arătat milă, acum nu veți fi miluiți; după cum glasul Meu nu l-ați auzit, nici Eu acum nu voi auzi plângerile voastre. Fiindcă Mie nu mi-ați slujit, nici când eram flămând nu

⁷³⁰ Lc. 6, 21.

⁷³¹ Lc. 6, 20.

⁷³² Mt. 25, 33.

⁷³³ Cf. Lc. 16, 19-21.

⁷³⁴ Mt. 25, 34.

⁷³⁵ Mt. 25, 41.

M-ați hrănit, nici când eram însetat nu Mi-ați dat să beau, cum nici nu M-ați primit când eram străin și nici nu M-ați îmbrăcat când eram gol, cum nici când eram bolnav nu M-ați cercetat, cum nici când eram închis nu ați venit să mă vedeți. Ați devenit lucrătorii și ajutătorii unui alt domn, adică, ai diavolului. Pentru aceasta, plecați de la Mine, lucrătorii nedreptății⁷³⁶. Atunci vor fi aruncați aceștia în iadul cel veșnic, în timp ce dreptii vor intra în viața veșnică⁷³⁷.

– Toți vor primi aceeași pedeapsă sau există deosebiri între pedepse?

– Există locuri felurite de pedepsire, așa cum am auzit în Evanghelie. Există, așadar, întunericul cel mai din afară⁷³⁸; este limpede că există și altul, [întunericul] cel dinăuntru. Gheena focului este un alt loc⁷³⁹; scrâșnirea dinților⁷⁴⁰ este un loc deosebit; viermele cel neadormit este un alt loc⁷⁴¹; iezerul cel de foc este un alt loc⁷⁴²; tartarul⁷⁴³ este un loc diferit; focul cel nestins este un tărâm separat⁷⁴⁴; infernul⁷⁴⁵ și stricăciunea⁷⁴⁶ se găsesc în locuri separate; cele mai de jos ale pământului⁷⁴⁷ este un alt loc; iadul, unde s-au îndepărtat păcătoșii⁷⁴⁸, iar fundul iadului⁷⁴⁹ este locul cel mai înfricoșător. La aceste pedepse sunt trimiși cei nenorociți, fiecare potrivit păcatelor sale, fie mai

⁷³⁶ Cf. Mt. 7, 23.

⁷³⁷ Mt. 25, 46.

⁷³⁸ Mt. 8, 12.

⁷³⁹ Cf. Mt. 5, 22 sq.

⁷⁴⁰ Mt. 8, 12.

⁷⁴¹ Cf. Mc. 9, 44, 46, 48.

⁷⁴² Cf. Apoc. 19, 20.

⁷⁴³ Cf. II Pt. 2, 4.

⁷⁴⁴ Cf. Mc. 9, 44, 46, 48.

⁷⁴⁵ Cf. Filip. 2, 10.

⁷⁴⁶ Cf. Pilde 27, 20.

⁷⁴⁷ Cf. Ps. 138, 15.

⁷⁴⁸ Ps. 9, 18.

⁷⁴⁹ Pilde 5, 22.

grele, fie mai ușoare, după cum este scris, că „fiecare este înfășurat cu funiile păcatelor sale”⁷⁵⁰. Aceasta înseamnă că „va dura mult”⁷⁵¹. Și după cum aici există pedepse diferite, așa și în viața veșnică. Cei care au însă dușmănie între ei, dacă se va întâmpla să plece din trupul lor astfel, vor găsi o osândire neîndurătoare în clipa Judecății, iar cei ce urăsc vor sta în întinericul cel din afară și în focul cel veșnic, fiindcă au disprețuit porunca cea ușoară a Domnului, care spune: „Iubiți-vă unii pe alții”⁷⁵² și iertați de șaptezeci de ori câte șapte”⁷⁵³. Oricine a păcătuit nu trebuie să trăiască cu nepăsare, cum nici, de asemenea, să nu deznădăjduiască, fiindcă avem Mângâietor la Tatăl, pe Iisus Hristos, Dumnezeu cel Drept, și Acesta este liniștirea pentru păcatele noastre⁷⁵⁴. Nu pentru păcatele celor care sunt indiferenți, cum nici pentru cei care dorm sau sfoarăie, cum nici pentru cei care se ascund și râd, ci pentru cei care plâng și se pocăiesc și strigă spre El zi și noapte, și care vor fi mângâiați de Mângâietorul. Peste cel care a păcătuit însă și nu-și aduce aminte de păcatele lui, și așa va pleca din trupul său, va cădea mânia lui Dumnezeu, pe care [regele] Manase a arătat-o, spunând că „mânia amenințării Tale față de cei păcătoși este nesuferită”⁷⁵⁵.

Vai, celui care iubește desfrânarea⁷⁵⁶! Vai, celui iubitor de băutură! Vai, celor care beau vin cu tobe și cântări, și nu sunt cu luare aminte la lucrările lui Hristos⁷⁵⁷, cum nici nu-și amintesc de cuvintele Lui! Vai, celor care iau în derâdere Sfânta Scriptură! Vai, celor care pierd timpul pocăinței și ai întoarcerii

⁷⁵⁰ Pilde 5, 22.

⁷⁵¹ Cf. Lc. 12, 47-48.

⁷⁵² In 13, 34.

⁷⁵³ Mt. 18, 22.

⁷⁵⁴ Cf. I In 2, 1-2.

⁷⁵⁵ Man. 1, 5.

⁷⁵⁶ Literal: *vai prietenului desfrânării*.

⁷⁵⁷ Cf. Is. 5, 12.

cu distracții și glume; fiindcă vor căuta timpul, care în mod nechibzuit a fost risipit, și nu vor mai găsi [altul]! Vai, celor care au cerut sfat de la spiritele cele rele și recurg la magii, și își întorc atenția lor spre învățăturile demonilor, fiindcă vor fi condamnați dimpreună cu ei spre osândă veșnică! Vai, celor care au datorii nedrepte! Vai, celor care se ocupă de lucrări magice, de vrăjitorii și de preziceri, și de avorturi, și de alte lucruri asemănătoare! Vai, celor care opresc plata lucrătorului, fiindcă cel care oprește plata este ca omul care varsă sânge⁷⁵⁸! Vai, celor care judecă în mod nedrept! Vai celor care îl declară nevinovat pe cel necuviincios și-l lipsesc pe omul cel drept de dreptate⁷⁵⁹! Vai, celor care strică credința cea sfântă cu erezii sau arată îngăduință ereticilor! Vai, celor care au patimi groaznice, precum invidia și vorbirea de rău! De ce spun multe și nu mă opresc repede din cuvânt? Vai, celor care se vor găsi de-a stânga în acea zi înfricoșătoare, fiindcă se vor cufunda în întuneric și vor vărsa lacrimi amare, când vor auzi acea hotărâre neclintită: „Plecați de la Mine, voi, cei blestemați!”⁷⁶⁰ De asemenea, alții vor auzi acea hotărâre tristă: „Păcătoșii să fie trimiși în iad”⁷⁶¹. Alții vor auzi: „Adevărat vă spun vouă: nu vă cunosc! Plecați de la Mine, lucrători ai nedreptății”⁷⁶². Alții, adică cei invidioși, vor auzi: „Ia ce este al tău și pleacă”⁷⁶³. Și unde oare vor merge? Este înfricoșător faptul că vor fi trimiși acolo unde vor merge și cei care au auzit [cuvintele]: „Plecați de la mine, voi, cei blestemați, în foc”. Alții vor auzi [cuvântul]: „Legați-i de picioare și de mâini și aruncați-i în întunericul cel mai din afară”⁷⁶⁴. Alții, precum buruienile, vor

⁷⁵⁸ Cf. Înț. Sir. 34, 22.

⁷⁵⁹ Cf. Is. 5, 23.

⁷⁶⁰ Mt. 25, 41.

⁷⁶¹ Ps. 9, 18.

⁷⁶² Mt. 25, 12; 7, 23.

⁷⁶³ Mt. 20, 14.

⁷⁶⁴ Mt. 22, 13.

fi legați în snopi, ca să ardă în cuptorul focului. După cum există multe chipuri pentru mântuire, tot așa există și multe locuri de ședere în Împărăția cerurilor⁷⁶⁵. După cum există multe chipuri de a păcătui și de a cădea în păcat, tot așa există și multe locuri pentru osândire.

Totți cei care aveți lacrimi și pocăință, plângeți dimpreună cu mine; fiindcă eu, frații mei cei binecuvântați, port în amintirea mea pe cel care s-a despărțit de mine și nu am putut să-l aduc [la mine]; fiindcă în acea clipă înfricoșătoare vor fi separați între ei printr-o despărțire cumplită și vrednică de milă și vor fi duși într-o țară depărtată fără să mai existe speranță de întoarcere. Cine are o inimă atât de împietrită, încât să nu plângă încă de aici pentru acel ceas, când episcopii vor fi separați de ceata episcopilor, prezbiterii de ceilalți prezbiteri, diaconii de cei dimpreună cu ei, ipodiaconii și citeții de cei care erau ca ei? Atunci vor fi separați cei care cândva erau împărați și vor plânge și vor fi mânați [spre iad] ca niște slugi. Atunci vor suspina domnitorii și cei bogați, lipsiți de milă, și își vor întoarce privirile lor spre alții, dar fără ca să primească de undeva și fără ca cineva să poată să-i ajute. Nici cel bogat nu se va mai vedea bogat, nici cei lingușitori nu vor mai fi, nici milostivire nu vor găsi, fiindcă nu au arătat milostivire mai înainte; nedăruind nimic înainte, nu vor găsi nici după, așa cum spune prorocul despre asemenea oameni, că „au adormit în visul lor și nu au găsit nimic”⁷⁶⁶. Atunci părinții vor fi separați de fiii lor, iar fiii de fiii lor. Atunci vor fi separați cu mâhnire cei desfrânați, care nu au păzit patul nupțial⁷⁶⁷. Atunci vor fi separați și cei care în trupul lor sunt desigur, feciorelnici, dar în purtarea lor însă sunt lipsiți de milă și aspri, fiindcă judecata va fi fără de milostivire pentru

⁷⁶⁵ Cf. In 14, 2.

⁷⁶⁶ Cf. Ps. 75, 6.

⁷⁶⁷ Cf. Evr. 13, 4.

cel care nu a arătat milostivire⁷⁶⁸. Voi trece cu vederea să mă refer și la altele, fiindcă sunt stăpânit de frică și de cutremur din cauza acestei povestiri. Și ca să vorbesc pe scurt: atunci vor fi îndepărtați de la judecată și vor fi conduși cu grabă de către îngerii cei aspri, cu îmbrânceli și cu lovituri, și scrâșnindu-și dinții lor, și întorcându-se de jur-împrejur vor vedea pe cei drepti și bucuria de care au fost lipsiți. Vor vedea acel foc de nedescris; vor vedea frumusețile raiului, vor vedea pe cei cunoscuți că vor fi în acea bucurie; vor vedea acele mari daruri pe care le vor primi de la Împăratul cel slăvit toți cei care s-au nevoit cu dreptate. Mai apoi, vor fi îndepărtați puțin câte puțin și vor fi despărțiți de toți cei drepti, și de prieteni, și de cunoscuți, și apoi vor pierde vederea lui Dumnezeu Însuși și nu vor mai putea să vadă bucuria și acea lumină adevărată. În cele din urmă vor ajunge în locurile la care ne-am referit mai înainte, ca să se împartă și să se împrăstie în ele.

Văzând părăsirea lor desăvârșită și că și-au pierdut întreaga lor nădejde, și că nimeni nu poate să îi ajute sau să se roage pentru ei, fiindcă Judecata lui Dumnezeu este dreaptă, atunci vor plânge cu lacrimi amare, zicând: „O, câtă vreme am pierdut în nepurtare de grijă! O, cum ne-am înșelat! O, cum, ascultând Sfânta Scriptură, am luat-o în derâdere! Acolo Dumnezeu a vorbit prin Scripturi, și nu am fost atenți; aici însă plângem, iar El își întoarce fața Sa de la noi. La ce ne-a folosit mărirea lumii? Unde este tatăl care ne-a adus pe lume? Unde este mama care ne-a născut? Unde sunt frații? Unde sunt copiii? Unde sunt prietenii? Unde este cel bogat? Unde sunt bogățiile? Unde sunt distracțiile? Unde sunt mesele? Unde este drumul cel larg și nefolositor? Unde sunt împărații și domnitorii? Cum nu poate nimeni să ne izbăvească din toate acestea, și cum nu putem să ajutăm pe cei ai noștri, ci am fost

⁷⁶⁸ Iac. 2, 13.

părăsiți cu desăvârșire și de către Dumnezeu, și de către sfinți, și ne-am despărțit de cei ai noștri? Ce să facem? Fiindcă nu mai există nici vremea pocăinței; nu mai are putere nici rugăciunea; nu mai există nici un câștig din lacrimi; nu se mai văd nici cei săraci și nici cei flămânzi, care vând untdelemn⁷⁶⁹, fiindcă sărbătoarea s-a risipit. Când am avut timp și posibilitate, iar aceștia care vindeau [untdelemn] strigau cu lacrimi: «Cumpărați-l!», noi ne-am închis auzul și nu i-am ascultat, cum nici [untdelemn] nu am cumpărat. Acum însă noi cerem și nu mai găsim [ca să cumpărăm]. Nu mai există izbăvire pentru noi cei nenorociți; nu mai găsim milostivire, pentru că nu suntem vrednici. Judecata lui Dumnezeu este dreaptă. Nu vom mai vedea cetele Sfinților; nu vom mai vedea lumina cea adevărată. Separați am fost de toți. Ce vom spune, deci? Bucurați-vă, dreptilor! Bucurați-vă, Apostolilor, și profetilor, și martirilor! Bucură-te, ceată a patriarhilor! Bucură-te, ceată a monahilor! Bucură-te, cinstită și de viață făcătoare Cruce! Bucură-te, Împărăție a cerurilor! Bucură-te, Ierusalimule cel de sus, mamă a primilor născuți⁷⁷⁰! Bucură-te, rai al desfătării! Bucură-te și tu, Stăpână, Născătoare de Dumnezeu, Maică a lui Dumnezeu, Iubitorul de oameni! Bucurați-vă, părinți și maici, fii și fiice! Nu vă vom mai vedea pe niciunul dintre voi”. Apoi, fiecare va merge la locul pedepsirii, care a fost pregătit pentru fiecare din cauza faptelor celor rele, acolo unde viermele, care îi va roade, nu moare și unde focul nu se stinge⁷⁷¹.

Ascultați, frații mei cei iubitori de Hristos. Iată, v-am îndeplinit dorința și am plinit cererea voastră. Iată, învățați ce este pregătit pentru noi înșine. Iată, ascultați ce dobândesc toți cei care sunt cu neluare-aminte, și nepăsători, și care nu se pocăiesc. Ascultați cum sunt batjocoriți cei care au batjocorit

⁷⁶⁹ Cf. Mt. 25, 9.

⁷⁷⁰ Cf. Evr. 12, 22-23.

⁷⁷¹ Mîc. 9, 44, 46, 48.

poruncile Domnului. Ascultați cum această viață deznădăjduită i-a înșelat și i-a dus în păcate pe cei mai mulți. Ați învățat cum au fost luați în derâdere cei care au luat în râs Sfânta Scriptură. Niciunul [dintre voi] să nu cadă în păcat, frații mei binecuvântați. Nimeni să nu arate necredință că cele care sunt spuse despre Judecată sunt numai simple cuvinte. Ci toți să credem în Domnul bine și să stăm drepti, căci există învierea morților, și judecată, și răsplată pentru cele bune și pentru cele necinstite, potrivit Sfintei Scripturi. Nesocotind cele vremelnice și disprețuindu-le, să purtăm de grijă pentru mărturisirea și prezența noastră în fața scaunului de Judecată, și pentru acea zi groaznică și înfricoșătoare. Fiindcă acea clipă este plină de întristare, foarte dureroasă, plină de mâhnire, ceasul în care va fi judecată întreaga noastră viață. Despre această zi înfricoșătoare și despre acest ceas au vorbit mai înainte Profetii și Apostolii. Despre această zi și oră, Sfânta Scriptură, pe de o parte, de la un capăt al lumii până la celălalt, iar pe de altă parte, în biserici și în orice loc, strigă și propovăduiește tuturor, spunând: „Vedeți, privegheați, rugați-vă, îngrijiți-vă, faceți milostenie, pregătiți-vă, fiindcă nu veți cunoaște ziua sau ceasul în care va veni Domnul”⁷⁷².

Toți purtătorii de Dumnezeu, așa cum am spus, cu dureri și cu plângeri strigă, avertizându-ne despre acea zi înfricoșătoare. Despre această zi a vorbit Profetul Isaia: „Iată, Domnul vine să judece întreg pământul și să-i nimicească de pe el pe toți păcătoșii”⁷⁷³. De asemenea, același profet spune: „Iată, Domnul vine și dimpreună cu El vine și răsplata Sa, și lucrarea fiecăruia este înaintea Sa”⁷⁷⁴. Un alt profet strigă, spunând: „Iată, Domnul vine și cine va putea să îndure ziua sosirii Sale sau

⁷⁷² Cf. Mt. 24, 42.

⁷⁷³ Is. 13, 5, 9.

⁷⁷⁴ Is. 40, 10.

cine va sta drept la vederea Lui?"⁷⁷⁵. De asemenea, un alt profet se referă [la această zi], spunând: „Doamne, am auzit glasul Tău și m-am temut, și frica a cuprins oasele mele”⁷⁷⁶. Un alt profet, zugrăvind-l pe Domnul, strigă spunând: „În Ziua Judecății voi răsplăti și nimeni nu va putea scăpa de mâinile Mele”⁷⁷⁷. Despre această zi, dumnezeiescul David spunea: „Dumnezeu va veni strălucit, Dumnezeul nostru, și nu va veni tăcând; foc înaintea Lui va arde, iar împrejurul Lui va fi o furtună puternică”⁷⁷⁸. Despre această zi vorbește și Apostolul Pavel, spunând: „În ziua aceea Dumnezeu va judeca cele ascunse ale oamenilor, potrivit Evangheliei și propovăduirii Sale”⁷⁷⁹. Și, de asemenea, spune: „Aveți grijă cum vă purtați”⁷⁸⁰; „înfricoșător este să cadă cineva în mâinile lui Dumnezeu cel Adevărat”⁷⁸¹. Și fericitul Petru, corifeul Apostolilor, strigă, într-adevăr, despre acea zi, spunând: „Ziua Domnului va veni, după cum hoțul vine în noapte și în acea zi cerurile vor pieri cu vuiet mare, iar stihiiile firii se vor desface, arzând”⁷⁸². De ce vorbesc despre profeți și despre apostoli? Însuși Stăpânul și Domnul nostru a vorbit mai dinainte despre acea zi, spunând: „Aveți grijă ca nu cumva inimile voastre să se îngreuneze din cauza mâncării și băuturii și grijilor vieții, ca nu cumva să vină deodată acea zi; fiindcă va veni ca o cursă peste toți oamenii care locuiesc pe întregul pământ”⁷⁸³. Privegheați⁷⁸⁴, așadar, fiindcă Fiul Omului va veni în clipa în care voi nu vă

⁷⁷⁵ Mal. 3, 1-2.

⁷⁷⁶ Avac. 3, 1, 16.

⁷⁷⁷ Deut. 32, 35, 39.

⁷⁷⁸ Ps. 49, 3-4.

⁷⁷⁹ Rom. 2, 16.

⁷⁸⁰ Ef. 5, 15.

⁷⁸¹ Evr. 10, 31.

⁷⁸² II Pt. 3, 10, 12.

⁷⁸³ Lc. 21, 34-35.

⁷⁸⁴ Mt. 25, 13.

așteptați⁷⁸⁵; luptați-vă să intrați pe poartă cea strâmtă, care călăuzește spre viață⁷⁸⁶.

Să mergem, frații mei, pe acest drum, ca să moștenim viața veșnică; fiindcă cel care merge pe acest drum este vădit că va moșteni viața veșnică. Acest drum este, așadar, viața. Fiindcă, chiar dacă puțini sunt cei care îl găsesc⁷⁸⁷, noi, iubiților, să nu ne abatem însă de la el. Niciunul dintre voi să nu iasă în afara acestui drum, ca să nu cadă în pierzanie, după cum spune și profetul: „Nu cumva să Se mânie Domnul și să pieriți din calea dreptății”⁷⁸⁸. Să-L ascultăm pe Domnul care spune: „Eu sunt Lumina lumii; Eu sunt Păstorul cel bun. Eu sunt Viața. Eu sunt Ușa. Cel care vine la Mine, se va mântui. Eu sunt Calea; cel care Îmi urmează Mie, nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții”⁷⁸⁹.

Să mergem, prin urmare, pe acest drum fericit, pe care au mers toți cei care L-au dorit pe Hristos. Căile acestui drum sunt aspre, dar odihna este minunată. Căile acestui drum sunt neplăcute, dar întoarcerea [în Rai] este bucurie. Căile acestui drum sunt înguste, dar locul de odihnă de pe acest drum este încăpător. Căile acestui drum sunt pocăința, postul, rugăciunea, privegherea, smerenia, umilința duhovnicească, disprețul trupului, purtarea de grijă a sufletului, dormirea pe jos, nespălarea, postul negru, flămânzirea, setea, sărăcia, milostivirea, iacrimile, plângerea, tânguirea, plecarea genunchilor, înjosirea, prigonirile, palmuirile, milostenia din lucrul mâinilor, primejdiile, uneltirile, suportarea insultelor, a urii și a nu purta ură, suportarea vătămarilor și întoarcerea lor cu binele, iertarea nedreptăților celor care ne-au învinuit pe nedrept⁷⁹⁰,

⁷⁸⁵ Cf. Mt. 24, 44.

⁷⁸⁶ Lc. 13, 24; Mt. 7, 14.

⁷⁸⁷ Mt. 7, 14.

⁷⁸⁸ Ps. 2, 12.

⁷⁸⁹ In 8, 12; 10, 11; 11, 25; 10, 9; 14, 6; 8, 12.

⁷⁹⁰ Cf. Mt. 6, 12.

jertfirea vieții noastre pentru cei iubiți⁷⁹¹, iar la sfârșit, să ne vărsăm sângele pentru Hristos, când timpul o cere. Cine merge pe cărările acestei porți înguste și ale acestui drum, care este plin de întristări, va primi fericirea și răsplătirea cea cerească, care nu are niciodată vreun sfârșit.

Dimpotrivă! Largă este poarta și drumul care duce spre pierzare încăpător este⁷⁹². Cărările acestui drum în viața aceasta pricinuiesc bucurie, dar acolo vor rodi tristețe. Aici aduc mulțumire, acolo însă vor fi mai amare decât fierea. Aici ele sunt luminoase, acolo însă sunt grele și dureroase. Aici par lipsite de valoare și de importanță, acolo însă înconjoară precum fiarele sălbatice pe cei care le-au săvârșit și nu s-au pocăit, potrivit cuvântului profetului, care spune: „În ziua încercării, fărădelegea vrăjmașilor mei mă va înconjura”⁷⁹³, adică viclenia acestei vieți, care sunt cărările drumului celui larg, pe care și Apostolul [Pavel] le înfățișează una după alta, spunând: „Acestea sunt viclenia, adulterul, desfrânarea, idolatria, cerțurile, invidia, supărarea, neînțelegerile, uciderile și cele asemănătoare cu acestea”⁷⁹⁴. Cărările drumului celui larg sunt, de asemenea, și glumele, chiotele, desfătărilor, cântecele cu alăută, petrecerile, dansurile, băile, îmbrăcăminte moale, mesele cele îmbelșugate, baterea din palme și zgomotele, somnul cel îndelungat, lăcomia, ura față de frați, și ceea ce este mai rău decât toate, lipsa pocăinței și ca cineva să nu aibă niciodată în amintirea sa această viață veșnică.

Acestea sunt cărările acelui drum primejdios, și mulți sunt cei care merg pe el. Pentru aceasta ei vor descoperi odihnă după cum li se cuvine. În loc de desfătare vor flămânzi, în loc de îmbătare vor înseta, în loc de odihnă vor avea tânguire,

⁷⁹¹ Cf. In 15, 13.

⁷⁹² Mt. 7, 13.

⁷⁹³ Ps. 48, 6.

⁷⁹⁴ Gal. 5, 19.

în loc de răs vor avea plâns, în loc de cântece din chitară vor avea plângere, în loc de îngrășare vor avea viermele [cel ne-adormit], în loc de libertate vor fi lipsiți de orice, în loc de dansuri vor fi cu demonii, în loc de magii, și de vrăjitorii, și de îndeletniciri desfrânate vor primi întunericul cel din afară, gheena focului și cele asemănătoare cu acestea, care sunt pășunile morții, unde moartea își paște oile sale, pe ucenicii și prietenii ei, pe cei care, desigur, merg pe drumul cel larg, potrivit cuvintelor profetului [David], care spune: „I-a luat, precum oile, în iad; moartea îi va paște”⁷⁹⁵. Noi însă, frați iubiți, îndepărtați de acel drum primejdios, să ascultăm pe Domnul care spune: „Să vă luptați să intrați pe poarta cea strâmtă; fiindcă vă spun vouă că mulți o vor căuta ca să intre, dar nu o vor găsi”⁷⁹⁶. Și multe altele asemănătoare cu cele pe care Domnul le propovăduiește și toți purtătorii de Dumnezeu.

Pe această zi având-o în mintea lor Sfinții mucenici, nu le-a părut rău pentru trupurile lor, ci au arătat răbdare la fiecare chip de nevoită, cu bucurie pentru nădejdea cununiilor. Alții s-au nevoit în pustii, și în munți, cu post și cu păstrarea fecioriei; dar și acum se luptă, nu numai bărbații, ci și femeile, care sunt slabe. Și de vreme ce au mers pe poarta cea strâmtă și pe calea cea îngustă⁷⁹⁷, au furat Împărăția cerurilor⁷⁹⁸. Cine, așadar, va răbda acea rușine, când în acea zi femeile vor fi încununat și mulți bărbați vor fi rușinați? Fiindcă nu există acolo bărbat și femeie⁷⁹⁹, ci fiecare va lua plata sa, potrivit cu silința sa⁸⁰⁰. Iar acestea nu se petrec doar în pustii și în munți, ci cu mult mai mult în cetăți, și în sate, și în insule, și în biserici, acolo unde au luminat mulțimile celor

⁷⁹⁵ Ps. 48, 14.

⁷⁹⁶ Lc. 13, 24.

⁷⁹⁷ Cf. Mt. 7, 14.

⁷⁹⁸ Cf. Mt. 11, 12.

⁷⁹⁹ Cf. Gal. 3, 28.

⁸⁰⁰ Cf. I Cor. 3, 8.

mântuiți, ale celor care au păzit poruncile Domnului Hristos, fiecare în ceata lui: episcopii, prezbiterii, diaconii și ale cete ale Bisericii; împărații și domnitorii, puterile și stăpânii. Fiindcă Dumnezeu Stăpânul nu a făcut deosebiri, cum nici nu a ales un loc în dauna altuia, ci astfel a spus: „Unde sunt adunați întru numele Meu, adică și în pustiu, și în munți, sau în peșteri, sau în orașe, sau în sate, sau în insule, sau în oricare loc al stăpânirii Mele, acolo sunt și Eu între ei⁸⁰¹, și împreună cu ei voi fi până la sfârșitul veacului⁸⁰² și în viața viitoare Eu îi voi păstori în vecii vecilor”.

Fericitul David, având în mintea sa acest scaun de Judecată înspăimântător și pe Judecătorul Cel care nu poate fi lingușit, își uda în fiecare seară patul cu lacrimile sale⁸⁰³ și-L ruga pe Dumnezeu, spunând: „Doamne, să nu intri la judecată cu robul Tău, nici să mă osândești pe mine, Iubitorul de oameni. Fiindcă lipsit sunt de orice apărare, pentru aceasta rog bunătatea Ta, ca să nu intri la judecată cu robul Tău. Căci, dacă dorești să faci aceasta, nu vei găsi drept în fața Ta nici un om”⁸⁰⁴. Vedeți, fraților, pe fericitul David că se temea de acea clipă și de acel ceas, și se ruga, și se pregătea pentru [cuvânt de] apărare.

Veniți și voi, fraților iubitori de Hristos, mai înainte să vină acea zi, mai înainte ca sărbătoarea să ajungă la sfârșit, mai înainte ca Dumnezeu să Se arate și să ne găsească nepregătiți. Să întâmpinăm prezența Sa cu mărturisiri⁸⁰⁵, cu pocăință, cu rugăciuni, cu postiri, cu lacrimi, cu primirea de străini. Să-L întâmpinăm mai înainte de a veni și de a Se arăta Acesta și de a ne găsi nepregătiți. Să nu încetăm să ne pocăim și să ne rugăm cu silință, și să ne pregătim pentru întâmpinarea Domnului,

⁸⁰¹ Cf. Mt. 18, 20.

⁸⁰² Cf. Mt. 28, 20.

⁸⁰³ Cf. Ps. 6, 7.

⁸⁰⁴ Cf. Ps. 142, 2.

⁸⁰⁵ Cf. Ps. 94, 2.

toți dimpreună, bărbați și femei, bogați și săraci, robi și liberi, bătrâni și tineri.

Aveți grijă ca nu cumva să spună cineva că a făcut multe păcate și nu așteaptă iertare. Cel care spune aceasta nu cunoaște că Dumnezeu este Dumnezeul celor care se pocăiesc; Care a venit pe pământ pentru cei care sunt bolnavi; Care a spus că „se face bucurie pentru un păcătos care se pocăiește”⁸⁰⁶; Care a spus că „nu am venit să chem la pocăință pe cei drepti, ci pe cei păcătoși”⁸⁰⁷. Aceasta este adevărata pocăință: ca cineva să se îndepărteze de păcat și să-l urască, potrivit cu David care spune: „Am urât și am disprețuit păcatul”⁸⁰⁸ și: „Juratu-m-am și am rămas drept, ca să păzesc poruncile Tale”⁸⁰⁹. Iar atunci Dumnezeu primește cu bucurie pe cel care vine la El.

Aveți grijă ca nu cumva cineva să îndrăznească și să spună că „nu am păcătuit”. Cel care spune aceasta este orb ori cu privirea îngustă și se înșală pe sine, și nu cunoaște că de el râde satana și în cuvinte, și în fapte, și prin auz, și prin vedere, și prin pipăire, și prin gânduri. Fiindcă cine poate să se mândrească că are inimă feciorelnică⁸¹⁰ și că toate simțurile sale sunt curate? Nimeni nu este fără de păcat; nimeni nu este curat din ceea ce este necurat⁸¹¹; nimeni dintre oameni nu este în întregime nevinovat, decât numai Cel care S-a făcut pentru noi sărac, chiar dacă era bogat⁸¹². Numai Acesta este fără de păcat: Cel care ridică păcatul lumii⁸¹³, Cel care dorește să se mântuiască toți oamenii⁸¹⁴, Cel care nu dorește

⁸⁰⁶ Lc. 15, 7 și 10.

⁸⁰⁷ Mt. 9, 13.

⁸⁰⁸ Ps. 118, 163.

⁸⁰⁹ Ps. 118, 106.

⁸¹⁰ Cf. Pilde 20, 9.

⁸¹¹ Iov 14, 4-5.

⁸¹² Cf. II Cor. 8, 9.

⁸¹³ In 1, 29.

⁸¹⁴ I Tim. 2, 4.

moartea celor păcătoși⁸¹⁵, iubitorul de oameni, Cel mult Milostiv, Cel care miluiește, Cel Bun, Cel care iubește din tot sufletul, Cel Atotputernic, Mântuitorul tuturor oamenilor, Părintele orfanilor și Apărătorul văduvelor⁸¹⁶, Dumnezeuul celor care se pocăiesc, Doctorul sufletelor și al trupurilor, Nădejdea celor deznădăjduiți, Limanul celor înviforați, Ajutătorul celor lipsiți de ajutor, Călăuzitorul vieții, Cel care cheamă pe toți la pocăință și nu se silește de nimeni dintre cei care se pocăiesc.

La El să alergăm și noi, fiindcă toți cei păcătoși, care au alergat la El, au aflat mântuirea. Și noi, frații mei, să nu deznădăjduim pentru mântuirea noastră. Am păcătuit? Să ne pocăim. Am păcătuit de mii de ori? De mii de ori să ne pocăim. Pentru fiecare faptă bună Dumnezeu Se bucură, și mai cu seamă Se bucură pentru sufletul care se pocăiește. Fiindcă El stăpânește peste toate cu blândete și ne primește cu însăși brațele Sale și ne cheamă, spunând: „Veniți la Mine, toți cei ce ați obosit⁸¹⁷, fiindcă pe cel care vine la Mine nu-l voi da afară⁸¹⁸. Veniți la Mine, cei obosiți și cei apăsăți, și vă voi odihni⁸¹⁹ în cetatea cea cerească, [acolo] unde se odihnesc toți sfinții Mei cu mare bucurie. Veniți la acea bucurie de nedescris, de negrăit, de nedescris; veniți la bunurile pe care le doresc îngerii⁸²⁰ ca să le înțeleagă; veniți acolo unde sunt cetele și grupurile dreptilor. Acolo brațele lui Avraam primesc pe cei care au răbdat întristările, după cum a fost cândva cu săracul Lazăr⁸²¹. Acolo comorile cele veșnice mi se deschid; acolo este Ierusalimul cel ceresc, mama celor întâi născuți⁸²². Acolo este pământul

⁸¹⁵ Iez. 33, 11.

⁸¹⁶ Ps. 67, 6.

⁸¹⁷ Mt. 11, 28.

⁸¹⁸ In 6, 37.

⁸¹⁹ I Pt. 1, 12.

⁸²⁰ Lc. 16, 22.

⁸²¹ Cf. Evr. 12, 22-23.

⁸²² Cf. Mt. 5, 5.

cel binecuvântat al celor ce-l vor moșteni. Veniți la Mine toți, iar eu vă voi odihni acolo unde toate sunt liniștite și calme, unde cele luminoase sunt pe placul lui Dumnezeu, unde nimeni nu nedreptățește pe cineva și nimeni nu domnește cu tiranie, acolo unde nu mai există păcat, cum nici stricăciune, acolo unde există lumina cea neapropiată și bucuria cea de nedescris”.

„Fericiți sunt cei ce plâng.”⁸²³ Plângeți, pocăiți-vă, întoarceți-vă la Mine, iar Eu vă voi odihni acolo unde nu mai există durere, nici lacrimi, nici griji, nici trude, nici suspin. Întoarceți-vă, fii ai oamenilor, iar eu vă voi odihni acolo unde nu mai există nici bărbat, nici femeie; acolo unde nu mai există diavolul, nici moarte, nici post, nici întristare, nici certuri, nici invidie, ci bucurie, și pace, și odihnă, și desfătare. Întoarceți-vă la Mine, iar Eu vă voi odihni acolo unde este apa care potolește setea și locul de pășune⁸²⁴, și vița de vie pe care Dumnezeu o dăruiește întregii lumi în acel pământ binecuvântat unde Eu, Vița cea adevărată, îmi întind vlăstarele Mele, al cărui îngrijitor ați auzit că este Tatăl⁸²⁵. Veniți, toți cei obosiți și asupriți, iar Eu vă voi odihni acolo unde există viața cea netrecătoare și desfătarea de orice lucru bun. Veniți la Mine, toți cei obosiți, iar Eu vă voi odihni acolo unde există singurul Cel dorit, desfătarea cea neîntreruptă, înțelepciunea cea veșnică, lumina cea neapusă, soarele cel fără de soare. Ridicați asupra voastră jugul Meu și vă învățați că sunt blând și smerit la inimă, și veți afla odihnă în sufletele voastre⁸²⁶, acolo unde se aude glasul celor care prăznuiesc, acolo unde comorile cele ascunse ale înțelepciunii și ale cunoașterii se arată⁸²⁷.

⁸²³ Mt. 5, 4.

⁸²⁴ Cf. Ps. 22, 2.

⁸²⁵ Cf. In 15, 1.

⁸²⁶ Mt. 11, 29.

⁸²⁷ Cf. Col. 2, 3.

Veniți la Mine toți, iar Eu vă voi odihni acolo unde există darul cel mare, bucuria cea negrăită, odihna cea neschimbată, înțelepciunea cea fără de hotar, cântarea cea nesfârșită, doxologia cea sfântă, mulțumirea cea neîntreruptă, teologia cea neîncetată, împărăția cea fără de moarte, bogăția cea nemărginită, veacurile cele fără de sfârșit, adâncul veseliei, oceanul milei și iubirii de oameni, bunurile care nu sunt cu putință să fie spuse de gura omenească, ci se descoperă doar prin închipuiri nedesluite. Acolo sunt cetele îngerilor, prăznuirea celor întâi născuți, tronurile apostolilor, locurile de cinste ale profeților, sceptrele patriarhilor, cununile martirilor, laudele dreptilor. Acolo este păstrată plata pentru orice început, și putere, și orânduire, și acolo a fost pregătit locul [pentru Judecată]. Veniți la Mine, toți cei care însetați și flămânziți pentru dreptate⁸²⁸, iar Eu vă voi umple cu bunătățile pe care le-ați dorit; pe care ochiul nu le-a văzut, iar urechea nu le-a auzit, iar la mintea omului nu s-au suit⁸²⁹. Fiindcă acestea le-am pregătit pentru cei care se pocăiesc și se întorc din drumul lor cel rău. Acestea le-am pregătit pentru cei care arată milă și pentru cei care se pocăiesc. Acestea le-am pregătit pentru cei care plâng cu pocăință. Acestea le-am pregătit pentru făcătorii de pace. Acestea le-am pregătit pentru cei care de dragul Meu sunt prizonieri, și defăimați, și batjocoriți. Veniți la Mine, toți cei asupriți, și vă scuturați și vă aruncați de la voi sarcina păcatelor; fiindcă nimeni din cei care vin la Mine nu rămâne asuprit, ci a aruncat de la sine obiceiul cel rău și a lepădat deprinderile care au fost învățate de la diavol prin răutate; el învață, așadar, de la Mine obiceiul cel bun. Magii când au ajuns la Mine au lepădat magia și au învățat cunoașterea lui Dumnezeu⁸³⁰. Vameșii și-au abandonat cele ale vămuirilor

⁸²⁸ Mt. 5, 6.

⁸²⁹ I Cor. 2, 9.

⁸³⁰ Mt. 2, 11.

și au întemeiat Bisericele⁸³¹. Prigonitorii și-au încetat prigonirile și au primit cu dragă inimă să fie prigoniți⁸³². Desfrânatele au urât desfrânarea și au iubit înțelepciunea⁸³³. Tâlharul și-a părăsit uciderile, prin lepădarea de apucăturile cele tâlhărești, și a primit în chip nemincinos credința, și a devenit cetățean al raiului⁸³⁴. Veniți și voi la Mine, fiindcă pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară!”⁸³⁵.

Ascultați, iubiților, făgăduințele cele trebuincioase și cuvintele cele dulci ale Mântuitorului sufletelor noastre. Cine a văzut un asemenea Părinte atât de Iubitor? Cine a văzut un asemenea Doctor Bun? Veniți, așadar, să ne închinăm și să cădem la picioarele Lui⁸³⁶, mărturisind păcatele noastre! Slavă iubirii Sale de oameni! Slavă răbdării Sale! Slavă sfințeniei și îngăduinței Sale! Slavă milostivirii Sale! Slavă Împărăției Sale! Slavă, cinste și închinăciune numelui Său în veci! Amin.

Din nou spun și nu voi înceta să spun: să nu ne lenevim noi păcătoșii; să nu ne temem; să nu încetăm să strigăm către El noapte și zi cu lacrimi, fiindcă El este milostiv și fără de minciună, și va dăruia numaidecât dreptatea Sa celor care strigă către El noapte și zi⁸³⁷. Fiindcă El este Dumnezeuul celor care se pocăiesc – Tatăl și Fiul și Duhul Sfânt. Lui I se cuvin slava și puterea în vecii vecilor. Amin.

⁸³¹ Mt. 9, 9.

⁸³² Fapte 9.

⁸³³ Lc. 7, 47; In 4.

⁸³⁴ Lc. 23, 42-43.

⁸³⁵ In 6, 37.

⁸³⁶ Ps. 94, 6.

⁸³⁷ Cf. Lc. 18, 7.